

T. C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
A N K A R A

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA İSTİHBARAT

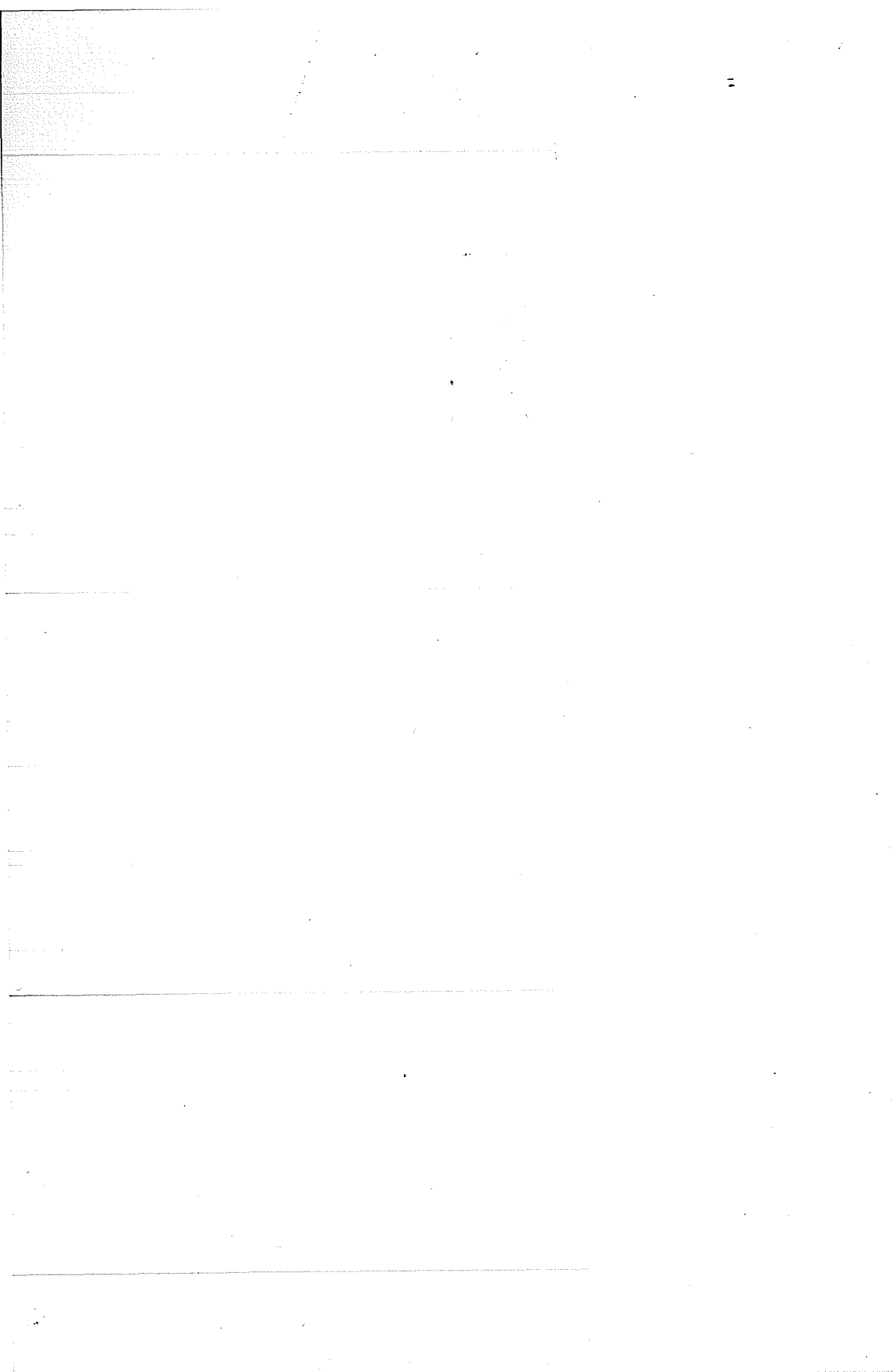
Lütfü SEL

Tümgeneral

A N K A R A
Gnkur. Basımevi
1 9 8 5

2094053

E

14296

T. C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
A N K A R A

**İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA
İSTİHBARAT**

Lütfü SEL

Tümgeneral

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

A N K A R A
Gnkur. Basımevi
1 9 8 5

Demirbaş..00014595

327.12094053

= SEL
1985
k.3

DEMİRBAŞ
A A A A A

DEMİRBAŞ AYRILIK KİMLİK
TARİHİ

DEMİRBAŞ
TARİHİ

DEMİRBAŞ AYRILIK KİMLİK TARİHİ

DEMİRBAŞ
TARİHİ

Ö N S Ö Z

İkinci Dünya Savaşı, istihbarat ve casusluk olayları bakımından çok zengin örneklerle doludur. Bunların incelenmesi şüphesiz ki, gelecekte karşılaşılabilecek benzeri olaylara hazırlıklı bulunma bakımından çok önemlidir. Ancak bir savaşta tatbik edilmiş ve başarılı olmuş tedbirlerin, başka bir savaşta aynı sonucu vermesi de beklenmemelidir.

Eser, İkinci Dünya Savaşı'nda cereyan eden istihbarat, casusluk, psikolojik harp ve aldatma olaylarının dikkatli bir gözle incelenmesi sonucu meydana getirilmiştir.

Tüm. Lütfü SEL tarafından derlenen ve son derece özgün olayları içeren, özellikle de genç subayların istifadesine sunulan bu eser, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı'nın yetkili kurullarınca incelenerek; yayıma hazırlanmıştır.

Ramiz ERTEM
Hv. Korgeneral
As. T. ve Str. E. Bşk.

... ..

... ..

... ..

... ..

Y A Z A R I N Ö N S Ö Z Ü

Doğanın kuralları vardır. Canlılar ve cansızlar belirli ortamlar içerisinde varlıklarını sürdürmektedirler. Büyük balığın, küçük balığı yiyerek yaşamasına karşılık, küçük balık da çeşitli yollarla canını kurtarmaya, ömrünü uzatmaya çalışmaktadır. Yaşamak için mücadele şarttır. Toplumlar da birlik ve bütünlüklerini korumak, bireylerini daha iyi, daha huzurlu ve mutlu yaşatabilmek için devamlı olarak uyanık, hazırlıklı ve güçlü olmak zorundadırlar.

Savaşlar; toplumlar arasında süregelen mücadelelerin; su üstüne çıktığı ve kan dökülerek yapıldığı safhalardır. Barış ancak güçlü olmakla, güçlü kalmakla sağlanabilmektedir. Bunun için de bir taraftan dost ve düşman devletlerin zayıf taraflarını bulmak, bunlardan yararlanmak için çalışırken, diğer taraftan da kendi noksanlarımızı gizlemek, sırlarımızı saklamak için tedbirler almak gerekmektedir.

Yabancı ülkeler hakkında bilgi toplamak, toplanan bilgileri kıymetlendirmek ve hassas taraflarını kullanmak suretiyle onları zayıflatmak, bölmek için yapılan çalışmalar genel anlamda İSTİHBARAT olarak isimlendirilmektedir. Savaşların kazanılmasında olduğu kadar, barış devrelerinin uzatılmasında da istihbaratın büyük payı vardır. İstihbarat bir ölçüde insanlar arasındaki zekâ yarışı, hatta zekâ savaşı olarak kabul edilebilir ve insanların kabiliyetleri ve düşkünlüklerinden yararlanılarak sürdürülür. Para ve teçhizat insandan sonra gelir. Çünkü parayı da, malzemeyi de kullanacak yine insandır.

İkinci Dünya Savaşı; gelişmiş ülkelerin ve büyük güçlerin katıldığı son büyük savaştır. Bu savaş, bilhassa elektronik istihbarat araçlarının önem kazandığı bir dönemin de başlangıcı kabul edilmektedir. Bu savaşa katılan ülkelerin; askeri alandaki başarı ve başarısızlıklarını incelerken, sadece insan gücü, ateş gücü, manevra gücü ve lojistik destek gücü gibi faktörler nazarı itibare alınırsa çıkarılan sonuçlar noksan veya yanlış olabilir. Doğru bir kıymetlendirme yapabilmek için her bir olayın temelinde yatan istihbarat çalışmalarının da bilinmesinde fayda vardır.

İstihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetleri birçok bakımdan konvansiyonel savaştan daha kanlı, daha acımasızdır. Buna rağmen ülkelerin istihbarat mücadelelerinden kaçınması mümkün değildir. Nitekim

İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Silahlı Kuvvetleri yıldırım taarruzları ile çeşitli ülkeleri kısa süre içerisinde istila etmişlerse de işgal altındaki ülkelerin yeraltı faaliyetlerini durduramamışlar ve bu mücadelede çok zayıf vermişlerdir.

Tabii bu mücadeleye girişen ülkelerin zayıflığı da Almanlardan aşağı kalmamıştır. Örneğin bu savaşta öldüğü tespit edilen 73.000 Yunan muharibinin 50.000'i cephe gerisindeki mücadelelerde zayıf olmuştur. Yugoslavlar Karadağlardaki çete savaşlarında 1.706.000 kişi kaybetmişlerdir. Fransızların yeraltı mücadelelerinde verdiği zayıflık ise 105.000 kişidir.

İşte bu nedenle, İkinci Dünya Savaşı içerisinde çeşitli ülkelerin istihbarat ve casusluk faaliyetlerinden örnekler vererek bu alanda çalışanlara yardımcı olmak istedim. Zira; tarihin tekrarı ettiğine ve tekrarlamalara da ondan ders almayanların neden olduğuna inanıyorum. Daha önce yaşanmış olayların, bugün veya yarın, ama muhakkak bir gün değişik insanlar tarafından yeniden sahneleneceğine şüphe etmiyorum. Olsa olsa kullanılan araçlar ve uygulama şeklinde bazı değişiklikler olabilecektir. Ama amaçlar değişmeyecektir.

Bu kitapta açıklanan olaylar genellikle arşivlerden, çoğu kere de içinde yaşayanların yazdığı kitaplardan veya verdiği demeçlerden derlenmiştir. Bunların hayal mahsulü olmadığını kanıtlamak ve her birine karşın kişilerin olaylar üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için bazı ayrıntılara girmek ve kişiler üzerinde durmak lüzumunu hissettim. Hoşgörü ile karşılanmasını dilerim.

İstihbaratın çok zor ve nankör bir hizmet olduğunu, ihmale gelmediğini; ciddi, çalışkan ve yaratıcı insanlara ihtiyaç gösterdiğini, bu hizmete verilen önemin ve ödeneğin yerinde kullanılması şartı ile hiçbir zaman boşa gitmeyeceğini hatırdan çıkarmamak lazımdır. İstihbarat güvenilir insanlar elinde, iyi yürütüldüğü sürece, iyi bir yatırımdır. Bu alanda tasarruf düşünülmemelidir.

Saygılarımla,

Lütfü SEL
Tümgeneral

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
YAZARIN ÖNSÖZÜ	III
KONSERVE ET OPERASYONU	1
TILKI YUVASI	5
AMİRAL CANARIS'İN BAŞARILARI	9
BATIDAKİ UYUŞUKLUK	13
TRUVA'NIN ATLARI	19
İNGİLİZ OYUNU	26
VATAN HAINLERİ	31
SARI HAREKÂT PLANI	37
CHURCHİLL'İN İŞBAŞINA GELİŞİ	42
İNGİLTERE'NİN İSTİLASI	48
BARBAROSSA HAREKÂTI	61
RUSYA'DAKİ DURUM	68
KIZIL ORKESTRA ÖRGÜTÜ	77
İTALYA'DAKİ OYUNCULAR	83
RAMSEY'İN FAALİYETLERİ	90
PEARL HARBOUR BASKINI	95
ABD'DEKİ ÖRGÜTLENME	104
DONOVAN EFSANESİ	116
ÇETE SAVAŞLARI	127
NORMANDY ÇIKARMASI	142
HERREN STREET'TEKİ EV	151
JAPONYA'NIN TESLİMİ	166
SONUÇ	181
KAYNAKLAR	183

С П И С О К

I
II
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

KONSERVE ET OPERASYONU

10 Ağustos 1939. Berlin'de rutubetli ve sıcak bir yaz gecesi. Vakit gece yarısına yaklaşıyor. Kaiser Wilhelm Strasse'deki Hava Kuvvetleri Komutanlığı'ndan çıkan uzun boylu bir SS subayı hızlı adımlarla yürüyerek Prinz Albrecht Strasse'ye sapıyor. Biraz ilerideki Alman Gizli Polis Teşkilatı Gestapo Karargâhı'ndan içeri girerek doğruca Teşkilat Başkanı Reinhard Heydrich'in huzuruna çıkan bu uzun boylu, iri yapılı, sarı saçlı ablak suratlı subayın adı Alfred Helmuth Naujock'tur.

Heydrich soluk soluğa olan Naujock'a yer gösterdikten sonra hemen konuya girdi ve "Fuerher, Polonya'yı ezmeye ve Danzig meselesini halletmeye karar verdi. Yapılacak harekâtın günü ve saati bile tespit edildi. Şimdi sıra buna bir bahane veya gerekçe bulmaya geldi. Sen ve ben bu savaşa bir neden bulacağız. Polonya'ya savaş ilan etmeden bir karşı taarruz başlatacağız. Dünyaya bu çatışmalarla Polonyalıların sebep olduklarını ilan edeceğiz. Ancak bu iş sözle olmaz. Goebbels'in yabancı basın mensuplarına gösterebileceği bazı delillere ihtiyaç olacaktır. Bu amaçla bir seri hudut olayı yaratacağız ve hepsine de Polonyalıların yol açtığına dair emareler koyacağız" dedi.

Daha sonra duvardaki haritaya yaklaştı ve eli ile Doğu Almanya'da Yukarı Silezya Bölgesi'ni işaret etti. "Kreuzburg yakınındaki Pitschen'de, Ratibor yakınındaki Hochlinden'de ve Gleiwitz'de olaylar çıkaracağız. Bunun için birkaç yüz kişiye Polonya askeri üniforması giydireceğiz. Elleri silah vererek birçok yere saldırtacağız. Köyleri yakıtacağız" dedi. İşaret parmağını Gleiwitz yazısının bulunduğu noktaya bastırarak ilave etti. "Burada bir radyo istasyonumuz var. Senin görevin burada çıkarılacak olayı idare etmek. Bu işlerin genel koordinatörü ve sorumlusu olan partili arkadaşımız Mueller'e gereken talimat verilmiştir. Kendisini Gleiwitz'de veya Oppeln'de bulacaksın. Talihin açık olsun."

Odaya girdiğinden beri sesi çıkmayan Naujock oturduğu yerden kalktı ve "Bana olan itimadınıza teşekkür ederim sayın başkanım" dedi. Sonra sağ kolunu ileri doğru uzattı, topuklarını sertçe birbirine vururken "Heil Hitler" diye bağırdı ve odadan dışarı çıktı.

Bu konuşmalarda adı geçen Mueller, Heydrich'in emrindeki Gestapo şeflerinden Heinrich Mueller'dir. Naujock, Oppeln'de bulunduğu Muel-

ler, yanıtma harekâtının hazırlıklarına başlamıştı bile. Naujock gelir gelmez bir toplantı yapıldı ve bu toplantıda Mueller'in yardımcılarından Melhorn'un Pitschen'deki saldırıları yönetmesi kararlaştırıldı. Laghans, emrindeki personel ile Hochlinden'deki gümrük binasına saldıracaktı.

Naujock ise daha sonra bildirilecek bir saatte, Polonya askeri üniformalı altı SS mensubu ile Gleiwitz Radyo İstasyonu'nu ele geçirecekti. Bu baskına katılacak bir uzman dilcinin Leh lisanı ile Almanya aleyhinde yapacağı bir konuşmanın yayınlanmasından sonra radyoevi terk edilecekti.

Aynı toplantıda Mueller "Konsantrasyon kamplarından Oppeln'deki Gestapo hapishanesine 10-15 tutuklu getirttim. Olayları inanılır hale getirmek için bunlara Polonya üniformaları giydirdikten sonra öldürücü iğne yapacağız. Bilahare kurşunlanacak olan bu adamları çatışmalar da ölmüş gibi sağa sola atacacağız. Goebbels'in Berlin'den getireceği yabancı basın mensuplarını bunların bulunduğu yerlere götürerek olayları Polonyalıların çıkardığını kanıtlamaya çalışacağız" dedi. Bu talihsiz mahkûmlardan bir tanesi de, öldürücü iğne yapıldıktan sonra, vurulmuş olarak Naujock'a teslim edilecekti.

Naujock, "Konserve Et Operasyonu" kod ismi ile bilinen harekâtın kendisine ait bölümü üzerinde 25 Ağustos günü bir prova yaptı. 31 Ağustos sabahı saat 11.00'de Heydrich'i telefonla arayarak o akşam saat 20.00'de radyo istasyonunu ele geçirmesini, Mueller ile temas ederek Polonyalıyı almasını bildirdi. Naujock hemen Mueller ile görüştü. Akşam saat 19.00'da adamları ile radyoevinin etrafını çevirdi. Saat 19.30'da bir otomobil içinde Polonyalı getirildi. Yüzü gözü kan içindeydi. Henüz ölmemişti. 19.50'de yaralıyı radyo istasyonunun önüne bıraktılar. Saldırı tam 20.00'de başladı. Bir iki dakika içerisinde radyoevi tamamen kontrol altına alınmıştı. Sahte Polonyalılardan biri yayın odasına geçerek mikrofonu eline aldı ve heyecanlı bir sesle Almanya ile Polonya'nın savaşma zamanının geldiğini söyledi ve vatanını seven Polonyalıların, Almanları öldürmesi çağrısında bulundu. Hazırlanan senaryoya göre konuşmanın yapıldığı odada birkaç el ateş edildi. Tabii bu arada kapının önüne yatırılan yaralı da ihmal edilmedi.

Saat 20.07'de gösteri bitmişti. Naujock ve adamları otomobillerine atlayıp uzaklaşmışlardı. Arkalarında bir de ölü bırakmışlardı. Bu Polonyalı İkinci Dünya Savaşı'nın bilinen ilk kurbanı kabul edilebilir. Ortada Almanların, daha doğrusu Hitler'in, kabul edemeyeceği kadar vahim bir olay vardı. Buna bir cevap vermek lazımdı.

1 Eylül 1939 sabahı saat 05.00'te Alman orduları üç koldan Polonya sınırını geçmeye başladılar. Aynı saatlerde bombardıman uçakları da Gdynia, Chakov ve Katowice'yi bombalıyorlardı. Saat 05.11'de Hitler radyoda "Güçlü bir devlet olan Almanya'ya karşı bir müddetten beri devam eden hudut tecavüzleri, Polonyalıların Alman hudutlarına saygı göstermediklerini ispat etmektedir. Bu münasebetsiz olaylara son vermek için kuvvete başvurmaktan başka çarem kalmamıştı..." diye sürüp giden konuşması ile yeni bir savaşı bütün dünyaya ilan ediyordu.

Saat 08.00'de yani Gleiwitz'de oynanan oyundan tam on iki saat sonra Alman orduları Polonya içinde ilerliyorlardı. Radyo istasyonunun önüne bırakılan Polonyalı artık yalnız sayılmazdı. O gün Polonya Hava Kuvvetleri'ne ait uçakların, ekserisi hangarlarda olmak üzere, dörtte üçü tahrip olmuştu. İngiltere ve Fransa'dan uçak yardımı yapılmasını önlemek amacı ile Polonya'daki askeri meydanlar kullanılmaz hale getirilmişti.

Bütün ikmal kaynakları ve ulaşım merkezleri bir iki gün içerisinde yerle bir edildi. Bu merkezlerin birçoğunun özelliklerini Polonyalıları bile pek bilmezlerdi. Almanlar saldıracakları yerleri nasıl öğrenmişler di? Lodz Bölgesi'nde, Almanların taarruz mihveri dışında kalan 10.000 nüfuslu bir Leczyca şehri vardı. Barış yıllarında burada konuşlanan 150 kişilik askeri birlik hududa gönderilmiş olduğundan, şehir tam anlamı ile sivil görünümdeydi. Buna rağmen bu şehir birbirini takip eden hava saldırılarına uğruyordu. Bu saldırıların birinde yer yerinden oynadı. Büyük bir patlama sonunda şehirde taş üzerinde taş kalmadı. Almanlar, Polonya'daki büyük bir cephane deposunu imha etmişlerdi.

Otuz iki milyonluk bir milletin Alman saldırıları karşısında 27 günden fazla dayanamaması için birçok neden bulunabilir. Bunlardan birinin de savaştan önce Almanların bu bölgede yaptığı istihbarat faaliyetleri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim Polonya'nın tesliminden birkaç gün sonra, harabe haline gelmiş olan Warşova'yı yabancı basın mensuplarına gezdiren Albay Wedel bu konuda "Zaferimizin nedeni üstün silahlara ve doğru bir istihbarata sahip olmamızdır" demek suretiyle istihbaratın önemini vurgulamıştır. Leczyca'nın bombardımanı Wedel'i doğrulayıcı güzel bir örnektir. Çünkü savaştan çok önce buraya yerleştirilen bir Alman casusu deponun mevcudiyetini bildirince Leczyca, Alman Hava Kuvvetleri'nin hedef listesine alınmıştı.

Çok iyi gizlenmiş olan depo on altı taarruza dayanabildiği halde istihbarat bilgilerine çok güvenen Alman Hava Kuvvetleri hava akını on yedinci defa tekrarlamaktan çekinmemiştir.

Aynı şekilde demiryolu nakliyatı hakkında da çok kıymetli bilgilere sahip olan Almanlar, Polonyalıların rütajları gizli tutmasına ve son anda değiştirmesine rağmen, askeri katarları yakalamayı ve tahrip etmeyi başarmışlardır. Örneğin, 5 Eylül günü cepheye gitmek üzere, Varşova'nın merkez garından hareket eden askeri katar, gizlilik nedeniyle nehrin karşı yakasındaki Praga İstasyonu'na çekilmişti. Buna rağmen Alman uçakları Praga İstasyonu'nda katarı yakalayıp imha ettiler. Bu olayda da binlerce Polonyalı askerin, Almanlara karşı vatanlarını savunmaları Varşova İstasyon Amirliği'ne yerleştirilen bir Alman ajanının yardımı ile önlenmiş oluyordu.

Tarih boyunca bütün ülkeler istihbarat ve casusluktan yararlanmaya çalışmışlardır. Fakat İkinci Dünya Savaşı arifesinde birçok ülkede casusların sayılarında olağanüstü bir artış görülmektedir. Ayrıca mevcut istihbarat teşkilatlarında da birçok değişiklik yapıldığı dikkati çekmektedir. Bu gelişmeler savaş süresince'de devam etmiştir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı'nın başında Almanya'da Silahlı Kuvvetlerin İstihbarat Teşkilatı'nda 18.000 kişilik daimi kadro personeli ile oraya buraya serpiştirilmiş binlerce ajan bulunuyordu. Teşkilatı, inanmış bir Nazi olan Amiral Wilhelm Canaris yönetiyordu.

Alman Silahlı Kuvvetleri Polonya'ya girerek dünyada bir heyecan hatta dehşet yarattığı sırada Amiral Canaris, Berlin'deki makam odasında oldukça sakin görünüyordu. Çünkü O, savaşın çıkışını, olayların tesadüfüne bağlayanlardan değildi. Uzun ve yorucu çalışmalarla çatışma yolunu kendisi açmıştı. Emrindekilerle birlikte ülkeler arasındaki yeraltı mücadelesine katılmıştı. Yönetimi altındaki teşkilat, bazı alanlarda yenilgilere uğramış olmasına rağmen 1939 Eylülü'nde kazançlı ve başarılı durumda idi.

Artık iş; O'nun hazırladığı ortamın silahlı kuvvetlerce iyi kullanılmasına kalmıştı.

TILKI YUVASI

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanya'sının Askeri İstihbarat Teşkilatı'nın başkanı olan Amiral Wilhelm Canaris, 1887'de Dortmund yakınlarındaki Aplerbeck'te doğmuştur. Babası maden mühendisidir. Büyüyünce, Deniz Kuvvetleri'ne katılmış ve Birinci Dünya Savaşı yıllarında bir süre istihbarat görevinde bulunmuştur. Daha sonra hücumbot komutanlığı yapmış ve savaş bitince de eski bir gemi olan Schlesien'in komutanlığına verilmiştir. Bin dokuz yüz otuzların başında Baltık kıyılarında önemsiz bir sahil komutanlığında bulunan Canaris, 1 Ocak 1935 günü Alman Silahlı Kuvvetleri İstihbarat Teşkilatı (Abwehr)'nın Başkanı olmuştur.

O sırada 48 yaşında idi, ama çok daha yaşlı görünüyordu. Saçları tamamen kırışmıştı. Uzun süren askerlik hayatına rağmen üniformayı pek sevmez, üniforma giymekten ve giyenlerden hoşlanmazdı. Yanında çalışan asker kişilerin de bir bakıma sivil ruhlu olmasına dikkat ederdi. İnce yapılı ve hassas bir insandı. Bazen insancıl davranır, bazen de çok gaddar olurdu. Çok defa hislerine yenildiği için yakın arkadaşı veya sırdaşı kalmamıştı.

Dünyada en fazla sevdiği varlıklar, köpekleriydi. 1936 yılında sahte bir kimlikle İspanya'ya girmişti. Fakat kısa bir süre içinde İspanya polisi Canaris'i takibe girişti. Telefonları dinleniyordu. Bu arada Canaris, Berlin'i arayarak hasta olan köpekleri için tavsiyeler alıyordu. Bu konuşmalara bir türlü inanmak istemeyen İspanya Emniyet Teşkilatı günlerce uğraşmıştır. Canaris ağzı sıkı bir adam da sayılmazdı. Teşkilatın binbir güçlükte elde ettiği bilgileri zamansız olarak açığa vurarak çok defa adamlarını müşkül durumlarda bırakmıştır.

İnanmış bir Nazi olarak girdiği teşkilatta, zamanla tutumunu değiştirmiş ve hatta Hitler'e karşı düzenlenen suikaste karışmıştır. Nazi yanlıları gibi, Nazi karşıtlarını da teşkilata sokmuş ve bunları kendi menfaati için denge unsuru olarak kullanmıştır. Düzenlediği oyunlara rağmen Naziler tarafından idam edilmekten kurtulamamıştır.

Savaşın başında Canaris'in "Tilki Yuvası" denilen karargâhında şu ana bölümler vardı :

Merkezi Bölüm : Diğer bölümler arasındaki koordinasyondan sorumlu idi. Başında Canaris'in yardımcısı, Nazi karşıtı Albay Hans Oster bulunuyordu.

Birinci Bölüm : Casusluk da dahil olmak üzere gizli istihbarattan sorumlu idi. Bu bölüm kara-deniz-hava kuvvetlerine ait üç kısım ile 5 gruptan meydana gelmişti. I-G grubu; gizli silahların, mürekkeplerin, mikrofotografların geliştirilmesi ile uğraşıyordu. Sahte pasaport düzenlenmesi ve istihbarat hizmeti için lüzumlu her türlü kandırıcı belgelerin üretilmesi bu grubun görevleri arasında idi. I-I grubu; telsiz haberleşmesi ve yayını ile meşgul oluyordu. Casuslar için özel verici ve alıcıların imali, korsan radyo istasyonlarının organize edilmesi bu grubun işiydi.

Birinci bölüm Berlin'de, Tirpitzufer Caddesi üzerinde beş katlı bir binada, oldukça küçük sayılabilecek bir kadro ile çalışıyordu. Ancak, yurt içinde ve Hitler'e inandıkları için Nazilere yardımcı olmaya çalışan binlerce gönüllüyü de bu bölümün uzantısı olarak kabul etmek lazımdır.

İkinci Bölüm : Sabotajlardan ve örtülü faaliyetlerden sorumlu idi ve bu bölümün başında Albay von Lahousen bulunuyordu.

Üçüncü Bölüm : Savunma amaçlı olarak kurulmuştu. Güvenlik işleri ile casusluk ve sabotaja karşı faaliyetler bu bölümde yürütülüyordu.

Dördüncü Bölüm : Yabancılar bölümü olarak bilinen bu bölüm yabancı güçlerle irtibattan sorumlu idi ve başında Deniz Albayı Buerkner vardı.

Almanya'da askeri istihbarat denilince akla Amiral Canaris geliyordu. Bu teşkilatın görevi yabancı ülkelerde bilgi toplamak, bazı örtülü faaliyetlerde bulunmak ve diğer ülkelerin Almanya'ya karşı yapacakları casusluk faaliyetlerini önlemeye çalışmaktı. Ancak Almanya'da bu alanda çalışan yegâne örgüt Abwehr değildi.

Devletin iç düşmanlara karşı güvenliğini korumak amacı ile Güvenlik Hizmeti Başkanlığı (Sicherheitsdienot) adıyla bir teşkilat kurulmuş ve başına Heinrich Himmler getirilmiştir. Bu teşkilat zamanla akla gelen her işe bulaşmıştır. Örneğin tıbbi denemeler için konsantrasyon kamplarındaki mahkûmların kullanılmasını da bu teşkilat organize etmiştir. Güvenlik Hizmeti Başkanlığı'nın dördüncü ve beşinci bölümleri polis görevleri ile meşguldü. Gestapo diye bilinen dördüncü bölüm; rejim karşıtları ile mücadele etmek, kiliseleri ve özellikle Yahudileri baskı altında bulundurmak, ülkeye giriş ve çıkışları kontrol altında tutmak için kurulmuştu. Başında Heinrich Mueller vardı. Beşinci bölüm kriminal polisti ve ağır suçlarla uğraşıyordu.

İstihbarat ve casusluk faaliyetleri üçüncü ve altıncı bölümlerde toplanmıştı. Üçüncü bölüm yurt içi, altıncı bölüm yurt dışı faaliyetler için kurulmuştu. Her iki bölüm de Reinhard Heydrich'in emrinde idi. Daha aktif durumda olan altıncı bölümün başında Heydrich'in yardımcısı ve sağ kolu Walter Schellenberg bulunuyordu. Altıncı bölüm zamanla büyüyerek, İkinci Dünya Savaşı'nın yaklaştığı günlerde Abwehr'e rakip olacak duruma gelmiştir.

Alman Gizli Polis Teşkilatı'nın istihbarat ve casusluk faaliyetlerini yöneten Reinhard Heydrich 1904 yılında Halle'de dünyaya gelmiştir. Babası aynı şehirdeki müzik akademisinin direktörü olan Bruno Richard Heydrich'tir. Reinhard Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra "Genç Teröristler" teşkilatına girmiş ve on beş yaşında iken isminden bahsedilen bir insan olmuştur. Bilahare Alman Deniz Kuvvetleri'ne katılmış ve yüzbaşılığa kadar yükselmiştir. Yakışıklı oluşu nedeni ile çapkınlığı ile tanınmıştır. Fakat bir bahriye subayının hamile bıraktığı kızı ile evlenmek istemeyince Deniz Kuvvetleri'nden ihraç edilmiştir.

Bunun üzerine Nazi Örgütüne giren Heydrich, partinin istihbarat bölümünde bir görev almıştır. Kısa süre içerisinde üst düzeydeki bir Prusyalının, Nazi Partisi içerisinde Hitler'e rakip durumda bulunan Gregor Strasser ile gizlice haberleştiğini tespit etmiştir. O Prusyalının eşi ile cinsel ilişki kuran Heydrich, Gregor Strasser ile ilgili yazışmaları elde etmiştir. Bundan sonrası kolay olmuş ve 1931 yılında, 27 yaşında iken partinin özel istihbarat bölümünün başına geçmiştir. Gençtir, güçlüdür, hırslı bir insandır. Kendisine rakip tanımamaktadır. Yükselmek için önüne çıkan her engeli, her ne şekilde olursa olsun, yıkmaya kararlıdır. Bu nedenle Naziler bile onu güvenilir bir insan olarak kabul edememişlerdir. Ondan daima çekinmişlerdir.

Görevleri nedeniyle birbirine yakın ve yardımcı olması gereken Canaris ile Heydrich arasında korkunç bir çekişme vardır. Canaris, Heydrich'i hem kendisi, hem de Abwehr için büyük bir tehlike olarak görmektedir. Buna rağmen Heydrich'e dostluk göstermeye çalışarak onunla doğrudan bir çatışmaya girmekten sakınmaktadır. Bir taraftan O'nu evine davet eder, yakında ev tutması için telkinde bulunurken, diğer taraftan da Yahudi düşmanı olan bu fanatik dostunun, doğuştan Yahudi kökenli olduğunu kanıtlayan belgeleri toplatmaktadır.

Öte yandan Heydrich de, askeri istihbarat alanının dışına çıktığı anda Canaris'i küçük düşürmekten, O'nu yıpratmak için ipuçları toplamaktan geri kalmamaktadır. Bu çekişme sadece daha iyiyi, daha doğruyu bulmak veya daha verimli, daha yararlı olmak gibi profesyonel düşüncelerden kaynaklanmamaktadır. Araya hissi nedenler de girmiştir.

Söyleki : Her ikisi de denizcidir. Canaris amiralliğe kadar yükselebildiği halde, Heydrich yüzbaşılıktan ileri gidememiştir. Canaris'e karşı olan tutumunda genç yaşta Deniz Kuvvetleri'nden atılmış olmasının da tesiri olduğu muhakkaktır.

Öte yandan görevleri ve sorumlulukları birbirine benzeyen ve aynı alanlarda çalışan örgütler arasında bu gibi çatışmaları doğal karşılamak lazımdır. Hele bu örgütler değişik makamlara bağlı oldukça, bunların birbirlerini karalamaya çalışmalarını önlemek çok zordur. Bu durumlar; çok defa emeğin boşa gitmesine, zamanın ziyan olmasına, maliyetin yükselmesine, randımanın düşmesine, hataların artmasına ve dolayısıyla diğer ülkelere ipuçları ve açığ verilmesine neden olur.

AMİRAL CANARIS'İN BAŞARILARI

Çevresinde, sarap tüccarı olarak bilinen Hans Piekenbrock hakikatte Alman Silahlı Kuvvetleri'nde albaydı ve Amiral Canaris'in casuslukla görevli birinci bölümünün başkanı idi. Uzun boylu, iri cüsseli, neşeli ve herkes tarafından sevilen bir insandı. Canaris daha ziyade siyasi istihbaratla meşgul olduğundan casusluk faaliyetleri, tam manası ile Piekenbrock'un omuzlarına yıkılmıştı.

Almanya'nın ezeli ve muhtemel düşmanları hakkında bilgi toplamaktan sorumlu olan bu bölümün savaş öncesinde durumu şöyledir :

Sovyetler Birliği'nden bilgi sızdırmak çok güç olduğundan Piekenbrock, Rusya ile pek fazla uğraşmamayı uygun görmüştü. Bununla beraber oraya da, zaman zaman casuslar göndermekten geri kalmıyordu. Ancak Rusya'ya giden ajanların pek az kısmı geri dönebildiği için, bu ülke hakkında toplanan bilgiler çoğunlukla Rusya'daki yayınların incelenmesinden ve turistlerle yapılan mülakatların değerlendirilmesinden ibaret oluyordu.

Diğer ülkelerden bilgi toplamada da başka zorluklar vardı. Dışişleri Bakanlığı, İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri ile bir sürüşmeye girmekten sakınılmasını istediği için, bu ülkelere karşı faaliyette bulunulamıyordu. İngiltere'deki casusluk faaliyeti, Canaris'in şahsen Hitler'den aldığı izin üzerine 1937 yılında başlatılabilmmişti. Fakat iki yıl içerisinde İngiliz Silahlı Kuvvetleri hakkında yeterli bilgi toplanabilmisti. Bu arada İngilizlerin meşhur Scotland Yard'ının Özel İşler Dairesi ile Savunma Bakanlığı İstihbarat Başkanlığı'nın MI 5'i birçok Alman casusunu yakalamayı başarmıştı.

Doğrusu istenirse İngiltere, Alman Silahlı Kuvvetleri (Wehrmacht) için birinci derecede bir hedef ülke değildi. Ezeli düşman Fransa, öncelik taşıyordu. 1870'teki Prusya-Fransa Savaşı'ndan bir yıl kadar önce Bismarck'ın özel ajanı Dr. Wilhelm Stieber Fransa'ya 30.000 eleman sokmuştu. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce de Fransa'ya, Alman casusların dolduğu biliniyordu. İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde de aynı şeyler olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Fransa dışarıdan çok güçlü ve sağlam görünüyordu. Buna Churchill de inanmıştı. 15 Ağustos 1939'da Fransız Genelkurmay Başkanı General Georges ile Majino Hattı'nı gezdikten sonra, İngiltere'ye döndüğünde Savunma Bakanlığı'na verdiği raporunda "Fransa hududu bir baskınla geçilemez. Yapılmış olan tahkimatların, çok büyük kayıpları göze almadan, herhangi bir noktastan yarılması müm-

karşı olan davranışları nedeni ile yaşının kırkı geçmiş olmasına rağmen ancak binbaşılığa kadar yükselebmişti. Çok defa başkalarının nasırına basmış, onların menfaatlerini engellemiştir. Kılık kıyafeti ile olsun, tavır hareketi ile olsun, tam anlamı ile dökülüyordu. Böyle olduğu halde ordu-
dan da atılması istenmiyordu. Her zaman sarhoş geziyordu. Almanlarla buluştuğu da olurdu. Almanlar Zychon'un zayıf yanlarından yararlanarak Bromberg'teki bürosuna sızmaya çalıştılar ama başaramadılar. Zychon aptal değildi, üstelik çok iyi bir istihbaratçı idi.

Bir gün Danzig'den merkeze gönderilen bir raporda Zychon'un kargâhına sızıldığı bildirilince, Berlin'dekiler bunu da binbaşının oyunu olarak kabul etmişlerdi. Çünkü bilgiler binbaşının yardımcısı Yüzbaşı Kasimir Tolodzietzki'den alınmıştı. Böyle bir işe girişmek için vatan haini olmak şart değildi.

Yüzbaşı binbaşının başını derde sokmak için bu işe girişmişti. Nitekim bir yandan Almanlara bilgiler verirken diğer yandan da binbaşının Almanlara bilgi sızdığını Warşova'ya ihbar etmekten geri kalmamıştı. Ne var ki olaylar istediği şekilde gelişmedi ve yüzbaşı Almanlara daha fazla yanaşmak mecburiyetinde kaldı. Buna rağmen Berlin'dekiler bu işin tertip olduğunda ısrar ediyorlardı. Öte taraftan Zychon da onların farkında idi. Polonya makamları olaya el koydular. Tolodzietzki devamlı takibe alındı ve bir süre sonra Almanlara bilgileri O'nun sızdığını anlaşıldı ve yakalanarak idam edildi.

Bu örnek, istihbarat işine hislerin karıştırılmasının, kişiler açısından tehlikeli sonuçlar verebileceğini çok güzel bir şekilde vurgulamaktadır. Bu işte çalışanlar görevlerin imkânlarını kötü amaçlarla kullanmaktan kaçınmalıdır. Aksi halde başkalarına kötülük edeyim derken bazen kendilerine kötülük etmiş olabilirler. Polonya Hükümeti yüzbaşının idamını ilan etmekle büyük bir hata yapmıştır. Çünkü idamın ilanı ile Berlin'dekilerin gözü açıldı. Daha önce inanmak istemedikleri bilgileri yeniden ele alarak değerlendirdiler ve Polonya Harekâtı'nda kullandılar.

Almanların, Polonya hakkında bilgi toplamalarına yardımcı olanlardan biri de başka bir Polonya subayıdır. Ancak bu subay yakalanıp vatana ihanetten dolayı idam edilmediği için Almanlar savaştan sonra da bu subayın kimliği hakkında bilgi vermemek suretiyle vefa göstermişlerdir. Bu subay Tolodzietzki'den çok önce Abwehr hesabına çalışmak için Almanlarla temas kurmuş ve birçok Polonya subayının Almanya'ya yardımcı olmasını sağlayabileceğini iddia etmiştir. Almanlar bu subaya inanamışlar ve uzun müddet oyalamışlardır. Sonunda da kendisi ile çalışmayacaklarını bildirmişlerdir. Ancak Tolodzietzki'nin idamından sonra bu subayı bulmuşlar ve savaş boyunca kendisinden yararlanmışlardır.

BATIDAKİ UYUŞUKLUK

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Hitler'in istihbarat servislerinin durmadan gelişmesine, büyümesine karşılık, demokratik ülkelerde bu sahada bir vurdumduymazlık göze çarpmaktadır. Bir kısmında, sözü edilemeyecek çapta küçük bir teşkilat vardır. Bir kısmında ise mevcut teşkilatlar günden güne küçülmekte, adeta kış uykusuna yatırılmaktadır. Fransız ve İngiliz istihbarat servisleri ikinci grupta mütalaa edilebilecek bir görünüm arz etmektedir. Bunda, ödeneklerin zamanla kısılması yanında, geçmişteki başarıların yaptığı uyuşturucu tesirin de rolü olmuştur. Tarihte casus sefi olarak ismi geçen Joseph Fouché'e göre istihbarat, güçlü olmanın bir unsuru idi. Fakat ne söylenirse söylensin, istihbarat çok defa ilim olarak ele alınmıyor, daha ziyade bir sanat olarak tatbikata konuluyordu.

Fransa'da hükümetin yapısına, gittikçe büyüyen bürokrasinin işleri ağırlaştırmasına ve ilgililer arasındaki kıskançlıklara bağlı olarak istihbarat hizmeti kompartımanlara bölünmüş ve çok başlı hale gelmiştir. Her servis kendisini diğerlerinden ayrı tutmaya çalışıyor ve güçlerinin azalacağı endişesi ile işbirliğinden ve benzer kuruluşlarla temastan kaçınıyordu.

1939'da Fransa'nın en büyük şansı kıymetli büyükelçilerin önemli merkezlerde bulunması idi. Örneğin; savaş öncesinde Berlin'de görev yapan Andre Francois-Poncet ve Robert Coulondre gibi sefirler çevrelerinden elde ettikleri bilgileri, şahsi görüşlerini de katarak Fransa'ya gönderiyorlardı. Ancak bu raporların Quai-d'orsay'da kıymetlendirilmesine bir tesiri olamıyordu. Fransa'da istihbarat silahlı kuvvetlerin sorumluluğunda kabul edilen bir hizmet idi. Bu nedenle istihbarat hizmeti silahlı kuvvetler içerisinde yayılmıştı. Kara Kuvvetleri Karargâhı'ndaki ikinci bölüm, genel istihbaratla ve stratejik kıymetlendirme ile uğraşıyordu. Beşinci bölüm ise casusluk ve karşı casusluk işleri ile meşguldü. Hava Kuvvetleri'nin İstihbarat Teşkilatı yeni kurulmuştu ve çok küçüktü. Buna rağmen çok başarılı idi. Kara Kuvvetleri'nin Genel İstihbarat ve Kıymetlendirme Merkezi, Fransız İstihbarat Teşkilatı'nda en kalabalık grubu teşkil ediyor ve görünüşte üniteler arasındaki koordinasyonu sağlıyordu. Ancak Paris'in dışında La Ferete-Sous-Jouarre'de bulunuşu nedeni ile diğer birimlerle işbirliğinde bir zorlama meydana geliyordu.

Fransız Askeri İstihbarat Teşkilatı'nın başka problemleri de vardı. Bunların başında teşkilatın başındakilerin küçük rütbeli oluşları geliyordu. 1939'da Fransız Askeri İstihbarat Teşkilatı'nın başında Albay Gauche, ikinci bölümün başında da Binbaşı Baril bulunuyordu. Her ikisi de işlerini bilen kıymetli subaylardı. Fakat askerlikte rütbe çok şey demektir. Bu nedenle üst yöneticileri ikna etmekte olduğu kadar, teşkilatı kontrol altında tutmakta da zorluk çekiyorlardı.

Gauche, Almanların Polonya Harekâtı hakkında Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Maurice Gustave Gamelin'e bilgi aktarmak için çok çaba göstermişti. Ancak bütün gayretine rağmen, Harekât Başkanı Albay Preaud'dan ileriye geçememişti. Takdim ettiği bilgilere göre silahlı kuvvetlerin modernize edilmesi gerekiyordu. Harekât Başkanı bu görüşleri paylaşmadığı için yukarıya iletmeye yanaşmamıştı. Generaller de istihbarat subaylarının telkinlerinden hoşlanmıyorlardı. Nitekim Orgeneral Maxime Weygand mekanize savaş konusunda Charles de Gaulle tarafından hazırlanan ve Fransız ordusunun yeniden teşkilatlanmasını öngören bir raporun üzerine "yazdıklarınızı çok enteresan buldum fakat aynı görüşte değilim" diye not düşmüştür.

Fransız elçilerinin Polonya Harekâtı hakkındaki müşahadelerine ve kıymetlendirmelerine ikinci bölümdeki personel de katılmıyordu. En önemlisi General Gamelin'in; istihbarat başkanlığının hazırladığı Polonya dosyasına göz atacak bir zamanı ayırmak istemeyişi idi. Teşkilatta çalışanların bir kısmı da işlerinin ehli değildi. Kayırlıkları için teşkilata sokulmuşlardı. İstihbarat zincirinde askeri ataşelerin yeri çok mühimdi. Buna rağmen İkinci Dünya Savaşı öncesinde Berlin'e gönderilen Fransız Askeri Ataşesi Albay Dielet'te yardımcısı ve kendisinden önceki ataşe gibi Almanca bilmiyordu. Bu göreve atanması için tek neden, Orgeneral Weygand'ın maiyetinde çalışmış olması idi. Bu bakımdan gönderdiği raporlar gerçeği pek yansıtmıyordu. Kısa bir müddet sonra Fransa'yı mahvedecek olan Alman zırhlı tümenlerinin kuruluş gerekçelerini, imkân ve kabiliyetlerini, kullanılma şekillerini öğrenmeye muvaffak olamamıştı.

İkinci bölümünde kusurları vardı. Senelerden beri kendisini yenileyememişti. Ellerindeki haritada Aachen hâlâ Belçika hudutları içinde görülmüyordu. Hamburg-Berlin demiryolu yalnız hafif nakliyata müsait olarak işaretlenmişti. Periyodik istihbarat raporlarının yanlışlarla dolu oluşu yüzünden istihbarat bilgilerine karşı güvensizlik zamanla artmıştı. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sırasında istihbarat subaylığı yapmış olan tarihçi Mark Block, 1940'da Fransa'nın çöküşünde istihbarat raporlarındaki yanlışlıkların büyük payı olduğunu yazmıştır. İstihbaratın görevi ihtiyaçları tespit etmek, bunlara cevap olabilecek bilgileri elde etmek,

çareleri ortaya koymak ve bütün ilgililere ulaştırmaktır. Savaş başlayınca kadar Fransa'da kimse Almanya'daki gelişmeler üzerinde durmamış ve mekanize birlikler ve harekât hakkında bilgi isteğinde bulunmamıştır.

İngiltere'deki durum Fransa'ya nazaran biraz daha iyidir. İngiliz Gizli Servisi dışarıdan bakanlara bir muamma gibi görünmektedir. Hükümet böyle bir teşkilatın varlığını bile açıkça ilan etmekten kaçınmaktadır. Bu teşkilat ne yerilir, ne de övülür. Bu tutum biraz muhafazakârlıktan, biraz da bunun bir marifet sayılmasından kaynaklanmaktadır. Bu teşkilat hakkında parlamentoda dahi pek fazla söz söylenmez. Kısacası içine kapanık bir teşkilattır. Savaş yıllarında Şomerset W. Maugham, Sir Compton Mackenzie gibi meşhur yazarlar; Prof. Albert Ewing, David George Hogarth, Albay Thomas Edward Lawrence gibi meslek adamları; James M. Cox, Sir Arnold Wilson gibi kıymetli siyaset adamları ile büyük işler başaran istihbarat teşkilatı barış devresinde faaliyetlerini çekirdek bir kadro ile sürdürmektedir. İşlerinde fazla yaratıcı insan bulunmadığı için bunların verdikleri hizmetin ortanın üstüne çıkmadığı iddia edilebilir.

İstihbarat bir ölçüde para demektir. İki asır önce Cromwell zamanında bu işlere 70.000 sterlin ayırabilen İngiliz Hükümeti İkinci Dünya Savaşı arifesinde bu hizmet için 47.000 sterlin ayırmakta idi. Bu rakamlar bile istihbarattan fazla birşey beklenemeyeceğini göstermektedir.

Nitekim Dışişleri Bakanlığı parasızlık yüzünden Siyasi İstihbarat Dairesi'ni lağvetmiş ve birçok elemanını serbest bırakmıştı. 1938'de Gizli Servis'in bütçesi 450.000 sterline çıkarılmış ise de bu ödeneğin büyük bir kısmı o sıralarda İngiltere Krallığı hudutları içerisinde at oynatmakta olan yabancı ajanlarla mücadele için sarf edilmiştir. Çekoslovakya'nın ilhakından sonra Siyasi İstihbarat Dairesi'nin yeniden kurulması kararlaştırılmıştır. Kıymetli bir diplomat olan Rex Leeper'in başkanlığında kurulan daire ancak 10 Eylül 1939'da faaliyete geçirilebilmiştir. Bu dairenin kurulması ile İngiliz Gizli Servisi'ndeki karmaşa biraz daha büyüdü. Çünkü Bedford Dükü'nün Woburn'daki malikânesinde çalışmalarına başlayan bu teşkilat, pek gizli sayılmazdı. Halbuki, istihbaratta gizlilik çok önemli idi.

Tabii, teşkilatta yapılan değişiklikler yurt içinde olduğu kadar, yurt dışındaki faaliyetlerde de şaşkınlıklara yol açtı. Bu kargaşalıktan yararlanan Almanlar 1938-1939 yıllarında İngiltere hesabına çalışan birçok casusu suçüstünde yakaladılar. Bunlardan yirmi üçünü idam ettiler. Yakalananlar arasında demiryolu kavşaklarını, hava meydanlarını, kışlaları gözetleme gibi küçük işler yapan pek çok Alman da vardı. Bunların bir

kısmı Berlin'deki ataşeler veya diğer şehirlerdeki konsolosluk personeli tarafından görevlendirilmişlerdi. Fakat ekseriyeti İngilizlerin Avrupa'da kurdukları istihbarat merkezinin emrinde çalışıyorlardı. Bilindiği üzere bir ülkeden direkt olarak istihbarat temin etmenin faydaları yanında ciddi mahzurları da vardı. İngilizler istihbarat yapılacak ülkelere komşu olan ve uzun müddet tarafsız kalmasını ümit ettikleri bir ülkede merkez bürosu kurarak istihbarat faaliyetini bu merkezden yürütmek yolunu seçmişlerdi.

1938 ortalarına kadar İngilizlerin Avrupa'daki İstihbarat Merkezi Viyana'da idi ve konsoloslüğün pasaport bürosunun içerisinde faaliyet gösteriyordu. Pasaport Müdürü, İngiliz Gizli Servisi'nin çok kıymetli bir elemanı olan Yüzbaşı Thomas Kendrick idi. 1938 yılının Mart ayında Almanlar Viyana'yı işgal eder etmez hemen casus avına başlamışlardı. Kısa bir süre içerisinde Kendrick'i de yakalayıp hapse attılar. İngiliz Dışişleri Bakanlığı protestolarla yaygara kopardı. Hakikatte istenilen Kendrick'in kurtarılması idi. 22 Ağustos'ta Kendrick serbest bırakıldı ve İngiltere'ye döndü. Başsız kalan teşkilat da dağılıverdi. Bilahare bu merkez Kopenhag'a nakil edildi; fakat buradaki çalışmalar da uzun sürmedi. Ülkelerinde sürdürülen casusluk faaliyetinden rahatsız olmaya başlayan Danimarka Hükümeti casus avına başladı ve Almanlar hesabına çalıştığını sandıkları Poetzsch'in İngiltere için çalıştığını öğrendiklerinde şaşırıldılar. Danimarkalılar, İngilizlerin faaliyetini bozmak niyetinde değillerdi. Buna rağmen Poetzsch'in tutuklandığını gizleyemedikleri için mahkemeye çıkarılması kaçınılmaz oldu. Almanlar Poetzsch'in ifadelerinden yararlanarak İngilizlerin, Avrupa'daki faaliyetleri hakkında önemli bilgiler elde ettiler.

Almanlar, Danimarka Polis Teşkilatı'na da sızmışlardı. Danimarka Polis Teşkilatı'nın başkanının yanına güvenilir adamlarından birini yerleştirmişlerdi. Bu kaynaktan İngilizlerin, Danimarka'daki ve diğer Avrupa ülkelerindeki istihbarat faaliyetleri hakkında kesin ve doğru bilgiler sızdırıyorlardı.

Poetzsch'in yakalanması üzerine İngilizlerin, Avrupa'daki istihbarat merkezi La Haye'e taşındı ve başına da Binbaşı Henry Richard Stevens getirildi. Stevens İngiltere'deki meşhur "Black Castle"de yetişmişti. Göreve başlar başlamaz, Avrupa'daki İngiliz İstihbarat Teşkilatı'nı yeniden örgütledi. Oldukça genişleyen teşkilatta, siyasi ve ekonomik bölümler, karşı casusluk dairesi, askeri ve deniz kısımları bulunuyordu. Her ünite aşağı yukarı bağımsız durumda idi. Askeri kısmın başında Payton Sigmund Best isminde yaşlı bir yüzbaşı vardı. Best, Almanya içerisinde bir casus ağı kurdu. Bunlar ele geçirdikleri bütün askeri bilgileri hemen Hol-

landa'ya aktarıyorlardı. Bilhassa Dr. Franz isimli bir muhacirden Alman Hava Kuvvetleri hakkında çok kıymetli bilgiler geliyordu.

Hollandalıların General Van Oorshot'un yönetimindeki istihbarat teşkilatları savaş öncesinde çok başarılı hizmetler vermiştir. İngilizler de Hollanda İstihbarat Teşkilatı'ndan yararlanmışlardır. Her alanda olduğu gibi istihbaratta da insanın yeri çok önemlidir. Hatta bazen tek adam başı başına bir teşkilata bedel olabilir. Savaşın başlangıcında Berlin'deki Hollanda Askeri Ataşesi Jan G. Sas isminde bir albaydı. Sempatik yaratışlı, zeki, tatlı sesli Sas'ın Wermaht'ta yakın dostları vardı. Bilhassa Alman Askeri İstihbarat Teşkilatı'nın Kurmay Başkanı Albay Hans Oster ile pek samimi idi. Oster tabiaten şüpheli bir insandı; ama Sas ile görüşürken hiç endişe etmezdi. Genellikle Hans Oster'in Zehlendorf'taki evinde yapılan aile ziyaretlerinde Albay Sas'ın elde ettiği bilgiler evvela Hollanda'ya oradan da İngiltere'ye aktarılıyordu.

1940'ta Hollanda'nın düşüşü ile İngilizler Avrupa'daki merkezlerini İsviçre'de, Bern'de faaliyete geçirmek mecburiyetinde kaldılar. Fakat uzun müddetten beri tali'i merkez olan Bern'in savaş süresince de kendine gelemediği bir vakiadır. Zaten yılanmış personelden daha fazlasını beklemek doğru değildi.

İngiltere'nin savaş öncesinde istihbarat alanındaki başarısızlıklarının biri de Berlin'deki İngiliz Büyükelçisi Sir Neville Henderson'du. Her ne kadar istihbaratın bir kısmı Gizli Servisler tarafından toplanıyorsa da, diğer bir kısmı da ataşeler kanalı ile elde edilmekte idi. Ataşelerin elde ettikleri bilgilerden büyükelçinin tasvip etmediklerinin anavatana ulaştırılmaması İngiltere için büyük bir talihsizlik olmuştur.

Bu nedenle Almanların, Bohemya ve Moravya'yı işgal etmelerinden tam bir ay önce, 15 Şubat 1939 günü Berlin'deki İngiliz Hava Ataşesi Albay J.L. Vachell İngiltere'ye gönderdiği raporunda "Almanların gelecek iki, muhtemelen üç ay içerisinde bir askeri harekâta girişmeyecekleri kanaatındayım" diye yazmakta idi. Aynı şekilde 28 Şubat günü Alman birlikleri Çekoslovakya'ya karşı taarruz çıkış hatlarına yerleşmiş durumda iken İngiliz Askeri Ataşesi Frank Mason Macfarlane gazetecilerden birinin sorduğu bir soruyu aklınca çok siyasi bir şekilde cevaplıyor ve "Alman ordusunda bir yenileştirme yapılmaktadır. O nedenle normal durumda iken anormal kabul edilen birçok şeyi normal kabul etmek lazımdır. Bu normal dışı görünümünün hangisinin önem taşıdığını kestirmek güç olmaktadır. Bugüne kadar seferberliğin başlamış olduğuna dair güvenilir bir bilgiye sahip değilim. Bundan başka söylenecek birşeyim yok" diyerek güzel bir müğâlata örneği veriyordu.

Baştan savma raporlarla şaşkına dönen Londra'daki istihbarat merkezinin de hükümete inandırıcı telkinlerde bulunması güç idi. Ayrıca Gizli Serviste "hiçbir şeyi açıklamayın, hiçbir şey için özür dilemeyin" parolası yürürlükteydi. Geoffrey Mander avam kamarasında "Yurt dışında olanlar hakkında hükümetin vurdumduymazlığını" dile getiriyor. Mr. Lees-Smith, Gizli Servis'in Dışişleri Bakanlığı'nun sultasından kurtarılmasından bahsediyor ve kullanılan yol ve yöntemlerin Nazilerin kullandıkları ile başedemeyeceğini söylüyordu.

13 Nisan 1939'da Hitler'in, Avusturya'yı işgal edişinin arifesinde Winston S. Churchill "Yirmibeş yıllık barış ve savaş tecrübeme göre İngiliz İstihbarat Servisi'nin dünyada en iyi bir teşkilat olduğuna inanırdım. Ancak ne yazık ki, Bohemya'nın ilhakında ve Arnavutluğun istilasında, sorumlu bakanların hiçbir önbilgisi ve hatta sezisi olmadığını üzülerek müşahade ettim" demekten kaçınmamıştır.

15 Ağustos'ta Alman hazırlıkları tamamlanmış ve Polonya Harekâtı için başlangıç günü olarak 26 Ağustos tespit edilmişti. Halbuki 15 Ağustos günü İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Halifax; Varşova'daki İngiliz Sefiri'ne gönderdiği özel mesajında "Herr Hitler'in hâlâ kararsız olduğu, savaştan kaçınmak istediği ve perestijini kurtarabildiği takdirde hazırlıkları durduracağı kanaatindeyim..." diye yazıyordu.

TRUVA'NIN ATLARI

İkinci Dünya Savaşı'nın çıktığı günlerde Albay Pienkenbrock Alman Askeri İstihbarat Başkanlığı'na bir hayli askeri bilgi temin etmişti. Fakat sadece askeri bilgi ile yetinmek mümkün değildi. Siyasi istihbarata da gerek vardı. Siyasi istihbarat birinci derecede Dışişleri Bakanlığı'na yürütülmekte idi. Fakat Heydrich'in Askeri İstihbarat Teşkilatı bu sahaya da el atmıştı. Ayrıca Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentrop'un özel bürosu ile Nazi Partisi'nin Alfred Rosenberg tarafından yönetilen, Dış Münasebetler Bürosu'nda siyasi istihbaratla haşır neşir idiler. Her birisi kendisinin söz sahibi olduğunu kanıtlamak için zaman zaman diğerlerinin canını acıtıyordu. Hitler'e bu kaynaklardan çok defa birbirini kötüleyici, yalanlayıcı mahiyette olmak üzere sayısız raporlar geliyordu. Elde edilen bilgilerin miktarı çoktu ama kaliteleri düşüktü.

Nazi rejimi kurulur kurulmaz siyasi istihbarata önem verilmeye başlanmıştı. Rosenberg'in, Hitler'e sunduğu bir rapordan İngiltere'de, Almanya hesabına yararlanılacak insan aranmasına 1929 yılında başlandığı anlaşılmaktadır. Rosenberg 1931 yılında, Berlin'deki İngiliz ajanlarının yardımı ile Londra'ya geçmiş ve Anglo-Alman dostluğu için temaslarda bulunmuştur. Bunların arasında İngiliz Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda görevli Yarbay W. nin önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır. "Komünizme karşı savunmada İngiltere ile Almanya yan yana olmalıdır" fikri İngiliz Hava Kuvvetleri Karargâhı'nda çok taraftar bulmuş ve Kralliyet Havacılık Kulübü zamanla Anglo-Alman işbirliği merkezi haline gelmiştir.

Nitekim bu alanda faal rol oynayan bir İngiliz hava yarbayı 1934 yılında Almanya'ya gelmiş ve Furer tarafından kabul edilmiştir. Başbakan Ramsay Mac Donald'ın sekreterlerinden biri, Lord Kitchener'in yardımcılarından Yüzbaşı Mc Caw, Connaught Dükü'nün yaveri, Hava Bakanlığı'na müşavirlik yapan Archibald Boyle'de Rosenberg'in çengeline takılmışlardır. Rosenberg Kralliyet ailesi ile de ilişki kurmuştur. Hatta kendisini gizlice kabul eden Kont Dükü, kral olan kardeşine Almanya'nın tutumundan sempati ile bahsedeceğine söz vermiştir.

İngiltere'de çeşitli çevrelerde çok sayıda sempatizan bulunması, Ribbentrop'u da, Rosenberg'i de yanılgıya düşürmüştür. Bunların koyu birer

Alman yanlısı olduğunu ve Mein Kampf'ı Magna Carta'ya tercih edeceklerini sanmışlardır. Almanlara sempati duyanların bir kısmı saf veya aptal olabilirdi ama hepsini vatan haini kabul etmek doğru olamazdı.

Cekoslovakya'nın ilhakı İngiltere'deki Hitler hayranı birçok kişinin aklını başına getirdi. Almanlar kısa sürede İngiltere'deki dostlarının hemen hemen tamamını kaybettiler. Fakat nedense Alman Dışişleri Bakanlığı ve Rosenberg tarafından Hitler'e takdim edilen raporlarda bu hususlar üzerinde durulmamıştır. İngilizlerin ilhak karşısında gösterdiği reaksiyonlarının samimi olmadığı ve bir müdahalede bulunacak durumda olmadıkları vurgulanmıştır. Nitekim Ribbentrop'ta bu konudaki görüşlerini "İngiltere, Fuerher'e hiçbir zaman karşı koymaya cesaret edemeyecektir. Aksi takdirde Polonya'nın akıbetine uğrayacak ve İmparatorluğunu kaybedecektir. Fransa ise, müdahale ettiği takdirde, batı cephesinde yalnız kalacak ve mahvolacaktır" şeklinde ifade etmiştir.

Ancak Ribbentrop bu konuda çok kesin bir durum ortaya koymuştur. Hitler'e yalnız kendi görüşlerinin çıkarılacağını, bilgisi dışında hareket edeni, makam odasında öldüreceğini ve bundan dolayı Hitler'e karşı hesap vermekten kaçınmayacağını bir genelge ile yayınlamaktan çekinmemiştir. Bu genelge üzerine birçok Alman ajanının canlarından olmamak için raporlarını daha ihtiyatlı bir şekilde yazdıklarını ve dolayısıyla yanlış bilgiler verilen Hitler'in savaşa girmekte mahzur görmediğini kabul etmek lazımdır.

Almanlar, İngiltere'de istedikleri yerlere sızdıklarını sandıkları sırada Almanya'da da üst-seviyedeki entellektüel grup, istihbarat için tam manası ile bir hazine haline gelmişti. Değişik sosyal sınıflara mensup olan bu insanlar Nazizme karşı idiler. Bunların arasında Albay Hans Oster'i eski İtalya Büyükelçisi Ulrich von Hassel'i, eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ludwig Beck'i, Leipzig'in eski Belediye Reisi Carl Friedrich Goerdeler'i Witzleben, Falkenhausen ve Thomas gibi generalleri, Dohnanyi, Moltke ve Popitz gibi bakanlık yetkililerini saymak mümkündür. Ne yazık ki İngiliz İstihbarat Teşkilatı bunları keşfedememiş ve bunlardan yararlanamamıştır.

Genç kuşaktan, avukat Ferdinand von Schlobrendorf'ta rejime karşı idi. Nazizme karşı olan tutumu öğrencilik yıllarında Halle'de başlamıştı. İngiltere ile aile bağı vardı. Kraliçe Viktoria'nın danışmanı olan ve O'nun Prens Albert ile izdivacını tezgâhlayan Belçika-İngiliz karşıtı olan Christian Friedrich Baron von Stockmar isimli bir devlet adamının ahvadındandı. Bu nedenle yukarıda bahsedilen gayri memnunlar grubu, Schlobrendorf'u Almanya'daki gelişmeleri İngiliz yetkililerine haber vermekle

görevlendirilmisti. İngiltere'ye geçen genç avukat hükümet kanadında maalesef derdini anlatacak kimseyi bulamadı.

Ancak Chamberlain Hükümeti'nin dışında Lord Lloyd ve Winston Churchill gibi önemli siyaset adamları ile görüşebildi. Charwell tarafından da kabul edildi. Bilhassa Churchill ile görüşürken maksadının yanlış anlaşılacağı endişesi ile "Efendim benim bir Nazi olmadığımı anlamanızı istiyorum. Ben bir vatanperverim" diye söze başladığında Churchill'in ablak çehresinde itimat verici bir tebessüm görülmüş ve dudaklarından "Bende öyleyim" cümlesi dökülmüştü. Daha sonraki yıllarda Schlabrendorf bu görüşmeden Churchill'e "Savaşın çıkması bir an meselesidir ve ne yapılırsa yapılsın Polonya'ya taarruzla başlayacaktır. Ayrıca İngilizlerin Ruslarla yakınlaşması Hitler ile Stalin arasındaki anlaşmanın bir sonuca varması ile hükümsüz kalacaktır" dediğini yazmıştır.

Öte yandan Albay Oster, Hollandalı dostu vasıtasıyla Batı'ya çok hayati bilgiler vermekte idi. Londra; bir taraftan bu bilgi kaynaklarını kıymetlendirmek ve birleştirmek gibi bir zahmete katılmazken, diğer taraftan Hollanda'daki Stevens ve Best'e Nazi karşıtı Alman yeraltı örgütleri ile temas kurlmaları hususunda direktifler gönderiyordu.

Aynı tarihlerde İngilizlerin gözünden kaçabilen bazı Almanlar Chamberlain Hükümeti'nde önemli noktalara yerleşmişlerdi. İngiliz Hükümeti'nde ve Parlamento'da Almanların savaş istemediğine, ve karşıt grupların Hitler'i devirebileceklerine ve savaşın çıkmasına müsaade etmeyeceklerine inanılıyordu. Bu düşüncelerle Chamberlain; ajanlar aracılığı ile Alman halkına "Hitler'i devirmeleri halinde, Hitler'in işlediği günahların hesabını Alman halkından sormayacakları" şeklinde güvence bile veriyordu. Hitler'i öldürmek için bir komplo tertiplendi. Hazırlanan plana göre, Hitler'e kasım ayında suikast yapılacaktı. Hükümeti devirenler Batı ile hemen anlaşma yapacaklardı. Çatışmalar nole kadar sona ermiş olacaktı.

İngiliz ve Alman organizatörler suikasti planlarken ne yazık ki işi gizli tutamamışlardı. İngiliz yetkilileri, suikastçilerle doğrudan doğruya pazarlığa oturdukları sırada Reinhard Heydrich ortaya çıkıverdi. Heydrich konuyu, tam olmamakla beraber, öğrendi. Alman birliğine zararlı olacağı endişesiyle suikaste karşıt Almanları açığa vurmak işine gelmemiştir. Bu nedenle işe karşıt İngilizlere saldırmayı yeğledi. Waldemar Poetzsch'in mahkemesinden sonra Hollanda'daki İngiliz ajanlarını tespit etmişlerdi.

Ayrıca daha önce Abwehr'de ikinci bölüm başkanlığı yapmış olan Emekli Deniz Yarbayı Richard Protze kanalı ile Stevens ve Best'in faaliyetlerini takip etmekteydiler. "Richard Amca" 1938'den beri Alman de-

miryolları temsilcisi olarak La Haye'in banliyosu Wassenaar'da ikâmet ediyordu. 1939 yazında bir gün villasının önünden geçenlerden biri dikkatini çekmişti. Aynı adam daha sonraki günlerde de evin önünde dolaşmaya başladı. Richard Amca bu adamı bir gün evine çağırdı. Bu yabancı Walbach isimli bir Hollandalı idi. Best ve Stevens hesabına çalıştığını söyledi. Protze "İngilizler bu hizmet için sana ne veriyorlar?" diye sorduğunda, Walbach "ayda yediyüz Hollanda florini" diye cevapladı. Richard'ın "Onlardan aldığının üstüne sana ayda 800 florin daha vereceğim. Bana Hollanda'daki İngiliz Gizli Servisi hakkında bilgi vereceksin olur mu?" şeklindeki konuşması bu garip Hollandalının Almanlar hesabına taraf değiştirmesine yetiverdi.

Aradan çok bir zaman geçmeden Walbach; Richard Amcaya, İngilizlerin Avrupa'daki İstihbarat Merkezi Başkanının Stevens, Askeri İstihbarat sorumlusunun da Best olduğunu bildirdi. O sıralarda Amiral Canaris hayatından çok memnun görünüyordu. Subaylarından birine "Richard Amcanın İngiliz Gizli Servisine sızdığını sanıyorum. Oradan bana korkunç raporlar gönderiyor.." diyordu. Best'in temas noktalarından biri de kendisini Alman muhaciri olarak tanıtan Dr. Franz idi. Eylül ayına kadar Dr. Franz'ın Best ile direkt bir teması olamamıştı.

Eylül başında Dr. Franz elinde çok önemli bilgiler olduğunu ve Yüzbaşı Best'i şahsen görmek istediğini söylemişti. Wermaht hakkında o güne kadar verdiği ve doğru olduğu kanıtlanan bilgiler olmasa Best'in bu geveze tabiatlı insanın isteğini kabul etmesi düşünülemezdi. Best ile buluştuğlarında Franz; İngiliz Gizli Servisi'ne temin ettiği bilgileri Alman Hava Kuvvetleri'ndeki Solms isimli bir binbaşından sızdığını ve bu binbaşının Hitler'e karşı kurulan yeraltı teşkilatının üyesi olduğunu açıkladı. Binbaşının elinde Hitler'in düşmesine yol açabilecek nitelikteki bazı olaylar hakkında bilgiler vardı. Onları Dr. Franz'a vermemişti; fakat ufak tefek doktordan Best ile buluşmasına yardımcı olmasını istemişti. Best buluşmayı kabul etti ve binbaşının Amsterdam veya La Haye'e gelmesini istedi.

Sonraki günlerde Dr. Franz, binbaşının söylenen yerlere gelemeyeceğini bildirdi. Bunun üzerine Yüzbaşı Best, binbaşı ile Hollanda'nın, Almanya hududundaki Venlo Köyü'nde buluşmayı önerdi. Buluşma yapıldı. Solms iri yapılı, kendinden emin, büyük konuşan bir Bavyeralı idi. Kısa süre içinde O'nun daha önemli kişilerin ağzından konuştuğu ortaya çıktı. Bir hafta sonra Venlo'da tekrar buluştuğlarında binbaşı daha soğukkanlıydı ve daha az konuşuyordu. Görevinin, Hitler'in devrilmesi için ismini açıklayamayacağı bir generalin yönetiminde yapılacak harekâтта İngilizlerin yardımını sağlamak olduğunu söyledi. Best bu bilgilerin doğru

olup olmadığı üzerinde durmadı. Sorduğu teknik hususlara tatmin edici cevaplar alınca Franz'ı ve Solms'u göründükleri gibi kabul ediverdi.

İkinci toplantıda Best'in; Hollanda'daki bir mektup bırakma yeri aracılığı ile binbaşı ile irtibat kurması için bir kod kararlaştırıldı. Birkaç gün sonra Franz yine Best'i aradı ve Almanya'dan başka bir subayın kendisiyle görüştüğünü ve Best'e kodlu bir mektup gönderdiğini söylediğini haber verdi. Beklenen mektupta, Yüzbaşı Best İngiltere'nin Avrupa'daki haberalma örgütünün başında olduğunu kanıtladığı takdirde Hitler'i devirme harekâtının yöneticisi olan bir generalin kendisi ile görüşmeye hazır olduğu yazılı idi. Mektupta ayrıca Gestapo tarafından izlendiği için Binbaşı Solms'un faaliyetine bir müddet için ara verildiği, bu nedenle bahse konu temasın bizzat general tarafından yapılmak mecburiyetinin doğduğu bildiriliyordu. Mektuba ilişkin bir de mesaj gönderilmişti. Bu mesajın BBC'nin Almanca yayınında 11 Ekim günü iki defa okutulması Best'in mevkiinin kanıtlanması için yeterli görülüyordu.

İşler iyice ciddiyet kazanmış görünüyordu. Best artık Stevens'in de oyuna katılmasının zamanının geldiğini düşündü. Olanları O'na ve Hollanda İstihbarat Teşkilatı Başkanı General Van Oorschoot'a anlattı. Hollandalılar bu işlerde irtibat subayı olarak Üsteğmen Dirk Klop'u görevlendirmişler.

Bir müddet sonra bir gün Franz, Yüzbaşı Best'e generalin kendisi ile görüşmeye hazır olduğunu söyledi. Buluşmanın 14 Ekim günü saat 10.00'da küçük bir hudut köyü olan Dinxperlo'da yapılması kararlaştırıldı. Almanlar toplantı yerine iki saat geç geldiler. General yoktu. Gelenler, otuz yaşlarında, genç insanlardı. Kendilerini Üsteğmen Seydlitz ve Grosch olarak takdim ettiler. Franz gelenlerin kimliklerini doğruladı. Tenha bir lokantaya giderek yemeğe, oturdular. Almanlar'da bir huzursuzluk seziliyordu.

Bilhassa Franz çok heyecanlı idi. Garip davranışları ile etrafın dikkatini çekmeye başlamışlardı. Best, lokantada daha fazla kalmalarını tehlikeli bulduğu için hemen hesabı ödeyip çıktılar. Toplantıya devam etmek üzere Arnhem'deki bir arkadaşının evine gittiler. Ancak olan olmuştu. Polis evi sardı. Klop polisle konuşarak onların dağılmalarını sağladı. Bu kargaşalıkta iki Alman çok korktu ve hatta pencereden kaçmaya yeltendi, Dr. Franz baygınlık geçirdi. Best nedense olaylardaki gariplikten hiçbir kuşku duymadı. Hakikatte korkulacak birşey yoktu, gelen Almanlar hiçbir bilgi getirmemişlerdi. Onların görevi yeni bir randevu koparmaktı. Nitekim bunu başardılar.

25 Kasım'da tekrar toplanılması kararlaştırıldı. Bilahare bu tarih 30 Ekim olarak değiştirildi. 30 Ekim günü Üsteğmen Klop, Almanları La Haye'e getirmek üzere yalnız başına Dinxperlo'ya gitti. Gelenler üç kişi olmuştı, ama aralarında general yoktu. Bu defa Seydlitz de gelmemişti. Grosch dışındaki iki kişi, kendilerini Albay Martini ve Binbaşı Schemmel olarak takdim ettiler. Grubun başkanı olan binbaşı otuzunda bile değildi. Yüzünde yara izleri vardı. Bu göreve pek uygun görünümde olmamakla beraber bilgili ve yetkili olduğu anlaşılıyordu.

Binbaşı toplantıda, Almanya'daki iç durumu açıkça ortaya koydu ve general namına Almanya'nın savaşı sona erdireceğini garanti ettiğini, buna mukabil İngilizlerden de Almanya ile şerefli bir barış yapmalarını istediklerini söyledi. Stevens ve Best kendilerinin İngiltere namına hemen cevap vermeye yetkili olmadıklarını, Londra'dan bu hususta talimat almaları gerektiğini söylediler. Bu toplantıda Best, Almanlara, haberleşme için bir telsiz cihazı verdi. Almanlar mesajlarını bu telsizle doğrudan Londra'daki İngiliz İstihbarat Merkezi'ne çekeceklerdi. Haberleşecekleri operatörlerin adları Inman ve Walsh idi. Londra bu mesajların Best'e ulaşmasına aracılık edecekti.

Toplantıdan sonra Londra, Stevens ve Best'e mesele üzerinde durmalarını, Almanlara samimi davranmalarını, ama komplonun başarısızlıkla sonuçlanması halinde Majestelerinin hükümetlerinin müşkül durumunda kalmaması için dikkatli olmalarını bildirdi. 7 Kasım'da Venlo'da tekrar toplanıldı. General bu toplantıya da katılmadı. 9 Kasım'da son defa toplanılması kararlaştırıldı.

9 Kasım sabahı soğuk ve bulutlu idi, ara sıra yağmur çiseliyordu. Best bir huzursuzluk duyuyordu. Bunda mevsimin tesiri kadar, sık sık yoluna çıkan bir yabancının kuşkulananmasının da payı olabilirdi. Saat 10.00'da Stevens'in evine gittiğinde O'nun da kendi gibi sıkıntılı olduğunu gördü. Binbaşı çekmecedan iki tane Browning otomatik çıkardı. Doldurduktan sonra birini Best'e verdi. Diğerini de kendi cebine yerleştirdi. Klop'un gelmesini beklerken telsizden Almanların aradıklarını duydular. Almanlar, Londra yerine doğruca temas yolunu seçmişlerdi. Best bir aksilik olduğunu, toplantının iptal edildiğini bildireceklerini sanmıştı. Herşey normaldi. Almanlar sadece gönderme saatlerini değiştireceklerini bildiriyorlardı. Endişe edilecek birşey yoktu.

Klop geldikten sonra, Jan Lemmens isimindeki Hollandalı şoförün kullandığı otomobil ile yola çıkıldı. Yolda konuşmalar Hollanda'nın saldırıya uğraması ihtimali üzerine kaydıında Stevens her nedense kendisinden beklenmeyen bir acemilikle böyle bir durumda Hollanda'dan kaçırılması gereken ajanların isimlerini bir kâğıda yazmaya başladı.

Saat 10.00 sularında hududa iki yüz metre kadar mesafedeki buluşma yeri olarak kararlaştırdıkları Cafe Backus'a vardılar. Görünürde kimse yoktu. Best hududun Almanya tarafındaki bariyerlerin kaldırılmış olduğunu farketti. Bu arada Cafe Backus'un ikinci katının balkonunda Binbaşı Schemmel'in koluyla bazı işaretler verdiğini gördüler ve bunu otomobilinizi kahvenin önüne çekin şeklinde anladılar. Otomobili kahvenin önünde durdurdukları anda binanın arkasından içi ve dışı silahlı insan dolu büyük, yeşil renkli açık bir otomobil ortaya çıktı ve müthiş bir cayırtı ile gelip otomobillerinin karşısında durdu. Gelenler iki İngiliz'i hemen yakaladılar, ellerine kelepçe vurdular. Açık olan huduttan süratle Almanya'ya geçirdiler. Şoför Lemmens'te yakalanmıştı. Klöp baskın sırasında kendisini çalılıkların arasına atabilmişti ama yediği kurşunlarla orada kalıvermişti.

Yolda Stevens'in yazdığı listenin ne olduğu hiçbir zaman anlayamamıştır. Almanlar oynadıkları oyunla İngiliz Teşkilatı'nın Avrupa'daki elebaşlarını ele geçirmişlerdir. Hitler'e suikast planı düzmece idi ve Heydrich'in kafasından çıkmıştı. Oyunun idaresi 28 yaşındaki genç bir istihbaratçı, İngilizlerin Binbaşı Schemmel olarak tanıdıkları Schellenberg tarafından yürütülmüştü.

Best daha sonraları "Binbaşı Schemmel Hollanda'da bulduğumuzda beni de Stevens'i de tamamen inandırmıştı. Çünkü konulara çok hâkimdi ve ne yapacağını iyi biliyordu. Ayrıca olaylar O'nun kimseye güvenmeyen bir tip ve suikast yapacak kabiliyette olduğunu doğrulamakta idi..." diye yazmıştır. Stevens ve Best her ne kadar Hitler'e karşı oluşturulan teşkilat hakkında bilgi edinmiş iseler de bu teşkilatın başındakileri bilmedikleri için Heydrich bunların soruşturulmasından pek fazla birşey çıkartamadı.

Bu olay, İngiliz İstihbarat Teşkilatı'nın yetersiz olduğunu ve kimlerin eline bırakıldığını ortaya koymasından önem arz etmektedir. Nitekim Stevens ve Best yakalandıktan sonra İngiliz İstihbarat Teşkilatı yeniden oluşturulmuş ve kilit personelin bu gibi işlere şahsen bulaşmaları önlenmiştir.

İNGİLİZ OYUNU

Oyunlar karşılıklı oynanıyordu. Verilen bir iki örnekle İngiliz Gizli Teşkilat'ın hiçbir işe yaramadığını kanıtlamak düşünülmemiştir. Burada anlatılmak istenen istihbaratın çok meşakkâtli bir iş olduğunu ve küçücük bir hatanın insanların hayatına, hükümetlerin düşmesine, ülkelerin kaderine ve hatta bazen dünya nizamının değişmesine yol açabildiğini gözler önüne sermektedir.

1937 yılının başlarında Hitler, Amiral Canaris'in İngiltere'de bir casusluk şebekesi kurması için yeşil ışık yakmıştı. Bu işin yönetimi; Abwehr'in Anglo-Amerikan masasına bakan, tecrübeli bir istihbarat uzmanı Albay Karl Busch'a verildi. Busch İngiltere'de bir yerine iki tane zincir oluşturdu. Birinci zincirde; Hamburg'daki İstihbarat Okulu'nda özel eğitimden geçirilen ve önemli İngiliz ailelerinin yanında hizmetçilik yapmak üzere gönderilen yüzlerce Alman kıza bulunuyordu. Bu kızlara İngiliz usulü rosto pişirmek yanında, telsiz kullanmak gibi şeyler öğretiliyordu. Bu zincir daha ziyade göz boyamak için düşünülmüştü. İkinci zincirde ise önemli noktalara yerleştirilen personel bulunuyordu. Bunlara, barış zamanında fevkalâde birşey olmadıkça kimliklerini ortaya çıkarmak hiçbir faaliyete girişmemeleri, savaş çıkınca yeraltı faaliyetlerin başlamaları emredilmiştir.

1930'da her iki zincir de planlandığı şekilde faaliyetlerini sürdürmekteydi. Ancak İskoçya'da Dundee Kenti'nde Kinlock Caddesi'nde oturan Jessie Jordan isimdeki bir kuaför hakkında yapılan bir ihbar, Almanların İngiltere'deki zincirlerinin İngiliz Casuslukla Mücadele Teşkilatı'nın kontrolü altına girmesine yetmiştir. Bayan Jordan, her bakımdan tam bir İskoç idi. Temizdi, çalışkandı, mahalledeki hanımlar tarafından sayılan orta yaşlı bir dul idi. Tek kusuru fazla sayıda mektup almasıydı. Bol bahşiş verdiği için de postacı tarafından da sevilmekteydi. Mektup akışındaki anormallik İngiliz Savunma Bakanlığı'nda Casuslukla Mücadele Teşkilatı'nın (MI. 5) bulunduğu 505 numaralı odadaki iri yapılı İngiliz Albayı Hinchley Cooke'un masasına kadar duyurulmuştu.

Bayan Jordan'ın hareketleri kontrol altına alındı ve kısa sürede çok enterasan sonuçlar ortaya çıkarıldı. Kocasını Birinci Dünya Savaşı'nda ölen bir Alman askeri idi. Bütün akrabalarının İngiliz adalarında otur-

duğunu söylemesine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nden, Fransa'dan, Hollanda'dan ve hatta Güney Amerika'dan mektuplar alıyor ve birçok ülkeye mektup gönderiyordu. 1937 yılında birkaç defa Almanya'ya gidip gelmişti. Gelen mektuplar usulünce açılıp incelenince Bayan Jordan'ın Alman istihbarat ağının mektup dağıtım merkezi olarak hizmet gördüğü ortaya çıktı. Bayan Jordan yakalandı, muhakeme edildi ve sonunda dört yıl hapis cezası aldı.

Tabii bu arada, Bayan Jordan'ın mektup aracılığı yaptığı kimseler de tespit edilmiş ve takibe alınmıştı. Onlar vasıtasıyla daha başka Alman ajanları ortaya çıkarıldı. Bilinen ajanların yakalanması; çok defa yenilerinin gelmesine yol açtığından ve her yeni gelenin izinin bulunması uzun zaman aldığından, yorucu ve masraflı çalışmaları gerektirdiğinden zarruri bir durum olmadıkça, bunların hemen yakalanmasına geçilmedi.

İngiltere'deki Alman istihbarat zincirinin kırılmasında bir başka olayda şöyle cereyan etmiştir. Sussex downs'daki Portslade Kasabası'nda emekli bir İngiliz subayı, Ervine Batley yaşamaktadır. Batley'in bölgeyi gezip dolaşarak çok kıymetli haritalar yapmak gibi bir tutkusu vardır. 1938 yılında bir gün genç bir adam kapısını çalar ve kendisinin dağcı olduğunu söyleyerek, meşhur bölge haritalarından ister. Yüzbaşı Batley polise haber verir ve durum MI. 5'e ulaştırılır. Genç dağcı takip edilmek sureti ile birçok Alman casusu aydınlığa çıkarılır.

Yine aynı sıralarda İngiltere Savunma Bakanlığı'nda inşaat işçisi olarak çalışan Joseph Kelly isimli bir işçi yeni tesislerin planlarını Almanlara satariken suçüstü yakalanmıştı. Kelly'nin soruşturması sonunda birçok ajan daha açığa çıkmış oldu. Bu olayda Liverpool'daki Alman Konsolosu'nun İngiltere'deki istihbarat örgütlerini yönettiği anlaşıldı ve konsolos istenmeyen adam ilan edildi ve hemen İngiltere'den çıkartıldı.

MI. 5 bir yandan İngiltere'deki ajanları bulup tesirsiz hale getirmeye çalışırken, diğer yandan da yeni gelecekleri kaynağından öğrenme yollarını araştırıyordu. Albay Cooke yakalanan ajanların soruşturmasından bunların Hamburg'daki bir özel okulda eğitim gördüklerini tespit etmişti. Bu okula bir elemanlarını İngilizce öğretmeni olarak sokmayı başardı. Artık İngiltere'ye gönderilen Alman ajanlarının izini bulmak mesele olmuyordu. Bunların bilinmesi için birçok yöntemin kullanılmış olduğuna şüphe yoktur.

Ancak bunlardan biri çok masum bir telkinin ne kadar önemli sonuç vereceğine güzel bir örnektir. Genç İngilizce Öğretmeni devamlı kalmak üzere İngiltere'ye gidecek ajanlara ders verirken İngiliz örf ve adetleri hakkında da bilgiler veriyordu. Öğrencilerine İngilizlerin itibar düşkününü

olduklarını, itibarı da mal ve para varlığı ile ölçtiklerini anlatıyordu. Çevrelerinde paralı bir insan oldukları intibamı yaratmak için İngiltere'ye vardıklarında, paralarını ikamet edecekleri yerdeki postaneye yatırarak posta çeki almalarını öğütüyor, ancak bunun yetmeyeceğini, bu durumun çevrede bilinmesinin sağlanması gerektiğini söylüyordu. Bunun için en pratik yol çek defterinin kaybolduğunu polise bildirmektir. Böylece polis ve onların aracılığı ile çevre bunların paralı insanlar olduğunu öğrenmiş olacaktı ve ona göre itibar göstereceklerdi. Bu nasihata uyararak İngiltere'de "çek defterimi kaybettim" diye karakola müracaat eden her Alman kendi ayağı ile kendini kayıta altına aldırması.

Savaşın çıktığı günlerde, İngiltere'deki Alman istihbarat zincirlerinin ikisi hakkında da yeterli bilgi vardı. MI. 5 ve Scotland Yard'ın kayıtlarına göre, bu zincirlerde en az üç bin kadar Alman ajanı bulunuyordu. Birinci zincirden 400 kişi tespit edilmişti. İkinci zincirden de 35 kilit personelin kimlikleri belli olmuştu. Geriye kalanlar ikinci, üçüncü derecede ajanlardan, kuryelerden, Nazi sempaticilerinden oluşuyordu.

MI.5'in ve bilhassa özel bölümünün başarılı hizmet yapacak hale gelmesinde, kırk yıl müddetle istihbarat işinde çalıştığı halde deşifre olmamış, Sir Vernon George Valdegrave Kell'in büyük rolü olmuştur. Sir Kell; MI. 5'i derleyip toplamış, işe yaramaz pek çok insanı değiştirmiş ve teşkilatı alışlagelmiş durgunluktan, ağırlıktan kurtarmıştır.

Bu sırada Scotland Yard'da Sir Norman Kendal tarafından yeniden organize edilmiş ve cinayet şubesinin başına emniyet müdürü Ronald Howve getirilmiştir. Casuslukla mücadele etmekle görevli siyasi polisin başında emniyet müdür yardımcısı Albert Canning bulunmaktadır.

Hitler Polonya'ya saldırınca, MI. 5 ve siyasi polise alarm verildi. İngiltere'nin, Alman Hükümeti'ne verdiği ultimatomen süresi dolmadan hemen önce; 3 Eylül 1939 günü İngiltere'de casus avı başladı. O tarihte, şüpheli listelerinde 75.000'e yakın isim bulunuyordu. Bunların hepsi casus değildi, fakat casusların büyük ekseriyetinin bu listelerin içerisinde olduğu muhakkaktı. Bir gece içerisinde iki bin kadar dedektif ve üniformalı polis ile binlerce yer arandı ve sabah olurken 4035 kişi gözaltına alındı. Daha sonraki günlerde de arama faaliyetine devam edildi ve bir iki ay içerisinde eldeki listelerde kayıtlı olanlardan 73.235 kişi toparlandı ve bu arada listelerde olmayan 596 yabancı ajan daha yakalandı.

Bu suretle Almanların İngiltere'ye yerleştirdikleri ajanların hemen hemen tamamı ele geçmiş oluyor ve Amiral Canaris en fazla ihtiyaç duyduğu bir anda, İngilteredeki ajanlarını kaybediyor ve kendi açısından büyük bir yenilgiye uğruyordu.

Aynı günlerde Hamburg'da Abwehr'in İngiliz Masası Başkanı Yüzbaşı Herbert Wichmann, İngiltere ve Fransa'daki ajanlara kodlu olarak "faaliyete geçiniz" talimatını vermeye çalışan telsiz operatörünün ense sine dikilmişti. Yüzbaşı o sırada İngiltere'deki ajanların Wormwood Scrub'daki meşhur hapisaneye tıkdıklarının nereden bilecekti? İngiliz İstihbarat Servisi'ndeki operatörler aylarca önceden tespit ettikleri bu yaya cevap vermekte gecikmediler. Cevaplarda Almanların manipule karakteristikleri aynen taklit edildiğinden, Alman operatörleri hiçbir şeyden şüphe etmediler ve haberleşmeyi sürdürdüler.

İngiliz telsiz haberleşmesi yolu ile Almanları bir hayli zaman oyaldılar. İşlerine gelen bilgileri vererek Almanları yanılttılar. Bu oyun on beş ay sürdü. Durumun inceliğini kavrayamamış olan Amiral Canaris bir konuşmasında Count Ciano'ya İngiltere'deki ajanlarının büyük faaliyet içerisinde olduklarından, içlerinden günde 25 defa bilgi verenlerin bile çıktığından bahsetmiştir. İngiltere'deki kilit personelden yalnız bir tane sinin ele geçtiğini onun da kazaen yakalandığını zannetmiştir.

Eylül başında İngiltere'de arama-tarama sürdürülürken Londra'nın banliyosunda oturan bir komisyoncu BBC'nin saat 21.00 haberlerini dinlemek üzere radyosunu açtığına yedi dakika süre ile radyoda bazı parazitler olduğunu farkeder. Bu karıştırmanın dört gece arka arkaya 21.02-21.09 arasında muntazam bir şekilde devam etmesi üzerine durumu polise bildirir. İşe Scotland Yard karışır ve bölgede arama yapılır. Evlerden birinde garip bir verici cihaz bulunur. O evde bir İngiliz memuru oturmaktadır. Telsiz tek lambalıdır ve üç pil ile çalışmaktadır. Bir maniplesi vardır. Ağırlığı 2 kilodan fazla değildir. Bu küçük cihaz ile Hamburg ile haberleşme yapılmaktadır. Memur hemen gözaltına alınır. Yerine oturtulan istihbarat görevlileri Almanya ile teması sürdürürler.

Bir gün bu operatörlerden biri çok kıymetli bilgiler ele geçirdiğini ancak bunları telsizle çekemeyeceğini, Almanya'ya gelmesine müsaade edilmesini istediğini bildiren bir mesaj çekti. Bu büyük bir işti. Yüzbaşı Wichmann'ın kendi başına karar vereceği cinsten değildi. Ulaşım zordu. Bu mesajı gönderen ajanı denizaltı ile İngiltere'den çıkartmaktan başka çare yoktu. Amiral Karl Doenitz'in denizaltılara ihtiyacı büyüktü. Böyle bir iş için Abwehr'e denizaltı tahsis etmezdi. Buna rağmen Amiral Canaris durumu Hitler'e arz etti ve Abwehr emrine bir denizaltı verilmesini sağladı.

Ekim başında, Almanya'dan, İngiltere'deki ajana telsizle; gelecek en karanlık gece Welsh sahilindeki ıssız ve kayalık kesimden denizyolu ile alınacağı emredildi. Belirtilen tarihte, gece sabaha karşı saat 02.00'de

onar dakika aralıkla sahilten cep feneri ile denize doğru işaretler veril-
meye başlandı. Bir saat kadar sonra denizde de ışıkların yanıp söndüğü
görüldü.

Denizaltı gelmişti. Birden projektörler yandı. Ortalık aydınlandı. Si-
lah sesleri gecenin sessizliğini bozdu. İngiliz muhripleri birkaç dakika
içerisinde Alman denizaltısını batırdılar. O geceden sonra Londra'daki
ajandan hiçbir haber çıkmaz oldu. Almanlar, ajanı aldıktan sonra denizal-
tının batırıldığını tahmin ettiler. Amiral Doenitz Alman Askeri İstihba-
rat Teşkilatı'na savaş süresince bir daha denizaltı tahsis etmedi.

Bir kumar oynanmıştı ve ne olduğu belli olmayan bilgiler uğruna çok
kıymetli bir denizaltı ile yetmiş elemanlar yok olup gitmişti.

VATAN HAINLERİ

Vatanına ihanet edenler arasında Binbaşı Vidkun Quisling özel bir yer işgal etmektedir. Bütün yaptıklarını vatanına faydalı olmak için yaptığını iddia etmesine rağmen vatan ihaneti Quisling için hastalık haline gelmişti. 1887'de, Norveç'te, Tyrdesdal Kasabası'nda, bir papazın oğlu olarak dünyaya gelen Quisling askeri okula giderek subay çıktı. Norveç Harp Akademisi'ni bitirdikten sonra St. Petersburg ve Helsingfors'ta ataşelik yaptı. Rusya'daki Bolşevik İhtilali'nden çok etkilenen Quisling 1922 yılında genç yaşta askerlikten ayrıldı Rus muhacirlerin ihtiyacı ile uğraşan büyük hümanist Fridtjof Nansen'in yanında görev aldı.

1927'de Rusya'daki Norveç delegasyonuna atandı. İngiliz-Rus münasebetlerinin kesildiği sırada Quisling, Rusya'daki İngiliz menfaatlerini korumayı üzerine almıştı. Zeki, çalışkan bir insan olmasına rağmen, yakınındakilere pek güven vermeyen bir tipti. 1930'a doğru, Hağelin gibi varlıklı bir tüccarın, Narvik Garnizon Komutanı Konrad Sunlo gibi despot bir albayın dahil olduğu hükümete karşı bir grubun içerisine karıştı. Kısa zamanda Milli Birlik Partisi'ni kurdu ve 1931'de Koalisyon Hükümeti'nde Savunma Bakanı oldu. Teşkilatı, keyfine göre idare etmeye başladı. Birçok yolsuzluğa bulaştı. Sonunda hakkındaki şikâyetler Norveç halkının müsamahasını taşırdı ve görevinden alındı.

Tam bu sırada, yurt dışında taraftar, sempatizan toplamaya çalışan Naziler, Quisling'i yakaladılar. Quisling'i bulan Alfred Rosenberg idi. Rosenberg 1938'de sekreteri Thilo von Trotha'yı muhtemelen, turist olarak Norveç'e göndererek Quisling ile görüştürmüştü. Quisling'i kontrolü güç bir insan olarak tanıyan sekreter pek de iyi intibalarla dönmeyince temas işi askıya alınmıştı. Savaşın çıkması ile Quisling durumdan yararlanma çarelerini tekrar araştırmaya başladı. 1939'da Rosenberg'in daveti üzerine Berlin'e gitti. Görüşmelerde İskandinav Yarımadası'nda Norveç'in jeopolitik önemi hususunda Rosenberg'i ikna etti ve kurmak istediği parti için destek sağladı.

Ağustos'ta Quisling'in Nasjonal Samling Partisi'nin 25 üyesi, Nazi faaliyetlerinin metodolojisini öğrenmek üzere iki hafta süreli oryantasyon eğitimi görmek üzere gizlice Almanya'ya geldiler. Bu arada Rosen-

berg çeşitli Alman kuruluşlarına Quisling'in hizmetini anlatmaya çalışıyordu. Hitler'in Norveç özel müşavirine tesir etmeye gayret gösteriyor, hatta Georing'e Alman Hava Kuvvetleri'nin yararlanabileceği havaalanları tahsisinden söz edebiliyordu. Buna rağmen beklediği ilgi ve desteği sağlayamıyordu. Böylece de Quisling'e vaat ettiği mali yardımı gerçekleştiremiyordu.

Rosenberg 1939'un son baharında Quisling'e yardım edecek birini yakaladı. Bu, Alman Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Eric Raeder'in Kurmay Başkanı olan ve uzun yıllardan beri Kuzey Denizi'ne çıkış için Norveç'i ideal bir üs olarak gören Amiral Otto Schniewind idi. 1939 yılının 10 Ekim günü Amiral Raeder, batı İskandinav bölgesinin istilasını Hitler'e açtı. Fakat o sırada başka planlarla meşgul olan Hitler bu teklif ile ilgilenmedi. Tam bu sırada Kurmay Başkanı, Quisling'den bahsetti. Rosenberg de Quisling hakkında çok iyi bir rapor vermiş ve O'nun Alman Deniz Kuvvetleri için yapabileceği yararlı hizmetlerden bahsetmişti. Quisling'in hazırladığı plana göre Almanya'da Nasyonal Sosyalist personel nezaretinde özel bir eğitimden geçirilen Norveçliler süratle Oslo'da kilit mevkilere yerleşeceklerdi. Norveç Hükümeti'nin yardım talebi üzerine Alman Deniz Kuvvetleri bir kısım kara birliklerini Norveç'e çıkaracaklardı. Böyle bir darbe, temas halinde bulunduğu Norveç Silahlı Kuvvetleri'nce de uygun karşılanacaktı.

Amiral Raeder, Binbaşı Quisling'in hemen bulunmasını emretti. Rosenberg, 11 Aralık günü Quisling ile fikirdaşı Oslo'lu tüccar Hagelin'i Amirale getirdi. Bu toplantıda Quisling, Amirale ellerini çabuk tutmalarını, aksi halde İngilizlerin bu işi yapacağını söyledi.

16 Aralık günü Quisling'i Hitler'e çıkardılar. Fakat Hitler bu görüşmede anlatılanları çok soğuk karşılamış ve Norveç'e yapılacak bir çıkarımayı, büyük önem verdiği Alman-Rus dostluğuna zarar vereceği için kabul etmemiştir. Hitler'in burada çok basiretli davrandığı ve hakkında fazla birşey bilinmeyen bir yabancıya hemen angaje olmadığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen Hitler iki gün sonra yapılan toplantıda Quisling'e daha fazla yakınlık göstermiş ve Quisling'in teklifinin askeri yönünün Amiral Raeder'in seçeceği bir ekip tarafından, siyasi yönünün de Rosenberg tarafından incelenmesini, darbenin Oslo'daki Alman Deniz Atasesi Yarbay Sshreiber ile Quisling tarafından beraberce yürütülmesini emretmiştir.

Bu toplantıda Norveçli için en önemli husus Hitler'in; Dışişleri Bakanlığı'ndaki örtülü ödenekten 200.000 altın mark verilmesini söylemesi olmuştu. Ancak Dışişleri Bakanı Quisling'i memleketini satmaya istekli

bir insan olaark görüyor; fakat O'nun bunu yapabilecek durumda olmadığına inandığı için parayı vermeye yanaşmıyordu. Rosenberg'in uğraşmasına rağmen Quisling bu parayı alamadı.

Parayı almaması durumunu değiştiremezdi. Çünkü geri dönemeyeceği bir yola girmişti. Norveç daha sonraki aylarda Almanlar tarafından işgal edildiğinde Quisling'in bir rolü ve yardımı olmadı. Bunun nedeni Quisling'in yardımdan vazgeçmesi değildir; Almanların O'na ihtiyaçları kalmamıştı.

Amiral Canaris, 1940 yılının Ocak ayına kadar Quisling hakkında pek fazla birşey bilmiyordu. 4 Ocak günü Fransa'da Metz'de görevli bir Alman ajanının Majino Hattı'ndan bir dağ tümeninin çekilerek İngiltere'ye gönderildiğini, oradan muhtemelen Ruslara karşı savaşan Finlandiya'ya veya Narvik'i ele geçirmek üzere Norveç'e gönderileceğini bildirmesi üzerine Abwehr, Norveç'te hükümeti devirme faaliyetlerine başladı. Bu rapor evvela Hamburg'daki Emekli Deniz Yarbayı Franz Liedig'in eline geçti. Yarbay, Berlin'e gelerek bu bilgileri Amiral Canaris'e elden teslim etti. O da hemen Hitler'e ilettili. Hitler'in Norveç'i pek cazip bulmadığı biliniyordu. Fakat müttefiklerin Norveç sahillere el atmasına müsaade ve müsamaha etmemekte de kararlı idi. Amiral Canaris işi kontrolü altına aldı. Şubat ayı hazırlıklarla geçti. "31 No. lu Özel Görev Komando Birliği" adı altında bir grup meydana getirildi. Bunların istihbarat hizmeti de Liedig'e verildi.

Liedig'in, Norveç'te daha ziyade sahil gözetleme postalarında olmak üzere Oslo, Bergen, Christiansand, Stavenger, Narvik ve diğer limanlarda birçok adamı vardı. Bunların görevi limanlara girip çıkan gemileri takip etmek ve bilhassa İngiltere'ye giden konvoyları hemen haber vermektir. İngiltere'ye giden konvoyları bildirmek, o günlerde pek de kolay bir iş değildi. Çünkü konvoylara ait bilgiler hareket saatinden kısa bir süre önce, yalnız kaptanlara bildiriliyordu. Fakat Liedig'in adamları çok başarılı idiler ve onların verdiği bilgilere dayanarak Alman uçakları ve denizaltıları 1939-1940 kışında bir iki ay zarfında toplam 150.000 ton kadar müttefik konvoyunu batırdılar.

31 No.lu Özel Görev Komando Birliği'nden aldığı bir talimat üzerine Liedig, Norveç'e geçti. Gözetleme teşkilatını daha da genişletti ve güçlendirdi. Kısa sürede Norveç'teki istihbarat şebekesi tamamlanmıştı.

Hitler 1 Mart 1940'ta Danimarka ve Norveç'in istilası için silahlı kuvvetlere hazırlık emrini verirken muhtemelen Quisling'i tamamen unutmuştu.

26 Mart'ta Oslo'daki Alman Deniz Ataşesi Schreiber, Norveç uçaklarına ve sahil koruma birliklerine bölgelerine giren yabancılara, üst makamlardan emir beklemeden ateş etmelerinin serbest bırakıldığını bildirirken Norveçlilerin yapılması planlanan harekât hakkında bilgi ele geçirmiş olmalarından endişe ettiğini ilave etmişti. O zamana kadar Quisling ile temasını kesmemiş olan yarbayın bu ikazı üzerine Quisling ile irtibat kesildi. Hitler 1 Nisan günü, Norveç'in istilasının 9 Nisan günü saat 05.15' te başlamasını emretti. Quisling 4 Nisan günü Hollanda'ya geçerek bir Alman generali ile görüştü. Fakat bütün gayretine rağmen tekrar eski itibarını elde edecek bir destek sağlayamadı. Quisling ve arkadaşları devre dışı kalırken, Rosenberg görevinden alınıyor, Amiral Raeder'in yerine General von Falkenhorst getiriliyordu. Bu sıralarda Alman Büyükelçisi Herbert Braever, Norveç'te üst çevrelerde Alman yanlısı bir zemin oluşturmaya çalışıyor ve VII. Kral Hoakon hükümeti feshetmesi için uğraşıyordu. Almanlara karşı yakınlık duyan ve Nazi yanlısı bir koalisyon hükümeti kurabilecek bir kimse olarak gördüğü Norveç Dışişleri Bakanı Dr. Halvard Koht'a telkinlerde bulunuyordu.

9 Nisan sabahı saat 04.00'te Yarbay Schreiber üniformasını giyerek yaklaşan Alman savaş gemilerini karşılamak üzere limana gitti. Evden ayrılmadan, günlüğüne "burada yapabileceğim herşey en küçük ayrıntısına kadar düşünülmüş ve hazırlanmıştır" diye yazmıştır. Otomobille İngiliz Sefarethanesi'nin önünden geçerken, elçiliğin bahçesinden gelen kâğıt yanığı kokusunu alınca "herhalde evrakları yakıyorlar" diye düşündü ve gülümsedi.

Fakat beklenmedik birşey oldu. Alman gemilerini görür görmez ateş açan Norveç sahil muhafızları birçok Alman gemisini batırmış veya muharebe dışı kılmıştı. Saat 09.30'da makamına dönen yarbay telsizle Berlin'i aradı. Temas kuramayınca morali iyice bozuldu ve bütün evrakın yakılması için emir verdi. Quisling'den de ses çıkmamıştı. Belki birazdan evini de ararlardı. Öğleden sonra Alman uçakları ile indirilen askerler bir ölü gibi sessizleşmiş şehre girdiler. Hükümet ve Kral kuzeye kaçtılar. Saat 17.00'de Oslo, Almanların kontroluna girince Quisling'de saklandığı yerden çıktı. General Eberhart, Grand Hotel'e yerleştiğinde, otelin üçüncü katında bir süitte, kendisini yeni Norveç Hükümeti'nin Başbakanı olarak tanıtan birinin oturduğunu öğrendi. Hemen Oslo'daki Alman Büyükelçisini arayarak "burada bir kaçık var. Ben yeni Başbakanım diyor. Ne yapayım? Hapise mi attırayım? Otelden mi çıkartayım?" diye sordu. Büyükelçinin de planı yürümemişti. Kral kaçmış, Doktor Koht ise Almanlarla işbirliği yapmayı kabul etmemişti. Şu anda Alman yanlısı başka birini bulmak

güçtü. Onun için Büyükelçi Braener, generale "Korkmayın. O'nun adı Quisling'dir. Yeni Başbakan olduğu doğrudur. O'nunla pek fazla uğraşmayın" cevabını verdi.

Quisling'in başkanlığındaki hükümetin zalim ve düşüncesiz hareketi Norveçlileri yatıştıracağına, onların mukavemetini artırdı. Bu mukayemet en sonunda Vidkun Quisling'in de başını yedi.

Danimarka'da bir Quisling yoktu. Fakat orada da Yarbay Franz Liedig vardı. Liedig istihbarat subaylığının görev sınırlarını aşarak bir fatih gibi hareket etmeye başladı. İstihbarata gönül vermişti. Bu konuda eline geçen her şeyi okurdu. İtalyan Curzio Malaparte tarafından yazılan ve 1931'de yayınlanan "İhtilalin Tekniği" isimli kitabın tesiri altında kalmıştı. Malaparte'ye göre Lenin; Çarlığın devrilmesinden sonra kurulan demokratik idareyi nümâyişlerle, mitinglerle devirmeyi planlıyordu. Buna rağmen Trotsky bir avuç terörist ile hükümeti iş göremez hale getirmek suretiyle aynı sonucun daha kolayca elde edilebileceğini göstermişti.

Liedig Kopenhag'ı zaptedebilmek için Trotsky gibi hareket etmenin doğru olduğu kanaatindeydi. Ajanlarının birinden aldığı rapordan Danimarka Silahlı Kuvvetleri'nin emir-komuta merkezinin Kopenhag'ın banliyosundaki küçük ve eski bir kıslada bulunduğunu öğrenmişti. Danimarka harekâtı başladığında bu merkezin ele geçirilmesi halinde Danimarka Silahlı Kuvvetleri'nde sevk ve idarenin ortadan kalkacağını ve mukavemetin kırılacağını hesap ediyordu. Eski kıslayı işgal etmek için küçük bir müfrezeye ile, yolların mayınlı olmadığını kontrol edecek birkaç ajanı yeterli görüyordu. Nitekim bir yük gemisi ile Kopenhag'a indirdiği bir avuç askerle bu işi planladığı şekilde başarı ile sonuçlandırdı.

Doğrusu istenirse bu işin bu kadar kolay olmaması lazımdı. Çünkü Liedig'in planını bilmemekle beraber aynı teşkilatta çalışan Albay Oster, Danimarka'nın Berlin'deki Deniz Ataşesi'ne sekiz gün sonra Danimarka ve Norveç'e karşı bir hareketin başlatılacağını bildirmişti. Danimarkalı ataşe bu bilgileri, hemen ülkesine iletmiş ve 4 Nisan günü de Norveç Kara Ataşesi'ne aktarmıştı. Norveç Ataşesi kendisine anlatılanlara inanmadığı için Oslo'ya bildirmek lüzumunu bile duymamıştır. Hükümeti de böyle bir harekâtı kabullenemediği için hiçbir tedbir almamıştır. Bu nedenle Danimarka 9 Nisan günü Liedig'in planladığı şekilde Almanlara teslim olmuştur.

Kopenhag'ı işgal edenler savaşın kaderini değiştirecek öneme haiz bir şeyi ellerine geçirdiklerini bilmiyorlardı. O sırada Kopenhag Üniversitesi'nde, Nobel ödülü sahibi Dr. Niels Bohr atom üzerinde çalışıyordu. Almanlar bu sakin tabiatlı ilim adamını pek önemsemediler ve serbest bırak-

tilar. İşgal yıllarında da Dr. Bohr çalışmalarına devam etti. Ürettiği ağır suyu, dikkati çekmemesi için, buzdolabında büyük bir bira şişesinin içerisinde saklıyordu. 1944 yılına kadar Almanların burnunun dibinde araştırmalarına devam eden Dr. Bohr'u İngiliz Gizli Servisi İsveç'e kaçırdı. Bu seyahat esnasında yanından ayırmadığı bira şişesini görenler doktoru birakolik zannettiler. İsveç ayak basar basmaz, Dr. Bohr doğruca Nobel laboratuvarına giderek Dr. Lise Meitner ile buluştu ve bira şişesini ona teslim etti. Şişedeki sıvıyı daha çok merak saiki ile kontrol eden Dr. Meitner heyecanla "Aman Allahım! Bu hakikaten bira" diye bağırdı. Dr. Bohr'un ürettiği ağır su Kopenhag'daki buzdolabında kalmıştı.

O andan itibaren müttefik gizli servisleri için zamanla yarış başladı. Danimarka yeraltı örgütünün elemanları Dr. Bohr'un evine girdiler ve buzdolabındaki bir şişe birayı alıp İsveç'e getirdiler. Ama bir şişe bira için bu kadar zahmete niçin gerek duyulduğunu hiçbir zaman gözemediler.

SARI HAREKÂT PLANI

Polonya'nun tesliminden hemen sonra Hitler 6 Ekim 1939 günü İngiltere ve Fransa'ya barış görüşmeleri için çağrıda bulundu. Bu çağrı kabul görmeyince, etrafındaki generallere birçok harekât planı hazırlattı. Hazırlanan planlar arasında Tripoli'den başlatılması planlanan "Ayciçeği Harekâtı", Arnavutluğa yönelik "Mor Alpler Harekâtı", Cebelitarık'ın ele geçirilmesi için İspanya'nın işgali ile ilgili "Felix Harekâtı" ve Belçika ve Hollanda'nın zaptedilmesini öngören "Sarı Harekât" sayılabilir.

Bu çalışmaların sürdürüldüğü günlerde memleketlerini Hitler'e teslim etmek üzere pek çok insan Berlin'e gelip gidiyordu. Bunların içerisinde Abwehr'in kuklası Hollandalı Anton Mussert, garip tabiatlı Belçikalı Leon Degrelle sayılabilir. Çok geçmeden Hitler "Sarı Harekâtı" tatbikata koymaya karar verdi ve 4402/39 sayılı, çok gizli bir emirle General Von Bock'un komutasındaki B Ordular Grubu'nun, siyasi gelişmelere paralel olarak, emir verildiğinde Belçika ve Hollanda'yı hemen istila edebilecek şekilde bütün hazırlıklarını tamamlamasını bildirdi. Kısa bir süre içerisinde istila günü de tespit edildi. Hava muhalefeti olmadığı takdirde harekâta 12 Kasım günü başlanacaktı. Gizli Servis'in bazı hataları yüzünden taarruz zamanında başlatılamadı ve ertelenmeye başladı. Tabii bu arada harekâtın baskın tesiri de kayboldu.

Harekâtı ilk öğrenenler İtalyanlardı. Resmen aynı safta göziükmelelerine rağmen İtalyanların birçoğu Nazilerden nefret ediyordu. Bu nedenle Berlin'deki İtalyan Askeri Ataşesi bu haberi hemen Belçika ve Hollanda ataşelerine duyurdu. Bu sırada Hollandalı Albay Sas aynı haberi Albay Oster'den öğrenmişti. Roma'da Kont Ciano, Belçikalı ve Hollandalı diplomatların dikkatini çekmişti. Nazi aleyhtarları Alman Mukavemet Teşkilâtı'nın üyesi olan Von Buelow-Schwante gizlice Kral Loepold ile görüşerek Almanların niyetleri hakkında bilgi vermişti. Ne yazık ki bütün ikazları ne Belçikalılar ne de Hollandalılar ciddiye almamışlardı.

Tam bu sırada beklenmedik bir olay oldu. 10 Ocak 1940 günü Pilot Binbaşı Hosnemanns B Orduları Gurup Komutanlığı'na verilmek üzere bir zarfı Köln'e uçurmakta idi. Binbaşı zarfın içerisinde Belçika ve Hollanda'nın işgal planlarının olduğunu bilmiyordu. Havaalanında Köln'e gitmek istediğini söyleyen bir kurmay subayı da uçağa alarak havalanan

binbaşı her nedense yolunu şaşırды. Paniğe kapıldı ve münasip bulduğu bir yere indi. Civardan koşup gelen bir köylüden indikleri tarlanın Belçika içlerinde Meuse Nehri kıyısındaki Machelen Kasabası yakınlarında olduğunu öğrenince binbaşı taşımakta olduğu evrakları yakmayı düşündü. Sigara içmedikleri için üzerlerinde kibrit veya çakmak yoktu. Yanlarına gelen köylüden kibrit isteyip zarfı tutuşturdular. Zarf tam yanmadan etraflarını çeviren Belçikalı devriyeler Almanları yakaladılar ve evraklara el koydular. Yapılan soruşturmada Binbaşı Hoenemanns'ın, karargâhı Berlin'de bulunan 7 nci Paraşüt Tümeni'nden olduğu ve 22 nci Piyade Tümeni'ni havayolu ile işgal edeceği bölgeye nakletmekle görevlendirilen 220 nci Hava Birliği'nin emrine verilmiş olduğu anlaşıldı. İngiliz Muharebe İstihbarat Servisi de bu tümenin Belçika'ya indirme yapmak üzere özel eğitim görmüş olduğunu tespit etmişti.

Kısmen yanmış halde ele geçirilen üç doküman Almanların harekât planını açıklığa kavuşturmak için yeterli idi. Belçika harekâtına katılacak paraşütçülerin ve hava indirme birliklerinin görevleri ile VIII nci Alman Hava Kolordusu'nun yapacağı işlere ait ayrıntılı bilgileri ihtiva eden bu dokümanlar da Belçikalıları harekete geçirmeye yetmedi. Belçikalılar; diğer kaynaklardan elde ettikleri bilgileri de dikkate alarak yaptıkları kıymetlendirmede uçak olayının; Belçika'nın tarafsızlığını muhafaza etmesini sağlamak amacıyla Almanlar tarafından sergilenen bir oyun olduğuna karar verdiler. Bu nedenle de bir problem çıkmaması için uçağı ve iki subayı hemen iade ederek meseleyi kapattılar.

Mamafih Almanlar uçak olayından sonra harekâtı bir defa daha ertelediler ve planları değiştirdiler. Batılıların istihbarat servisleri ele geçen belgeleri değerlendirmek yerine, Alman birliklerinin konumunu tespit etmeye ve dolaylı olarak Hitler'in niyetlerini anlamaya çalışıyorlardı. Almanlar Batı'ya karşı büyük bir harekâta girişmek üzere hazırlıklarını sürdürürken Müttefiklerin istihbarat servisleri Wermaht'taki sükunete bakarak, Alman Yüksek Komuta Kademesindeki huzursuzluğun artmasının da tesiri ile Hitler'in mücadele azminin kırıldığı ve kararsızlık içerisine düştüğü sonucuna varıyorlardı. Batılıların istenilen seviyede işbirliği yapmadıkları, birçok konuda aralarında büyük görüş ve düşünce farkı olduğu anlaşılıyordu. Hatta aynı teşkilatın karargâhı ile elemanları arasında bile büyük tutum farkları vardı.

Örneğin General Blanchard'ın ordusundaki bir Fransız istihbarat subayı Belçika'daki bazı akaryakıt depolarının kapasiteleri hakkında bilgi toplamıştı. Bilgiyi veren Belçikalı "Fransız Genelkurmay Başkanlığı istediği takdirde ben bu depoların dolu olmasını sağlayabilirim. Fransız birlikleri bu bölgede harekâta katıldıkları takdirde yakıt ikmalinde kolaylık

görürler. Eğer Fransızlar, Belçika'da kuvvet kullanmayı düşünmüyorlarsa, o takdirde Almanların yararlanma ihtimalini azaltmak üzere bu depolarda ancak ihtiyaca yetecek kadar ykıt bulundurabilirim. Onun için bana ne yapmamı istediğinizi bildirin. Ona göre hareket edeyim” demişti. Bu bilgi üst makamlara aktarıldığında üst düzeydeki bir Fransız İstihbarat Başkanı “Bizim işimiz bilgi toplamaktır. Karar vermek değildir” diye kestirip atmıştı. Depo konusunu bir sonuca ulaştırmak için kapı kapı dolaşan genç istihbaratçı hemen herkesten aynı cevabı alınca sükutu hayale uğradı ve Belçikalıya “Depoları doldurtmayın” demek mecburiyetinde kaldı.

Almanlar, Belçika ve Hollanda'yı işgal etmekten vazgeçmemişlerdi. En büyük problem taarruz harekâtı icra edilirken Maas Nehri ve Albert Kanalı üzerindeki köprülerin Belçikalılar tarafından kullanılmaz hale getirilmesine nasıl mani olunacağı idi. Köprüler sağlam kaldığı takdirde Belçika ve Hollanda'nın birkaç gün içerisinde tamamen istila edilmesi mümkün olabilirdi. Kasım ayı başında köprüler konusu Hitler'in huzurunda müzakere edildi. Toplantıya Canaris'te katıldı ve Belçika ve Hollanda üniforması giymiş sabotajcıların köprüleri ele geçirmeleri için bir plan hazırlanmasına karar verildi. Bürosuna dönen amiral, Quenzsee'deki depo sorumlusunu çağırarak Hollanda üniformalarının stokları hakkında bilgi aldı. Öğrendiğine göre elerinde bir miktar Hollanda üniforması vardı. Ama bunlar çok eski üniformalardı, artık Hollanda ordusunda kullanılmıyorlardı.

Onun için yeni Hollanda üniformalarından örnek alıp terzilere istenilen sayıda diktirmekten başka çare yoktu. Abwehr'in Hollanda masasının başkanı Yarbay Kilwen bu işi üzerine aldı ve Hollanda'daki adamı Mussert'e havale etti. Mussert'in hırsızlıktan sabıkası bulunan özel muhafızı askeri depodan bir miktar üniforma çaldı. Belçika'dan Almanya'ya geçerken yakalandı. Soruşturmada üniformaları Almanların çaldırttığını ve bu işin arkasında Amiral Canaris'in bulunduğunu itiraf etti.

Bu olay da Belçika ve Hollandalıları uyarmaya yetmedi. Hırsızlık gazetelerde yayınlandı. Filaman gazetelerinde Goering'in tramvay biletiçisi kıyafetinde karikatürü çıktı. Bunun üzerine Hitler Canaris'i makamına çağırdı. Canaris gazete kopyülerinden ve karikatürlerden yararlanarak Belçikalılarla, Hollandalıların hiçbir şeyden şüphelenmediklerini; aksi halde olayı böyle hafife alamayacaklarını anlatarak endişeye yer olmadığı hususunda Hitler'i ve Goering'i ikna etti. Ortalık yatışmıştı ama üniformalara ihtiyaç devam ediyordu. Bu defa hırsızlık işlerinde tecrübeli en iyi elemanını Hollanda'ya yolladı.

Giden ajanın yine Mussert'in yardımı ile Hollanda'daki askeri depodan çaldığı üniformalar bu defa ataşelik eli ile, diplomatik kurye ile Quenzsee Deposu'na ulaştırıldı. Köprülerin ele geçirilmesinin bundan sonraki safhalarını, daha önce Avusturya Silahlı Kuvvetleri'nde istihbarat subayı olarak çalışmış, General Von Lahousen yürütecekti. Generalin emrindeki Brandenburg Alayı'nda özel olarak yetiştirdiği tahrip müfrezeleri, sabotajcılar vardı; fakat sayı itibarı ile bu kadar büyük çapta bir harekât için yeterli değillerdi. Lahousen hemen Breslau'ya uçtu. Orada, Abwehr gönüllülerinin de yardımı ile Maastrick köprülerini ele geçirmek üzere 100 ncü Özel Tabur'u kurdu. Bu taburun başına kendi adamlarından Üsteğmen Hockeyi getirdi. Gennep bölgesindeki harekât için de kendi sabotaj müfrezelerinden yararlanarak, "800 ncü Özel Tabur'u kurdu. Bu taburun başına da Üsteğmen Walther'i yerleştirdi.

Gennep'te 800 ncü Tabur'un bir müfrezesi Mussert'in Hollanda üniforması giymiş hudut muhafızları tarafından yakalanacaktı. Alman esirler, kendilerini yakalayan askerlerin de yardımı ile ele geçirecekleri köprülere götürülecekti. 10 Mayıs 1940 günü erkenden Üsteğmen Walther'in adamları Mussert'in ajanları ile buluştular. Sözde muhafızlar, Almanları hemen yakaladılar fakat kaputlarının altındaki silahları ve patlayıcı maddeleri almaya lüzum görmediler. Gennep köprülerine gelince esirler hiçbir şeyden habersiz köprü nöbetçilerine saldırarak onları tesirsiz hale getirdiler. Böylece köprüler planlandığı şekilde kolayca ele geçirilmiş oldu.

Maastricht'te ise işler pek yolunda gitmedi. Bunda Breslau'dan toplanan gönüllülerin bu işteki acemiliklerinin, Mussert'in adamlarının yardımından mahrum oluşlarının ve buradaki köprü nöbetçilerinin daha tedbirli davranışlarının tesiri olduğu muhakkaktır. Hollanda üniforması giymiş olan Almanlar köprüye yaklaşıncı nöbetçiler âteş açtılar. Çatışmada Üsteğmen Hocke vurulup öldü. Karışıklık devam ederken nöbetçilerden biri üç köprüyü de havaya uçurmayı başardı.

Maastricht'teki başarısızlığı duyan Canaris donup kaldı. Hemen bir araca atlayıp olay yerine gitti. Alman tanklarının ve kamyonlarının yollarıda tıkanıp kaldığını, istihkâmcıların ponton köprü kurmaya çalıştıklarını gördü. Hitler'e ne diyecekti. Fakat diğer olayların akışı içerisinde bu fiyasko üzerinde fazlaca durulmadı. Hatta beş gün sonra Hollanda'nın mukavemeti tamamen kırılıp istila tamamlanınca bu başarısızlık unutulup gitti.

Canaris'in birçok tarakta bezi vardı. Bunlardan biri de Hollanda'yı terk etmesine mani olmak için, istila başlar başlamaz Kraliçe Welhelmine'nin ele geçirilmesi idi. Hitler, Kral Haakon'un kaçışından çok rahatsız ol-

muştı. Hollanda'da da aynı şeyin olmamasını ve Kraliçe'nin direnişe ön ayak olmasına meydan ve imkân verilmemesini istiyordu. Wassenaar'daki Yarbay Protze ile Abwehr'in Hollanda masasından Klewen, Kraliçe'nin La Haye'den çıkmamasını sağlamakla görevlendirilmişlerdi. Protze'nin adamları Hitler'in emrini tebliğ için saraya gittiklerinde Kraliçe sarayda bulunmuyordu.

Kraliçe'nin Hollanda'dan ayrılmaya niyeti yoktu. Sarayda bulunması bir yanlış anlamamanın sonucu idi. Almanlar, Hollanda'ya hava akınları başlatınca Kraliçe İngiltere'ye bir mesaj göndererek İngilizlerin, Alman bombardıman uçaklarına karşı koymak üzere av uçakları göndermesini istemişti. Telgraf tam alınmadığı için tercümesinde bir hata yapılmış ve Londra; Kraliçe'nin, Hollanda'dan kaçmak için uçak istediğini sanmıştı. Uçak göndermek mümkün olmadığından Kraliçe'yi almak üzere bir muhrip görevlendirildi. Kraliçe gemiye bindikten sonra kaptana, Hollanda'nın Flushing limanı'na çıkmak istediğini söylemişti. Kaptan, bütün uğraşmasına rağmen muhribi limana sokamayınca İngiltere'ye gitmekten başka çare kalmamıştı. 10 Mayıs günü saat 17.00'de Buckingham Sarayı'na varan Kraliçe Wilhelmina hâlâ, Hollanda'nın en kara günlerinde halkının yanında olmadığını yakınıyordu.

Kraliçe elden geçirilmişti. Daha doğrusu Almanların elinde olacağı yerde İngilizlerin elinde idi. Geminin Flushing'e yanasamayışının doğruluğu tartışılabilir. Hollanda'nın mukavemeti beş gün sürmüştü. Bunda Kraliçe'nin memleketini terk etmiş olmasının büyük bir payı olduğunu sanmıyorum. Alman uçaklarının bir gün içerisinde Rotterdam'ı yerle bir edişinin teslimi çabuklaştırdığı muhakkaktır.

Belçika Kraliçesi Churchill'in ısrarına rağmen memleketini terk etmedi. Belçika 28 Mayıs 1940 günü teslim oldu.

CHURCHILL'İN İŞBAŞINA GELİŞİ

Savaşın çıkışı Churchill'in tekrar idari görev almasına yol açmıştı. 3 Eylül 1939 günü Deniz Kuvvetleri Birinci Lordu oldu. Masasına oturduğu saatlerde yayınlanan "Churchill döndü" mesajı ile donanmaya yeni bir canlılık geliyordu. Hayatı boyunca Churchill istihbarat servisine ayrı bir önem vermiştir. Birinci Dünya Savaşı süresince Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nin İstihbarat Dairesi ile çok yakın ilişki içinde bulunmuştur. Daha sonraki yıllarda, hükümette görevli olmadığı zamanlarda dahi özel bilgi kaynaklarını devam ettirmiş ve olayları doğru görmek ve takip etmek imkânını kaybetmemeye çalışmıştır.

Deniz Bakanlığı'nda ilk işi Haberalma Teşkilâtı'na el atmak oldu. Mamafih silahlı kuvvetlerdeki istihbarat hizmeti, Dışişleri Bakanlığının İstihbarat Servisi gibi iş yapmaz halde değildi. Kadro noksanlığı olmakla beraber personel ellerinden geleni yapmak için çarpınıyordu. Çok iyi bir ekip tarafından yönetilen istihbarat teşkilâtı Churchill'in tahmininden iyi durumda idi. Genelkurmay Başkanlığı'nda, askeri istihbaratın başında 46 yaşındaki Tümgeneral Frederick George (Paddy) Beaumont-Nesbitt vardı.

Hava İstihbarat Başkanı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Dışişleri Bakanlığının İstihbarat Teşkilâtı'nda önemli bir mevkiye gelecek olan, Hava Albayı K. C. Buss idi. Deniz İstihbarat Teşkilâtının başında çok verimli ve tecrübeli bir insan olan Amiral John Henry Godfrey bulunuyordu.

Churchill görevine başladıktan birkaç saat sonra Deniz İstihbarat Başkanı'na bir not göndererek, Almanların kaç denizaltısı olduğunu sordu. Yirmi dört saat geçmeden Almanların hemen kullanabilecekleri 60 denizaltıları olduğu ve 1940'ın başında bu sayının 100'e çıkacağı cevabını alınca istihbarattan bazı bilgiler alabileceğini gördüğü için rahatladı. Verilen bilgiler doğruya çok yakındı. Zira o anda Almanların 57 denizaltısı hizmete verilmişti, 40 tanesi de inşa halindeydi.

Churchill savaş süresince Deniz İstihbarat Başkanı'na notlar göndererek bilgi istemeyi hiç ihmal etmedi ve kesmedi. Nitekim İrlanda'nın batı sahillerinin Canaris'in örtülü harekâtına çok müsait olabileceğini düşünerek 6 Eylül günü Deniz İstihbarat Başkanı'na gönderdiği notta "İrlanda'da dere ağzlarında ve koylarda Alman denizaltılarına yardım edildiğine dair bir işaret var mı?" diye soruyor ve "Güvenilir İrlandalılar bulunarak sahil-

leri devamlı kontrol altında tutmak için para harcamak gerekecektir" cümlesi ile de yapılması gereken işi tanımlamış oluyordu. Bu ikazın yerinde olduğu kısa bir zaman sonra bitaraf Eire'nin yeraltı faaliyetlerinin merkezi haline gelmesiyle anlaşılacaktır. Bir defa da çok gizli evrakın; fotoğrafını çekmek üzere flash (filas) çakınca infilâk etmesi için, selüloz nitrath özel kâğıtlara yazılmasını emretmiş, başka bir defa gizli evrakın çok küçük hale getirilmesini, kuvvetli projeksiyon ile büyütülerek okunmasını istemişti. O sırada Almanların mikro-nokta sistemi henüz duyulmamıştı. Aynı şekilde 30 Mart 1940 günü Daily Telegraph Gazetesi'nde yirmi kadar Alman gemisinin Hollanda limanlarında mahzur kalışını okuyunca bunu Nazilerin Hollanda'yı istilasının habercisi olarak değerlendirmiş ve deniz istihbaratının dikkatini çekmiştir.

Bu örnekler Churchill'in istihbarattan yararlanmayı, O'nu; isteğine, daha doğru bir deyimle ihtiyacına, cevap verecek şekilde çalıştırmayı iyi bildiğini çok güzel göstermektedir.

Savaşın kaderi Churchill'i başbakanlık koltuğuna oturtunca bu defa askeri istihbarat dışındaki faaliyetleri de canlandırmakta gecikmedi. Charwell'deki kapı komşusu ve uzun yıllardan beri bu gibi konulardaki müşaviri Binbaşı Desmond Morton'u istihbarat işlerinde özel yardımcısı yaptı. Morton ile arkadaşlığı Birinci Dünya Savaşı'na kadar uzanıyordu. Churchill cepheyi dolaştığında ona mihmandarlık yapmıştı. 1919'da Churchill Savaş ve Hava Bakanı Sekreteri olunca Morton'u Gizli Servis'te önemli bir yere getirmişti. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Churchill hükümet dışında kaldığı zamanlarda dahi Morton, hükümetin müsaadesi çerçevesinde olmak şartıyla, Churchill'e özel olarak bilgi vermeye devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar da O'na müşavirliğini sürdürmüştür.

Churchill'in hükümetinde istihbarat işleri Savaş Meclisi'nin sekreteri Sir Edward Bridges ve sekreterin askeri yardımcısı Albay Edward Jan Claud Jacob tarafından yürütülüyordu. Bu düzen Churchill'i tatmin etmişti. 30 Haziran 1940 günü Dışişleri Bakanlığı'nın Gizli Servis üzerindeki hâkimiyetine son vermek üzere bir teşkilât değişikliği yaptı. İstihbarat faaliyetlerini takip etmek üzere üç kişilik bir kurul meydana getirdi. "White Hall Üçlüsü" denilen bu grubun başkanlığına Hava Bakanlığı'nın eski sekreteri Lord Swinton'u atadı. Bu kurul doğrudan Churchill'e bağlı idi ve her türlü istihbarat faaliyeti üzerinde tam bir yetkiye ve kontrole sahipti. Bu kurulun en büyük başarısı casuslukla mücadele alanında görüldü.

Üst seviyede yaptığı değişikliklerden biri de çeşitli istihbarat unsurlarının direktörlerinden meydana gelen bir Müsterek İstihbarat Komitesi kurmaktı. Bu komitede, direktörler kendi elemanları tarafından elde edilen

bilgileri tartışılır, koordine ederler ve kıymetlendirdikten sonra sonuçları bir taraftan Başbakan'a ve Savaş Meclisi'ne diğer taraftan da Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet komutanlarına ulaştırırlardı.

1940 yılının yaz aylarında Müsterek İstihbarat Komitesi, Almanların İngiltere'yi istila etme planları hakkında Churchill'e saati saatine bilgi vermiştir. Churchill'in aldığı bilgilerden her zaman memnun olduğu iddia edilemez. Çok defa raporların sonuçlarına itiraz ettiği, orijinal dokümanları görmek ve incelemek istediği bilinmektedir. Bunu tabii karşılamak lazımdır. Mamafih istihbarat teşkilâtında yapılan değişiklikler kısa zamanda tesirini göstermiş ve hükümete sunulan istihbarat bilgileri daha inandırıcı olmaya başlamıştır.

Gizli Servis'teki çalışmalar çok katı bir disiplin ister. Hemen hemen her işletme için geçerli olduğu gibi Gizli Servis'te de başta bulunan yöneticinin büyük rolü vardır. Bu bakımdan Churchill'in istihbarat hizmetini yeniden organize ettiği sırada teşkilatın başına 49 yaşındaki Albay Steward Graham Menzies'i getirmesi İngiliz istihbaratı bakımından büyük bir şans olarak kabul edilmektedir. 1951'de emekli oluncaya kadar İngiliz Gizli Servisi'ni liyakatle yürüten Menzies başarılı çalışmalarının mükâfatını görmüş, iki takdirname almış ve generalliğe yükselmiştir. Belçika Kralı Leopold'un iradesi ile "Grand Officer" payesi verilen Menzies; ABD, Polonya, Hollanda ve Norveç tarafından da en yüksek nişanlarla taltif edilmiştir.

Yukarıdan aşağıya doğru görülen değişikliklerden biri de Savunma Bakanlığında askeri istihbarat sorumlusu General Sir Vernon George Waldegrave Kell'in emekli oluşu üzerine yerine polis kökenli bir İskoç olan Sir David Petrie'nin getirilmesi ile başlamıştır. Petrie göreve gelir gelmez bir taraftan mevcut teşkilatı daha verimli hale getirmeye çalışırken, diğer taraftan da yeni şartlara göre yeni üniteler kurmuştur. Örneğin PTT'de Sansür Dairesi, Telsiz İstihbarat Dairesi, Sabotaja Karşı Koyma Dairesi gibi...

Sabotaja Karşı Koyma Dairesi'nin başına bankacı bir aileden gelen çok kabiliyetli bir insanı, Lord Rothschild'i getirmiştir.

Fransa'nın düşmesinden önce Churchill, Avrupa'da devamlı bir mukavemet teşkilatının kurulmasını lüzumlu görüyordu. Düşmanı zayıf noktalarından vurup kaçacak, devamlı olarak rahatsız edecek, onun hakkında hayati bilgiler toplayacak ve gerektiği zamanda İngiltere'nin savunmasına katılabilecek özel bir gücün meydana getirilmesini düşünmüştür. Bu düşüncelerini askeri danışmanı General Ismay'a gönderdiği bir notta "düşmanın küçük unsurlarının gırtlakını sıkılamak üzere mevcut kuvvetlerden en az 20.000 leopar ayrılmalıdır" şeklinde belirtmiştir.

Aynı sıralarda Genelkurmay Başkanlığı'nda çalışan Albay Dudley Clarke gerilla savaşı hakkındaki düşüncelerini bir rapor haline getirmiştir. Bu raporu okuyan Churchill, hemen uygulamaya konulmasını emretti. Grosvenor Crescent'te bir ev tutuldu. Clarke ve ekibi hayali bir yardım teşkilatının yönetim kurulu görünümünde, sivil elbiseli olarak işe başladılar. Churchill, mektubunda bahsettiği 20.000 leoparın herbirinin kısa namlulu otomatik tüfekle (Tommy gun) teçhizini öngörmüştü. Yapılan araştırmalar sonunda İngiltere'de bu silahlardan sadece 40 tane bulunduğu anlaşıldı. Akıncı müfrezelerini Manş Kanalı'ndan geçirmek için altı tane süratli tekne bulunabildi. Bunların da ikisinin motoru arızalı idi. Komandoların yüzlerini karartmak için askeri birliklerde siyah renkli bir boya bulunamadı. Waldour Caddesi'ndeki tiyatro malzemesinden temin edildi. Le Touquet'e yapılan ilk saldırı ümit edildiği kadar büyük bir ses çıkarmamakla beraber başlangıç için fena sayılmazdı. Nitekim daha sonraları kazanılan tecrübelerle bu akınlar daha tesirli olmaya başlamıştır.

O sıralarda hava üstünlüğünün ele geçirilmesinde "RADAR" adı verilen bir cihaz devreye giriyordu. Almanlar Fecamp ile La Havre arasında Fransız sahili üzerinde Bruneval Mevkii'nde bir merkez kurmuşlardı. Bölgedeki İngiliz ajanı bu tesisi öğrenince İngiltere'ye bildirdi. Bu bilgi üzerine bu merkezin ne işe yaradığını öğrenmek üzere bir ekip gönderilerek yerinde inceleme yaptırıldı. Keşif ekibinin verdiği rapora göre 7 Şubat 1942 gecesi tesisin civarına havadan 120 komando atıldı. Aynı bölgeye denizyolu ile de 32 kişi çıkarıldı. Bunlar süratle tesisi ele geçirdiler ve sökebildikleri cihazları aldıktan sonra kalanları imha ettiler. Kaçırılan parçaları yeniden bir araya getiren İngilizler, Almanların çok gizli tuttukları radar hakkında bilgi edinmiş oldular.

Fransa düştükten sonra Churchill 24 Temmuz 1940 günü General İsmay'a gönderdiği notta; mücadele azimlerini yitirmemiş olan Fransız subayları ile erlerini ve önemli teknik elemanlarını bir teşkilat içerisinde toplamak çok önemlidir. Kararlı insanların böyle bir teşkilata girmek için akın edeceklerine şüphem yoktur. "Fransız topraklarının kurtarılması için bu adamlara ihtiyacımız olacaktır" diye yazmıştır. 23 Temmuz günü Savunma Bakanlığı Sekreterliği'ne gönderdiği yazıda da "Almanların hakiki durumunu anlamak üzere işgal altındaki bütün bölgelerden doğru ve tam bilgi alınması, şüphesizki, büyük önem taşımaktadır. Bunun için mahalli halkla hemen temas kurulmasına ve gereken yerlere ajan yerleştirilmesine lüzum vardır. Bu işin Ekonomik İşler Bakanlığı bünyesinde kurulan bir teşkilat tarafından, imkânlar ölçüsünde en iyi şekilde yapılacağını ümit ederim" demektedir.

Bu yazışmaların olduğu günlerde İngiltere'de Ekonomik İşler Bakanlığı'na bağlı olarak Özel Harekât Başkanlığı (SOE) isminde yeni bir teşkilat kurulmuştur. Hemen Londra'da Baker Street'te iki bina kiralanarak işe başlandı. Tutulan binanın giriş kapısına Bakanlıklararası Araştırma Bürosu tabelası asıldı. Bu teşkilatın diğer unsurları Londra içerisinde, dikkati çekmeyecek şekilde çeşitli yerlere dağıtılmıştı.

Tabii Savunma Bakanlığı'nın Askeri İstihbarat Başkanlığı'nda da bir SOE dairesi kuruluverdi. Bu Daire'nin başına General Sir Colin Mc Vean Gubbins getirildi. General Gubbins'e göre bu Daire'nin görevi; işgal edilen ülkelerdeki halklardan yararlanarak işleri yavaşlatmak, baskınlar düzenlemek veya sabotajlar yapmak suretiyle Almanların savaş gücünü her yerde yıpratmak, yapılacak nihai karşı taarruza katılmak üzere gizli bir ordu kurmak, bu orduyu teşkilatlandırmak ve eğitmektir.

Ekonomik İşler Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan SOE'nin veya tabelasına göre Bakanlıklararası Araştırma Bürosu'nun başına bir papazın oğlu olan, Eton mezunu, ekonomist, Hugh Dalton getirildi. Dalton kısa zamanda SOE'ye çekidüzen verdi. Teşkilata bir canlılık geldi. Yurt içinde ve dışında düşman hakkında istihbarat yapmak ve sabotajlar düzenlemekle görevli SOE'de işleri yoluna koyan Dalton, propaganda işleri ile görevlendirilen Politik Savaş Başkanlığı (PWE)'nin faaliyetlerini de yönetimi altına aldı. İki parmakla yapılan meşhur (V) (zafer) işareti SOE tarafından ortaya çıkarılmıştır.

Bu işaret ilk defa BBC'nin iki yönetici Victor de Laveley ile Douglas Ritchie tarafından düşünülmüştü. Belçika'dan, İngiltere'ye kaçmış olan Laveley, 1940 kışında Belçikalı mücahitlerin, Almanların işgal ettiği binalara (RAF) yazdıklarını öğrenmişti. Üç harf yerine tek harf (V) yazmak hem daha kolay, hem daha manalı olabilirdi. O sırada BBC'nin Belçika'ya yönelik Fransızca yayımlarını idare eden Laveley bu düşüncelerini yayımların arasına soktu. Bir müddet sonra Belçika'da duvarlarda (V) harfi görülmeye başlandı. Bu olaydan tamamen habersiz olarak Ritchie de işgal altındaki Avrupalılara cesaret verecek bir işaret bulmak üzere kafa yoruyordu. Sonunda (V) sembolü bütün dünyada her mücadelecinin kullandığı bir silah haline geldi.

1942 de SOE'deki işlerde bir bozulma görülünce Dalton görevinden alındı ve yerine 55 yaşındaki çimento imalatçısı bir asil, Earl of Selborne atandı. Savaşın sonuna kadar SOE'yi Selborne yönetti. Dalton'da Selborne de SOE'nin başındaki insanlardı. Hakikatte bütün işleri yöneten o sırada 47 yaşında olan, kabiliyetli bir İngiliz Kurmayı Colin Gubbins idi. Savaş sırasında ismi pek bilinmeyen bu subay savaş bitince birçok nişan

almıştır. Fakat bu hizmeti daha fazla sürdüremeyecek kadar yorulduğu nu öne sürerek savaş sonunda emekli oldu ve Harris Adası'nda sakin bir hayat sürmek üzere inzivaya çekildi.

Gubbins, Savunma Bakanlığı'nda yeni görevine getirildikten sonra tarihte örneği görülmemiş bir mücadeleye girişti. İşgal altındaki bölgelerde şimdiye kadar, bu kadar büyük çapta, teşkilatlı bir mücadele yapılmamış olduğundan bu alanda bir tecrübe yoktu. Mücadeleye katılanlar değişik lisana, adete, ananeye ve inanca sahip insanlardı. Hemen hepsi amatördü. Zalim ve profesyonel askerlere karşı savaşmak mecburiyetinde idiler. Bunları uzaktan yönetmek kolay bir iş değildi. Nitekim bunları örgütlemek için İngiltere'den Avrupa'ya çıkarılan, atılan İngiliz ajanları çok büyük zayıat vermişlerdir.

Herşeye rağmen SOE'nin savaşın gidişine çok büyük katkısı olmuştur. Kendi zayıatları ile kıyaslanamayacak ölçüde hayatın kurtarılmasına ön ayak olduklarına şüphe yoktur. Yüksek gerilim pilonlarının, elektrik santrallerinin, fabrikaların tahribi, denizyollarının kullanılmaz hale getirilmesi suretiyle işgal kuvvetlerini zaman ve emek sarfına zorlamışlardır. Bir fabrikaya yerleştirilen bir ajan, çok defa, bir bombardıman filosundan daha etkili olabilmıştır.

Ancak SOE'nin canlandırdığı yeraltı mücadele teşkilatının savaş sonrasında dünyada bir kargaşa ortamının gelişmesine de ön ayak olduğunu kabul etmek lazımdır.

Çünkü halk harekâtı zamanla kontrolden çıkmakta, milli ruhu yok etmekte; anarşiye zemin hazırlamakta ve sonunda kanun ve nizam hâkimiyetini de yıkmaya zorlar bir mahiyet almaktadır. Bütün ihtilallerde olduğu gibi halk savaşı tam bir kaos demektir. Sadece sonuca bakılan kanlı bir mücadele demektir. Bunun için de her türlü iç ve dış menfaat gruplarının kader beraberliği yaparak milli birliği parçalayıp, bütün karşı grupların yok edilmesi pahasına iktidara el koyması demektir. Her hile, her oyun yeni bir reaksiyona yol açmaktadır ve bir müddet sonra ülkeler birbirini sevmeyen, birbirini düşman gören insanların yaşadığı toprak parçaları haline gelmektedir.

Zamanımızda bu çarpık düzeni hemen hemen bütün ülkelerde görmekteyiz. Tabii çeşitli ülkelerde görülen anarşinin hepsini İkinci Dünya Savaşı'nda kurulmuş olan yeraltı mücadele teşkilatına bağlayarak izah etmek pek doğru olmaz. Ancak hepsinin de, az veya çok, İkinci Dünya Savaşı sırasında ülkeleri işgalcilerden kurtarmak için kurulan düzenlemelerden esinlendiğini söylemek mümkündür.

İNGİLTERE'NİN İSTİLASI

1940 yılının yaz ayları Abwehr için bir dönüm noktası olmuştur. Zaferin sarhosluğu bu teşkilatta da görülmeğe başlamıştır. İngiltere'de de "GİZLİ SERVİS"teki toparlanma kendini hissettirir hale gelmiştir. Hitler'in tasarladığı işleri gerçekleştirebilmesi için en çok Abwehr'e ihtiyacı vardı. Diğer taraftan Hitler'in düşüncelerinin başarılı bir sonuca varmasını önlemeye çalışan Churchill'in elindeki en büyük silah da İngiliz İstihbarat Servisi idi.

Fransa'nın istilasından sonra Hitler yine barış oyunlarına girmişti. Çeşitli girişimler oldu. İsveç Kralı da arabuluculuk için ortaya çıkıverdi. Fakat V. Gustaf'ın teklifleri Churchill gibi, Hitler tarafından da kabul edilmedi. Bu kısa aradan sonra Hitler, 2 Temmuz günü, İngiltere'nin istilası için hazırlanmakta olan planlara ışık tutacak istihbarat bilgilerinin toplanması için Abwehr'e emir verdi. 16 Temmuz günü "İngiltere Çıkarması İçin Hazırlıklar" başlığını taşıyan 16/40 sayılı direktifini yayınladı. Bu dokümanda; yapılacak harekâtın kod ismi "Deniz Arslanı" olarak belirtiliyordu. Harekât son derecede gizli tutuluyordu. Nitekim bu doküman 7 kopya olarak hazırlanıyor ve üç tanesi kuvvet komutanlarına, bir tanesi Hitler'in Askeri Danışmanı General Alfred Jodl'e, iki tanesi Jodl'un emrinde çalışan ve plan taslaklarını hazırlayacak kara grubuna veriliyor, yedinci kopya da Hitler'in özel kasasında arşivleniyordu.

İngiliz ajanlar haziran sonlarında Alman Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Schniewind'in Harekât Başkanlığı'nda İngiltere'nin istilası için çalışmalar yapılmakta olduğunu öğrenmiş ve Churchill'i haberdar etmişlerdi. 6 Temmuz günü Albay Edward Jan Claud Jacob Başbakan'a ilk bilgileri sunmuştu. Bununla beraber karayollarından, tren istasyonlarından ve limanlardan alınan bilgiler böyle bir niyetin gerçekliği hakkında yardımcı olamıyordu. Temmuzun üçüncü haftasına kadar yapılan hazırlıklar hakkında pek birşey öğrenilememişti.

Temmuz sonunda, Fransa'nın Boulogne yakınlarındaki sahil kesiminde iki Alman Dağ Tümeni'nin mevcudiyeti tespit edildi. Bu birliklerin teçhizatları ve eğitim gördükleri arazi, bunların İngiltere'de Folkstone kesimine çıkacakları intibamı veriyordu. Ayrıca; 7 nci Paraşütçü Tümeni'nin iki alayı ile Downs bölgesinin güneyine 5.000 kişi indirileceği, Mans

sahilinde Ostende ile Boulogne arasına gizlice on üç tümen yanıştırıldığı hakkında bilgiler ele geçirildi. Normandy ile Pas de Calais de kıta yığınıkları olduğu anlaşıldı.

Fransa sahilleri boyunca munasip olan limanlarda ve koylarda bulunan motorlu teknelerle nehir gemilerinin sayısında anormal bir artış tespit edildi. Hava fotoğrafları ile tespiti mümkün olmayan topçu mevzilerinin öğrenilmesi için o sıralarda Fransızlardan pek fazla yardım sağlanamadığı cihetle İngiltere'de ajan bulmak gerekiyordu. Bu işe yatkın görünen insanlardan biri de R. E. Hutchinson idi. Tanınmış bir siyaset adamı olan Hutchinson Fransa'nın Cap Gris Ney bölgesini çok iyi biliyordu. Bu nedenle son günlerde olanlar hakkında en doğru bilgiyi verebilirdi. Ancak yöre halkı kendisini yakından tanıdığı için yakalanma ihtimali fazla idi. Onun için estetik ameliyat olarak çehresini değiştirtti. Daha sonra Cap bölgesini dolaşıp gayet kıymetli bilgilerle döndü.

Toplanan bilgilerden Hitler'in, 15 Eylül'de, İngiltere çıkarmasına başlamakta kararlı olduğu, çıkarmanın Manş Kanalı'nın en dar olduğu Folkstone ile Eastbourne arasından ve Brighton'un kuzeyindeki ve güneyindeki plajlardan yapılacağı sonucu çıkarıldı. Bu bilgiler 31 Temmuz günü Churchill'e takdim edildi. Ayrıca General Halder'in bu planları tasvip etmediği ve bu hareketin Almanlara pahalıya mal olacağı kanaatinde olduğunu Hitler'e duyurduğu da ilave edildi.

Günler geçtikçe, bilhassa, İngiltere'de gerilim artıyordu. 7 Eylül günü İngiliz Haberalma Teşkilatı Fransa sahillerinde bulunan küçük küçük büyük büyük birçok geminin muhtemel bindirme noktalarına intikale başladığını, Avrupa'nın batı meydanlarındaki Alman askeri uçaklarının takviye edildiğini bildirdiler.

Alman tarafında ise durum çok daha karışıktı. Planlar istihbarat bilgilerine dayanmadan hazırlanmıştı. Nitekim 7 Temmuz günü Mareşal Keitel'de plan hakkında konuşurken "harekâtın çok zor olduğunu ve çok dikkatle hareket edilmesi gerektiğini" söyledikten sonra "çünkü adadaki askeri hazırlıklar ve kıyı savunması hakkındaki istihbarat bilgileri yetersizdir ve güvenilir durumda değildir" şeklindeki bir ifade ile bu endişelerini açıklamış oluyordu.

Hitler, Abwehr'e istila için gerekli bilgilerin toplanmasını emrettiği zaman Albay Busch İngiltere'deki ajanlarının ellerindeki işleri bırakıp istenilen bilgileri hemen elde edip gönderebileceklerine inanıyordu. Bir müddet sonra hakikaten pek çok bilgi toplandı. Yalnız bu bilgiler keçi-boynuzuna benziyordu. Yani ebadı ile, besleyiciliği arasında dağlar kadar fark vardı. İngiliz İstihbarat Teşkilatı'nın yardımı ile üretilen bilgiler, pek işe yaramadığı gibi yanıltıcı da olmakta idi.

Onun için İngiltere'ye yeni ajanlar gönderilmesine karar verildi. Ayrıca İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ile işbirliği kurulacaktı. İngiltere'ye ajan sokmak için İrlanda çok uygun bir ülke idi. İngiltere hakkında birçok bilgi, doğrudan İrlanda'dan sağlanabilirdi. Hele Deniz Arslanı Harekâtı IRA ile koordine edilebilirse başarı şansı artardı.

İrlanda faaliyeti eski bir casusun kullanılmasıyla talihsiz bir şekilde başlatıldı. Dr. Hermann Goertz, Hamburglu bir avukattı. Avukatlıkta pek dikiş tutturamadığı için bu işe girmişti. 1935'te yanına Marianne Emig adında güzel bir sekreter katılarak, Londra civarındaki havaalanlarını tespit etmek üzere İngiltere'ye gönderilmiştir. Gönderdiği bilgiler daha sonraki yıllarda Londra'ya yapılan hava taarruzları sırasında Almanlar için çok yararlı olmuştur. Ancak bir müddet sonra İngilizler kendisini yakalamışlar ve 4 yıl müddetle hapsedmişlerdir. Albay Bush, cezasını tamamladığı için savaşın başında Almanya'ya dönmüş olan doktoru, 1939'da, İrlanda'ya gönderdi. Pilotun yaptığı bir hata sonunda paraşütle atılan avukat Kuzey İrlanda'ya düştü ve telsizi ile diğer malzemesini terk ederek Royal Constabulary yakınlarından güçlükle Eire'ye geçmeyi başardı. İngilizler terk edilen malzemeyi ele geçirince Goertz'in başına 3.000 sterlin mükâfat koydular. IRA içerisinde de Almanlardan hoşnut olmayanlar vardı. Bu nedenle kendisini hemen yakaladılar. Bir müddet hapsedildi. Sonunda İngilizlere teslimine karar verildi. Fakat Goertz siyanür ile intihar ederek hayatına son verdi.

Almanların İrlanda üzerindeki çalışmaları Doktor Goertz'den ibaret değildi. Almanlar Hür İrlanda'nın, İngilizler tarafından işgal edilmesinden endişe ediyorlardı. Ayrıca "Deniz Arslanı Harekâtı" başarılı olursa Hür İrlanda'daki yönetim de korkup kaçabilirdi. Bu ihtimallere karşı ABD'de sürgünde bulunan, tanınmış bir İrlandalı Almanya'ya getirilmiş ve bir avuç IRA mensubu ile birlikte Quenzsee de eğitime tabi tutulmuştu. Sean Russell adındaki bu İrlandalı tekrar İrlanda'ya sokulacak ve Alman yanlısı olarak teşkilat kurmaya başlayacaktı. Yapılan planlamaya göre Russell'ı İrlanda'ya götürmek üzere Fransa'nın Lorient Limanı'na bir denizaltı gönderildiğinde Russell'ın ülseri tutmuştu. Ateşler içerisinde yanıyordu. Buna rağmen Almanlar O'nu denizaltıya alıp açıldılar. Fakat yolculuk sırasında Russell'in kanaması arttı ve İrlanda'ya varmadan ölüverdi.

Abwehr'in, İrlanda ile üçüncü teması Londra'da kurulmuştu. Londra'da tanınmış bir İrlandalı tüccar vardı. Bu tüccar, IRA üyesi değildi ama IRA ile işbirliği içinde olduğunu iddia ediyordu. Savaş başladıktan sonra, serbest İrlanda ile Almanya'daki Askeri İstihbarat Merkezi arasındaki irtibatın bu tüccar aracılığı ile yürütülmesi çok güçleşmişti. Bu

yolu canlandırmak üzere İspanya üzerinden Londra'ya bir ajan gönderildi. Ajan İrlandalı tüccarı buldu. Fakat tüccar çok korkmuştu. Evvela bu işe devam edemeyeceğini söyledi fakat şantajla ikna edildi. Yine de telsizi almayı ve kullanmayı reddetti. Diğer ajanlar ara, sıra kendisine uğrayacak ve bilgi olup olmadığını öğreneceklerdi veya gerekirse, bilgileri kaynağından alacaklardı. Tabii bu yol da yürümedi.

Mareşal Goering'den uçak alıp İrlanda'ya casus indirmek mümkün olamayınca, 1940 yılının Haziran başında Canaris'le ahablığı olan Nissen adında bir yelkenci General von Lahousen'in 800 ncü Özel Görev Taburu'na katılma emri aldı. Görevi gizli ajanları İngiltere'ye, İrlanda'ya ve gerekirse Güney Afrika'ya ve Batı Yarımküresine taşımaktı. Nissen, Mans boyunca gözüne kestirdiği her tekneye el koymakta, göreve uygun personeli eğitmekte tamamen serbestti. Deniz Arslanı Harekâtı üzerinde çalışmaların arttığı sıralarda Brest'teki Abwehr bürosuna çağrılan Nissen'e acele olarak üç ajanı İrlanda'ya çıkarması emredildi. Nissen, görevden döndüğünde; üç günlük yolculuktan sonra yolcuları karanlıkta filika ile İrlanda'nın en güney batısındaki Fastner kayalıkları yakınındaki Baltimore Körfezi'ne çıkardığını bildirdi. Yolculuğun başarılı geçmesine rağmen görev başarısızlıkla sonuçlandı. Çünkü üç yolcudan ikisi Güney Afrika'da doğmuş tecrübesiz iki Alman genci idi, diğeri ise Hintli bir gemi kumanyacısı idi. Plana göre İrlanda'dan, İngiltere'ye geçecekler ve Deniz Arslanı Harekâtı öncesinde telsizle Almanya'ya bilgi aktaracaklar, harekât başladıktan sonra da sabotajlar yapacaklardı.

Kıyıya çıktıklarında ayakları soğuktan şişen Hintli teslim oldu ve savaş yıllarını hapisanede geçirdi. İki Alman da İngiltere'ye geçerken yakalanıp hapse atıldılar.

Birbiri arkasına olan başarısızlıklar Abwehr'de büyük üzüntü yaratmıştı. İrlanda'da faaliyet göstermek için her çareye başvuruldu. Eldeki bütün kayıtlar gözden geçirildi ve bu defa da İngiltere'ye gitmeye istekli Jose Rudolph Waldberg isimindeki profesyonel bir casus bulundu. Bu kıymetlendirmenin de yanış olduğu kısa zamanda anlaşılacaktır. Çünkü daha önce Belçika'da ve Fransa'da başarılı hizmetler vermiş olan Waldberg tek kelime İngilizce bilmiyordu. Onun için bu gönüllü de pek yararlı olamadı.

Üç kişi daha bulundu. Bunlardan biri Mussert'in keşfettiği, 24 yaşındaki Karl Meier isimdeki bir Nazi idi. Diğer ikisi Hollandalı kaçakçılardı. Şantajla bu işe razı edilmişlerdi. Nazi konsantrasyon kampı ile İngiltere'de görev yapma arasında bir tercih yapmak mecburiyetinde kalmışlardı. Bunlardan biri Sjoerd Pons idi, diğeri ise Uzakdoğulu bir meleze benzeyen 26 yaşındaki Charles Albert Van Kieboom idi. Bu gruba

34 yaşındaki Alman ticaret adamı Karl Theo Druke, İsviçreli şoför Werner Heinrich Waelti ile güzel bir hanım da katıldı. Genç hanımla, Meier'den başka doğru dürüst İngilizce bilen yoktu. Hatta bunların casusluk hakkında da pek fazla bilgileri yoktu. Bayan yirmisinde görünüyordu, çok güzeldi. Norveçli olduğunu söylüyordu. Grup arkadaşlarına kendini Madam Erikson olarak tanıtmıştı. İngilizceyi tam bir İngiliz gibi konuşabiliyordu.

Bu nedenlerle grubun başkanı oluverdi. Aldıkları talimata göre Kieboom, Pons ve Meier hemen Brüksel'e geçtiler. İki Hollandalı bir pansiyon tuttular. Meier ise Hotel Metropole'e yerleşti. Bir aylık eğitim süresince telsiz kullanmasını ve maniple ile haberleşmeyi öğrenmişlerdi. Meier'e ayrıca İngilizlerin askeri yapısı hakkında bilgi verilmişti. Birliklerin kompozisyonu, hangi bilgileri toplayacağı ve bu bilgileri nasıl toplayacağı anlatılmıştı.

Yapılan plana göre Waldberg, Meier, Kieboom ve Pons, İngiltere'nin güney kesimine çıkacaktı. Druke, Waelti ile Madam Erikson ise İskoçya'dan güneye doğru inceklerdi. Waldberg'in görevi güney sahilleri boyunca konuşlanmış tümen ve tugayları tespit etmek; tahkimatın cinsini, uçaksavar ve sahil toplarının tipini ve miktarını öğrenmekti. Meier halkın ekonomik ve moral durumu ile (RAF) İngiliz Hava Kuvvetleri'nin durumunu öğrenmeye çalışacaktı. Kieboom ile Pons halkın yaşayış tarzı üzerinde araştırmada bulunacaktı. Elde edilen bilgiler sabahları 05.00-08.00 akşamları 20.00-02.00 saatleri arasında telsizle bildirilecekti.

Meier'in grubu 2 Eylül günü bir balıkçı motoru ile yola çıktılar. Mangı geçtikten sonra, gün ağarmadan sandalla Romney Marsh civarında sahile çıktılar. Saat 04.00 sularında Waldberg telsizini kurdu ve "Sahilen vardık. Dokümanları yok ettik" mesajını verdi. Birkaç saat sonra gönderdiği ikinci mesaj işlerin iyi gitmediğini gösteriyordu. "Meier yakalandı. İngiliz polisi peşimde. Durumum fena. Yaşasın Almanya."

Doğrusu istenirse herşey, Waldberg'in içecek birşey istemesi yüzünden bozulmuştu. Waldberg İngilizce bilmediği için etrafı kolaçan eden Meier, Lydd Köyü'nde bir birahaneye girerek meyve suyu ve sigara istemiştir. Bardaki hanım, saatin 09.00 olduğunu o saatte satış yapamayacağını, bir saat sonra gelmesini söyleyerek Meier'i başından savdıktan sonra durumu polise haber vermiştir. Saat 10.00'da bara dönen Meier kendisini bekleyen polisle karakola gitmek mecburiyetinde kaldı. Yapılan sorgulamada İngiltere'ye bir motorla geçtiğini itiraf etmiş, ancak Hollandalı olduğunu ve Hollanda Mukavemet Teşkilatı'na katılmak üzere Fransa'dan geldiğini söylemiştir. Polis bölgede sürdürdüğü araştırma sonunda 4 Eylül sabahı Waldberg'i de gizlendiği yerde yakaladı.

Kieboom ile Pons'un ele geçmeleri daha da kısa sürdü. Bunlar 3 Eylül sabahı saat 05.00 civarında Mythe yakınında Sommerset Hafif Piyade Alayı'nın bulunduğu bölgede karaya çıktılar. Nöbetçi Tollervey karanlıkta farketmediği Kieboom'a silahını çekiverdi. Kieboom için teslim olmanın başka çare yoktu. Saat 05.25'te diğer bir nöbetçi de ıslanan pantolonunu değiştirirken Pons'u yakaladı.

Waldberg ve Meier 10 Aralık 1940 günü Pentonville Hapishanesi'nde asılarak idam edildiler. Bir hafta sonra da Kieboom asıldı. Pons bu işten canını kurtarabildi.

İngilizler bu olayı propaganda vesilesi yaptılar. Yakalananların resimlerini, bastılar. Sanki ilk defa Alman casusu yakalamışlar gibi bir hava yarattılar. Böylece Almanlar daha önce İngiltere'ye yerleştirmiş oldukları ajanları sağ ve faal olduğu kanaatına sahip oldular ve aldıkları bilgilerin İngiliz İstihbarat Teşkilatı'nca gönderildiğini düşünemediler. Aldıkları bilgilerin ışığı altında Deniz Arslanı Harekâtı'nı ekim ayına ertelemek mecburiyetinde kaldılar.

Gelen bilgilerin doğruluğunu tahkik için görevlendirilen Druke, Waelti ve Madam Erikson hemen Norveç'e götürüldüler. 30 Eylül günü karanlıkta deniz uçağı ile İskoçya'nın Banffshire sahillerinde bir yere getirildiler. Bindikleri bottan indikten sonra kumsalda izler bırakarak çalıklara eriştiler. Nerede olduklarını bilmiyorlardı. Aldıkları direktife göre Druke ile Madam, Waelti'den ayrıldılar. Bir müddet yürüdükten sonra küçük bir istasyona vardılar. O günlerde emniyet tedbiri olarak istasyonlardaki bütün levhalar kaldırılmıştı.

İstasyon Şefi'nden Port Gordon'da olduklarını öğrendiler. Bunun üzerine Druke tarifelere bakarak madama, Forres'e iki bilet almasını fısıldadı. İstasyon Şefi yabancı oldukları belli olan iki yabancıyı polise bildirdi. Birkaç dakika içinde Polis Memuru Grieve, istasyona gelmiş sormaya başlamıştı. Soruşturmaya daha sonra karakolda devam edildi. Druke'nin paltosunun cebinden Mauser marka dolu bir tabanca ile 19 mermi, Bohemya'da yapılmış bir cep feneri, Alman malı sosis gibi şeylerin çıkması üzerine Müfettiş Simpson her ikisinin de nezarethaneye attı ve hemen Londra'daki Emniyet Genel Müdürlüğü'nü arayarak Özel İşler Dairesi'ne, yakaladığı Almanlar hakkında bilgi verdi. Madam Erikson'u tarif ederken Londra'daki uzman, arkadaşına sevinçle "Kız dönmiş, büyük başarı" müjdesini veriyordu.

Waelti'de yürüyerek Aberdeen-Edinburgh demiryoluna çıktı ve Buckpool ve Buckie üzerinden öğleden sonra Edinburgh'a varmayı başardı. Programa göre ertesi sabah Londra'da Victoria İstasyonu'nda alında

yara izi olan gri elbiseli biri ile buluşacaktı. Bol-zamanı vardı. Eşyasını emanetçiye bırakarak, traş olduktan sonra sinemaya gitti. Waelti sinemada iken alınan bir ihbar üzerine Müfettiş Sutherland emanetçide Waelti'nin eşyalarını buldu. Trenin kalkacağı saatte emanetçiden eşyalarını alan Waelti silahını çekmeden yakalandı. 1941 yılında Ağustos ayında Drueke ile beraber asılarak idam edildi.

Norveg'ten yola çıkarılan ekibi ele geçiren İngilizler, bunların ağzından Abwehr'i şaşkına çeviren raporlar göndermeye başladılar. Deniz Arslanı Harekâtı'nın başlayacağı günden bir gün önce Abwehr, İngilizlerin 35 tümeninin olduğunu, bunlardan 16'sının güneyde cephede bulunduğunu 19'unun stratejik ihtiyatta bulunduğunu bildiriyordu. Hakikatte İngilizlerin bütün kuvveti 26 tümeden ibaretti. Alman ajanları İngiliz Kara Kuvvetleri mevcudunu 1.640.000 kişi olarak bildirdikleri halde, bu güç bir milyonun altında idi.

Alman Başkomutanlığı bu bilgileri aldıka durumu yeniden kıymetlendirmek lüzumunu duyuyor ve her defasında Deniz Arslanı Harekâtı erteleniyordu. İyi bir şekilde yapılan propaganda başı başına bir kuvvet demektir. Ancak bunu yerinde ve zamanında kullanmak hüner ve şans işidir. 1940 yılının yaz başında bir gün, 28 yaşında genç bir binbaşı olan John Baker White, Londra'da Savunma Bakanlığı'nda Beaumont-Nesbitt'ten bilhassa Alman ordusuna karşı psikolojik harp uygulaması için emir aldı.

Bir durum tespiti yapmakta yarar gören Baker White, Dover yakınındaki St. Margaret Körfezi'ne gittiğinde Deniz Arslanı Harekâtı korkusu tepe noktasında idi, buna rağmen gördükleri yüzünden kalbi durmıyordu. Plajda iki tane Bren ile eski bir Wickers makineli tüfeği ile takviyeli bir piyade bölüğü vardı. Destek silahı olarak birkaç tane 75 mm. lik Fransız topu vardı. Top başına 10 atım mermi bulunuyordu. Bu zayıf hattın gerisinde 30 km. derinlikte hiçbir şey yoktu.

Sahilde bir başka savunma tertibi dikkatini çekti. Plaj boyunca üzerlerinde belirli aralıklarla delikler açılmış borular döşenmişti. Boruların bir uçları yakıt deposuna bağlı idi. Depolarda bulunan benzin, mazot ve krezot karışımı, borulara verilince borulardaki deliklerden suni yağmurlama sisteminde olduğu gibi yakıt fışkıırıyordu. Bu durumda bir kibrit çakılınca plaj bir baştan diğer başa bir alev çemberi içinde kalacak ve deniz yanıyormuş gibi bir manzara ortaya çıkacaktı.

White bir an için, bütün sahili tutuşturarak çıkarmanın önlenebileceğini düşündü. Fikir doğru görünmekle beraber tatbiki zor ve pahalı idi. Ayrıca yeteri kadar ateş ve insan gücü ile desteklenmezse bu düzenlemenin yalnız başına çıkarmayı önlemesi mümkün değildi.

Binbaşı White bu konunun propaganda unsuru olarak işlenmesinde yarar gördü. İngilizlerin Manş sahillerini tutuşturacakları şeklinde üretilen dedikodular; Stockholm'deki Grand Hotel'in lobisinde, Lizbon'daki Avenida'nın, Madrid'deki Ritz'in barlarında ve Almanların haberalma için toplandıkları Boenes Aires, New-York, İstanbul, Kahire gibi dünyanın birçok şehrinde alıcı bulmaya başladı. Binbaşı White ağını attıktan sonra beklemeye başladı. Bir müddet sonra kent yakınlarında düşürülen bir Alman uçağının pilotu sorgulama sırasında denizi yakma operasyonundan bahsetti. Bir başka Alman esiri de bu konuda bilgi verince propagandanın tesirli olduğu anlaşıldı. Tabii Alman Başkomutanlığı'nın sadece dedikoduya dayanarak plânlanan mühim bir harekâttan vazgeçeceğini kabul etmek safdillik olur.

Ama Almanlar da bu işi ele aldılar. İncelemeler ve denemeler yaptılar. Bu arada Calais'te, alev makinalarının püskürttüğü alevlerin içinden geçmeyi deneyen pek çok askeri yaktılar. Fransızlar bu olayı işlediler. Aynı günlerde İngiltere sahillerine vuran 40-50 kadar cesedin çıkarılmasına çalışırken boğularak veya yanarak ölen Alman askerlerine ait olduğu haberi yayıldı. Bu arada Abwehr'e, İngiltere'deki ajanlarından benzer haberler geliyordu.

Almanlar Doğu Prusya'da, Friedland yakınında ıssız bir göl üzerinde yaptıkları denemelerde de başarı sağlayamadılar. Mühendisler, İngilizlerin uçaklarla kanala yağlar dökmelerini, sonra bunları yangın bombaları ile tutuşturmalarını mümkün görüyorlardı.

Hakiki sebep ne olursa olsun Deniz Arslanı başlamadan bitti. Eylül'den, ekime alınan harekât daha sonra iptal edildi. Kurmay Başkanı General Halder 5 Aralık'ta bu harekâtın mümkün olamayacağını söylediği zaman Hitler eskisi gibi kükremedi. 9 Ocak 1941'de Başkomutanlığa, İngiltere'nin istilası üzerinde yapılan çalışmaları durdurmalarını, bununla beraber İngilizleri korkutmaya devam etmelerini emretmişti.

Çıkarma olmadı ama, İngiltere; 12 Ağustos'ta başlayan hava taarruzlarının altında inleyip durdu. 24-25 Ağustos gecesi Londra ilk hava saldırısına uğradı. O sırada Hitler meşhur konuşmalarından birinde "İkimizden birinin pes edeceği saat gelecektir. Fakat pes eden Nasyonal Sosyalist Almanya olmayacaktır" diyordu. 7 Eylül günü, Goering "Kra-

liyet Hava Kuvvetleri bizi durduramayacak hale gelinceye ve İngiliz halkının mücadele azmi kırılncaya kadar gece ve gündüz hava taarruzlarının, aralıksız, sürdürülebileceğini" ilan ediyordu.

Savaşta müessiriyet çok büyük önem kazanır. Çünkü kaynaklar ve zaman barış şartlarından daha zorlayıcı rol oynar. İngiltere'ye yapılan saldırıların doğru bir kıymetlendirmesini yapmak için elde edilen bilgilerin büyük kısmı İngiliz İstihbarat Teşkilatı'nca üretilmekte idi. Bunun için Mareşal Hans Speryle, İngilizlerin 1.000 kadar av uçağı kaldığını iddia ederken, Mareşal Albert Kesselring aksini savunuyor ve İngiliz Hava Kuvvetleri'nin tükendiğini söylüyordu.

Mareşal Goering'in İstihbarat Başkanı Albay Joseph Schmid ise orta bir yol bulmaya çalışıyor ve İngilizlerin elinde Hurricane ve Spitfire tipinde en fazla 350 av uçağı olabileceğini ileri sürüyordu. Her üç tahminde yanlıştı. O sırada İngilizlerin av uçağı mevcudu 650 idi.

İngiltere savaşında Almanlar, istihbarat noksanından çok zararlı çıktılar. Chester Willmot'un yazdığı gibi bu "sansla, kuvvetin; ilim ve zekâ ile savaşı" idi. Alman pilotları cesaret bakımından İngilizlerden geri değillerdi. Ama başarı için sadece cesaret kâfi gelmiyordu. İngilizlerin kullandığı taktikler karşısında Almanlar neye inacaklarını şaşırıyorlardı. Bir İngiliz ajanının Washington'daki Alman Askeri Ataşesi'ne Londra'nın düşmek üzere olduğunu, trafiğin durduğunu, açlığın hüküm sürdüğünü, salgınların başladığını söylediği sıralarda, Lizbon'daki Alman Büyükelçisi Londra'dan dönen bir Portekizli bankerin gördüklerine göre durumu tamamen başka şekilde yazıyordu. Sofya'daki Alman Ataşesi Washington'un görüşünü teyit ederken, Rio de Janerio'daki Büyükelçi raporunda Lizbon'daki meslekdaşının görüşlerine benzer şeyler yazıyordu.

Alman İstihbarat Teşkilatı bitaraf ülkelerin Londra'daki elçilerinden de yararlanma yollarını denedi. Bunu tahmin eden İngilizler, İspanya ile İsveç büyükelçilerinin Almanlara sızdırılmak üzere birbirine ters bilgiler göndermesini sağlamışlardır.

Bu arada koyu bir Nazi sempatzamı olan Macar Askeri Ataşesi Grosvenor Place'deki evinden özel telsizi ile memleketine çok önemli bilgiler veriyordu. Budapeşte'deki bir ajan bu bilgileri Berlin'e aktarıyordu. Stockholm'deki Macar Askeri Ataşesi İngiliz yanlısı idi ve bu durumu İngiliz Ataşesi'ne çıtlattı. İngilizler Londra'daki telsizi yakaladılar ama mesaj göndermeye devam ettiler.

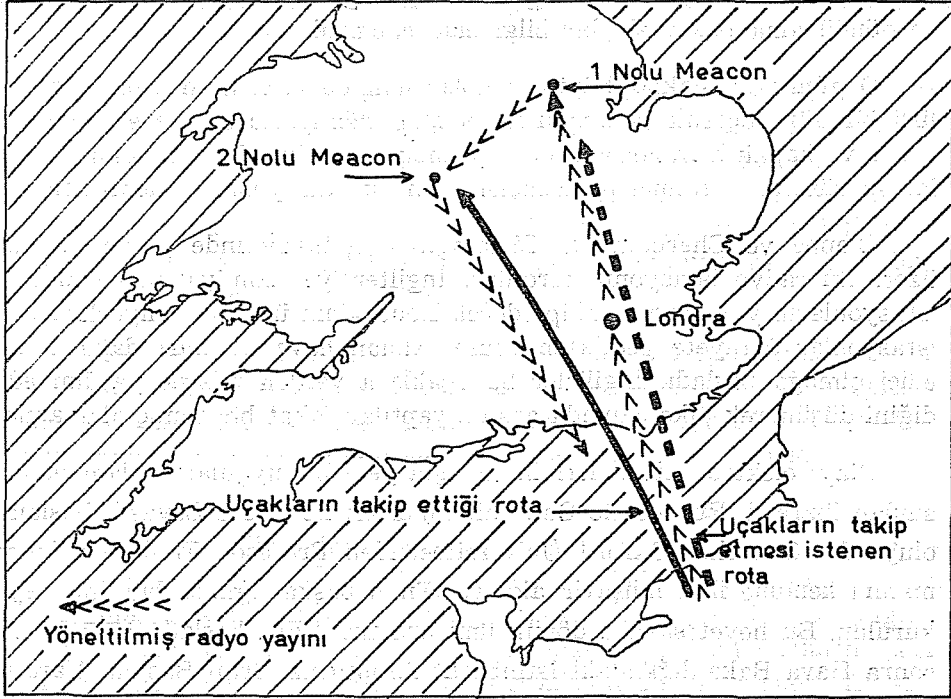
Bütün bu karışıklıklar arasında Goering, İngiltere'yi havadan görüp doğru bir karar vermek amacı ile 17 Eylül günü İngiltere üzerinde uçtu ve döndü ama pek fazla bir bilgi elde edemedi.

O günlerde uçaklar büyük gruplar halinde verilen rota üzerinde belirli bir süre uçarak bombalarını bırakıp dönüyorlardı. Gece taarruzlarında ve kapalı havalarda hedefi görmek mümkün olmadığından Almanlar seyriüsefer yardımcı malzemelerinden istifade yollarını denediler.

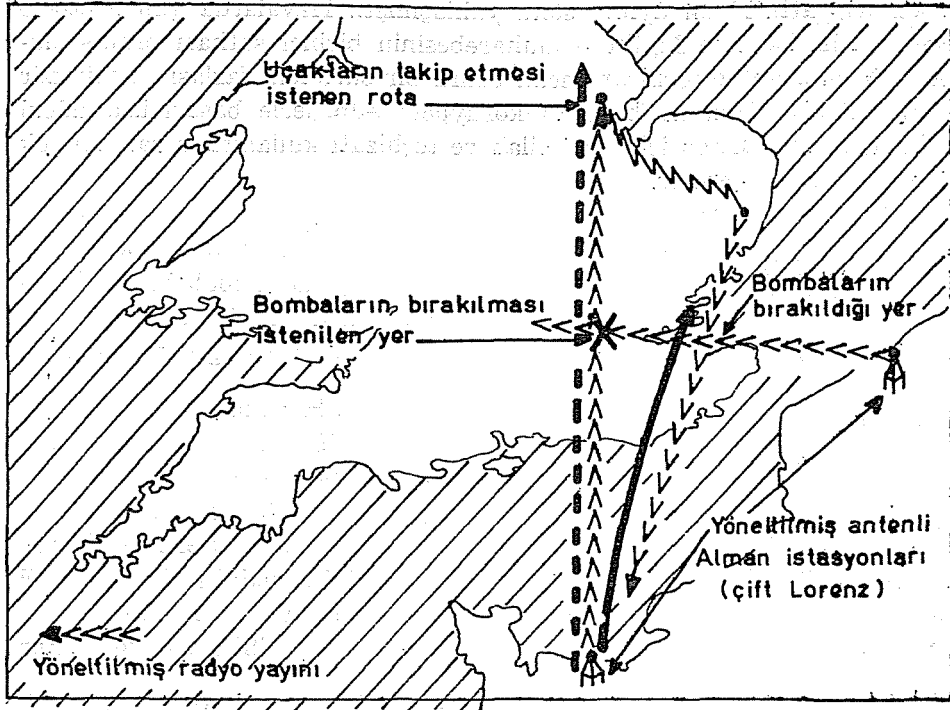
Dieppe ve Cherbourg'da Birmingham istikametinde yayın yapmak üzere iki radyo istasyonu kurdular. İngiltere'ye akın yapan uçaklar bu istasyonların yayınlarını takip ederek Londra'nın üzerine geliyorlardı. Bu istasyonlar faaliyete geçtikten sonra Alman hava akınları daha tahrip edici olmağa başladı. İngilizler bu uçaklara yerden telsizle yardım edildiğini düşünerek ülke çapında arama yaptılar fakat bir sonuç alamadılar.

Olay; elektron hüzmelerinin savaşta yeni bir uygulama alanı bulmasından ibaretti. Bu suretle Churchill'in tabiri ile "Cadı Savaşı" başlamış oluyordu. Churchill Oxford Üniversitesi'nden Profesör Frederick Lindemann'ı kendine ilmi müşavir aldı ve O'nun başkanlığında bir ilmi heyet kuruldu. Bu heyet savaşa dönük ilmi araştırmalara başladı. Kısa zaman sonra Hava Bakanlığı'ndaki İstihbarat Araştırma Grup Başkan Yardımcısı Richard V. Jones işin esrarını gözdü. 24 Temmuz günü düşüncelerini Churchill'e anlattı. Düşen bir Alman bombardıman uçağının enkazından garip bir cihaz çıkmıştı. Jones bu cihazı inceledikten sonra esir pilotları yeniden sorguya çekerek uçakların belli sinyalleri takip ettiklerini öğrenmişti. Bilahare casuslar vasıtasıyla da bunları yöneltten vericilerin yerini tespit etmeyi başarmıştı.

Almanların kullandığı frekansları karıştırarak oyun bozulabilirdi. Ama Almanlar başka tedbirler alabilirlerdi. Onun için Almanların şüphesini çekmeyen bir çare bulundu. Almanların kullandığı vericilerin yayın frekansları tespit edildi. Yayın istikametine konan bir telsizle bu yayın alınıp bir merkeze aktarıldı. İkinci merkez, yayın tekrar yayınlandığı takdirde İngiltere üzerinde gittikçe kuvvetli gelen yayını takip eden uçaklar böylece hakiki rotadan sapabilecekti. 23 Ağustos 1940 günü bu sistem hizmete sokuldu ve çok başarılı oldu. Almanların kullandığı verici istasyonlar LORENZ Şirketi tarafından imal edildiği ve İngilizler de bu istasyonların sinyalini maskeleyip kaydırıldığı için bu oyuna "LORENZ-MEACONING" adı verildi.

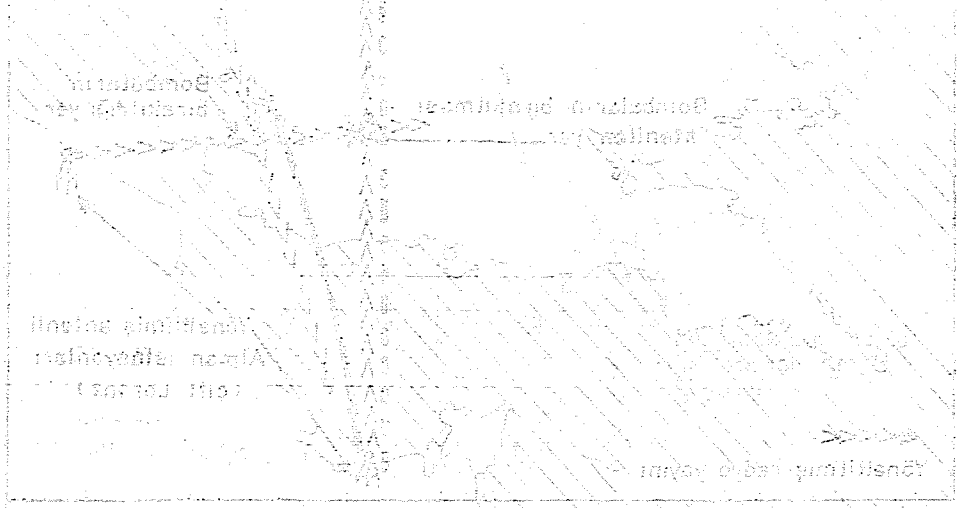
Almanlar 1940 sonbaharında Paris Radyosu'nun yayınlarından geçitli şekilde istifade etmeye çalışmışlardır. Bunlardan biri de bir radyo-nun seyrüsefer yardımcısı olarak kullanılması idi. Sıkıntılı günlerinde Paris Radyosu'nu dinleyen İngilizler, hava akımları sırasında bu yayınların çok daha kuvvetli ve güzel dinlendiğini müşahade etmişlerdir. Yetkililer Almanların akın yaparken Paris Radyosu'nun programını başka istasyonlardan yöneltilmiş antenlerle yayınladıklarını tespit ederek bu yayınların istikametlerini saptırma yoluna gitmişler ve başarılı olmuşlardır. Almanlar burada çift lorenz sistemi kullanmışlardır. İngilizler, Almanların sistemine "RUFFIAN" kendi aldıkları tedbire de "BROMIDE" kod adını vermişlerdir.

Almanlar bu arada İngiltere'ye sevk ettikleri (FM) frekans modülasyonlu telsizlerle uçakları yönlendirmeyi ve hedef göstermeyi denediler. İngilizler o sırada frekans modülasyonlu gönderme tekniğini bilmiyorlardı. Fakat istihbaratla ajanları yakaladılar ve ele geçirdikleri telsizleri kullanarak, Alman uçaklarını boş arazilere yönlendirmeye, hatta bir kısmını İngiltere'ye indirmeye muvaffak oldular. 1941 yılında 30-31 Mayıs gecesi Dublin'e yapılan hava taarruzunda bugün dahi İngilizlerin parmağı olduğundan şüphe edilmektedir. Bu uygulama "BENITO-DOMİNO" kod adı ile bilinmektedir.

Almanlar, İngiltere'ye akın üzerine akın yaptıkları halde sonuç alamayınca sistemde bazı teknik arızalar olduğundan şüphelenmeye başlamışlardı. Hatta İngilizlerin bu sinyalleri saptırdığının farkına da vardılar. Fakat hiç kimse iki aylık devrede bu hakikati Goering'e söylemeye cesaret edemedi. Sonunda General Martini durumu Mareşale açmak mec-

buriyetinde kaldı. Goering dinlediklerine inanamadı. "Mümkün değil" diye kestirip attı. Ekim ayının sonu yaklaşmıştı. Havalarda gün geçtikçe bozuluyordu. Böylece İngiltere muharebesinin birinci safhası bitmiş oluyordu. Yeni silah ve teçhizat ancak belirli bir süre için fazlası ile müessir olabilmektedir. Zamanla bulunan koruyucu tedbirlerle başarı üzerindeki katkıları azalır. Bunun için yeni silah ve teçhizatı kullanırken zamanı çok iyi hesap etmek gerekir.

... (mirrored text from the reverse side of the page) ...

BARBAROSSA HAREKATI

1940 Haziran'ında Hitler, Compiègne de Fransa'nın teslimini kutladıktan sonra meşhur dağ evinde istirahate çekildi. 19 Temmuz günü general Alfred Jodl'u yemeğe çağırdı. Jodl, Fierher'in özel harekât merkezinin başkanı idi ve "Atlas" isimli özel trende çalışıyordu. Böylece Hitler'in her gittiği yerde yanında bulunabiliyordu.

Yemek sırasında Hitler, generale; Rusya'nın istilası için planlar hazırlamasını söyledi. Jodl yakındaki Reichenhall İstasyonu'nda bulunan Atlas'a döner dönmez planlama başkanları Albay Warlimont ve Lossberg ile Deniz Yarbayı Junge'yi ve Binbaşı Baron von Falkenstein'i toplayıp gerekli emirleri verdi. Birkaç gün içerisinde plan taslağı tamamlandı. Elde yeterli istihbarat bilgileri olmadan bir plan hazırlamak doğru ve isabetli olamazdı. Nitekim plan geliştirilmeğe çalışılırken bu noksanlık daha çok hissedildi.

7 Eylül 1940 da, Hitler'e göre İngiltere Muharebesi bitmiş kabul edilmeliydi. Alman Hava Kuvvetleri, İngilizlerin hemen hemen bütün uçaklarını tahrip etmiş olduğuna göre Deniz Arslanı için toplanan kuvvetler kullanılmadan batıda savaşın sona erdirilmesi mümkün olabilirdi. Aynı gün bir kurye subayı Amiral Canaris'e bir zarf getirdi. Zarfın içerisinde General Jodl'un imzaladığı 150231/40 sayılı bir doküman vardı. Jodl bu yazısında Abwehr'in Sovyetler Birliği'ne karşı faaliyetlere başlamasını bildiriyor ve "... doğuda bir istilaya hazırlanmakta olduğumuz hususunda Ruslara ipucu verilmemesi...." için komutanların dikkatini çekiyordu.

Yazıyı okuyan Canaris şaşırıldı. Çünkü Ruslarla dostça ilişkileri vardı. Hatta zaman zaman istihbarat alanında işbirliği bile yapıyorlardı. Ayrıca 1939'da saldırmazlık anlaşması imzalandıktan sonra Rusya'da istihbarat yapılmaması için kati emir verilmişti. O zamandan beri rahatı. Çünkü Rusya'da hiçbir zaman müessir bir şebeke kuramamıştı. Arktik Denizi'nden Karadeniz'e kadar uzanan, aralarında gözetleme kuleleri bulunan dikenli tel çit ile, onun hemen arkasındaki 15 metre genişliğinde sürülmüş toprak zeminli iz yolundan meydana gelen binlerce kilometrelik meşhur Demir Perde vardı. Bu perdenin gerisinde 30 kilometre genişliğinde, yalnız NKVD'nin hudut muhafızlarının oturduğu boş bir arazi

seridi bulunuyordu. Rusya'ya ajan sokmak için sadece normal giriş yolları kalyordu. Tabii buraları çok sıkı kontrol altında tutulduğu için bu yoldan sokulan turistler serbest hareket edemiyorlardı veya hemen NKVD'nin avucuna düşüyorlardı.

Bu zorlukları bildiği için Amiral Canaris aldığı yazıdan pek hoşlanmadı. O güne kadar Rusya hakkında elde edilen bilgiler; Rusya'dan dönen turistlerin görüşlerinden, Rusya'dan kaçanların anlattıklarından, Sovyet yayınlarının analizinden ve Herr Klatt'tan olmak üzere dört kaynaktan gelmekteydi.

Herr Klatt garip bir insandı. Abwehr hesabına çalışıyordu ama hakikatte kimdi? Bu işe nasıl alınmıştı? Bunları tam olarak öğrenmek mümkün olmamakla beraber 1930'lardan beri Sofya'da yaşadığı gerçektir. Maceracı ve karanlık dünya ile irtibatlı bir insandı. Çok mükellef bir hayat yaşıyordu. Fakat devamlı olarak casusluk yaptığı söylenemezdi. Kanaatimce bu işe bir tesadüf eseri girdiğini kabul etmek daha doğru olur. Savaşın başlamak üzere olduğu sıralarda eline Sovyetler Birliği hakkında bazı bilgiler geçiren Klatt bunları satabileceği yerleri araştırmaya başlamıştı. Birçok ülke bu bilgileri almak istiyordu ama verecek para bulamıyordu. 1938'de Abwehr, Bulgaristan'da teşkilatlanmamıştı. Bu nedenle Klatt, Almanlarla görüşmek üzere Avusturya'ya geçti. Çekoslovakya'nın ilhakından sonra Abwehr'in Münih bürosu Viyana'ya kaydırılmıştı. Güneydoğu Avrupa'yı faaliyet alanı içerisine alan bu büronun başında koyu bir katolik, asilzade, Albay Marogna Radwitz bulunuyordu.

1938 Ağustosunda Klatt bir arkadaşının aracılığı ile Viyana'da Albay Radwitz ile görüşti. Yanında birçok bilgi ve belge getirmişti. Bilhassa Sovyet Hava Kuvvetleri'nin iç yüzü hakkında verdiği bilgilerle Albayı ikna etmeyi başardı. Sovyet delegasyonunda arkadaşları olduğunu, bazı bilgileri de kısa dalgalı telsizi ile Rusya'dan aldığını iddia ediyordu. Kaynakları daha fazla açıklamak istemediğini, ancak getirdiği belgeleri tahkik için bırakabileceğini, anlaşmayı bilahare yapabileceklerini söyledi. Bundan daha iyisi olamazdı. Albay bu dosyayı hemen Berlin'e ulaştırdı. Klatt'ın verdiği bilgiler çok kıymetli bulundu. Genelkurmay Başkanı'na arz edildi. Rusya'ya karşı yapılan bütün planlarda Klatt'ın raporlarının esas alınması kararlaştırıldı.

Berlin'in muvafakati üzerine büyük bir para karşılığında Klatt ile anlaşma yapıldı. Bunun üzerine Sofya'ya dönen Klatt bilgi aktarmaya başladı. Diğer taraftan Klatt'ın sırrını çözmek için Abwehr'in III ncü şubesi bir hayli araştırma yaptı ise de bir ipucu elde edemedi. Hatta Klatt'ın Sovyetler hesabına çalıştığı, Almanlara yanlış bilgiler verdiği

gibi iddialar ortaya atıldı. Peşine takılan ajanlar Klatt'ın Sovyet delegasyonundan kimseyle görüşmediğini doğruladılar. Telsizle aldığı bildirdiği mesajlar için yapılan dinlemelerden bir sonuç çıkarılamadı. Bir ara Sovyet istihbaratından yararlanarak Klatt'ın iki taraftan menfaat temin edip etmediği öğrenilmeye çalışıldı ve bu defa da Rusların Klatt'tan haberleri olmadığı ortaya çıktı. Arada sırada görülen aksaklıklara rağmen genelde Klatt'ın verdiği bilgiler doğru çıkıyordu ve işe yarıyordu.

Almanlar, Klatt'ın sırrını Sofya yerine Bükreş'te arasalardı şüphelerinin hiç değilse bir kısmını kolayca bertaraf edebilirlerdi. Çünkü Klatt'ın ana bilgi kaynağı bir Tokyo gazetesinin Bükreş'teki muhabiri İsono Kiyosho idi. Bu gazetecinin elde ettiği bilgiler, doğruca, Tokyo'nun banliyosunda ikamet eden ve Sovyetler hesabına çalışan bir Alman, Dr. Richard Sorge'a, ulaşıyordu. Sorge Tokyo'dan dünyanın birçok yeri ile temasta idi. Kiyosho; Sorge'nin emrinde bir ajandı. Görevi, edindiği bilgileri Tokyo'ya ulaştırmaktan ve oradan aldığı direktife göre hareket etmekten ibaretti.

Kiyosho-San'ın bir görevi de Bükreş'teki Japon İstihbarat Örgütü ile temas ederek, Japonların, Rusya hakkında bilgi sızdırıp sızdıramadıklarını ve sızdırıyorlarsa kimden sızdırdıklarını öğrenmekti.

Kiyosho çok başarılı çalışmalar yapıyordu. Öğrendiği bilgilerin bir kısmını Tokyo'ya aktarıyordu. Pek çoğunu da Klatt'a satıyor ve tam manası ile bir koyundan iki post çıkarıyordu. Ortada çok garip bir durum vardı. Sovyetler Birliği hesabına çalışan bir Alman komünistin emrindeki bir Japon muhabirinin, Romanya'daki Japon gizli servislerinin Rusya hakkında derlediği belgeler Klatt aracılığı ile Almanlara satılıyordu.

Bu işteki başarı Kiyosho kadar Avrupa'daki Japon istihbarat şebekesinin müessiriyetine bağlı idi. Klatt'ın hizmeti savaşın sonuna kadar devam etti. 1941'de Sorge yakalandıktan sonra da Kiyosho bilgi aktarma işini sürdürdü. 1943'te Klatt bilgi kaynağına yakın olmak için Bükreş'e taşındı. Bütün olanlara rağmen Almanlar Klatt'a hiçbir zaman tam olarak güvenemediler. Hatta 1945'te bir ara onu konsantrasyon kampına göndermeye kalkıştılar. Ancak son anda, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Heinz Guderian şahsen duruma el koyarak Klatt'ı hapisten ve ölümden kurtardı. Bu olaydan kısa bir süre sonra Almanya'nın teslimi arifesinde Klatt, Viyana'daki Alman İstihbarat Merkezi'ne başvurarak kendisinin ve arkadaşı Kiyosho'nun yaklaşmakta olan Rusların eline geçmesi için yardım istedi. O günden sonra ne Klatt'tan ne de Kiyosho'dan bir ses çıkmadı.

Almanların bütün oyunlarını bir adama bel bağlayarak oynamalarına karşılık Polonyalıların daha sistemli bir şekilde çalıştıkları bilinmektedir. Bu nedenle Polonya'nın istilası ile birlikte Amiral Canaris'in Warşova'daki Polonya İstihbarat Servisi'nin bulunduğu binayı ele geçirerek gizli dokümanlara el koymak isteyeceğini tahmin etmek için müneccim olmaya gerek yoktur. Nitekim 1 Eylül 1939 günü binaya el konuldu. Yüzden fazla kasa kontrol altına alındı. Binbir müşkülle açılan kasaların içerisinden Rusya ile ilgili dişe dokunur bir şey çıkmaması Almanlar için büyük bir sürpriz oldu. Birkaç gün sonra bir Alman subayı tarihi Leignov Kalesi'ni kazamatlarının birinin kapısının ardına kadar açık olduğunu görünce merak ederek içeri girer. Burası bir mahzendir ve içerisi kasalarla doludur. Bu kasalardan bir kısmında istihbaratla ilgili bilgiler vardır. Fakat buradan çıkarılan bilgiler hem çok eski idi, hem de sıhhatli değildi.

Alman istihbaratçılar yılmadılar. Rusya üzerinde mütehassis olan bazı ajanları tespite çalıştılar. Buldukları Polonyalıların bir kısmı Almanlar hesabına çalışmayı kabul ettiler. Bunları teşkilatlandırmak üzere Abwehr komando teşkilatı isminde bir özel teşkilat kuruldu. Ancak Polonyalıları örgütlemek ve idare etmek başlı başına bir problem idi. Çünkü bunların bir kısmı intikam peşinde idiler ve şahsi düşmanlarını bu yolla alt etmeye çalışıyorlardı. Baltık ülkelerinden ve Finlandiya'dan bazı ajanları kullanmayı denediler. Bunlar bir bakıma Polonyalılardan iyi ve yararlı idiler ama genelde hiçbir bir işe yaramadı denilebilir.

Abwehr'in yapabileceği en iyi iş Polonya'nın, Rus işgali altındaki bölümlerine ajan sokmaktı. Casusların verdiği bilgiye göre Rus ordusunun elindeki silahlar çok eski ve demode idi. Alman raporlardan Abwehr'in çıkardığı sonuç; kızıldunun silah bakımından yetersiz olduğu merkezinde idi.

Abwehr'in taktik istihbarat faaliyetlerinin yanısıra Genelkurmay Başkanlığı'nda kızıldoru hakkında özellikle teknik bilgi toplayan bir büro vardı. Bu büronun ismi Fremde Heere Ost (Doğudaki Yabancı Ordular) idi ve başında sert tabiatlı, kabiliyetli, çalışkan ve müşkülpesent bir Alman bulunuyordu. Bu meşhur Binbaşı Reinhold Gehlen idi.

Gehlen işinin ehli bir insandı. Fakat rütbesi küçük olduğundan yetkileri de sınırlı kalıyordu. Ödenek ve personel sıkıntısı çekiyordu. Barbarossa Harekâtı öncesinde çok küçük bir teşkilatla işe başlayan Gehlen, daha sonraları kendisini kanıtladıkça, teşkilatını genişletme yoluna gitmiş ve zaman zaman başarılı çalışmaları olmuştur. Fakat genellikle masa başında yapılan bu çalışmaların büyük bir kısmı yanıltıcı sonuçlar

vermiştir. Örneğin Rusya'ya taarruz başladıktan sonra Sovyetler'in istihbarat raporlarının aksine çok daha modern malzemeye sahip olduğu ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine Hitler'in istihbarat teşkilatına karşı duyduğu güveni zedelenmiştir. Nitekim Abwehr, Polonya'da 27 Rus tümeni bulunduğunu -doğru olarak- bildirdiği zaman inanmamıştır.

Hatta sonuç alınamayan taarruzların birinde "Şu Rus panzerlerine bakın. Ne kadar güzel ve biz bunlar hakkında hiçbir ön bilgiye sahip değiliz. Rusların bizden ileri olduğu birşey var ise o da istihbarattır" diye bağurmak suretiyle Alman istihbaratına olan güvensizliğini ortaya koymuştur.

Rusların bu devredeki durumuna bakınca onların da elde edilen bilgileri doğru olarak kıymetlendiremedikleri görülmektedir. Savaş öncesinde Berlin'de ABD Büyükelçiliği'nde 48 yaşında, Texaslı, Sam E. Woods iyi bir istihbaratçıdır. Almanlar ABD Sefareti'nden birçok insanı kontrol altında tuttukları halde Woods üzerinde durmaya lüzum görmemişlerdir.

1940 Ağustosunda bir gün Woods'a gelen mektuplardan birinin içerisinde bir sinema bileti çıktı. Woods belirtilen sinemaya gittiğinde yanındaki koltukta Nazi düşmanı, tanınmış bir Alman dostunun oturduğunu müşahade etti. Bu zatın; Reichsbank'la ilgisi dolayısıyla Alman komuta kademesindeki zevat ile dostluğu vardı. Sinemada hiç konuşmadılar. Film bittikten sonra da herkes yoluna gitti. Woods evine dönünce cebinden bir not çıktı. Bu notta "Rusya'ya taarruz için Hitler'in karar-gâhında toplantılar yapıldığı" yazılı idi. Woods bu bilgiyi Dışişleri Bakanlığı'na bildirdi. Dışişleri Bakanı Cordell Hull'un dediği gibi "Hitler'in, İngiltere'yi istila planına ters düştüğü için" bu bilgiler pek iltifat görmedi. Bununla beraber Woods'un konuyu takip etmesi emredildi.

O yaz değişik sinemalarda birçok film seyreden Woods "Doğuda Güçlenme" planını öğrendi. Alman Silahlı Kuvvetleri'nin; işgal edecekleri 21 çarlık bölgesine göre teşkilatlandığını, her bölgede görev alacak yöneticilerin kimler olduğunu, hatta Rus bankonotlarının basılmaya başlandığını zamanında Washington'a bildirdi.

Nitekim Hitler 18 Aralık günü "Barbarossa" kod ismi verilen, 21 No.lu tarihi direktifini yayınladı. Çok sınırlı bir dağıtımına göre hazırlanan bu direktifte kamufleje önem verilmesi, düşmanın yanıltılması için her tedbire başvurulması, doğuda yapılacak yığınakların İskandinavya üzerinden İngiltere'ye çıkarma yapmak amacı ile olduğu kanaatinin uyandırılması üzerinde duruluyordu. Rusya'ya üç koldan saldırılacaktı, asıl taarruz mihveri ortada olacaktı ve Moskova'yı hedefliyecekti ve bütün hazırlıklar 1941 ilkbaharında tamamlanacaktı.

Woods bütün bu bilgileri Amerika Birleşik Devletleri'ne aktarıyordu. 1941 yılının Ocak ayında ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Breckinridge Long, Woods'un bahsettiği hazırlıkların başka kaynaklardan da doğrulandığını söyledikten sonra, Dışişleri Bakanı başkan Roosevelt'e arz etti. ABD Dışişleri Bakanlığı, Ruslarla özel temaslar yaparak Hitler ile Stalin arasındaki bağların çözümlenmesine çalıştı. Bu toplantıların birinde, Dışişleri Bakan yardımcısı Sumner Welles Sovyet Büyükelçisi Konstantin Qumansky'ye Hitler'in niyeti hakkında elde ettikleri bilgileri açıkladı. Bu bilgi Moskova'ya aktarıldığında Stalin inanmak istemedi. Hitler'le olan münasebetlerini bozmak için bunun bir İngiliz planı olduğunu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin aracı olarak kullanıldığını düşünüyor olmalıydı. Belki de böyle bir şeye inandığı için Qumansky'e kızılıyordu.

O günlerde Yugoslavya'daki Alman yanlısı hükümet birden düşüverdi. İki gün sonra, 27 Mart'ta, aynı ajan Krakow'daki beş tümen, üçünün hemen Romanya'ya intikal ettiğini bildirdi. Bir tümenin nakli için yirmi trene ihtiyaç vardı. Üç tümenin hemen nakli ise o anda verilen bir kararın sonucu olarak düşünülemezdi. Beş tümenin Krakow bölgesinde bulunuşu Hitler'in Ruslara karşı pek de iyi niyet beslemediğine işaret olabiliyordu. Bu tümenlerden üçünün güneye kaydırılması Hitler'in, Sovyetler Birliği'ne taarruz planını bir müddet için ertelemeye aldığı gösteriyordu. Bu kuvvetleri Yugoslavya'daki hükümeti deviren güçleri alt ettikten sonra tekrar Krakow'a getirebilirdi.

Churchill bu kıymetlendirmeyi Yugoslavya harekâtı başlamadan bir hafta önce Atina'da bulunan Dışişleri Bakanı Eden'e aktardı. Kanaatince Almanlar Yugoslavya'dan sonra, Yunanistan'a da saldırabilirler ve güneyi tamamen hallettikten sonra Ruslara yönelebilirlerdi. Hitler dostu olmayan Churchill'in tahminlerini yanlış çıkarmamıştır. Churchill bu konuda bir müddet daha düşündükten sonra 3 Nisan günü Moskova Büyükelçisi Sir Stafford Cripps'e bu düşüncelerini şahsen Stalin'e iletmesi için emir verdi. Fakat günler geçtiği halde Büyükelçi'den ses seda çıkmıyordu. 12 Nisan tarihli mesajında Büyükelçi Stalin ile henüz görüşemediğini bildiriyordu.

Mesajı alan Churchill çok kızdı ve Büyükelçiye emrini hemen yerine getirmesini bildirdi. Büyükelçi ancak 19 Nisan günü Churchill'in mesajını Sovyet Dışişleri Bakanlığı sekreter yardımcısı Andrei Y. Vishinsky'e ilettebildi ve 22 Nisan günü Kremlin'den Büyükelçi'ye mesajın Stalin'e iletildiği haber verildi.

Qumansky'nin yaptığı uyarıdan sinirlenen Stalin bu mesajı alınca küplere binmiş olmalıydı. Bu işlerin peşinde Churchill'in olduğundan artık şüphesi kalmamıştı. Churchill hatıralarında bu konu hakkında Stalin körükörüne inandığı peşin hükümleri acı hakikatlerin önüne yığınca yapacak bir şeyimiz kalmamıştı diye yazmıştır.

Zaman geçtikçe Alman-Rus savaşının kaçınılmaz olduğu, başlamak üzere olduğu gibi şayialar Moskova'da ağızdan ağıza dolasmaya ve yayılmaya başladı. Ancak Stalin'in tutumu karşısında bu endişeleri açığa vurmamak bile tehlikeli idi. Alman Deniz Atasesi 24 Nisan günü gönderdiği mesajında Moskova'daki Alman ziyaretçilerin Barbarossa'dan bahsettiklerini yazıyor ve İngiliz Büyükelçisi'nin savaşın 22 Haziran 1941 günü başlayacağını söylediğinden bahsediyordu.

Bütün bunlar olurken, Berlin'deki Rus Büyükelçisi büyük bir huzur içerisinde gönderdiği mesajlarda Alman-Rus savaşının en uzak ihtimal olabileceği hakkında Molotof'a teminat veriyor ve çıkarılan rivayetlerin mesnetsiz olduğunu iddia ediyor ve hatta Haziran'ın 22 sinde yıllık tatile başlayacağını bildiriyordu. Molotof'ta bu bilgileri Stalin'e aktarıyor O da asılsız haberleri yayanların bulunarak ciddi şekilde cezalandırılmalarını emrediyordu. Sovyet Gizli Polis Şefi'nin bu şayiaların Berlin'deki Büyükelçilik'te teknik müşavir olarak çalışan istihbarat subayının başının altından çıktığını bildirmesi üzerine Stalin bu ajanın Sibirya'ya sürülmesini emrediyordu. Fakat bu ajan görevinden kaçacak ve korktuklarının hakikat olduğunu görecektir.

RUSYA'DAKİ DURUM

Sovyetler Birliği istihbarat bakımından dünyada ün yapmıştı. Bu ününü Çarlık yönetiminden miras olarak almıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesinde yöneticilerin sık sık değişmesine ve birçok konuda dublikasyon görülmesine rağmen Sovyet casusluk teşkilatının maksada uygun bir şekilde düzenlenmiş olduğunu ve fevkalade iyi hizmetler verdiğini söylemek mümkündür.

O tarihlerde Kremlin'in elinde; beş tanesi değişik sahalarda faaliyet gösteren, biri de stratejik değerlendirmeleri yapan altı tane haber alma örgütü bulunmaktadır. Stratejik değerlendirme örgütü toplanan istihbarat bilgilerini politbüroya ve partinin merkez komitesine aktarılmasını sağlayabilmek gibi çok önemli bir rol oynamaktadır. Bahsi geçen diğer beş örgüt arasında Kızılordu Genelkurmay Başkanlığı'nın dördüncü bürosu ile İçişleri Bakanlığı'nın meşhur NKVD'si bulunuyordu. Bunlar aynı derecede öneme ve nüfuza sahiptiler. Üçüncü örgüt Dışişleri Bakanlığı'nın Siyasi İstihbarat Dairesi (Narkomindel) idi ve resmi yayın organı Tass içerisinde bir gruba sahipti. Diğer örgütler Dış Ticaret Bakanlığı'ndaki (Komiserliği) ticari ve ekonomik istihbarat daireleri idi.

Ayrıca merkezi Moskova'da olan ve dünya üzerindeki legal veya illegal komünist partilerin içerisinde parmağı bulunan komünist enternasyonallerin de bir istihbarat organı vardı. Sovyetler'in, Moskova'daki COMINTERN Karargâhı'nda yurt içinde ve dışında çeşitli maksatlarla kullanılmaya müsait en az 400.000 kadar insanın fişi olduğu söyleniyordu.

Sovyetler bu oyunu daha acımasız kurallarla oynuyorlardı. 1937 yılında Kızılordu Genelkurmay Başkanlığı'nın dördüncü bürosu iyi bir av yakalamıştı. Bu Varşova'daki Alman delegasyonunda görevli, Silesya asıllı, Rudolf von Scheliha isimli bir diplomattı. Oldukça zengin fakat yaşlıca bir hanımla evli idi. Kadın ve yiyecek hususunda üstün bir zevke sahipti. Eline geçen büyük paralar kumarına ve çapkınlıklarına yetmiyordu. Scheliha'nın sırdaşı olan bir Alman gazetecinin yardımı ile Sovyet ajanları çapkın diplomatla temas kurdular ve parayı yem olarak kullanmak suretiyle kendisinden bilgi almaya başladılar. Scheliha, 1937'den itibaren, Kremlin'in Alman-Leh münasebetlerindeki bütün gelişmeler hak-

kinda bilgi sahibi olmasına hizmet etti. Münasebetlerin bozulmaya başladığını Ruslara ilk bildiren o olmuştur. 1938 yılının Şubat ayında Warşova sosyetesinin en gözde kadını ile ilişki kurmuş olan Scheliha Polonia Hotel'de, bir gecede kumar masasında 50.000 ziloti (takriben 10.000 dolar) borçlanmıştı. Dostları borcunu ödemesi için ay sonuna kadar müsaade etmişlerdi.

Berlin'e giderek, yüksek para getirecek dosyaları araştırdı. Avusturya ve Çekoslovakya'nın istilasına ait belgeleri buldu. Polonya'nın daha sonrası için sırada olduğunu öğrendi. Warşova'ya döner dönmez Sovyet ajanlarla pazarlığa oturdu. 10.000 dolar istedi. Ruslar o zamana kadar kimseye böyle büyük bir para ödememişlerdi. 1.000 dolar teklif ettiler ve dolarları karaborsada bozdurarak biraz daha kâr edebileceğini söylediler. Pazarlıklar uzadı. 26 Şubat günü, kış eğlence merkezi olan Zakopane'de hafta sonu geçirmeye davet edildi. Zakopane'ye varınca aldığı direktife göre kayak ile Tatre Dağlarındaki terk edilmiş bir av kulübesine gitti. Orada, Moskova'dan gönderildiğini söyleyen özel bir kurye ile karşılaştı.

Kurye 6.500 dolar getirdiğini, bunu kabul etmesini, aksi halde onu öldürmek için emir almış olduğunu söyleyince parayı alıp dosyaları vermekten başka çare kalmamıştı. Hakikaten Rusların dediği gibi oldu ve dolarları karaborsada bozdurarak 50.000 zilotiden fazla para kazandı. Borcunu ödedikten sonra elinde de bir miktar ziloti kaldı. O günden sonra dördüncü büro Herr Scheliha ile olan münasebetlerini sürdürdü ama büyük paralar ödemedi. Şanta,la kendisinden bilgi sızdırmaya devam ettiler ve Almanlar, Ruslarla savaşa girdikten sonra dahi bu kumarbaz diplomat Ruslara bilgi vermeye devam etti...

1938 yılının sonbaharında İsviçre'nin Cenevre Şehri'ne genç bir İngiliz geldi. İçinde yeşil bir paket bulunan örme bir pazar torbası taşıyan ve sağ elinde portakal bulunan bir hanımı arıyordu. Boynunda beyaz bir kaşkol, elinde deri bir kemer vardı. Bunları görenler hemen casus olduğuna hükmedebilirlerdi.

Genç İngiliz, İspanya İç Savaşı'nda vatanseverler grubunda çarpışmış bir maceracı idi. Merkez Postanesi'ne tarif edilen kıyafette, zayıf, oldukça çekici, otuz yaşlarında, saçları geriye toplanmış, mütenasip vücutlu ve güzel bacaklı bir hanım girdi ve doğruca genç adama yaklaştı ve "Afedersiniz? Bu kemeri nereden aldınız? diye bir soru sordu, genç adam da "Paris'te bir mağazadan almıştım. Elinizdeki gibi bir portakal nereden alabilirim" diye konuştu. Bunun üzerine hanım konuşmayı "Elimdeki portakalı bir penny size verebilirim" diye sürdürdü.

Genç adamı Alexander Foote adlı bir İngilizdi. Burada herkes onu Jim olarak tanıyordu. Genç kadın ise hakiki adı Ursula-Maria Hamburger Schultz olan ve Sonia takma adını kullanan bir Rus kızı idi. Jim'in casuslukla ilgili bir tecrübesi yoktu. Haftalığı 300 dolar olmak üzere Londra'dan tutulmuştu. Her ikisi de Moskova'da Znamensky Caddesi 19 No. da bulunan dördüncü büronun birer kuklası idiler. Cenevre'de, Bellevue'deki rasathanenin yakınındaki bir evde oturan Albert'in emrinde çalışacaklardı.

Albert ise, İsviçre'de harita basımı ile uğraşan meşhur Geopress Matbaası'nın ortaklarından Macar asıllı, tanınmış bir kartograf olan, Alexander Rado idi. Rado kısa boylu, tıknaz, sağlam yapılı, kibar tavırlı bir insandı. Arthur Koestler bunu iyi tanıyordu. Fakat O'nun bir casus sebebesinin başı olduğundan haberi yoktu.

Daha önceleri, Paris'te Rue de Fauborg'da küçük bir matbaa işleten Rado, 1937 yılında teşkilat kurmak üzere İsviçre'ye gönderilmişti. O zamana kadar kızıldunun istihbaratı, Sovyet askeri ataşelerinden ve komünist enternasyonalin casusluk kolundan (Apparat) gelen raporlardan ibaret idi. Gerçi dördüncü büronun, Apparat'ın ajanları ile irtibatı muhafaza için ABD'de Albay Bykov, Hollanda'da General Krivitsky gibi elemanları vardı ama bunların istenilen verimi sağlamadığı görülmüştü. Ayrıca 1937 yılında ortaya çıkarılan bir sızma olayı teşkilatı oldukça yıpratmıştı. O patırtıda Londra'daki General Putne Moskova'ya çağrılmış ve idam edilmişti. Krivitsky ise kaçmıştı. Birçok ajan ortadan kaldırılmıştı.

İşte tam bu sırada Rado, İsviçre'de sağlam bir teşkilat kurmaya çalışıyordu. Ama her nedense oyunu kuralların dışında oynuyordu. Örneğin parayı gelişigüzel harcıyordu. Kendi yaşantısına özen göstermiyordu. Görünüşte çok açığı olmasına rağmen çeşitli kesimden pek fazla dost edinmişti. Almanya'daki Nazi karşıtı yeraltı örgütü ile temas kuran Rado kısa bir süre sonra Alman Başkomutanlığı'ndaki çalışmalar hakkında doğru bilgiler almaya başladı. Gelen belgelerin 35 mm. lik filimlerini çekiyor ve filimleri kuryelerle Paris'teki Sovyet Ataşeliği'ne gönderiyordu. İşin bundan sonrası Paris'tekilerin sorumluluğunda idi.

1939'a kadar filme aldığı dokümanlarda pek bir fevkaladelik görülmemişti. 1939'da 6 veya 7 Nisan günü Rado'ya çok önemli bir doküman getirdiler. Bu doküman üç dört gün önceki tarihi taşıyordu. Bir iki hafta sonra aynı şekilde önemli başka bir dokümanın filmini alıyordu. Bu dokümanlar Hitler'in Polonya planlarının uygulama emirleri idi.

Bu bilgilerin Moskova'da ne işe yaradığını kestirmek çok güçtür. Ancak 17 Nisan 1939 günü Berlin'deki Sovyet Büyükelçisinin Alman Dışişleri Bakan Yardımcısı Baron Von Weizsaecker'e bir Rus-Alman saldırmazlık paktı yapmaktan söz etmiş olması manidardır.

1939 Ağustosunda Rusya ile Almanya arasında bir anlaşma yapılmasının Rado'nun faaliyetleri üzerinde olumsuz etkileri oldu. Çünkü 26 Ağustos 1939 günü Moskova'daki direktörden; Stalin bu anlaşmaya çok önem verdiği için "casus şebekesini dağıtması ve Almanya üzerindeki faaliyetlerini durdurması" emrini alıyordu.

Rado bu emri çok manasız bulduğu için teşkilatı söndürmedi. İsviçre'deki bu ufak tefek adamın bazı şeyleri Kremlin'deki diktatörden iyi gördüğü muhakkaktı. Nitekim 1940 yılının Ekim ayında tekrar faaliyete girişmesi emredildiğinde pek zorlanmadı.

Rado'nun, çeşitli yerlerde çalışan 50 kadar elemanı vardı. Sissy ve Taylor da çifte hayat süren bir çift idiler. Sissy, asıl adı Rachel Duebendorfer olan Balkan orijinli, evlilik nedeni ile İsviçre uyruğunda bulunan bir hanımdı. Birleşmiş Milletler'in bir kolu olan Beynelmile İş Bürosu'nda çalışıyordu. Taylor ise doğuştan Almandı. Asıl adı Christian Schneider idi ve Rachel'in iş arkadaşı idi. Sonra işinden ayrılarak tamamen Rado'nun emrinde çalışmaya başladı.

Önceleri Albert ve Kulicher kod isimlerini kullanan Rado savaş boyunca da Dora kod ismini kullanmıştır. Moskova ile üç gizli radyo istasyonunu aracılığı ile irtibat yapıyordu. Bu radyolardan birini İngiliz Jim, işletiyordu. İkincisi Fransız Edmond (Eduard) ve Olga (Maud) Hanel çiftinin sahip oldukları radyo tamirhanesinin arkasında idi. Üçüncüsü de Rado'nun 21 yıllık gözdesi İsviçre uyruklu Margaret Balli'nin sorumluluğunda idi.

İsviçre'deki demokrasi ve insan hakları uygulamaları gizli bir şebke kurulmasına müsait bir zemin hazırlıyordu. İsviçre'nin coğrafi mevkii ve nüfusu da hükümetin bu gibi oyunlara göz yummasını gerektiriyordu. İsviçre dünyanın sayılı borsa merkezlerinden biri idi. Ülkedeki gelir seviyesi yüksekti. Jeopolitik durumu, civarda olup bitenlerin yakından takibine de imkân veriyordu. Bugün dahi İsviçreliler başlıca savunma güçlerinin istihbarat olduğunu iddia etmektedirler.

İsviçre Silahlı Kuvvetleri'nin İstihbarat Servisi (Nachrichtendienst) kendi ajanları ile olduğu kadar diğer ülkelerin faaliyetlerinden de yararlanarak Almanların niyetlerini öğrenmeye çalışıyordu. İsviçre'ye dönük faaliyetlerde bulunmayan ajanlarla iş birliği yapıyor, bunların çalışmaları himaye ediliyordu.

Rado'nun teşkilatında Roessler ile şahsen görüşülebilen iki kişi vardı. Bunlarda Sissy ve Taylor'du. Bütün pazarlıkları Taylor yapıyordu. Bilgileri Rado'ya götürüyor O'ndan aldığı parayı Roessler'e ödüyordu. Anlaşmaya göre Roessler bilgi kaynağını saklı tutuyordu. Bunun için, Alman-Rus Savaşı'nın başlama tarihini bildiren mesajını toplantıda okuyan Kuznetsov da bir müddet şüphesini yenememiş ve Rado'dan tevsik edici bilgiler istemişti.

Savaşın çıkışı ile bütün şüpheler siliniverdi ve Moskova bilgi kaynağını araştırmadan işbirliğine razı oldu. Böylece hem Almanlar hem de Ruslar için hakiki hüviyeti bilinmeyen bir meçhul kişi Rado'nun şebekesinin dışında kalarak faaliyetlerini sürdürdü. Yapılan anlaşmaya göre Roessler'e primler hariç olmak üzere ayda 7.000 İsviçre frankı ödenecekti. Bu hesaba göre 1941 yazından 1944 ilkbaharına kadar Roessler maaş olarak 336.000 frank, prim olarak da 250.000 frank kadar bir ücret almıştı.

İkamet yeri olan Lucerno'dan galat olarak Lucy kod adını kullanan Roessler, Almanların tabur seviyesine kadar konuş ve kuruluşlarını, muharebe düzenlerini, harekât planlarını ve emirlerini; icraatın başlamasından çok önce dördüncü büroya ulaştırmıştır. Bilhassa Rustov muharebelerinde, Mareşal Timoshenko'nun Alman istilasını durdurabilmesinde Roessler'in verdiği bilgilerin çok büyük rolü olmuştur. Keza Moskova Muharebesi için hazırlanan Alman harekât plânını Ruslara vermemiş olsaydı Mareşal Zhukov'un savunma tertibinin aynı olacağını iddia etmek zordur. Stalingrad Muharebesi'nde de Ruslar, Almanların tertibatı hakkında yeterli bilgi almışlardır. Goering'in yarım kalan hava indirme harekâtı ve lojistik konularda da çok değerli bilgiler veren Roessler, Sovyetler'in sorduğu birçok soruya cevap bulabilmiştir. Örneğin zaman zaman Moskova, durumunu kaybettiği veya karıştırdığı bir Alman birliği hakkında bilgi istemiş ve Lucy çok kısa zamanda o birliğin yeri, teşkilatı ve gücü hakkında bilgi vermiştir. Çok defa intikali kararlaştırılan bir birliği devamlı takip altında tutarak, intikal gününü, intikal seklini ve yolunu, yeni yerine varış tarihini, nerede ve ne zaman muharebeye sokulacağını bildirmiştir.

Bu nedenle Sovyetler'in, Alman taarruzlarını kırmada; iklimin, memleketin büyüklüğünün, Rus halkının kahramanlığının payı olduğu kadar Lucy'nin de hizmetlerinin büyük yeri olduğu muhakkaktır.

Roessler 1944 Haziranı'na kadar Rusya hesabına çalışmaya devam etti. Bir taraftan da İsviçre İstihbarat Teşkilatı'na yardımda bulunmak suretiyle kendi emniyetini sağlamaktan geri kalmadı.

Hitler bir ara İsviçreyi'de istila etmeyi düşünmüştür. O günlerde Roessler'in (ND)'ye çok büyük hizmeti dokunmuştur. Hitler'in İsviçre hakkındaki özel konuşmaları dahil pekçok bilgi vermiştir. İsviçre İstihbarat Servisi Başkanı Albay Roger; Almanların, İsviçre'yi istiladan vazgeçirilmesinde Roessler'in verdiği bilgilerin çok büyük rol oynadığını söylemiştir. Bu hizmetleri dolayısıyla Roessler'e İsviçre resmi makamları takdirname vermek gibi O'nun hüviyetini açığa çıkaracak bir girişimde bulunmamış ancak faaliyetlerinde daha serbest bırakılmıştır.

Roessler'in de yardımı ile Rado ve emrindeki 50 ajan savaş boyunca faaliyetlerini sürdürmeyi başarmışlardır. 1942 yılında çıkardıkları mesaj sayısı 10.000'i bulmuştu. Üç radyo da hergün kullanılmıştır. Tabii bu sistemin de bir gün sona ermesi mukadderdi. Rado pek çok hata yapmıştı, ama Cenevre'de oturan Margaret Bolli adındaki bir hanıma aşık olması bardağın taşmasına neden oldu.

"Rosie" takma adını kullanan bu hanım faal bir komünist idi ve İsviçre'deki Sovyet İstihbarat Şebekesi'ne eleman temin eden İsviçre Komintern Ajanı Leon Nicole'un çevresindendi.

Matmazel Bolli'yi Rado'ya Nicole tanıştırmıştı. Yaşlı çapkın, genç kadının cazibesine kapıldı ve görevini, eşini, evini unuttu. Matmazel Bolli bu serüveni yaşarken telsiz kullanmasını, maniple yazmasını ve şifreleme işlerini öğrenmekten geri kalmadı.

Rado'nun aşkı sönmeden devam ettiği halde, genç kadının ilgisi zamanla azalmaya, başladı. Çünkü daha genç bir arkadaş bulmuştu. Bu Cenevre'de berberlik yapan Hans Peters isminde biriydi. İşler oldukça karışık bir durum almıştı. Genç Peter doğuştan Almandı ve Cenevre'deki Alman Konsolosluğu ile irtibat halinde idi. Konsolosluğun dışında faaliyet gösteren Alman karşı casusluk teşkilatı, Sovyetler'in, İsviçre'de bir casus şebekesi olduğundan haberdardı. Fakat şimdiye kadar bunların telsizlerinin yerlerini öğrenememişler, şifrelerini de çözememişlerdi. Elde ettikleri ipuçları Matmazel Bolli'nin de Sovyetler hesabına çalışan şebekeye dahil olduğu ve telsizlerden birini kullandığı merkezindeydi.

Matmazelin özel hayatı incelenince O'nun pek mesut bir yaşam sürmediği anlaşılmıştı. Bunun üzerine Peter devreye sürüldü. Kısa sürede Peter'e iyice bağlanan Bolli ondan hiçbir şeyi gizlememeye başladı. Sonunda da şifre anahtarının yazılı olduğu "Es geschah in September" kitabını Peter'e verdi. 1943 Ekimi'nde Almanların, verdiği bilgilere göre İsviçre polisi Margret'i Peter'in kolları arasından alıp hapse attı. Bundan sonra Rado'nun teşkilatı çorap söküğü gibi çözüldü.

Rado ortadan kayboldu. Polisle birlikte, değişik nedenlerle ondan hoşlanmayan arkadaşları da O'nu arıyorlardı. Tabii Sovyetler de Newyork borsasında casusluk faaliyeti için tutulan fonun bir kısmını çekmiş olan Rado'nun peşine düşmüştü. Zimmete geçirilen paranın 100.000 doların üstünde olduğu söyleniyordu.

Margaret'in ele geçişinden sonra Rado hakikaten perişan olmuştu. Moskova'daki direktörden kendisini serbest bırakmasını rica etmişti. Fakat aldığı cevap olumsuzdu.

İngilizlere yanaştı Cenevre'de John Salter ismiyle tanıdığı İngiliz ajanla temas kurdu. O da Bern'deki İngiliz Askeri Ataşesi Albay Cartwright'e götürdü. Ruslar bu temastan haberdar oldular ve Rado'nun başına ödül koydular.

O sırada Fransa kurtarılmıştı. Rado karısını da alarak Paris'e kaçtı. Paris'te de izinin bulunduğunu anlayınca Kahire'ye geçti. İngiliz Gizli Servisi ile temas kurarak onlar hesabına çalışmak istediğini bildirdi. Fakat daha önce Sovyetler hesabına çalışmış olduğu anlaşılınca iş verilmedi. O günlerde Ruslar çok hatırlı bir müttefik idiler. Rusların bütün istekleri kırılmadan yerine getiriliyordu. Bu istekler içinde Rado'nun teslimi de vardı.

Kahire'ye bir Sovyet ekibi gönderildi ve İngilizler eski tüfeği teslim ettiler. Bundan sonra olanlar pek sarıh değil... Bir rivayete göre Rus albayı ile Rado Moskova'ya giderken, Prag'a uğrarlar Rado kaçıp İngiliz Sefarethanesi'ne sığınır, fakat oradaki İngiliz İstihbarat Şefi, Londra'dan aldığı emre uyararak O'nu ikinci defa Ruslara teslim eder.

Moskova'da özel bir mahkemede yargılanan Rado'ya uzun süreli bir hapis cezası verilir ve Sibirya'daki kamplardan birine gönderilir. Bazı kaynaklara göre ise Lubyanka Hapishanesi'nde kurşuna dizilir. Tahminlerden hangisi doğru kabul edilirse edilsin muhakkak olan Rado'nun bugün artık yaşamadığıdır.

Bizim için mühim olan bu sistemin acımasız olduğunu anlatmak, yapılan hizmet ne kadar büyük ve yararlı olursa olsun hataların müsamaha ile karşılanmadığını vurgulamak ve bu işten kazanılan paranın pek de rahat yenmediğini göstermektedir.

KIZIL ORKESTRA ÖRGÜTÜ

İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya, ülkeleri yakıp yıkarırken, işgal ederken tarihteki en kanlı yeraltı faaliyetlerine sahne olmaktaydı. Yeraltı mücadelesinde verilen zayıt Amerika Birleşik Devletleri'nin Avrupa'yı kurtarıırken verdiği zayıtın çok üzerinde olmuştur. Örneğin yalnız Saksonya Eyaleti'nde, Hitler rejimine karşı faaliyetlerinden dolayı 16.069 kişi hayatını kaybetmiştir. Hamburg'da 458 kişinin idam edildiği bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın başında bir ay içerisinde adi suçlardan yakalananların miktarı 603 kişi olduğu halde politik suçlardan yakalananların miktarı 1.036'dır.

Savaştan sonra kurulan Faşizm Kurbanları isimli örgüt, yaptığı araştırmalar sonunda Nazilerle mücadele eden yeraltı gruplarında görev alanların miktarının 250.000'den fazla olduğunu saptamıştır. Nazi karşıtı grupların bazıları gayri resmi olarak istihbarat işine girmiş ve yabancı hükümetlere yardımcı olmaya çalışmışlardır. Kendi alanlarında oldukça da başarılı olmuşlardır.

Rejim karşıtı gruplar bu hizmeti çok defa para almadan yapmışlar ve masraflarını bile kendi kaynaklarından karşılamaya çalışmışlardır. Resmi istihbarat örgütlerinden yardım görmedikleri gibi çok defa onların kışkırtmalarına ve baltalama faaliyetlerine de maruz kalmışlardır.

Sovyetler'e bilgi aktaran yeraltı örgütlerinden biri de Rote Kapelle veya KIZIL ORKESTRA idi. Bu örgütün başında asıl adı Harro Schulze-Boysen olan genç bir Alman hava subayı bulunuyordu. Agis kod ismi ile tanınan bir genç lider meşhur Amiral Tirpitz'in sülalelerinden gelen bir deniz subayının oğlu idi. Kendini Hitler ile mücadeleye adanmıştı. 1939 yılında bu inancını "Bu savaş Avrupa'yı bugüne kadar sahip olduğu bütün medeniyeti ile birlikte yok edecektir. Toz, duman kalktıktan sonra daha iyi bir atmosfer meydana gelecektir. Bana göre, hayatımızın artık bir önemi yoktur. Fakat her ne şekilde olursa olsun, insan olarak varlığımızı göstermemizi öneririm" şeklinde belirtmiştir.

Üsteğmen Boysen koyu bir komünist idi. Siyasi inancını gizlemeyi başarmış ve Alman Hava Kuvvetleri İstihbarat Teşkilatı'nda görev almıştı. Görevi icabı çok hayati bilgilere nüfuz edebiliyordu. Liderliğini yap-

tiği yeraltı örgütü iki halkadan oluşuyordu. İç halkadan 180 kadar tim başkanı ve yardımcısı bulunuyordu. Dış halka ise çok sayıda ajanlardan, propaganda elemanlarından meydana gelmekteydi.

Bu örgütün Brüksel ve Marsilya gibi birçok yerde şubeleri bulunuyordu. Tamamen komünistlerden meydana gelen örgütün içerisinde orta tabakadan entellektüeller, profesyoneller, sanatkarlar ekseriyeti teşkil etmekteydi.

Örgütün özel telsiz şebekesi vardı ve telsizlerin yerleri sık sık değiştiriliyordu. Bir gece, Berlin'de en mutena bir semtteki tanınmış bir doktorun muayenehanesinden yayın yapan telsiz, başka bir gece yayınına, Moritz Platz da üzerine çadır örtülmüş bir menholün içinden devam ediyordu. Gelip geçenler, menholde çalışanları telefon tamircisi sanıyorlardı. 1939 yazında Kızıl Orkestra; Caro olarak tanınan bir Almanın başkanlığını yaptığı diğer bir örgütle birleşti. Caro'nun asıl adı Arvid Harnack idi. Devlet memuru idi. Amerikalı Mildred Fish (Harnack) ile evli idi. Caro'nun grubu şimdiye kadar Berlin'de duvarlara afişler, pankartlar asmaktan ileri gitmemişti. Daha önceleri, Almanlar batıda savaşırken, bu gruplar batılılarla pek fazla temas kuramamışlardı. Alman-Rus saldırmazlık anlaşması nedeni ile Ruslara da pek yaşamamışlardı. Fakat Hitler'in, Stalin ile olan balayı sona ermek üzere iken bu grup bazı faaliyetlere girişti.

Sonuç olarak 1941 yılının Haziranı'nda Sovyetler'le temas kuruldu. İlk bir haziran günü geniş omuzlu, tıknaz yapılı bir adam Tiergarten de sabah yürüyüşünü yaptıktan sonra bir banka oturdu ve cebinden çıkardığı gazetesini okumaya koyuldu. Birkaç dakika sonra önünden keskin bakışlı, ciddi suratlı bir adam geçti. Oturan adam kalktı ve o adamın peşinden ağır ağır yürümeye başladı. Bir müddet sonra çalırların arasında yan yana geldiler. Kısa bir konuşmadan sonra ayrıldılar. Bu, Sovyetler'in çok ivedi bilgileri aktarmak üzere uyguladığı bir usuldü. Kısa boylu adam dördüncü büronun iyi eğitim görmüş bir elemanı idi ve kendini Alexander Erdberg olarak tanıyordu.

Berlin'deki Sovyet Büyükelçiliği'ne bağlı olarak faaliyette bulunan küçük bir ajan grubuna mensuptu. Bu grubu Konsolos Bogdan Kobulov idare ediyordu. O sırada Berlin'de Rus Askeri Ataşesi General Tubikov'un yönetiminde bir başka şebeke daha bulunuyordu. Stalin'in körü körüne iddia ve inancına rağmen Kobulov bir savaşın kaçınılmaz olduğuna inanıyor ve Almanya'da uzun müddet kalamıyacıklarına göre Almanlardan yararlanma yolunu araştırıyordu. Temas kurmak istedikleri

örgüt Kızıl Orkestra idi. İşte o gün parkta Erdberg'in konuştuğu adam Kızıl Orkestra grubundan Arvid Harnack idi. Daha sonraki buluşmalarda Arvid, Rus ajanını Boysen'e ve seçtiği telsiz operatörlerine tanıştırdı.

Operatörlerden biri Hans Coppi adında, Almanya'daki Gizli Komünist Teşkilatı'na üye, bir metal işçisi idi. Diğeri ise 56 yaşında ve grubun en ihtiyarlarından biri idi. Muhtemelen komünistliği de yoktu. Adam Kluckhoff adındaki bu şahıs, yazar ve tiyatro prodüktörü idi.

Kobulov'un apartmanında Boysen ve Harnack konsolostan ve iki askeri ataşe Tubikov ile Skornyakov'dan direktif aldılar. Erdberg gizli telsizin nasıl çalıştırılacağını Boysen'e Coppi'ye ve Kluckhoff'a iyice öğretti. Harnack'a gizli şifre anahtarları verildi. Şifreleme ve şifre açma teknikleri anlatıldı. Ayrıca eline 30.500 DM. teslim edildi.

Harnack ve arkadaşları canla başla çalışıyorlardı. Fakat şifreleme işlerinde ve telsiz kullanmada amatör idiler. Buna rağmen, dördüncü büroya, Alman Hava Kuvvetleri hakkında çok kıymetli bilgiler verdiler. Bir müddet sonra Almanların Dinyeper Nehri boyunca yapacakları taarruzu bildirdiler.

Fakat Harnack'ın acemiliği yüzünden her iki mesajın da dördüncü büroda açılması mümkün olamadı. Coppi ve Kluckhoff randevü saatlerinde çevrime çıkmadıklarından dördüncü büronun telsiz operatörleri çılgına dönüyorlardı. Sabahtan akşama kadar bu iki telsizle temas kurmaya çalışıyorlardı. Bu duruma bir çare bulmak gerekiyordu. Ağustos ayında Erdberg, batıdaki en iyi ajanı olan Yüzbaşı Viktor Sukulov'a Berlin'e gitmesi için emir verdi. O sırada Sukulov, Brüksel'de bulunuyordu ve Benelüks devletleri ile Fransa'daki Sovyet şebekesinin küçük şeflerinden biri idi ama önemli bir ajandı. Birçok kod ismi vardı. Dupuis, Lebrun, Frutz, Cirin, Arthur, Alamo, Charles ve en sık olarak da Kent... gibi. Brüksel'de; Uruguaylı tüccar Vencente Antonio Sierra olarak tanınmıştı. Avenue Sieghers'te, dul bir Macar, Margarete Barcza ile yaşıyordu.

Viktor Sukulov'un grubu Rue des Attebates üzerindeki bir villada karargâh kurmuştu. Ev sahibeleri onları beynelmilel ticaret adamları sanıyordu. Senyor Sierra, Nazilerle çok iyi iş yapıyordu. Hatta Alman fabrikalarına işçi bile buluyordu. Moskova'dan aldığı talimat üzerine, nüfuzlu Alman dostlarının yardımı ile resmi müsaade alarak Almanya'ya geçti. Erdberg'in yaptığı düzenlemeye göre Tiergarten'de Harnack ve Boysen ile buluştu. Harnack onu Coppi ve Kluckhoff'a götürdü. Orada hemen işe koyuldu. Yeni telsizler buldu. Eski telsizleri elden geçirdi. Coppi ve Kluckhoff'a telsiz işletme eğitimi yaptırdı. Harnack'ı şifreleme üzerinde biraz daha eğitti. Grubun yönetimini kontrol altına aldı. Dördüncü büronun verdiği listeden yeni ajanlar buldu. Alman Dışişleri Bakanlığı'n-

da görevli Herr von Scheliha'yı aradı Berlin'e gelişi tesirini gösterdi. Caro grubunda gayet dakik bir çalışma ve canlılık görülmeye başlandı. Kızıl Orkestra'nın verdiği bilgiler arasında Alman Başkomutanlığı'nın 1941 sonbaharında uygulayacağı stratejik planlar da bulunuyordu. Wehrmaht'ın paraşüt indirme yerleri ve zamanları, Murmanks'a malzeme götüren İngiliz konvoylarına karşı planlanan saldırıların yerleri ve zamanları gibi önemli bilgileri Rusya'ya ulaştıran Kızıl Orkestra, Sovyet savunmasına büyük katkı sağlamıştır. Bu grup; Rusların kayıp olduğunu sandıkları bir şifre kitabının Finlandiya'da, Petsamo da Almanların eline geçmiş olduğunu meydana çıkarmakla, Rusların oyuna gelmelerini ve fena duruma düşmelerini önlemiştir.

Başlıbaşına bir örgüt olan Kızıl Orkestra'da, Sukulov küçük şef olarak biliniyordu. Cenevre'deki Rado, Tokyo'daki Sorge gibi bu grupta Moskova'daki maestro (büyük şef) ya bağlı idi.

Shanghai, Madrit ve Bounos Aires'e kadar uzanan büyük bir istihbarat ağına hükmeden büyük şefin asıl adı Leopold Trepper idi. Polonya asıllı olduğu için Poldi denilen Trepper 1904'te Krakow'da bir gecekondu da dünyaya gelmiştir. 1932'de 28 yaşında iken evli ve hayatta başarılı olamamış bir insan olarak gittiği Moskova'da gönüllü olarak istihbarata bulaştı. Komitern'in, Polonya masası zeki ve kabiliyetli bulduğu Poldi'nin Moskova Üniversitesi'nin Diploması Kolleji'nde ve dördüncü büronun okulunda beş yıl süren bir eğitimden geçmesini sağladı.

Eğitim sonunda Poldi yepyeni bir insan olmuştur. Lehçe, Rusca, Yahudice, İbranice, Almanca, Fransızca, İngilizce ve İspanyolca'yı aynı akıcılıkla konuşabiliyordu. Mösyö Jean Gilbert olarak Paris'e gönderildi. Champs Elysées'de Simex İhracat ve İthalat Şirketi adına mükellef bir yazıhane açtı. Yazıhanenin arka bölümünde telsizi, şifre ve kodları bulunduğu kasası, özel adres defterleri, ajanların listesi bulunuyordu. Yazıhaneden gizli bir kapı ile bu bölmeğe geçilebiliyordu. Buradan da bir merdiven ile yandaki binanın bahçesine inilebiliyordu. Gizli odada 24 saatte bir kurulan bir saate bağlı özel bir telsiz vardı. Hersey normal iken bu deriyordu. Sinyallerin kesilmesi iyiye alamet değildi. Fevkalade bir hal olduğunda saatini beklemeden de ikaz göndermek mümkündü.

Paris'teki ofisinden Mösyö Gilbert, Almanların Berlin'de olduğu kadar Brüksel'deki La, Haye'deki, Kopenhag'daki ve işgal altındaki Avrupa'nın birçok şehrindeki faaliyetlerinden haberdar olabiliyordu. Dördüncü büronun birçok kıymetli ajanı emrine verilmişti. Moskova ile başlıca irtibatı telsizdi. Ayrıca İsviçre'de üç, Fransa'da iki tane olmak üzere Brüksel'de, Lahey'de, Berlin'de telsiz istasyonları vardı.

Paris'teki telsizlerden birini bir Polonya muhaciri kullanıyordu. Diğeri ise Paris yakınındaki Pecq'te bulunuyordu ve Fransız komünisti bir aile olan Robert ve Lucie tarafından çalıştırılıyordu.

Bu şebekenin baş telsizini, Hans, Hermann ve Bergmann takma isimlerini kullanan ve telsiz işletmesinden ve tekniğinden çok iyi anladığı için "Profesör" diye çağrılan Doğu Prusyalı bir muhacir yönetiyordu. Asıl adı Johann Wenzel olan profesörün hayatı komünternde geçmişti. Artık yaşlanmıştı ve bu işlerden de bıkmıştı. 1941 Haziranı'na kadar Brüksel'de bir villa içerisinde sessiz sedasız yaşayan profesör, aldığı emir üzerine şebekeyi yeniden canlandırdı. Amiral Canaris'in muhaberecileri, Doğu Prusya'daki dinleme istasyonundan birçok yayını dinlemeye muvaffak oldular, ama bütün çabalarına rağmen kriptoları çözemediler. Almanların dinleme istasyonlarının başında Binbaşı Werner F. Flicke vardı. Binbaşı iyi bir kestirmeci idi ve 6 ay süren yorucu çalışmalar sonunda Brüksel'deki gizli telsizin Brüksel'in banliyösü olan Erbettes'te rue des Attrebatés üzerindeki bir villada bulunduğunu ortaya çıkardı. 13 Aralık 1940 gecesi villa Alman istihbarat ajanları ve sivil polisleri tarafından sarıldı. Saat tam 23.30'da ajanlar ayakkabılarının üzerine yün çorap geçirerek binaya girdiler. İkinci kata çıktıkları halde villadaki görevli üç Sovyet operatörü hiçbir şeyin farkında olmamışlardı. Almanlar kısa bir mücadeleden sonra operatörleri yakaladılar cihazlara ve evraklara el koydular. Fakat o kargaşalık arasında Mikhail Makarov isimdeki operatör kod kitaplarını imha etmeyi başarmıştı.

Profesör o anda villada değildi. Baskının olduğu gün Brüksel'de bulunan büyük şefin yanında idi. Baskından birkaç saat sonra önemli bir mesajı çektirmek üzere villaya gelince Almanların eline düşüverdi. Fakat kendisini tavşan satıcısı olarak takdim ederek Almanları ikna etmeyi başardı. Serbest kalır kalmaz Appart teşkilatını olaydan haberdar etti. Böylece ajanların bir kısmı dağılarak izlerini kaybettirdiler. Bu olayın ardından Trepper Paris'e döndü. Sukulov Marsilya'ya gitti. Apparat genç bir albayın eline kaldı. Bordo kod ismini kullanan bu albayın asıl adı Yemerov'du. Profesör'de, mesajları Brüksel'deki evinden göndermeye başladı. Almanlar altı ayda bunun için uğraştılar ve 30 Haziran 1942 günü profesörü cihazının başında, Moskova'ya mesaj gönderirken yakaladılar. Profesör, şimdiye kadar Abwehr'in ağına düşen en büyük balıktı. İşkence sırasında yaşlı bolşevik bütün Apparat'ı, arkadaşlarını, kodları, kuralları ve bütün sovyet istihbarat sistemini açıkladı.

Abwehr'in dosyalarında Moskova ile casuslar arasında teati edilmiş yüzlerce mesaj vardı. Bunların arasında, geçen yıl Sukulov'un Berlin'e giderek Harnack'ın işlerine sahip çıkmasını emreden mesajda vardı. Rus-

lar şifre sistemlerinden emin oldukları için o mesajda Sukulov'un Berlin'e gittiğinde temas edeceği ajanların isimlerini ve adreslerini yazmakta bir sakınca görmemişlerdi. Bu mesaj arşivden çıkarıldı ve profesörün yardımı ile mesaj açık metin haline getirildi.

KLS BURASI RTX 1010. 1725- 99 KELİME

DİREKTÖRDEN KENTE, ŞAHSİ, HEMEN BERLİN'E GİDEREK AŞAĞIDAKİ ÜÇ ADRESTEKİ TELSİZLERİN NİÇİN İRTİBAT YAPMADIĞINI ÖĞREN. KENDİLERİ ÇALIŞTIRAMIYORLARSA İŞLETMEYİ SEN ÜSTLEN. BERLİN GRUBUNUN GÖREVLERİ VE ELDE ETTİKLERİ BİLGİLERİ GÖNDERMELERİ FEVKALADE ÖNEMLİDİR, ADRESLER: NEUWESTEND, ALTENBURGER ALLEY 3, ÜÇÜNCÜ KAT, SAĞ DAİRE, CARO- CHARLETTENBURG, FREDERICIA STRASSE 26 A, İKİNCİ KAT. SOL DAİRE, COPPI-FRIEDENAU, KAISER STRASSE 18, DÖRDÜNCÜ KAT, SOL DAİRE, ADAMS VE GRETA KLUCKHOFF. "ULEN SPIEGEL" UNUTMA.- PAROLA HER YERDE: DİREKTÖR. 20 EKİM'E KADAR CEVAP VERİN, HER ÜÇ YERDE DE AYIN ON BEŞİNDEN İTİBAREN SABAHLARI 5038.5 GBT. DE İRTİBAT YAPIN KLS BURASI RTX"

Bu mesajın gönderildiği tarihten bir yıl on iki gün sonra, 30 Ağustos 1942'de Gestapo, Hava Kuvvetleri binasından çıkarken, Schulze-Boysen'i yakaladı. Üç gün sonra da Harnack'ı yazlık evinde ele geçirdi. Kızıl Orkestra'nın müzisyenleri birer ikiser ele geçirilmeye başlandı. Sukulov, kasım ayında Marsilya'da trene binerken tutuklandı. İş büyük patronun ele geçirilmesine kalmıştı. Trepper'in meşhur Simex Şirketi'ne baskın yapıldı. Mösyö Gilbert yoktu ancak masasında bulunan bir randevü defterinden o saatte dışçide olduğu öğrenildi ve fotöyde dışı doldurulurken alınıp götürüldü.

İTALYA'DAKİ OYUNCULAR

Fransa'nın düşüşünden sonra Hitler'in gönülsüzce de olsa verdiği müsaade üzerine İtalya 10 Haziran 1940 günü savaşa katıldığını ilan etti. Hitler o günlerde İ Duce ne yaparsa yapsın savaşın kaderini değiştiremeyeceği kanaatinde idi. Birinci Dünya Savaşı'nda General Von Falkenhayn'a atfedilen bir ifadeyi hatırladı. 1915'te Kaiser'e İtalya'nın taraf değiştirmeyi planladığı anlatılırken Von Falkenhayn "majeste hazretleri karşımızda olurlarsa, onları yenmek için on tümene ihtiyacımız var. Yanımızda olurlarsa bu defa da onlara yardım için on tümene ihtiyacımız olacaktır. Bunun için taraf değiştirmelerinin pek farkı olmaz" diye teminat vermiştir.

Şimdi durum aşağı yukarı aynıydı. Aradan bir yıl geçmeden Mussolini gün saymaya başlamıştı. Vukuatsız geçen günü kazanılmış sayıyordu. 24 Mayıs 1941 işte böyle bir gündü. O gün, dağlarda yeşeren ağaçlar, açan çiçekler ve Via Condotti'de dolayan sosyete güzelleri, İtalya'nın savaşta olduğunu unutturuyorlardı. Öte yandan aynı gün Mussolini İtalyanın geleceği üzerinde önemli rolü olacak bir olay cereyan ediyor ve Amiral Franco Maugeri İtalyan Deniz Kuvvetleri İstihbarat Teşkilatı (SIS)'nin başına getiriliyordu. 45 yaşında, narin yapılı, uzunca boylu, kır saçlı, gri gözlü, sakin tabiatlı bir insan olan Maugeri, deniz tuttuğu ve güneşten çok çabuk rahatsız olduğu için büro işlerini seviyordu. 1927-1929 yılları arasında da SIS'te çalışmıştı.

O zamanlar SIS çok küçüktü ve 10 subay ile 20 kadar astsubaydan ibaret bir kadroya sahipti. Yurt içinde ve dışında bir tek ajanı yoktu. İtalyan deniz ateselerinin gönderdiği raporların tasnif edildiği, kıymetlendirdiği bir büro idi. Zira o tarihlerde İtalyan Donanması ile İngiliz Donanması arasında çok yakın bir işbirliği vardı. Çünkü Birinci Dünya Savaşı sonrasında İtalyan Donanması yeniden inşa edilirken onun İngiliz Donanması'na yardım edeceği ve İngiliz Donanması ile birlikte savaşacağı düşünülmüştü. Senelerce İngilizlerle yakın bir işbirliği havasında yetişen İtalyan deniz subaylarının bir kısmı kendilerini İngiliz Deniz Kuvvetleri'ne mensup sayıyorlardı.

Maugeri kararlı bir anti-faşistti ve İngiliz yanlısı grubun üyesi idi. Bu nedenle SIS'in başına gelince ister istemez İtalyan Silahlı Kuvvetleri

geciras Şehri'nde oturan İtalyan Konsolosu idi. Ponzonun istihbarat şebekesine mensup olan konsolos Algeciras'ta Hotel Reina Christina'da kalıyordu. Otel sahibi İtalyan sempaticisi idi ve konsolosun otelin çatısına küçük bir gözlem evi kurmasına müsaade etmişti.

Konsolos burada sağlam sehpalar üzerine kuvvetli teleskoplar, dürbünler, tele-objektifli fotoğraf makineleri monte etmişti. Odasında ise gizli bir telsiz cihazı vardı. Gördüklerini kısa aralıklarla Roma'ya bildiriyordu. Bu örnek, İtalyanların, İngilizlere karşı çok ciddi tedbirler aldığı izlenimini verebilir. İtalyanların tepeden tırnağa kadar İngilizlerle savaşma için kararlı olduklarını gösterebilir. Ancak bunun göz boyamadan ibaret olduğunu söylemek de mümkündür. Çünkü Algeciras'ta yapılanların Londra'dan desteklenmesi için hiçbir gayret sarf edilmemiştir. Amerikalılara karşı yapılan uygulamalar, İngilizlere karşı kullanılmamıştır.

Savaşın sonra Amiral Maugeri "Savaş içerisinde İngilizlerin, İtalya'da çok sayıda casus kullandığını sanmıyorum. Çünkü İngilizlerin, İtalyan Deniz Kuvvetleri'nde yüksek rütbeli birçok amiral dostu vardı ve muhtemelen en doğru bilgileri kaynağından alıyorlardı" diye yazmıştır. Ancak emrindeki SIS'in İngiliz istihbaratına çok yararlı olduğunu belirtmekten kaçınmıştır.

Küçük dükkânların bulunduğu eski Roma'da Via Delle Botteghe Oscure üzerinde cin gibi bir adam olan, Giovanni Seroo oturmaktaydı. Kısa boylu, kuvvetli yapılı, sakallı bir avukat olan Seroo'nun müşterileri arasında zengin İtalyan aileleri olduğu kadar Paramount Film Şirketi, Kanada-Pasifik demiryolu şirketi gibi yabancı şirketlerde vardı. Seroo uzun yıllardan beri Roma'daki İngiliz Büyükelçiliği'nin hukuk müşavirliğini yapıyordu. Hizmetinden fazlası ile memnun olan İngiltere Kralı tarafından Seroo'ya Sir payesi tevcih edilmişti.

Sir Seroo, Ponzonun kayınpederi idi, Ponzonun hayran olduğu, kendisine örnek aldığı bir adamdı. Bu nedenle muhteşem avukat, Ponzodan aldığı, özellikle İtalyan Deniz Kuvvetleri'ne ait bilgileri hiçbir riske girmeden İngiliz dostlarına aktarabiliyordu.

İtalyanların savaşa girmesi ile İngiliz Elçiliği kapatılınca, bu karnalda bir kesinti meydana geldi. Ponzoo ile Seroo eskisi kadar şümüllü olmamakla beraber Vatikan'daki İngiliz Delegasyonu'na bilgi vermeye devam ettiler.

İngilizler, İtalyan Deniz Kuvvetleri'ni çok iyi biliyor ve kıymetlendiriyorlardı. İtalyan Donanması'nı bir tehdit olarak görmüyorlar fakat Akdeniz'deki hâkimiyetlerini zorlaştırabileceğini kabul ediyorlardı. Bil-

hasa İtalyanların sahip olduğu 40 kadar denizaltının, müessir bir şekilde kullanılması halinde Akdeniz'deki nakliyatın felâkete uğrayacağını düşünüyorlardı. Bu ana düşüncelerin ışığı altında, İtalyan denizaltılarını tesirsiz hale getirmek için ilkönce onların kullandığı özel kodları elde ettiler.

Amiral Sir Andrew Cunningham'ın Karargâhı'ndaki çok zeki bir subayın teklifi üzerine aynı kodlar kullanılarak İtalyan denizaltılarına, belirli noktalardaki müttefik konvoylarını imha görevi verilmeye başlandı. Aldığı emir üzerine görev yerine giden İtalyan denizaltısı, orada bekleyen İngiliz savaş gemileri tarafından tahrip ediliyordu. Bu suretle Mussolini'nin korkunç silahları birer birer yok edildi. Bu oyun daha da sürüp gidecekti. Ancak bir defasında görev verilen bir denizaltının La Spezia'da havuzda olması İtalyanları uyandırdı. Oyun sona ermişti ama yeterince tahribat sağlanmıştı.

Mareşal Rommel Afrika'da, İngilizlerle amansız bir mücadele veriyordu. Bütün ikmalini, Akdeniz üzerinden yapıyordu. SIS'ten sızdırılan bilgilerin bu muharebelerin kaderi üzerinde büyük rolü olmuştur. Nitekim 25 Mart 1941 günü Amiral Cunningham, İtalyan Donanması'nın büyük bir kısmının Vittorio Veneto isimindeki kruvazörün liderliğinde Ege Denizi'ne giderek, İtalyan-Alman konvoylarına saldırmakta olan İngiliz savaş gemilerini yok etmeye çalışacaklarını öğrenmişti. İngilizlerin aldığı tedbirler yüzünden 28 Mart günü meydana gelen ve Matapan Savaşı olarak hatırlanan mücadelede İtalyanlar yenik düşmüştür.

Churchill hatıralarında bu savaş hakkında; Doğu Akdeniz'deki İngiliz hâkimiyetini kırmak için sürdürülen mücadeleler Matapan Burnu açıklarında çok kritik bir günde yapılan savaşla tamamen yok edilmiştir demektedir.

Nisan ayından itibaren, elde edilen istihbarat bilgilerinin yardımı ile İngilizler, Rommel'in Libya'daki kuvvetlerine ikmal yapan konvoylara büyük zayıat verdirmişlerdir. Örneğin nisan ayı içerisinde büyük bir konvoya saldıran dört İngiliz destroyeri savaş malzemesi dolu 14.000 ton tutarında gemi batırmışlardır.

Lipkolder isimli denizaltısıyla Alman ikmal gemilerine saldırarak onlara büyük zayıat verdiren Yarbay Malcolm Wanklyn savaş sonunda Victoria Cross nişanı almıştır.

Zaman geçtikçe Ponzo ile İngilizler arasındaki irtibat imkânı daha da gelişti. Bern'deki bir SIS ajanı aynı şehirdeki İngiliz istihbarat elemanlarına bilgi sızdırmaya başladı. İngilizler bir müddet sonra Roma'da

gizli bir istasyon kurmayı başardılar. Ponzo'nun bildiklerini İngilizlere aktarması için bir aracı lazımdı. Bu iş için İtalyan Deniz Kuvvetleri'nde görevli bir üsteğmenin kaynanası olan, aslen İngiliz Kontes Montaniri seçildi. Kontes, Roma'da, Elizabeth Arden Güzellik Salonu'nun müdürü idi.

Kontes her sabah iş yerine giderken yolu üzerinde bulunan Trinita der Monti Kilisesi'nde durur ve dua ederdi. Kiliseden çıkınca meşhur Piazza di Spagna'yı ve meydanının ortasındaki Bernini'nin La Barcaccia Çeşmesi'ni seyrederdi. Sonra ağır ağır 138 basamaktan aşağı doğru süzülürdü. Fakat merdivenlerde bazen genç bir adama rastlardı. Görünürde bunun garipsenecek bir yanı olamazdı. Ancak bu gencin durduğu basamak kontes için değişik anlamlar taşıyordu. Bu gencin dışında da sigara yakan, burnunu silen, gözlerini oğuşturan insanların verdiği mesajlar vardı. Kontes sadece bilgi aktarmakla kalmıyor aynı zamanda bilgi de üretiyordu. Güzellik salonuna devam eden hanımların hemen hemen hepsi yüksek sosyete mensuptular. Bir kısmı mihver diplomatlarının karısı, kızı veya metresi idi. Salonda kimseden çekinmeden birçok konuda serbestçe dedikodu yapmaktan geri durmuyorlardı.

Kontes salonuna güvenilir elemanlar aldı. Onlara müşterilerin konuşmalarını nasıl dinleyeceklerini, şüpheyi çekmeden nasıl soru sorabileceklerini öğretti. Bazen bir ismin geçmesi büyük bir ipucu olabiliyordu. Bir gün tutulan adamlardan biri kontese, müşteri bir hanımın, bir yıldan beri görmediği kocasının Afrika'dan döneceğini, bunun için saçının çok güzel yapılmasını istediğini söylediğini ilettili. Bu ipucundan Afrika'daki İtalyan kuvvetlerinin yeniden organize edildiği tahmin edildi ve yaptırılan araştırmalar bu yorumu doğruladı.

Rommel, bütün ikmal sıkıntılarına rağmen, Afrika'da büyük zaferler kazanıyordu. 1942 yılının yazında 8 nci Ordu'yu Gazala ile Tobruk arasında yendi ve bu Ordu'nun kalanlarını Kahire yakınlarına kadar kovaladı. İngilizler Rommel'i ağustos ayında El-Alamein'de durdurmayı başardılar. Rommel yine taarruza kalktı. Fakat Mısır'a kadar ilerlemek için çözü geçemeyeceğini anladı ve fazla zorlamadı. Tabii arzu ettiği zaferi elde edemeyişinin başka sebepleri de vardı. Bunlar arasında 8 nci Ordu'nun başına Mareşal Montgomery'nin gelmesi, bu Ordu'nun takviye edilerek muharebe gücünün artırılması, en önemlisi, Rommel'e gönderilen akaryakıtın büyük kısmının da Montgomery'in eline geçmesi sayılabilir.

Mareşal Kesselring, Rommel'in istediği bütün akaryakıtı gönderiyordu. Fakat yola çıkan akaryakıtın pek az kısmı Afrika'ya gelebiliyordu. Lidell Hart'ın dediği gibi Akdeniz'i geçmeye çalışan petrol tankerle-

rinin denizaltılar tarafından batırılması yüzünden "Çöl Arslanı" kıpırdıyamaz duruma düşmüştü. Almanlar bu konuda bilgi sızdığından emindiler. Abwehr'in dinleme ve kestirme postaları İtalya'ya getirildi. Fakat bir sonuç elde edilemedi.

Bunun üzerine Abwehr'in karşı casusluk elemanları İtalya'da SIS'in E bölümündeki karabiniyerlerle koordineli olarak casus avına çıktılar. Bu çalışmalardan da bir sonuç alınmadı. Kaçağın yeri bulunamadı.

Olay çok basitti. Hiçbir faaliyet kendiliğinden oluşamazdı. Birçok koordinasyona gerek vardı. İtalyanlarda kendi kriptosistemlerinden ve kodlarından emin olarak bütün konvoy hareketlerini Afrika'daki İtalyan makamlarına bildiriyorlardı. Ancak İngilizler kodları ve anahtarları öğrenmişlerdi. Bu nedenle bütün ikmal nakliyatını çok güzel izleyebiliyor ve durdurucu önlemleri alabiliyorlardı.

Yüzbaşı Lidell Hart'ın ifadesi ile Afrika Harekâtı'nın kaderini yakıt durumu değiştirmişti. Rommel yakıt sıkıntısı yüzünden taarruz gücünü yitirdikten sonra Libya'nın batı hududuna kadar çekilmeden kendisini derleyip toplaması mümkün olamazdı. Bu 1.500 kilometrelik çölü geri dönmek demekti.

İtalyanlar 1943 Eylülünde savaştan çekilinceye kadar Ponzo görevini sürdürdü. Almanlar Roma'yı işgal edince ortalıktan kayboldu. O tarihte İtalyan Donanması Toronto'da toplanmıştı ve yeni bir düzenleme içinde idi. Bahriye subayları müttefikler safına geçmekten memnun görünüyorlardı.

10 Ekim günü Max Ponzo Roma'dan kaçtı ve bir muhacir gibi Toronto'ya inmeyi başardı. Toronto'ya geldiğinin ertesi günü müttefik komutanlıkların desteği ile İtalyan Deniz Kuvvetleri'nin İstihbarat Başkanlığı'na getirildi. Tam o günlerde Amiral Maugeri'de ortadan kayboldu ve gizli mukavemet teşkilatına girdi.

Kontesin istihbarat işlerinde çalışan damadı da müttefiklerin tarafına geçti. Bu olay Almanların kontes üzerindeki şüphelerini ve baskısını arttırdı. Yalnız başına kalan kontes de arkadaşlarının yardımı ile gözden kayboldu. Ama Roma'dan çıkmadı ve Roma'nın müttefikler tarafından kurtarıldığı 1944 Haziranı'na kadar Prens Colonna'nın malikânesinde saklandı.

RAMSEY'İN FAALİYETLERİ

1935 yılının ilkbaharında New York'a bir turist geldi. Batı 44 ncü Cadde üzerindeki Lincoln Oteli'nin kayıtlarına göre bu şahıs Frankfurter Zeitung Gazetesi'nin muhabirlerinden Dr. Richard Sorge idi. Berlin'den Tokyo'ya geçiyordu. Sorge'nin Amerikan karşı istihbarat teşkilatının şüpheli kişiler dosyalarındaki kaydı 1929'a kadar gidiyordu ve kendisinin Sovyet istihbaratının çok önemli bir elemanı olduğu tahmin ediliyordu.

Sorge, 1895'te Güney Rusya'da, Bakû Şehri'nde doğmuştu. Dedesi birinci enternasyonal sırasında Karl Marx'a sekreterlik yapmış olan Adolph Sorge idi. Babası Kafkasya'da bir petrol şirketinde çalışan bir Alman mühendisi idi. Annesinin Rus olduğu sanılıyordu. Sorge iyi tabiatlı, incelemeyi seven bir insandı. Çocukluğunda ailesiyle birlikte Almanya'ya gidince dedesinin Marx ile olan ilişkisi hakkında daha fazla bilgi edinmiş ve bu arada sosyalizme karşı ilgi duymağa başlamıştı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Ypern ve Langemark'ta çarpışan Sorge, savaştan sonra bolşevik oluvermişti. Bu değişiklikte bir hanımın çok büyük tesiri görülmektedir. Bu hanım savaştan sonra devam ettiği Kiel Üniversitesi'ndeki profesörlerden birinin esidir. Kocasından ihmal edilen bu hanım öğrencilerle aşk hayatı sürmekten zevk almaktadır. İlişki kurduğu toy gençleri istediği kalıba sokmakta başarılı olduğu anlaşılan bu hanım, genç Sorge'yi bir müddet sonra fanatik bir bolşevik yapmış ve Moskova'ya götürmüştür.

Bolşevikler, genç Almanı büyük yakınlık göstermişler ve O'na Avrupa'nın çeşitli yerlerinde görevler vermişlerdir. Zamanla dördüncü bölgenin çok güvenilir bir elemanı haline gelen Sorge'nin teşkilat içerisindeki kod adı Ramsey olmuştur. 1920'lerin sonu ile 1930'ların başında Shanghai'deki olayların istihbarat işlerini yöneten Sorge, bir müddet Moskova'da kaldıktan sonra 1933'te Almanya'ya dönmüş ve Nazi partisine katılmıştır. Hitler rejimi ile yeniden kurulmağa çalışılan Alman istihbarat örgütleri ile temas kurmuş ve General Karl Haushofer'in jeopolitik inceleme grubuna girmiştir. Aynı yılın sonunda Frankfurter Zeitung Gazetesi'nde iş alarak Japonya'ya gelmiştir.

Tokyo'nun en lüks semtinde yaşayan Sorge, kısa zamanda Alman Kulübü'ne üye olmuş, Alman Sefiri'nin sırdaşı, Alman askeri ataşelerinin de bilgi kaynağı haline gelmiştir. Almanlar O'nu kendi adamları kabul etmiş ve her bakımdan güvenmişlerdir. Tek sevmedikleri yanı çapkınlıklarıdır. O'nun Naziliğinin göz boyamaktan ibaret olduğunu bilmiyorlardı. 1935 te New York'a geldiğinde Sorge'nin durumu bu idi.

Hakiki kimliğini kullanıyordu. Elinde sağlam Alman pasaportu vardı. Gazetesinin merkezde yapacağı toplantı hakkında inandırıcı belge-re sahipti. Üzerinde şüpheyi çekecek hiçbir şey yoktu. Kimse ile görüşmüyordu. New York'ta bulunduğu sırada bir tek ziyaretçisi olmuştu. Bu ziyaretçi de gayet muteber belgelerle seyahat eden bir Rus yüzbaşısı idi. Moskova'dan, Sorge'ye, Rusya'ya gizlice geçebilmesi için sahte pasaport vermek üzere görevlendirilmişti. Bir zaman sonra Sorge ortalarda görünmez oldu. Sorge'nin daha önce hazırladığı yazılar, zamani geldikçe bir ajan tarafından postalandığı için gazetede-kiler O'nun New York'tan ayrıldığını sezemediler.

Sorge kimse farketmeden Moskova'ya vardı. O sırada dördüncü büronun başına General Uritsky getirilmişti. Rusya'da dünya durumunun kıymetlendirmesi yapılmaya çalışılıyordu. Kremlin'den bakıldığında 1935 Avrupası pek karışık ve istikrarsız görülüyordu.

Fransa daha önceki yıllardaki gibi iç huzursuzluklarla uğraşmaktaydı. İngiltere daha iyi durumda idi. Ancak ondaki sükunet de yüzey-seldi. Kremlin, Almanya'yı aşağı yukarı Hitler olarak görmekteydi. Bunun için General Uritsky, Sorge'ye Almanya bir problem ama pek önemli değil. Her şey şimdilik kontrol altında. Üçüncü Cumhuriyetin problemi kendi içinde hallolacaktır. Bunun için iki ihtimal vardır. Ya Hitler omuzladığı yükün altında ezilecek veya bir savaş sonunda yok olup gidecektir. Bizim için önemli olan Hitler düştükten sonra Almanya'nın ne olacağıdır. Hitler'in düşüşünde muhakkak Amerika Birleşik Devletleri'nin parmağı olacaktır. Hitler düştükten sonra Amerika dünyaya hâkim olmak üzere ortaya çıkacaktır. Bunun için vakit geçirmeden Amerika Birleşik Devletleri üzerinde çalışmalara başlamak gerekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin yıpratılması için yararlanılabilecek güçlerden biri de şüphesiz Japonya'dır.

Sorge'un görevi Japonların tutumunu tespit etmek olacaktır. Japonlar Rusya'ya mı yoksa İngiltere ve Amerikaya mı saldırmayı tercih edecekti? Bunun kati olarak bilinmesi lazımdı. Ayrıca Japonların savaş güçleri, imkân ve kabiliyetleri hakkında bilgi toplayacak ve zayıflamakta olan Amerikan-Japon ilişkileri hakkında her ay raporlar verecek ve Japonların niyetleri ve tutumları hakkında araştırma yapacaktı.

Generalin talimatını alan Sorge'un emrine bol para verildi. Haberleşmelerine yardım etmek üzere Shanghai olaylarından tanıdığı telsiz operatörü, Max Klausen görevlendirildi.

Moskova'dan yine sessizce New York'a dönen Sorge hiçbir şey olmamış gibi Almanya'ya geçti. Gazete yetkilileri ile görüştüğten sonra Tokyo'ya döndü. Klausen'de değişik yollardan geçerek Tokyo'ya geldi ve Sorge ile buluştu. Tokyo'da kendinden önce çalışan operatörün bıraktığı telsizi pek ilkel ve yetersiz buldu. Hemen 4.000-5.000 km. uzaklıktaki istasyonlarla haberleşebilecek modern bir telsiz cihazı temin etti. İhracat-ithalat bürosunun arkasına güzelce yerleştirdi. Firması o sırada Alman malı ozalit makinelerini pazarladığı için Japon Silahlı Kuvvetleri, bankaları ve sanayi kesimi ile irtibat kurmak kolaylaşıyordu.

Klausen kasım ayı başında Tokyo'ya geldiğinde Sorge iyi bir av yakalamış ve Japon Hükümeti'nin politikası ve planları hakkında bilgi toplamaya başlamıştı bile. Bilgi kaynağı Başbakan Prens Konoye'nin akıl hocası ve sırdaşı, Hozumi Ozaki idi. Tanınmış bir toplumcu olan Ozaki, en üst seviyedeki Japon diplomatlarının devam ettikleri Breakfast Kulübü'nün üyesi idi. Bu kulüpte konuşulmayan devlet sırrı yoktu. Bu nedenle kaynak, hem verimli, hem de güvenilir durumda idi.

Bu casus çevriminde Sovyetler Birliği'nin kapalı adı Wiesbaden idi. Bunun için Klausen'in Wiesbaden'e adreslenen mesajları Viladivostok yakınlarındaki bir Rus istasyonu tarafından alınıyor ve Moskova'ya aktarılıyordu. Klausenin çağrı adı AC, Wiesbaden'in çağrı adı ise x4 ile başlıyordu. Bunların arkasına bir numara ile iki harf ekleniyordu. Sonraki rakam ve harfler sık sık değiştiriliyordu.

Klausen bu telsizi altı yıl vukuatsız olarak kullandı. Bu süre içinde Sorge'de kıymetli bilgiler almaya devam etti. Wiesbaden'daki operatörler Klausen'i Fritz olarak tanyıyorlardı. 1939'da Fritz toplam olarak 23.139 kelime tutan 60 mesaj göndermişti. 1940'ta bu rakam hemen hemen 30.000'i bulmuştu.

Ozaki, en önemli bilgi kaynağı olmakta devam etti. Fakat Sorge'un başka kaynakları da vardı. Bir ara şebeke 36 kişiyi buldu. Bunların arasına Çin araştırma grubu da katıldı. Bu grup hakikatte Japon İstihbarat Bürosu'nun bir bölümü idi ve içerisinde çeşitli mesleklerden insanlar vardır. Bu gruptakilerin bir kısmı Japon Gizli Teşkilatı'nın dosyalarına nüfuz edebiliyorlardı. Ayrıca Japonya'daki Alman Büyükelçiliği'nin dosyalarından da bilgi alabiliyorlardı.

Eldedilen dokümanlar arasında bir çok orjinal dokümanda bulunuyordu. Bunların bir kısmı görüşünü almak üzere Ozaki'ye verilmekte idi. Ozaki bunları Sorge'e gösteriyor ve işe yarayanlarının mikrofilmle-ri alınıp kuryelerle yurt dışına kaçırılıyordu. Başlangıçta kuryeler Moskova'dan gönderiliyordu. Ancak zaman zaman Sorge veya Klauser de kuryelik yapıyordu.

Bu şekilde birkaç ay içinde, binlerce sayfalık bilgi aktarıldı. Daha sonra Tokyo ile Shanghai, Hong Kong ve Manilla arasında muntazam kurye hizmeti kuruldu.

Bir defasında Alman Büyükelçiliği Sorge'yi diplomatik kurye olarak Manilla'ya gönderdi. Sorge bu seyahatte Berlin'e gönderilen birçok belgenin mikrofilmlerini gömleğinin içinde taşıması ve Manilla üzerinden Moskova'ya ilettiştir.

Ruslar Uzakdoğu'da Japonları kendilerine rakip görüyor ve onlara düşman gözü ile bakıyorlardı. Buna rağmen Sorge yazdığı raporlarla ve gönderdiği bilgilerle Japonların, Sovyetler Birliği'ne taarruz etmeyeceklerini fakat ABD'ye karşı savaşa girmelerinin muhtemel olduğunu belirtmeye çalışmış ve Rusları bu konuda ikna etmeyi başarmıştır.

Alman-Rus Savaşı'nın ilk aylarında Kızılordu büyük zayıflık veriyordu. Birkaç ay içinde zayıflık bir milyonu buluvermişti. Almanları durdurmak için takviye kuvvetler gerekiyordu. Sorge 1941 yılının Ekimi'nde gönderdiği mesajında Japon Hükümeti'nin ve Başkomutanlığı'nın Ruslarla çarpışmak için kuzeye kuvvet yığmamaya kati surette kararlı olduklarını, fakat güneyde İngiliz dominyonlarına, Hindistan'ın doğusundaki Hollanda müstemlekerine, Filipinlere ve Pasifik Okyanusu'nu geçerek Amerika Birleşik Devletleri'ne saldırabileceklerini bildirdiğinde Sovyet Başkomutanı'nın yüreğine su serpiyordu.

Bu mesajda ayrıca Japonların muhtemelen aralık ayında veya en geç 1942 yılının Ocak ayında Amerika Birleşik Devletleri ile savaşa gireceklerini iddia ediyordu.

Bu mesajları aldıktan hemen sonra, zaten pek başka çaresi de kalmayan Kremlin Uzakdoğu'daki kuvvetlerini çekerek Almanların karşısına yığıyordu. Sorge'un bu mesajı muhakkak ki Stalin'i bir hercümerçten kurtarmıştı. Daha önemlisi Sovyetler'i bir hezimetten kurtarmıştı. Ayrıca Moskova'nın düşmesini önlediği de açıktır. Almanlar, Moskova'ya dayanmışlardı. Buldukları yerlerden sovan görünümlü kilise kubeleri seçilebiliyordu. Kızılordu perişandı. Fakat Almanlar şehre giremediler.

Yeni gelen tümenler saldırganlara dur diyebilmişler ve Alman-Rus Harbi'nin kaderine damgalarını vurmuşlardı. Almanlar şaşkına döndüler ve fakat işin sırrını anlayamadılar.

Hitler, Genelkurmay Başkanı Franz Halder'e, Rusların bu tümenleri nereden bulduğunu sormuş ama doğru dürüst bir cevap alamamıştır.

Daha sonraları Tuğgeneral Dixon bu konuda "Sorge'un Tokyo'daki casus örgütü 1941 yılında Japonların, Rusya'ya saldırmayacağını bildirince Ruslar doğudaki tümenlerini batıya kaydırmaya başlamışlardır. Bu birlikler Moskova Muharebesi'nin en kritik günlerinde cepheye sokulmuştur. Bu andan itibaren Ruslar tek cephede çarpışmaya başlamışlar ve istedikleri gücü, istedikleri yerde cepheye sokabilmişlerdir. Halbuki aynı anda Almanlar kuvvetlerinin büyük bir kısmını, batı cephesinde tutmaya devam etmişlerdir.

Kısacası Ruslar iki ellerini kullanırken, Almanlar tek elleri arkalarına bağlı olarak mücadeleye devam etmişlerdir.

Sorge başarılarının nimetini uzun süre yiyemedi. 1941 yılının 18 Ekim günü Japon Gizli Teşkilatı Tokkoka görevlileri tarafından yakalanıp tutuklandı. Bu suçun içine doğmuş gibi yakalanmadan üç gün önce Klausen'e çekmek üzere verdiği mesajda Japonya'da yapacak bir şeyi kalmadığını, başka bir görev için talimat beklediğini yazmıştı. Klausen bu mesajı zamansız bulmuş ve çekmemiştir. Tokyo'daki Metropolitan Polis Karargâhı'nda Sorge'a pek fazla eziyet edilmedi. Fakat şebekedeki diğer elemanlardan, toplanan delillere dayanılarak Sorge, 7 Kasım 1944 günü Ozaki ile beraber asıldı. Ömür boyu hapis cezası verilen Klausen 1945'te Amerikalılar tarafından serbest bırakıldı. Sürdüğü çift hayata rağmen iç dünyası değişmeyen Sorge ölünceye kadar şiir yazmaya devam etmiştir. Nitekim bunların biri;

"İç huzuru olmayan bir insan,
barışın ne olduğunu hiçbir zaman anlayamaz."

diye başlamaktadır. Bu mısra ile belkide kendi iç âlemini yansıtmak istemiştir. Bu gibi işlere girenlerin, çok defa huzursuz insanlar oldukları iddiası pek de yanlış görünmemektedir.

PEARL HARBOUR BASKINI

Pearl Harbour Baskını'ndan önceki on yıl boyunca mizahi yazılara karikatürlere konu olan bir Japon ajanı tipi türemiştir. Dünya mizahına geçen "Doğan güneşin ajanı"nın Japonlar için gülünecek bir yanı yoktu.

Japonlar casusluğu hiçbir surette küçümsemiyorlardı ve casusluğu Japon politikasının önemli bir unsuru olarak kabul ediyorlar ve ciddi olarak üzerinde duruyorlardı. Japon istihbaratında bölgenin geleneksel karakterinden gelen bir gariplik göze çarpmaktadır. Aysa'daki uygulama daha ziyade zorbalığa, işkenceye dayanıyordu. Buna mukabil Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulama daha medeni ve yumuşak oluyordu. Japonlar Asya'da beyaz zehir, fuhuş, pornografi ve kumar işlerine girmişlerdi. Bu sahalara el atmanın nedeni bu yollara düşen veya düşürülenlerden yararlanmaktı. Cinayet, ırza geçme, adam kaırma, kundaklama ve sahte para kullanma Japon ajanlarının başlıca silahları idi. Kurbanlarına, hatta Çinli veya Kafkas oldukları takdirde kendi ajanlarına bile çok zalim davranıyorlardı.

Bu sistem Mançurya'nın zaptında bariz şekilde görülmektedir. Fakat aynı sistem Çin'de uygulanmış ama başarılı bir sonuç alınmamıştır.

Batı'daki uygulama ise Japonların, Batıların istihbarat servislerinden esinlendikleri ve klasik usulleri tatbikle yetindikleri görülmektedir. Japon istihbarat camiasında çok defa Mançurya'nın Lawrence'i olarak anılan General Kenji Doihara'nın büyük yeri vardır. Zamanımıza kadar intikal eden bilgilere göre General Doihara bir avuç Japon istihbarat elemanı ile Mançurya'nın çok masrafsız bir şekilde ve kolayca istilasına önyak olmuştur. General Doihara hakikatte büyük bir casus değildir. Bu alandaki gücünü prensin kayınbiraderi oluşundan almıştır ve başkalarının başarılarının parasını O toplamıştır. Gerçi O'nun zamanında Mançurya'da ve Çin'de birçok istihbarat oyunları oynanmıştır ama bunların hepsini generalin oynattığı doğru bir yorum olamaz.

Japonların casusluk sistemi, Almanlarınkinden de, Ruslarınkinden de farklı görünümündedir. Daha dağınık ve karışık bir yapıya sahiptir. Dışişleri Bakanlığı içerisinde bir merkezi istihbarat başkanlığı olmasına rağmen onun altında hemen hemen bağımsız denebilecek dört ayrı teşkilat bulunuyordu.

Gizli teşkilat Dışişleri Bakanının yönetiminde idi. Ajanlara verilen talimatları da çok defa bakanlar imzalamaktaydı. Yurt dışındaki faaliyetler için sefaret ve konsolosluklarda görevli bölge direktörleri Dışişleri Bakanlığı'na atanıyordu. İrtibatlar Dışişleri tesisleri üzerinden sağlanıyordu. Sahte belge düzenleme gibi teknik desteklemeler de Dışişleri Bakanlığı'na sağlanıyordu. Bu bakımdan herhangi bir ülke ile diplomatik münasebetlerin kesilmesi ile istihbarat işleri en lüzumlu olduğu yerde ve zamanda felce uğruyordu. Amerika Birleşik Devletleri üzerindeki istihbarat böyle oldu. 7 Aralık 1941 günü Washington D.C'deki Japon Sefareti kapanınca Amerika Birleşik Devletleri'ndeki istihbarat faaliyeti Rio de Janeiro'daki Japon Büyükelçiliği'ne kaydırıldı. Oradan da sırası ile Arjantin'e ve Şili'ye aktarıldı ama her üç merkez Amerika Birleşik Devletleri'ne çok uzak olduğu için buralardan ABD hakkında randımanlı bir çalışma yapmak mümkün olmadı.

Yukarıda bahsi geçen bağımsız istihbarat teşkilatlarından biri de Deniz Kuvvetleri'ndeki İstihbarat Başkanlığı idi. Bu Başkanlığın Pearl Harbour Baskını'nda büyük payı olmuştur. Aynı şekilde vaktiyle Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı yapmış bir zat olan Kichisabure Nomura'nın baskının yapıldığı sırada Washington'da büyükelçi bulunuşunu tesadüfe bağlamamak yerinde olur.

Toplanan askeri istihbarat Genelkurmay Başkanlığı'nda üçüncü şubede değerlendiriliyordu. Japonlar bu şubenin başına korgeneral veya hiç değilse tümgeneral rütbesinde bir subay atamak suretiyle istihbarat işlerine ne kadar fazla önem verdiklerini gösteriyorlardı. Fakat hizmet ademi-merkezi bir sistemle yürütülüyordu. Bu nedenle yurt dışındaki ordu birliklerinde de istihbarat örgütleri vardı.

Genelkurmaydaki dördüncü şube karşı-casuslukla uğraşıyordu. İki ana bölüme sahipti. Kempetai (Askeri Gizli Polis Teşkilatı) demekti. Tokyo Metropolitan Polis Teşkilatı'nın adı ise Tokkoka idi. Tokkoka'nın özel siyasi kısmı karşı-casuslukla uğraşıyordu. Sorge'un casus şebekesini ortaya çıkaran bu siyasi kısım dır. Aynı kısım daha öncede, Tokyo'daki Reuter Ajansı'nın Müdürü James M. Cox başkanlığındaki İngiliz gizli faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır.

Siyasi polisde, askeri uzmanlar da Japonlara özgü gaddarlığın günahını taşıyorlardı. Soruşturma metodları, zalimce idi. Yapılan işkencelere dayanamayan COX intihar etmiştir. Japonlar yakaladıkları diğer casuslara da aynı şekilde davranmışlardır. Pearl Harbour Baskını sırasında The New York Times Gazetesi'nin Tokyo muhabiri olan Otto Tolisch bu acıları tadanlardan biriydi. Hapisten çıkıp Amerika Birleşik Devletleri'ne döndükten sonra Japonların yaptığı işkenceleri gözler önüne seren bir kitap yayınlamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Japon istihbarat faaliyeti 1920'de Washington'daki Deniz Ataşesi'nin yönetiminde başlamıştır. Barış yılları süresince Amerika'daki Japon istihbarat faaliyetleri şahıslara bağlı olarak, inişler çıkışlar göstermiştir. Genelde pek büyük bir başarı sağladıklarının iddia etmek güçtür. Fakat bu devrede, 1935'lerde Washington D.C. de Deniz Ataşeliği yapmış olan Albay Tamon Yamaguchi'in ayrı bir yeri olmuştur.

Albay Yamaguchi Washington'da bulunduğu dönemde Japonya hesabına çalışacak Amerikalıları tespit etmeye girişmiştir. Örneğin yardımcısı Yarbay Toshio Miyazaki, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nden atılan (petty officer) küçük zabıt William Thompson'u gizlilik dereceli bazı talimnameleri çalmaya ve bazı taktik bilgileri vermeye ikna etmiştir. Yarbay Miyazaki aynı şekilde John S. Farnsworth adında bir yarbaya da çengel atmıştır. Fakat her iki Amerikalı da pek fazla zararlı olmadan yakalanmışlardır.

Yamaguchi'nin temas kurduğu üçüncü kişi Deniz Kuvvetleri'nin Washington yakınlarındaki top fabrikasında çalışan bir işçi idi. Bu işçi Japon ataşe yardımcısının tutumunu Amerikan Deniz Kuvvetlerine bildirince kendisine üzerinde çalışılan 205 mm. lik topların çizimlerinin sahteleri verildi. Yamaguchi bu planları alınca çok sevindi ve işçiye 500 dolar verirken yakalandı ve Amerika'yı terk etmek mecburiyetinde kaldı. Böylece Amerika'daki Japon faaliyetlerinde, bir süre için de olsa, bir duraklama meydana geldi. Fakat daha sonraki yıllarda Amerika'yı Japon casusları sardı denebilir.

Panama'da Colon Şehri'nde Calle 10' a'da küçük bir kırtasiye dükkânı vardı. Bu dükkânı çok alımlı, güzel giyimli otuz yaşlarında Lala Ossawar adında bir hanım çalıştırıyordu. Tabii dükkânda, Ossawar'da işin görünen yanı idi. Hakikatte bir Japon deniz subayı ile evli olan bu hanımın asıl adı Chiyo Moreşawa idi. Karı koca Panama Kanalı üzerinde bilgi toplamakla görevli idiler. İşlettikleri dükkân Japon casus şebekesinin mahalli karar-gâhlarından biri idi. Panama'da, o sıralarda, bir kısmı berber ve kırtasiyeci olmak üzere çeşitli alanlarda iş yapan 55 tane dükkân vardı.

Carribean Adaları ise Japon balıkçı gemileri ile doluydu. Balıkçılar Ketarino Kabayama adında çok kibar tavırlı, tatlı sözlü, orta yaşlı bir iş adamının direktifi altında bilgi topluyorlardı. Burada da Kabayama, Japon Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden bir albaydı. Balıkçıların topladığı bilgiler Schoichi Yokoi adında bir ihracatçı tarafından Japonya'ya taşıyor-du. Bu zat ise Japon Deniz Kuvvetleri'nden Yarbay Masakaz Yokoi idi.

Alaska'dan, Meksika'ya kadar Pasifik kıyılarında da bir hayli Japon balıkçı gemisi dolayıyordu. Tabii her gemide, gizli servisin en az bir adamı bulunuyordu.

Kanada'nın İngiliz Kolumbiyası bölgesinde Vancouver Şehri'nde Japon asıllı aileler benzin istasyonları ve yakıt firmaları işletiyorlardı. Bu surette akaryakıt durumu hakkında kanuni olarak bilgi toplamak imkânına sahip olan bu şahısların çoğu Japon gizli servislerinin mensupları idi. Bunlar akaryakıt dağıtım şebekesinden gizli depolara yakıt aktarıyorlar ve gerektiğinde kullanmak üzere stok yapıyorlardı.

Amerika Birleşik Devletleri'nin hudutları boyunca hassas olan her noktada Japon ajanları vardı. Memleket içerisinde pek dikkati çekmeyen önemli noktalara da el atmışlardı. Bankalarda, satınalma teşkilleri Japon ajanları bulunuyordu. Turizm bürolarından ticari mümessilliklere, borsalara kadar her yere yerleşmişlerdir. Bunlardan bir tanesi de, batı sahillerindeki birçok şehirde şubesi olan narkotik ve kumar zinciri Tokyo Kulüp'tü. Bu kulüpler sadece bilgi toplamakla kalmıyor herhangi bir operasyonu finanse edebiliyorlardı.

Diğer bir merkez de Domei, Haber Ajansı idi. Konsolosluklar bölgesel casusluk karargâhları idi. Pearl Harbour Baskını'nın yapıldığı tarihte San Francisco'da, Los Angeles'te, Seattle'de, New York'ta, Philadelphia'da, Houston'da, Chicago'da, Honolulu'da ve Manilla'da Japon konsoloslukları bulunuyordu.

Bu muazzam teşkilat Washington D.C.'de Massachusetts Avenue üzerindeki beyaz boyalı, görkemli Japon Büyükelçilik binasında oturan Nobutake Terasaki tarafından yönetiliyordu. Terasaki ikinci sekreter olarak küçük bir görevde bulunduğu için pek dikkati çekmemişti. İçine kapanık, az konuşan, mütevazî, işine dikkatli bir adamdı, sefaretin sosyal faaliyetlerine pek katılmazdı. Pek arkadaşı da yoktu. İşte bu adam yalnız ABD'deki değil, batı yarımküresindeki bütün Japon istihbarat şebekesinin başkanı idi. Bu memur, Buenos Aires'teki konsolosa, New-York'taki başkonsolosu, hatta Washington'daki büyükelçiye emirler verebiliyordu.

Emrinde birçok yardımcı bulunuyordu. Bunlardan biri de özel telsizcisi Kosaka idi. Trafiğin artması üzerine Kosaka 1941 yılı yazında yeni kod ve şifrelerle ABD'ye gönderilmişti. Washington dışında en kuvvetli ekibin bulunduğu yer, şüphesizki Hawaii idi. Burada Japonya hesabına çalışan 400 kadar ajan olduğu tahmin edilmektedir.

Hawaii'deki Japon faaliyetleri yetki bakımından Terasaki'den sonra geldiği kabul edilen Başkonsolos Nagao Kita tarafından idare edilmekteydi. Hawaii'deki Japon yardımcısı Konsolos Atorjiro Okuda idi. Ajanlarla temas

sorumlusu Konsolosluk Sekreteri Tedasi Morimura idi. Ajanlara ödeme-leri sekreter yapıyordu ve zaman zaman da kurye olarak sağa sola gidiyordu. Hakikatte Japon Deniz Kuvvetleri'nde küçük zabıt olan Morimura'nın asıl adı Takeo Yoshikawa idi. Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'nda Amerika'nın Pasifik Filosu ve ana üsleri üzerinde ihtisas sahibi olmuştı ve taarruz için en büyük ABD üssünü araştırmak üzere bu göreve verilmişti. Bu işe getirilme hazırlıkları 1940 kışında başlamıştır. Evvela Dışişleri Bakanlığı'nın açtığı lisan imtihanına katıldı. Sonra konsolos yardımcısı olarak yeni bir isim ve kimlikle Hawaii'ye tayin edildi.

1941 Ağustosunda Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanı "Yoshikawa, konsolos yardımcısı olarak Hawaii'ye gidiyorsun. Bilindiği gibi Hawaii'de gerginlik artıyor. Kısa dalga telsizler kestirme cihazları ile kolaylıkla bulunabiliyor. Bunun için bir diplomat olarak gideceksin ve diplomatik kod ile her gün Amerikan filusunun ve üslerinin hazırlık durumunu bildireceksin. Elimizdeki yegâne güvenilir muhabere kanalı bu. Sen bizim bu kanalı kullanacak tek ajanımızsın. Görevinin ne kadar önemli olduğunu söylemeye lüzum yok" demişti.

Yoshikawa, aldığı terbiyenin simgesi olan İtaatını "Hai" cevabıyla ortaya koydu. Başkan devamla "yeni bir başkonsolos tayin ediyoruz. O sana işlerinde yol gösterecek. Bu zat Nagao Kita'dır ve halen Canton'da bulunmaktadır. Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı ile yakın ilişkisi olan bu diplomat Çin'i ele geçirme planımızda da rol almıştır. Güvenilir bir insandır. Honolulu'ya önce O gidecek, sonra seni göndereceğiz, ona göre hazırlan" diye ilave bilgiler vermişti.

Yoshikawa, 1941 Nisanında Honolulu'ya vardı ve hemen işe girişti. Gördüğü serbestliğe şaşırıp kaldı. Daha sonraları yazdığı hatıratında "Mesela askeri meydanların durumunu incelemek üzere Honolulu'daki John Rodgers alanından uçak kiralardım. Hemen her gün Pearl City'den geçerek adanın ucuna kadar yürürdüm ve oradan Ford Adası'ndaki havaalanını ve Pearl Harbour Limanı'ndaki savaş gemilerini seyredirdim" diye yazmıştır. Nitekim liman ağzında istediği gibi yüzmüş ve kumsalın yapısını, gel-git seviyesini, su altında herhangi bir engel olup olmadığını araştırmıştır. Honolulu'ya nazır tepelere tırmanarak donanmaya mensup gemilerin giriş ve çıkışlarını seyretmiştir.

En hoşuna giden gözetleme yeri Aiea'nın hemen altındaki Shanchuro isimli Japon lokantası idi. Burada hasırlar üzerinde oturduğu yerden geysa kızının getirdiği Saki'sini yudumlarken pencereden limandaki durumu incelerdi. Bir müddet sonra limanın durumu, gemilerin geliş gidiş aralıkları vs. hakkında bilgi sahibi olmaya başlamıştı. Ayrıca geysa kızın bir önceki

gece gelen Amerikan bahriyelilerinden sızdırdığı bilgileri topluyordu. Böylece çok verimli bir çalışma yapıyor ve Japonya'ya kıymetli bilgiler yolluyordu.

Baskın günü yaklaşırken Japonlar adaya çok kıymetli bir ajan daha gönderdiler. 1941 Eylülünde Amiral Yamamoto'nun şahsi talimatıyla gelen ve İchiro Fuji olarak tanıtılan bu şahıs adaya ayak basar basmaz Konsolos Kita'nın casuslar üzerindeki amirliğini üzerine aldı. Amerikalılar konsolosla uğraştıklarından Fuji üzerinde durulmayan bir insan olarak serbestçe çalışma imkânı bulmuş olmalıdır. Muhtemelen Amerikalılar O'nun hakiki kimliğini tespit edememişlerdir.

Casusların topladığı bilgiler; sonunda, Pearl Harbour'daki Amerikan kuvvetlerine taarruzun baş planlayıcısı olan müşterek Kraliyet Donanması Başkomutanı Amiral Isoroku Yamamoto'nun masasında toplanıyordu. Yamamoto 1926 yılında Washington'da Deniz Ataseliği yaptığından ABD'yi iyi tanıyordu ve planı oluştururken bu tecrübesinden yararlanıyordu. 1941 yılında bakanlar kuruluna çıktığında çabuk ve kati başarı vaat etmişti ve uzun süreli bir savaşın Japonya'nın mağlubiyeti ile sonuçlanabileceğini iddia etmişti. O gizli toplantıda "eğer bana savaşmamız gereklidir dersiniz ilk altı ay içerisinde Amerika'ya ve İngiltere'ye vahşi bir şekilde saldırır ve size devamlı olarak zaferler gösterebilirim. Fakat savaş iki veya üç yıl sürerse sonuçta kazançlı çıkacağımız inancında değilim" demiştir. Amerikan filosuna baskın yapmak için Yamamoto'nun fazla istihbarata ihtiyacı yoktu. Daha ziyade taktik bilgiler lazımdı. Bunları da zamanında elde etmiş bulunuyordu. Bu bilgilerin büyük bir kısmını Amerika'nın Pasifik Donanması'nın kompozisyonu ve dağılma şekilleri hakkında çıkan yazılardan almışlardı. Japon istihbarat servisleri Hawaii'deki Amerikan uçaklarının; Hoiler Hava Üssü, Hickam Havaalanı ve Ford Adası'ndaki Deniz Kuvvetleri'ne ait hava üssünde toplanmış olduklarını tespit etmişlerdi. Bu bölgedeki bütün uçakların; yeri, cinsi ve miktarı biliniliyordu. Bu raporlara göre Yamamoto havaalanlarına saldırmak üzere 199 uçak, donanmaya saldırmak üzere de 154 uçak tahsis etti. Bundan sonraki iş, Amerikan uçaklarının ve gemilerinin yer değiştirmelerini günbegün takip etmektir. Japon İstihbarat-Servisi buna göre düzenlendi.

6 Ocak 1941 günü Honolulu'daki başkonsolosa, Terasaki aracılığı ile Pearl Harbour'daki giriş ve çıkışların devamlı olarak bildirilmesi, değişiklik olmasa dahi rapor gönderilmesi ve casusluk faaliyetinin daha da arttırılması emredildi.

15 Şubat günü Tokyo'dan, Terasaki'ye casuslara iletmek üzere bakanın direktifi geldi. Bu direktifte ajanların propaganda faaliyetlerini durdurarak, sadece istihbaratla uğraşmaları yanında on iki kategoride istenen bilgilerin listesi de bulunuyordu.

24 Eylül günü Tokyo, Honololu'daki ilgililerden Pearl Harbour çevresini beş tali bölgeye ayırmalarını ve her tali bölgede bulunan gemileri ayrı ayrı bildirmelerini istemişti. Büyük savaş gemileri ile uçak gemilerinden şamandıraya bağlı olanlarla, rıhtımda veya havuzda olanların ayrıca tespiti isteniyordu. Gemilerin sınıfları ve tipleri hakkında kısa bilgiler de isteniyordu. Kabilse rıhtımda yan yana duran ikiden fazla gemi varsa onları da öğrenmek istiyorlardı.

1 Aralık günü Tokyo'da Bakanlar Kurulu Yamamoto'nun tavsiye ettiği şekilde 7 Aralık 1941 günü Amerika Birleşik Devletleri ile düşmanlığın başlatılmasını resmen kabul etti. Aynı toplantıda saldırıya geçildikten sonra Terasaki'nin faaliyetlerine pek fazla ihtiyaç olmayacağı düşünülerek bu teşkilatın söndürülmesine de karar verildi. 2 Aralık günü Terasaki ile dört yardımcısının hemen uçakla Amerika'dan ayrılmaları bildirildi. Bu emir Beyaz Saray ve Dışişleri Bakanlığı ile görüşmelerinde Terasaki'nin istihbarat bilgilerine göre hareket eden Japon Büyükelçisi için bir darbe oldu. Terasaki'nin Washington'da bırakılması için müracaatta bulundu ama bu ricası kabul edilmedi. Çünkü Japonya için mütevazî görüşünüştü ikinci kâtibin, çaresiz büyükelçiden fazla önemi vardı.

Honololu'da Japon casuslarının faaliyeti artmakta idi. Ichiro Fujison kıymetlendirmeleri yapıyordu ve ajanlara bundan sonra bilgilerini kendisine veya Kita'ya vermek yerine doğrudan telsizle adalar civarındaki gemilere ve onların aracılığı ile darbeyi vuracak kuvvetlere iletmelerini bildiriyordu. Ajanlara Pearl Harbour'daki hazırlıkları veya son anda, giren, çıkan gemileri bildirmek üzere yeni kodlar dağıtıldı.

Bir ajan limanda 7 savaş gemisi, 6 kruvazör, 2 uçak gemisi, 40 destroyer ile 27 denizaltı olmak üzere Pasifik Filosu'nun büyük kısmının limanda bulunduğunu tespit etmiş ve herşeyin yolunda olduğunu bildirmişti. Bu kıymetli ajan Japon değildi. Bu Honololu'daki postanenin 1476 No. lu mektup kutusunun sahibi Jim idi. Japonlar bu kutuyu 1936'dan bu yana kullanıyorlardı. Bazıları tarafından Friedell olarak bilinen Jim, hakikatte Bernard Jilius Otto Kuehn isimli bir Almandı. Biri Lanikai'de diğeri de Kalama'da olmak üzere iki evi, kotrası vardı. Çok iyi bir yelkenci idi.

Kuehn'in 1936 ile 1939 yılları arasında bankadaki hesabına 70.000 dolar yatırılmış olduğuna bakılırsa çok para kazandığı muhakkak idi.

Dostlarına bu paranın Almanya'daki servetinden geldiğini ve bir Japon bankası aracılığı ile transfer edildiğini söylüyordu. Hakikatte ise parayı Japon Gizli Servisi gönderiyordu.

1940 - 1941 yılları arasında yoğun bir faaliyet gösteren Kuehn'in hesabına 16.000 dolar daha geçmiştir. Pearl Harbour Baskını'nın arifesinde Morimura tarafından Jim'e 14.000 dolar ödendiği anlaşılmıştır.

Japonlar; Kuehn ile posta kutusu 1476 aracılığı ile haberleşiyorlardı. 2 Aralık günü aldığı bir kartpostala göre Kuehn Marimura ile buluştu. Bu buluşmada kendisine yeni kod ve işaretleri verildi. Bu işaret ve kodlar Kuehn'in evlerine ve yatına göre hazırlanmıştı. Lanikai Plajı'ndaki ev, Oahu'nun doğu sahilinde idi. Diğeri ise Lanikai'nin birbuçuk kilometre kadar kuzeybatısındaki bir plaj köyünün bulunduğu yerde idi. Bu evlerden her saat ışıkla işaretler verilecekti. Her saatte verilecek işaretlerin ayrı anlamları vardı. Örneğin gece 24.00 - 01.00 saati arasında Lanikai'deki evin belirli bir odasında ışıkların yanık tutulması "Bütün uçak gemileri limandan ayrıldı" anlamına geliyordu. Aynı şekilde akşam 19.00 - 20.00 saatleri arasında Kalama'daki evin çatı penceresinden gözükcek ışık "bütün savaş gemilerinin limandan ayrıldığı" işaret edecekti.

Bu ışıklarla mesajın iletilmemesi halinde kullanılmak üzere başka tedbirler de alınmıştı. Fuji, ateş yakarak aynı bilgileri ulaştırmak üzere Mavi Adası'na ajanlar gönderdi. Bundan başka Honolulu'daki KGMG Radyo İstasyonu'ndan yayınlanılacak reklamlarla aynı haberler teyit edilebilecekti.

Japonların baskın işini şansa bırakmadıkları anlaşılıyordu. 4 Aralık günü Japon kuvvetleri, saat başlarında istihbarat bilgileri alarak adaya yaklaşmakta idiler. Fuji'den son durum hakkında bilgi istendi. Alınan cevap gayet memnuniyet verici idi.

"DONANMA LİMANDA. ÜÇ SAVAŞ GEMİSİ DAHA GELDİ"

Japon casuslarının gözünden hiçbirsey kaçmıyordu. Bu arada bir İngiliz gunbotu limana girdi ve konsolosluga diplomatik torba getirdi. Bir ajan, geminin yanaşmasını takip etti. Sonra kuryeyi konsolosluga kadar izledi ve gemi hareket eder etmez durumu Tokyo'ya bildirdi. Gerçi Tokyo'nun bu gibi lüzumsuz ayrıntıya ihtiyacı yoktu ama hedefin çok iyi kontrol altında olduğunu göstermesi bakımından bu mesajın ayrı bir önemi vardı.

6 Aralık günü Kita, o anda Pearl Harbour'da Amerikalıların 8 savaş gemisi, üç hafif kruvazörü, 16 destroyeri bulunduğunu bildiren son mesajını çekti. Hakikatte o gün limanda 2 ağır kruvazör, 6 hafif kruvazör, 26 destroyer, 5 denizaltı ve 8 savaş gemisi vardı.

Bu kadar fark mümkündür. Japon casuslarının bulamadığı gemileri nasıl olsa Japon uçakları bulacaklardı. O gece Pasifik'te muazzam bir çelik kütle son hızla yaklaşmaya devam ediyordu. Gemilerdeki bütün telsizler susmuştu. Bütün ışıklar söndürülmüştü.

Gece yarısından sonra Japonya'dan "NİTAKA TEPESİ'NE TIRMANIN" mesajı geldi. Bu taarruza geçin demektir. Karanlıkta uçaklar havalandırmaya başladılar, her birinin pilot kabininde Pearl Harbour'un hava haritaları vardı. Bu haritaların üzerinde numaralanmış küçük kareler vardı. Her pilot hangi kareye gideceğini ve o kare içerisinde nasıl bir hedefe saldıracağını biliyordu.

Bu haritalar, Kita'nın ajanlarından birinin birkaç ay önce Honolulu'da hediyelik eşya satan bir mağazadan aldığı ve havadan limanı panoramik şekilde gösteren bir seri kartpostaldan çıkarılmıştı.

Fiyatı mı? Komple takım kartpostal bir dolar. Bazen insanlar kendi elleri ile kendilerine düşmanlık ediyorlardı ve bunu çok ucuza yaptıkları da oluyordu.

ABD'DEKİ ÖRGÜTLENME

Birçok kimse Pearl Harbour Baskını'nı, Amerikalılar için yüz karası bir olay olarak kabul eder ve bunun Amerikan istihbaratının başarısızlığının sonucu olduğuna inanır. Öte yandan Japonların başarısı, istihbaratın zaferi olarak kıymetlendirilmektedir. Olayları, aradan bunca yıl geçtikten sonra, inceleyince Japon istihbaratının baskının başarılı olması için büyük hizmetler yaptığını görüyoruz. Ancak bu kadar büyük bir hareketin sadece Pearl Harbour'daki Amerikan Donanması'nı safdışı etmekten ibaret olduğunu iddia etmek doğru görülemez. O halde daha sonra yapılacak işler için istihbaratın kesintisiz devam etmesi gerekli idi. Halbuki istihbarat elemanlarının baskının arkasından Japon Başkomutanlığı'na tam bir değerlendirme veremedikleri görülmektedir.

7 Aralık akşamı Oahu'daki bir Amerikalı amiralin; Japonların adaları işgal edeceğini zannediyor musunuz? Sorusuna verdiği "Evet, mutlaka. Fakat bize bir iki hafta müsaade ederlerse kendimizi toparlayabiliriz" cevabı ilginçtir. Japonlar baskının hemen arkasından adalara çıkarma yapmamak suretiyle tarihi bir fırsatı kaçırmış oldular. Çünkü Japon istihbarat elemanları verilen emirlere uygun olarak baskının başarılı olmasına sağlayacak bilgileri temin etmekle yetinmişlerdi. Daha sonraki günlere yön verecek bir çalışma yapmamışlardır.

Amerikalılara gelince, 1941'e kadar Japonlar hakkında taktik bakımdan çok az bilgiye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Stratejik seviyede, kriptoloji alanında ise büyük başarı elde etmişlerdi. Fakat bu alandaki başarı yalnız başına bir felâketi önlemeye yetmemiştir.

Kriptoloji 1922 yılında Washington DC'de yapılan Deniz Kuvvetleri konferansından bu yana yararlı olmuştur. O konferansa büyük ümitlerle katılan Japonlar hüsrana uğramışlardı. Konferansta 10 yıllık bir süre içinde askeri gücünü arttırmamayı, deniz güçlerinin de Amerikan, İngiliz ve Fransız savaş gemilerinin 1.250.000 ton tutan gücüne karşın 315.000 ton ile sınırlanmasını kabul etmek mecburiyetinde kalmışlardı. Toplantı boyunca Amerikalıların, Japonların bütün tekliflerini maharetle bertaraf ettiği görülmüştür. Bu nasıl olmuştur?

Bu muamma 1930 yılında Dışişleri Bakanlığı'nın eski kriptoloji analisti Binbaşı Herbert O. Yarhley tarafından yayınlanan Black Chamber (Ka-

ra Hücre) isimli kitapla çözüme kavuşmuştur. Yardley kitabının ismini vaktiyle Fransa'da kralın muarızlarının mektuplarını açmak ve okumak üzere kurulmuş olan (cabinet noir)'dan almıştır. Yardley'in kitabında yazıldığına göre Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kripto istihbaratı 1922-1923 yıllarında, New York'un göbeğinde tuğladan yapılmış bir binada başlamıştır. Bu binada, Japon Dışişleri Bakanlığı'ndan New York'taki delegasyona gönderilen gizli talimatlar açılıyor ve ilgili makamlara ulaştırılıyordu. Böylece Amerikalılar toplantı masasında Japonların ne dereceye kadar pazarlık edebileceklerini bilerek konuşuyor ve kazançlı çıkıyorlardı.

Tabii Yardley'in kitabı piyasaya çıktığında Kara Hücre kapanmıştı. Çünkü 1929 yılında Dışişleri Bakanı Henry L. Stimson "medeni insanlar başkalarının mektubunu okumazlar" diyerek bu teşkilatı söndürmüştü. Buna kızan Yardley yaptığı çalışmaları yayınlamak cüretinde bulundu. Kitapta yazılanları gerekçe göstermek suretiyle Japonlar 1922 anlaşmasını tek tarafı olarak fesh ettiler ve gizliden gizliye Silahlı Kuvvetleri'ni güçlendirme çalışmalarını hızlandırdılar.

Pearl Harbour Baskını'na kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde, Dışişleri Bakanlığı'nın içerisinde Japon istihbarat faaliyetlerini tespit etmek üzere çok küçük bir nüve bulunuyordu. 1941 yılında Dışişleri Bakanlığı'nın topladığı istihbarat daha ziyade Dışişleri Bakanlığı'nın mütekabilyet esasına göre sahip olduğu imtiyazların kullanılması sonucu idi. Bu teşkilat Washington'da Maxwell M. Hamilton'un başkanlığını yaptığı Uzakdoğu bölümü içerisinde nitelikli elemanların çalıştığı bir Japon masası ile Tokyo'da Büyükelçi Joseph C. Crew'in emrinde görevli kabiliyetli elemanlardan ibaretti. Özel bir istihbarat örgütü olmamakla beraber Dışişleri Bakanlığı bunlardan çok iyi ve kıymetli bilgiler elde edebiliyordu.

Dışişleri Bakanlığı dışındaki, istihbarat teşkilatlarının durumu özetle şöyle idi:

(1) Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı, yabancı ülkelerin arazi yapıları, savaş imkân ve kabiliyetleri, askeri güçleri, askeri faaliyetleri ile ABD'nin ve müttefiklerinin hassas tarafları hakkında bilgi toplayan, bu bilgileri değerlendiren ve ilgili makamlara yayınlayan bir teşkilat idi. Tümgeneral Sherman Miles'in başkanlığındaki bu teşkilat sınırlı çapta karşı istihbarat ile de uğraşıyordu. Ayrıca askeri harita yapım ve kripto işlerinden de sorumlu idi.

(2) Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı, Tümamiral Theodore S. Wilkinson'un başkanlığındaki bu teşkilat iki ana bölümden oluşuyordu. Deniz Albay William A. Heard'ın başkanlığındaki

yurt dışı bölümü; elde edilen, bilgileri toplayan, tasnif eden, tahlil eden ve ilgili makamlara gönderen bölüm idi. Yurt içi bölümü Tuğamiral Howard F. Kingman'ın başkanlığında faaliyet gösteriyordu ve yurt içindeki yeraltı faaliyetleri, casusluk ve benzeri işlerle uğraşıyordu.

(3) Askeri ve deniz ateseleri. Bunlarda karşılıklı anlaşmalara göre Genelkurmay ve Deniz Kuvvetleri İstihbarat başkanlıklarının yurt dışı uzantıları idiler. 1938'den sonra Japonya'daki Askeri Ateşe Yarbay I. Harry Creswell idi, 1939'a kadar Deniz-Ataşesi Deniz Albayı Harold Bemis idi. Yerine Binbaşı Henry H. Smith Hutton atanmıştır.

(4) Federal Tahkikat Bürosu (FBI)'nin başında Edgar Hoover bulunuyordu. Hawaii'de ise Robert L. Shivers bölge sorumlusu idi. Bu büro daha ziyade karşı istihbarat ve karşı casuslukla görevli idi, işlerinin icabı olarak zaman zaman pozitif istihbarat bilgileri de elde ediyordu.

Kara ve Deniz kuvvetlerinin; Amerikan birliklerinin bulunduğu yerlerde muhabere istihbarat unsurları vardı. Ayrıca kriptoloji hizmetleri de bu başkanlıklara bağlı idi. Kara Kuvvetleri Muhabere İstihbarat Teşkilatı'nın başında (daha sonra albay) W.F. Friedman gibi sahasında isim yapmış bir uzman bulunuyordu.

Deniz Kuvvetleri Muhabere Başkanlığı'nda, Muhabere Emniyet Şubesi'nin başında Albay L.F. Safford, Aktarma Şubesi'nin başında Albay A.D. Kramme Kriptografi Araştırma Şubesi'nin başında Binbaşı George W. Lynn bulunuyordu. Ayrıca deniz üs komutanlıklarında da muhabere istihbarat üniteleri vardı. Hawaii'deki muhabere istihbarat sorumlusu Yarbay Joseph J. Rocheford aynı zamanda Oahu, Midway, Samoa ve Dutch Limanı'ndaki kestirme istasyonlarının da amiri idi. Diğer kestirme cihazları Washington'da, Corregidor'da ve batı sahili boyunca kurulmuşlardı.

Bunlara ilaveten Federal Haberleşme Komisyonu (FCC) da telsiz dinlemeleri yapmakta idi. Amiral Yamamoto 3 Ocak 1941 günü Pearl Harbour Baskını'nı planladığında Amerikan istihbarat teşkilatlarının durumu kabaca hatları ile böyle idi. Yamamoto'nun planını pek mahdut kimseler biliyordu. Mamafih sancak gemisi NAGATO'dan Tokyo'ya gönderilen bir mesajdan 27 Ocak 1941 günü Tokyo'daki Amerikan Sefaretisi'nin birinci kâatibi Edward S. Crocker'ın haberi oldu. Haberi ileten Japonlar arasında önemli mevkilerde dostları bulunan Peru Büyükelçisi Dr. Ricardo Rivera Schrieber idi. Haber hemen aşağıdaki mesajla Washington'a iletildi.

“PERU BÜYÜKELÇİSİ, JAPON KAYNAKLARI DA DAHİL OLMAK ÜZERE ÇEŞİTLİ KAYNAKLARDAN JAPONYA İLE ABD ARASINDA BİR ANLAŞMAZLIĞIN ÇIKMASI HALİNDE JAPONLARIN ELLERİNDEKİ BÜTÜN GÜCÜ VE MALZEMİYİ KULLANARAK PEARL HARBOUR'A BASKIN TAARRUZU YAPMAYA NİYETLİ OLDUKLARINI İŞİTTİĞİNİ, ELÇİLİK MENSUPLARINDAN BİRİNE BİLDİRİMİŞTİR, PERU ELÇİSİ BU RİVAYETLERİ HAYAL OLARAK KIYMETLENDİRMEKTEDİR, BUNUNLA BERABER KARARGÂHINDA BİR KİŞİYİ HABERDAR ETMEK LÜZUMUNU DUYMUŞTUR”

Büyükelçi Grew aynı gece, tuttuğu günlüğe bu akılalmaz dedikodu hakkında not düşmüştür.

Washington'da bu mesaj kıymetlendirilmek ve görüş verilmek üzere Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na aktarıldı. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda bu işte çalışan uzmanların ekseriyeti Amerika'ya karşı harekete geçmeden önce Japonların iki defa düşünmeleri gerektiği üzerinde birleştiler. 1 Şubat 1941 günü verilen cevapta “Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı bu dedikoduları önemli görmemektedir” Ayrıca Japon Kara ve Deniz Kuvvetleri'nin hali hazırdaki durumu ve dağılımı konusundaki bilgilere göre Pearl Harbour'a hemen veya yakın bir gelecekte bir harekât beklenmemektedir denilmiştir.

Tabii, bu kanaat bazı vakialara dayanmakta idi. O tarihte Japon kara birliklerinin çekirdeğini teşkil eden Kwantung Ordusu Manchurya'da bulunuyordu ve politik çevrelerde Japonların, Rusya'ya saldırmak için bahaneler aradıklarından söz ediyorlardı.

Her şeye rağmen 1941 Haziranı'nda Rusya'nın Japonya için muhtemel veya mutasavver bir hedef olmaktan çıktığı belli olmuştu. Amerika, Japon niyetleri hakkında kesin bilgiler elde etmiş bulunuyordu. Bu bilgi Manchukuo'daki bir istihbarat ajanının Dışişleri Bakanlığı'ndaki amirine çektiği bir mesajdan kaynaklanmakta idi. Hsinking'deki elçiliğin ikinci kâtibi Sovyetler Birliği'nin her an dağılabileceği hususundaki Alman iddiaları üzerine Kwantung Ordusu'nun komuta kademesinin görüşlerini de yansıtan mesajında “Ülkenin coğrafi genişliği ve insan sayısı bakımından üstünlüğü ve kışın yaklaşmakta oluşu, sonucun hesaplanmasında dikkatle incelenmelidir. Rusya halen tamamen komünist olduğundan Stalin'i devirmek üzere bir karşı devrim ihtimali çok zayıftır. Japonlar böyle bir savaşta Almanlarla birlikte Rusya'ya taarruz etmek yerine, bekleyip görmeyi tercih etmelidir. Çin üzerindeki emellerini tahakkuk ettirmek üzere faaliyetlerini arttırarak sürdürmelidir. Zira Çin işini hallettikten sonra, onunla birlikte Amerika'ya dönmek daha başarı vaat eder görülmektedir” demektedir.

Japon istihbarat örgütleri arasında teati edilen böyle önemli bir mesaj Amerikalıların eline nasıl geçmişti? Cevabı çok basit: Amerikalılar, Japonların diplomatik mesajlarda kullandıkları kriptu sistemlerini çözmeği başarmışlardı. Bu işlerde yüzlerce analize çalıştığı halde Japonlara bir bilgi sızmamıştı. Tabii Japonların güvenliği açısından çok büyük bir tehlike oluşuyordu.

Bu iş, telsizin askeri amaçlarla kullanılmasının yaygınlaştığı Birinci Dünya Savaşı yıllarına dayanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında da kriptu analizi, istatistiklere, insan zekâsına, istihbaratla anahtarların elde edilmesine, düşmanın uygulama hatalarına ve çok defa da tesadüflere bağlı yorucu, sıkıcı bir iş idi. Amiral Zacharias Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın 2646 No. lu odasında geçen günlerini anlatırken "Hiçbirimizin bir kelime söylemeden sadece önündeki endeksleri seyrettiği ve karşılaştığı saatler geçirdi. Bu harf ve rakam dolu cetvellerden yararlanarak bulmaca çözer gibi uğraşır dururduk" demiştir.

Tabii kriptu analizcilerinin gözmeye çalıştığı kodlu ve şifreli mesajlar telsiz dinleme istasyonlarından geliyordu. Ayın tek günleri alınan mesajlar Deniz Kuvvetleri'nde, çift günlerinde alınan mesajlar ise Kara Kuvvetleri'nde açılmaya çalışılıyordu. Açılan mesajlar, çok defa Japonca konuşmasını bilmeyen insanlar tarafından tercüme edilir ve 14 kopya yapılarak White House ve Dışişleri Bakanlığı da dahil olmak üzere ilgili yerlere gönderilirdi.

Bu yolla bir telsiz operatöründen başlayan ve en üst düzeyde siyaset adamına, yetkili komutana kadar uzanan zincir vasıtasıyla en önemli bilgiler akıp duruyordu. Burada bir noktayı belirtmekte yarar görmekteyim. İstihbarat memurlarının görevi istenilen bilgileri en doğru şekilde elde etmektir. Bunların kıymetlendirilmesi başkalarının işidir. Bilgileri kıymetlendirenlerin işi de çok zordur. Çok defa çeşitli kaynaklardan toplanan bilgiler birbirine uymamaktadır. Bu durumda bürokratlar riskli telkinlerden ziyade kendilerini her zaman haklı gösterecek ifade tarzlarını seçerler.

En üst kademede bu işlerin içine girmemiş insanlar bulunur. Dolayısıyla üç kademeden birbiri ile uyumu, birbirine karşı güven ve birbirini tamamlaması üzerinde durulması gereken bir husustur. Örneğin Washington'da, Roosevelt'in yerinde Churchill otursa idi, Pearl Harbour Baskını olabilirdi mi?

Her halükârda 2 Aralık 1941 günü ele geçen bir mesajın Amerikalıların gözünü açması lazımdı. Bahse konu mesaj Tokyo'dan geliyordu ve Washington'daki büyükelçiliğe ellerindeki kod ve şifreleri yok etmelerini bildiriyordu. Bu mesaj Japonların savaşa hazırlandığına bir işaret kabul edilebilirdi.

No. 867

GİZLİ

1. BAŞKANLIĞINIZDA BULUNAN TELEMPRİMÖR KODLARINDAN HALEN KOD MAKİNALARI İLE BİRLİKTE KULLANILANLARLA, O KODLARINDAN BİRİ İLE L KISALTMA KODU DIŞINDAKİ BÜTÜN KODLARI YAKARAK İMHA EDİNİZ. MUHAFAZANIZ ALTINDA BULUNAN DİĞER BÜTÜN KODLARI DA YAKINIZ.

2. TEK KODLU SİSTEMİ KULLANMAYA HEMEN SON VERİNİZ VE BU MAKİNAYI TAMAMEN İMHA EDİNİZ.

3. BU İŞLERİ TAMAMLADIĞINIZI "HARUNA" KODU İLE BİLDİRİNİZ.

4. SİZİN UYGUN GÖRECEĞİNİZ EN UYGUN ZAMANDA VE ŞEKİLDE GELEN VE GİDEN BÜTÜN MESAJLARLA DÖKÜMAN DOSYALARINI İMHA EDİNİZ.

5. TELGRAF MEMURU KOSAKA'NIN GETİRDİĞİ BÜTÜN KODLARI İMHA EDİNİZ.

(860 NO.LU MESAJIMDA BELİRTİLEN MEKSİKA İLE TEMAS KURMANIZA ARTIK LÜZUM KALMAMIŞTIR).

Bu mesaj ABD'de devlet çarkı içerisinde ilerledi ama bir ilgi gördüğünü veya bir karara ışık tuttuğunu bugün dahi söylemek mümkün olmuyor.

Japon Deniz Kuvvetleri'nin telsiz haberleşmesini dinleyen istasyonlar aynı günlerde bu mesajın dışında da çok kıymetli taktik ve harekât bilgileri topladılar. Gerçi o günlerde Amerikalılar, Japonların kullandığı bütün kodları çözmüş değillerdi ama ellerindeki bilgilerle yakaladıkları mesajların yazılış şeklinden, yapılan dikkatsizliklerden yararlanacak bazı ipuçları çıkarabiliyorlardı.

Dinleme istasyonlarından biri de Hawaii'deki 14 ncü Deniz Üs Komutanı Amiral Claude C. Bloch'a bağlı olarak Yarbay Joseph J. Rocheford'un emrinde faaliyet göstermekte idi. Yarbay bir miktar Japoncası ile tercümeleri ve analizleri kendi yapıyordu. Elindeki cihazlar pek yeni olmadığı, personel sıkıntısı çektiği ve cihazlarının arasında bir hayli mesafe bulunması gibi güçlüklerle rağmen Rocheford başarılı hizmetler yapıyordu.

Yeni ve modern cihazlar temini için gösterdiği çabalardan sonuç alamayınca 1941 yazında amiralin de desteği ile Pearl Harbour'daki cihazlarını elden geçirmiş, Midway ve Palmyra adalarına birer kestirme cihazı kurmuştu.

Pasifik Filo Donanması'nın İstihbarat Subayı Binbaşı Edwin T. Layton'un komutanının önüne serdiği taktik bilgilerle, harekâta ait bilgilerin büyük bir kısmı Rocheford'un birliklerinin tespit ettiği seylerdi. Pearl Harbour Baskını'nın zamanı yaklaştıkça bu bilgilerin miktarında ve inandırıcılığında artış görülmekteydi.

Kasım ayı boyunca Rocheford, Japon darbe kuvveti ile temasını sürdürdü ve dinleme sonuçlarına göre yaptığı kıymetlendirmeleri komutanlığa göndermeye devam etti. Sık sık çağrı işaretlerinin ve düzenlemelerin değişmesi Pasifik'te birşeyler olduğuna delaletti. Her gün bunları Amiral Bloch'a arz ediyor ve mesajla da Pasifik Donanması Başkomutanı Amiral Husband E. Kimmel'e bildiriyordu. Rocheford, Japonların faaliyetlerini arttırdıklarını ilk defa 1 Kasım günü sezmişti. Japonların kasım başında bütün çağrı işaretlerini değiştirmişlerdi. Amerikalılar Yokosuka'daki Ana Üs Komutanlığı'ndan filo komutanlarına gönderilen çok ivedi mesajları yakaladılar. 3 Kasım tarihli istihbarat raporunda "Tokyo'dan genei direktifler gelmektedir. Bugüne kadar Tokyo'dan bu kadar fazla mesaj gelmemiştir, bu nedenle gelen mesajların önemi hakkında bir tahmin yürütmek mümkün olamamaktadır. Bu mesajların belli konularda başlıca komutanlara verilen emirler olduğu kanaati kuvvet kazanmaktadır. Çağrı işaretlerinin değiştirilmesi için daha büyük bir sebep olmalıdır" deniliyordu.

1 Aralık günü muhabere istihbarat raporları Japonların büyük çapta bir harekâta girişeceklerini belirtmektedir. Özel görev kuvvetinin hareket halinde olduğu anlaşılmıştır. Bütün raporlardan ikinci, üçüncü ve birinci filolara mensup gemilerden oluşan büyük bir gücün Japon sularını terk ettiği sonucu çıkarılmaktadır.

Japon uçak gemilerinde tam bir telsiz susması uygulanmaktadır. Bu nedenle onların ne olduğu hakkında bir bilgi alınamamaktadır. Amiral Kimmel bu durumdan endişe etmeye başlar ve istihbarat subayına "Ne; uçak gemilerinin nerede olduklarını bilmiyormusun? Yani onlar şu sırada (Pearl Harbour Limanı'nın bulunduğu) Diamond head'a yol alıyor olabilirler ve sen bundan haberin olmadığını mı söylemek istiyorsun" diye haşlar. İstihbarat subayı da şimdiye kadar ortaya çıkmaları lazımdı diye cevap verir. Konuşmalarla kimsenin karnı doymayacak, Amerikalılar çaresiz bekleyeceklerdi ve nerede oldukları bilinmeyen uçak gemileri 7 Aralık günü sabahı ortaya çıkacaktı.

Pearl Harbour felaketinin müsebbibi olarak Kara ve Deniz Kuvvetleri'nin hazırlıksız oluşları ve tedbir almayışları gösterilir. Tabii bundaki hakikat payı inkâr edilemez. Ancak Amerika'nın bu hale düşmesinde Kara ve Deniz Kuvvetleri kadar siyaset adamlarının elini kolunu bağlayan hukukçuları göz ardı etmemekte yarar vardır.

O tarihlerde Amerika Birleşik Devletleri'nde Adalet Bakanlığı bütün Bakanlıkların üstünde idi. Hak, hukuk, insan hakları, özgürlük, hukuk devleti kavramları Amerikan savunmasının asli unsurları gibi kıymetlen-diriliyordu. Dolayısıyla silahlı kuvvetlerin elini kolunu bu kavramlarla firenleyen adalet mekanizması casusların Amerika'daki faaliyetlerine bilmeden arka çıkmış oluyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce ABD'nin yabancı casuslara karşı korunması dağınık durumda idi. Bu problemle uğraşmak üzere merkezi bir karşı istihbarat teşkilatı yoktu. Görünüşte bu, FBI'n görevi idi. Ancak, Kara ve Deniz Kuvvetleri'nin de istihbarata karşı koyma örgütleri vardı. Askeri makamların kimseyi tevkif etme yetkisi olmamakla beraber bunlar kendilerini, askeri ve sınırların bekçisi sayıyorlardı.

Avrupa'da savaş çıktığı günlerde, Başkan Roosevelt 6 Eylül 1939'da yayınladığı direktifle casusluk, sabotaj ve bitaraflık şartlarının ihlali gibi konuların araştırılması için FBI'yi görevlendirdi.

Roosevelt'in daha fazla birşey yapması pek mümkün görünmüyordu. Çünkü eyaletler, vilayetler, belediyeler veya özel sektör tarafından beslenen güvenlik kuvvetlerine doğrudan emir vermeye yetkili değildi. Ancak onlardan yeraltı faaliyetleri hakkında elde ettikleri bilgileri FBI'a bildirmelerini rica edebilirdi.

Başkanın direktifine rağmen kargaşa ve karmaşa azalmadı. Bu nedenle de yabancı ajanlarının rahat rahat çalışmalarına mani olunamadı. Tabii casuslar için en müsait yerlerden biri de Hawaii idi. 1941 Aralık'ında FBI'n elinde 2.602 ajan varken Hoover, bunlardan sadece dokuz tanesini Honolulu'da görevlendirmişti. Buna mukabil Deniz Kuvvetleri'nin daha ziyade karşı casuslukla görevli bölge istihbarat bürosunda 100 kadar subay, tercüman ve mütercim bulunuyordu. Kara Kuvvetleri de karşı casuslukla uğraşıyordu, ama onların bu görev için ayırdıkları personel sayısı Deniz Kuvvetleri'ndekiler kadar kabarık değildi.

İlk bakışta çeşitli örgütler arasında takdire şayan denebilecek derecede sıkı bir işbirliği yapıldığı görülmüyordu. Fakat işler dışardan görüldüğü kadar güzel ve iç açıcı değildi. Örgüt başkanları arasında çirkin bir mücadele sürüp gidiyordu. Birbirlerini küçük düşürmek amacı ile büyük operasyonlar yaptırıyorlardı. Herhangi bir konuda gözetleme yapılırken baş-

ka bir örgütün elemanı ile karşılaşıldığı anda operasyon durduruluyordu. Güvenlik örgütleri birbirlerinin faaliyet ve sorumluluk alanlarına dahiyorlardı. Çok defa da örgütler arasında yetki, sorumluluk gibi hukuki sorunların mücadelesi yapılırken birçok fırsat elden kaçıyordu.

Örneğin 1941 Kasımı'nda, FBI, Hawaii'deki Japon istihbarat faaliyetini idare ettiğini tahmin ettikleri Japon Başkonsolosu'nun telefonunu dinlemeye başlamıştı. Bu yolda, tam bir sonuç alamadan Federal Haberleşme Komisyonu (FCC) ile Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı durumu öğrenerek FBI'nın telefon dinlemesini önlediler. FBI'nın faaliyeti önledikten sonra Federal Haberleşme Komisyonu ile Deniz kuvvetleri istihbarat Başkanlığı arasında yetki ve sorumluluk anlaşmazlığı ortaya çıktı. Sonunda onlar da bu işi bıraktılar ve Başkonsolosta Pearl Harbour Baskını'na kadar telefonunu serbestçe kullanabildi.

Bu çekişmelerden bıkan ve arzu ettiği şekilde çalışma imkânı bulamadığı için üzülen Hoover 1940 Aralığı'nda Honolulu'daki bölge sorumlusu Robert L. Shivers'e "Büro şu anda Hawaii bölgesindeki Japon istihbaratını takip etme sorumluluğunu yüklenmenizi arzuya ve tavsiyeye şayan bulmamaktadır" şeklinde bir emir verdi ve böylece FBI Hawaii'de Japonlarla sürdürdüğü savuştan çekilmiş oldu.

O tarihe kadar FBI, Japonlar hesabına çalışan 770 şüpheli şahıs tespit etmişti. Her birinin ne yaptığını biliyor fakat onları tesirsiz hale getirmek için birşey yapamıyordu. Bu şüpheli şahıslardan biri de Tachibana isminde yarbay rütbesinde bir Japon deniz subayı idi. ABD'ye yarı resmi bir görevle, lisan subayı olarak, gönderilmişti. 1941 Mayıs'ında Büro, yarbayın ajan olduğunu gösteren delillere sahip olunca, Dışişleri Bakanlığı'na müracaat ederek yarbayı tevkif etmeleri için izin istedi. 27 Mayıs günü bakanlık FBI'a müsaade ettiğini bildirdi. Yarbay Los Angeles'ta gözaltına alındı. 14 Haziran günü Büyükelçi Nomura, Dışişleri Bakanı Hull'u ziyaret etti ve iki ülke arasındaki dostane münasebetlere gölge düşürülmemesi için Tachibana'nın muhakeme edilmeden Japonya'ya gönderilmesini rica etti. Hull bu görüşme hakkındaki notlarında : "durumu dikkatle inceledim ve Nomura'nın isteğini yerine getirmeye karar verdim" diye yazmıştır.

Tochibana gibi elebaşlarını ortaya çıkarmak kolay oluyordu. Yakananan kuşun, Dışişleri Bakanlığı'nın tasvibi ile kafesten salıverilmesi FBI'ı üzecek ciddi bir müdahale idi. Bu nedenle Pearl Harbour Baskını'nı sadece askeri bir basiretsizlik olarak görmek ve generallerle amiralleri suçlamak yeterli değildir. Bu olay, bir bakıma Amerika'nın iç güvenliği bakımından da bir faciadır.

Her olaydan sonra olduğu gibi Pearl Harbour Baskını sonrasında da üst düzeydeki general ve amirallere bombardıman sırasında nerde oldukları sorulmuştu. General George C. Marshall bombalar patlarken, kati olarak ne yaptığını hatırlamadığını söylemiştir. Kara ve Deniz Kuvvetleri bir pazar sabahı, hiçbir tedbir almadan bir felâketi beklerken yalnız değildi. Aynı basiresizlik Adalet Bakanlığı'nda da görülyordu.

Başsavcı Francis Biddle Detroit'te idi. Hoover New York'ta bulunuyordu. Yardımcısı Edward A. Tamm'da dahil olmak üzere üst düzeyde birçok görevli Washington Red skin ile Philadelphia Eagles arasındaki Amerikan futbol maçına gitmişlerdi.

O anda Amerika'nın iç emniyeti ile sorumlu organlar da kendi Pearl Harbour facialarını yaşamakta idiler. Birbirleri ile mücadele etmekten o kadar yorgun düşmüşlerdi ki Amerika topraklarındaki düşmanlarla mücadele edecek halleri ve dermanları kalmamıştı.

Savaş başladıktan sonra da FBI'in yabancı istihbarat ajanları ve sabotajcıları ile aktif bir mücadeleye girişip girişmediğini münakaşa etmeye lüzum yoktur. Büronun başarısı daha ziyade karşı kampların hatalarından kaynaklanmıştır. Örneğin, Abwehr'in başkanlığını yapmış olan General Von Lahousen'in savaştan sonra bu konudaki, "Alman istihbarat yetkilileri hiçbir zaman, Amerika'ya casuslar ve sabotajcılar yerleştirme cesaretini gösterememişlerdir." sözleri yukarıdaki görüşü doğrulamaktadır. Abwehr, Almanya'ya sempati duyan grupların bulunduğu ülkeler dışında pek fazla başarılı olamamıştır.

1941 başında FBI Amerika'da faaliyet gösteren en önemli bir Nazi şebekesini ortaya çıkarmıştır. Şebekenin başında Ohio'lu Kurt Frederick Ludwig bulunuyordu. İkinci derecedeki elemanların yönetimi ise Julio Lopez Lido adına düzenlenmiş bir pasaportla dolayan Abwehr ajanı Ulrich Von der Osten tarafından yapılyordu. Osten satış mümessili olarak Shanghai'den New York'a kadar geniş bir bölgede dolayıp, örgütler kuruyordu. Osten'in New York'ta Times Square de bir trafik kazası sonucu ani olarak ölümü FBI'ı Ludwig'e götürmüş oradan da şebekenin diğer elemanları yakalanmıştır.

1940 yılında FBI, Abwehr'in mikro-nokta sistemi ile bilgi kaçırdığını tespit etmiştir. 1941 yılının yaz başında FBI, iki denizaltı ile Amerika'ya sokulan bir grup Almanı yakalamıştır. Bu grup, Amerikan aliminyum endüstrisine sabotajlar yapmakla görevlendirilmişti. Başarılı olsalardı Amerika'nın savaş yıllarındaki uçak imalatını ciddi şekilde ağırlaştırmış olabilirdi.

Bugün bile, ND-98 olarak bilinen bir Alman ajanı Montevideo'ya ayak basar basmaz, Amerikan Elçiliği ile temas kurmuş ve iki tarafa da çalışmaya başlamıştır. Bu ajanın görevi, Amerika'da bulunan üç Alman casusun topladığı bilgileri Uruguay'da bulunan gizli bir telsizden Almanya'ya ulaştırmaktı. FBI işin içerisine girince bu ajan faaliyetlerini New York'tan sürdürmek için Abwehr'den müsaade istedi. FBI'in de yardımı ile New York'ta Long Island semtinde güzel bir yere yerleşti, telsizini de kurdu ve burada 4 Aralık 1941 tarihinden 2 Mayıs 1945'e kadar FBI'in kontrolünde olmak üzere 2.829 mesaj gönderdi. Bunlardan 824 tanesi Almanların eline geçti. 1 Haziran 1944 günü çektiği mesajında büyük bir cüretle çıkartma gemilerinin inşaatındaki aksaklık yüzünden Fransa sahillerine yapılması planlanan çıkartmanın gecikeceğini, bu nedenle de İngiltere'deki çıkarma birliklerinin Akdeniz'e sevk edilmeye başlandığını bildiriyordu.

2 Mayıs 1945 günü İngilizler, Hamburg'taki istasyonu ele geçirince artık ND-98'in mesaj göndererek Almanları oyalamasına ve yanıtmasına lüzum kalmamıştı.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında FBI Kuzey, Orta Güney Amerika'daki bütün sahilleri kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Oralarda görevli birçok Abwehr bölge sorumlusunu bulup ortaya çıkarmıştır. Bunlar arasında, Şili'deki Binbaşı Ludwig von Bohlen ile daha sonra O'nun yerine gelen Bernardo Timmerman, Brezilya'daki Josef Jacob Johannes Starziczny ve Otto Uebele sayılabilir. FBI, ayrıca geniş çapta kaçakçılık olayını da ortaya çıkarmayı başarmıştır. Almanlar o yıllarda Venezuela'dan elmas cevheri, Columbia'dan platin cevheri gibi stratejik maddeler almakta idiler. Bu işleri idare eden İngiliz Banker Harold Ebury, Kaliforniya'nın Monterey Şehri'nde muhteşem malikânesinde yakalanması ile kaçakçılık büyük ölçüde sona erdirildi.

FBI'in bir görevi de Amerika'daki esir kamplarından kaçan Almanları yakalamaktır. Bir ara sayıları 400'ü bulan savaş esirleri arasında, ortalama olarak, her ay 75 firar oluyordu. Savaş süresince kaçanların toplamı 2.803'ü bulmuştur ve FBI bunlardan 3'ü hariç diğerlerini yakalamayı başarmıştır.

J. Edgar Hoover casus avını aralıksız sürdürdü. Fakat bu çalışmaları fazla abartmadan, halkı korkutmadan devam ettirmeye gayret gösterdi. Batı sahillerinde yaşayan Japon - Amerikan karışımı 120.000 ailenin belirli alanlarda toplaması fikrine karşı çıktı. Böyle bir tedbirin faydasına inanmıyor, birçok ailenin başta ekonomik nedenlerle olmak üzere, Amerika'dan soğuyacağını hesaba katıyordu. Fakat tezini kabul ettiremedi ve bu aileler ordunun gösterdiği kamplara yerleştirildiler.

Bu kampanyanın desteklenmesinde, ırkçılık ve iş rekabeti ön planda geliyordu.

Almanların, İtalyanların ve Japonların, Amerika'da büyük çapta istihbarat ve sabotaj faaliyetine girişmişlerinin, savaşın gidişi üzerinde Amerika Birleşik Devletleri lehinde etkisi olduğu muhakkaktır. Böylece FBI'nın işi kolaylaşmış olmaktadır. Aşağıdaki iki olayın da FBI'nın casuslarla mücadelesine büyük yardımı olmuştur.

Birinci olayda, 1941 Haziranı'nda, yani Pearl Harbour Baskını'ndan 5 ay önce Maliye Bakanlığı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Orta ve Güney Amerika ülkelerindeki Alman ve Japon yatırımlarını dondurma kararı aldı. İstihbarat ve sabotajın can damarı paradır. Dünyanın en iyi gizli servisi dahi paraya muhtaçtır. Parasız çalışamaz.

Diğer olayda ise bir zekâ oyununun rolü olmuştur. Amerika savaşa katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Alman istihbaratının faaliyet merkezi New York idi. Pearl Harbour Baskını'ndan önce konsolosluk kapatılırken konsolosluk mensupları bütün evrakları yakmak istediler. Dick Holland adındaki hademeyi çağırarak kalorifer kazanını ateşlemesini söylediler. Dick Holland iki gözlü kazanın bir yarısını tutuşturdu. Almanlar evrakları getirip yakması için Holland'a verince Holland evrakları kazanın yanmayan tarafına doldurdu. Bu suretle evraklar sıcaktan biraz kavrulmakla beraber yanmadan FBI'nın eline geçmiş oldu.

Bu evrakların arasında ABD'deki Alman casuslarının ve onlara bilgi veren kişilerin tam listesi vardı.

DONOVAN EFSANESİ

1942 yılının Ocak ayında birgün Başkan Roosevelt, Savunma Bakanlığı'ndan William J. Donovan'ı Beyaz Saray'a çağırması ve konuşma arсында gayet kesin ve biraz da sertçe "istihbarat hizmetimiz yok" demişti.

Başkanın istihbarat konusundaki üç kelimeyi paylaşan General Dwight D. Eisenhower, savaştan sonra yayınlanan "Crusade in Europe" isimli kitabında bu hususta şunları yazmaktadır :

"Amerika; savunmasının yetersizliğinin farkına vardığında İkinci Dünya Savaşı birinci yılını doldurmuştu., en büyük engel psikolojikti. Çünkü Amerika hâlâ uykuda idi. 1940'ta Fransa'nın düşüşü; bizi uyanırdı - Bizi derken diğer profesyoneller gibi bütün profesyonel askerleri kast ediyordum- tehlikeyi tam olarak anlamamıza yetmemişti.

Savunma Bakanlığı'nda istihbarat alanında planlamaların tatbikine imkân bırakmayan bir anlayışsızlık hüküm sürüyordu. İki dünya savaşı arasında gerçekleri ortaya çıkaracak bir istihbarat sistemi için lüzumlu temel unsurları meydana getirmek üzere hiçbir fon ayrılmamıştı. Bu alanda yaptığımız yegâne iş birçok yabancı ülkede askeri ataşe bulundurmak-tan ibaretti.

İstihbarat toplamak için gereken ödenekler verilmediğinden bu görevlere daha ziyade mali durumu müsait olan subaylar gönderiliyordu. Bu şekilde atanan subayların, sosyal çevrelerdeki itibarı iyi olmakla beraber istihbarat faaliyetleri pek verimli olamıyordu. Savunma Bakanlığı'nda da istihbarat başkanlarının atanmasında istihbaratçılık kabiliyeti, bilgi ve becerisi gibi şeyler aranmıyordu. Böyle olunca atışelerin görev sürelerini uzatmakta pek bir işe yaramıyordu.

Genelkurmay'daki İstihbarat Başkanlığı birçok bakımdan üvey evlât gibi görülmüyordu. Şöyle ki barışta general kadrosu sınırlı olduğundan her başkanlığa general verilmiyor ve bir başkanlığın başına albay koymak gerekiyordu. Bu başkanlık daima istihbarat oluyordu. Bu kadroya sıradan bir general vermektense çok kabiliyetli bir albay verilmesinin daha da yararlı olabileceği iddia edilebilir. Ne var ki bu işe uygun albaylarda istihbarat hizmetine verilmiyordu. Bu uygulama, istihbarata önem verilmediğini açıkça göstermektedir. Okullarımızda da aynı tutum göze çarp-

maktadır. Derslerde muharebe keşfi ve istihbarat hakkında bazı teknik bilgiler verilmekle beraber bu konular üzerinde fazla durulmamaktadır.

Savunma Bakanlığı'na ulaşan bazı istihbarat bilgilerini analiz edebilecek yetenekte bir avuç insan vardı ve bunlar kendi başlarına istihbarat araştırmasının ve analizinin çekirdeğini oluşturluyorlardı.

Savaşın birinci yılında bu noksanlıklar birbiri üzerine binerek kendini hissettirir hale geldi. Başlangıçta İstihbarat Başkanlığı kendi teşkilatı için bir çalışma plânı yapacak ve hatta düşmanlar hakkında toplanacak bilgilerin cinsini tespit edecek durumda bile değildi. Bu dairenin başkanı harekât ve plan şubelerine uğrayarak "size nasıl bir yardımda bulunabilirim" diye sormaktan fazla birşey yapamazdı."

Tabiki gerçek durum Eisenhower'ın kitabında bahsettiği kadar kötü değildi. Amerikan istihbaratının başarılı olduğu taraflarda vardı. Bu karamsar tanımlamada; istihbaratın zor bir hizmet oluşunun, yapılanların hepsinin ortaya konulamayışının ve mesleğin tabiaten nankör oluşunun büyük rolü olmaktadır.

Örneğin Başkan Roosevelt'in istihbaratımız yok dediği günlerde, Amerikan Kara ve Deniz Kuvvetleri'nde fevkalade başarılı bir kriptografik istihbarat yapılmaktaydı ve düşmanların en önemli mesajları çözülebiliyordu. Bunların sayesinde Amiral Chester W. Nimitz kısa zamanda Japonlardan Pearl Harbour'un intikamını almak imkânını buluyor ve savaşın kaderi değişebiliyordu. Doğru bir kıymetlendirme yapabilmek için Amerikan istihbaratının zayıf tarafları gibi kuvvetli taraflarının da ortaya konulmasında yarar vardır.

Pearl Harbour Baskını'ndan sonra Nimitz, düşmanın ikinci olarak ne-reye saldıracığını öğrenmek mecburiyeti ile karşı karşıya idi. Sonunda önsezileri ile Japonların ilk hedeflerinin Oahu Adası'nın 1.100 denizmili batı ve kuzeybatısındaki manolya ağaçları ile kaplı Midway Adası olacağına kani oldu.

Nimitz'in tahmini isabetli idi. Çünkü, Tokyo'da Yamamoto, Midway Adası'nı ele geçirerek Amerikalıların Pasifik Donanması'ndan arta kalan gemilerini de imha etmeye karar vermişti.

Nimitz'in istihbarat subaylarının elindeki bilgiler çok azdı ve bilhassa Japon Donanması hakkındaki bilgileri noksandı.

Yamamoto'nun 11 savaş gemisine karşılık Nimitz'e Japonların 2-4 savaş gemisi olduğu söylenmişti. Japonların, Amerikalıların tespit edemediği 6 hafif kruvazörü vardı. Amerikalılar, Japonların 16-24 destroyeri

olduğunu kabul ettikleri halde, hakiki mevcut 49 idi. Amerikalılara göre 8-12 arasında olan denizaltı sayısı 16 idi.

Yamamoto'nun gücü hakkında noksan bilgi edinmenin bir bakıma Amerikalılara yararı olmuştur. Halbuki durumu bilse idi, Nimitz'in gözünü karartarak o parlak savaflara girip girmeyeceği düşünülmeğe değer, çünkü Nimitz'in gemi olarak gücü oldukça zayıftı. Ancak elinde kripto analizci-leri gibi çok kıymetli bir silah vardı.

Muhasematın başlamasından sonra her Japon Filosu'na muhtelif kod- lar tahsis edilmişti ve bu kodlar belirli sürelerle değiştiriliyordu. Böyle ol- masına rağmen, Amerikan kripto analizcileri telsiz trafiğini incelemek su- retiyle Japonların niyetleri ve tertibatları hakkında oldukça yeterli fikir sahibi oldular. Trafiğin miktarı, çağrı işaretlerinin tekrarlanma aralığı, mesajların uzunluğu ve kullanılan kodların cinsi Yarbay Rocheford ve ar- kadaşları tarafından sabırla ve titizlikle tasnif ediliyordu. Sonunda Ya- mamoto'nun yeni bir saldırıya hazırlandığı kanaatine varıldı. Mesajlarda saldırı yeri olduğu sanılan AF ve AF kodu nereyi gösteriyordu? Bunu bulmak lâzımdı. Çünkü hedef Midway olabileceği gibi, Hawaii veya Aleu- tian adaları, New Caledonia, hatta Sydney olabilirdi.

1942 ilkbaharında bu bilmecenin çözülmesi şart idi. Nimitz bunu anla- mak için, Midway'deki Yarbay Cyril T. Simard'a adanın su şebekesinin bozulduğunu bildiren bir mesaj çekmesini emretti. Yarbay istenilen mesa- jı açık olarak gönderdiği için Japon dinleme istasyonları da bu mesajdan haberdar oldular. Rocheford ve ekibi Japonların tuzaga düşüp düşmedik- lerini anlamakta gecikmediler. Üç gün sonra alınan bir Japon mesajında AF'deki su şebekesinin arızalı olduğu hakkında bilgi edinildiği yazılıydı.

Japonların yeni hedeflerinin Midway olduğu öğrenilince Nimitz kendi planlarını ona göre yaptı ve 1942 Haziranı'nda büyük bir deniz savaşına girişti. 5 Haziran sabahı Yarbay Rocheford, Yamamoto'nun sancak gemi- sinden yayınlanan "Midway'in işgali durdurulmuştur" mesajını getirince Amiral Nimitz savaşı kazandığını anladı.

Midway Harekâtı sonrasında Amiral Yamamoto'nun midesinde ağrı- lar başladı. Bir hafta kadar yatmak mecburiyetinde kaldı. Doktorlar fiziki bir neden bulamıyorlardı. Tamamen psikosomatik bir olaydı. Yamamoto, Midway Savaşı'nı kaybetmekle Japonya'nın savaşı kaybetmiş olduğunu herkesten önce anlamış ve üzüntüden hasta olmuştu. Midway Adası'nı ele geçirememek kötü idi. Ancak daha kötüsü bu savaşta bütün uçakları ile dört uçak gemisinin ve bir hayli pilotun zayı olması idi. Endüstriyel kapa- sitesi sınırlı olan Japonya için bu affedilir bir kayıp değildi.

Yamamoto, Amerikan kriptanalizcilerine yenilmişti. Bir müddet sonra ölümü de onların yardımı ile olacaktı. 1943 yılının yaz başında, aşağı yukarı Midway Savaşı'ndan bir yıl sonra, Yamamoto, Solomon Adaları'ndaki savaşları yerinde izlemek üzere Tokyo'dan ayrıldı. Denetleme programı Amerikan kriptanalizcileri tarafından açıldı. Bu seyahat sırasında Yamamoto'nun uçağı düşürüldü ve general öldü.

Kriptanalizciler, Pasifik savaşlarında rollerini etkili bir şekilde oynamaya devam ettiler. Ancak ara sıra bazı işgüzarların kurbanı oluyor ve sıkıntılara düşüyorlardı. Bir defasında Chicago Tribune Gazetesi Midway Muharebesi'nde kriptanalizcilerin oynadığı rolü anlatan bir yazı yazmıştı. Bir başka zaman bazı OSS ajanları Lizbon'daki Japon Askeri Ataşesi'nin bürosuna gidip kasayı kırarak kod kitaplarını, çalmışlardı. Üçüncü olayda ise Washington'daki Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'ndan bazı Japon mesajları çalınmış ve bunlar bir müddet sonra Collier's Mecmuası'nda yayınlanmıştı.

Her üç olayda da Japonlar kriptanaliz ve kod sistemlerini yeniden değiştirmişlerdi. Değişiklikler olunca Amerikan kriptanalizcileri işe sıfırdan başlamak mecburiyetinde kalmışlar ve bir hayli zorlanmışlardı. Bu işin reklama gelir yanı yoktu, biraz takdir toplamak uğruna çok şey kaybedilebiliyordu.

Tabii Amerikan istihbaratı sadece burada ismi geçen üç beş kişi demek değildi ve bütün başarılar bunlara mal edilemezdi. Örneğin Pearl Harbour Baskını'ndan önce Donovan'ın telkini ve önderliği ile "Bilgi Koordinasyon Merkezi" ismiyle bir daire kurulmuştu. Bu daha ziyade sivillerden meydana gelen bir teşkilattı ve John Chamberlain'in dediği gibi 100 profesörden meydana gelen bir topluluktu. Bu grubun içinde orta yaş grubundan, antropoloji, ekonomi gibi birçok alandaki mütehassıslar ile uygulama alanında PH.D. dereceli genç uzmanlar bulunuyordu.

Profesyonellerce küçük görülmelerine ve itibar görmemelerine rağmen bu merkez çok iyi işler başarmıştır. Bu profesörler ve asistanlar hakikatleri bulup çıkarabilen iyi araştırmacılar. Kütüphanelerdeki kitaplardan ve günlük gazetelerden nasıl istihbarat yapılacağını çok iyi biliyorlardı. Bu grubun en faal elemanları, eski Rhode Island Valisi William Vanderbilt'in başkanlığında görev yapan New York şubesinde toplanmıştı. Bunlar; profesyonel ajanların önemmedikleri kaynaklardan bilgi çıkarıyorlardı. Örneğin şimdi düşman olan ülkelere daha önceki yıllarda yapılan gezilerde çekilmiş resimlerden yararlanmak suretiyle birçok ipucu ortaya koyabiliyorlardı.

Almanya'nın havadan bombardımanlarında bu büronun elde ettiği fotoğraflardan yararlanılmıştır. Büro bu fotoğrafları, büyük sanayi mü-

esseselerinin, kendilerini tanıtmak amacıyla kullandıkları başlıklı kâğıtlardan, ajandalardan, takvimlerden ve reklam posterlerinden toplanmıştır.

Bilgi Koordinasyon Merkezi, Kuzey Afrika Harekâtı'nda Bone Şehri'nin ele geçirilmesinde de büyük rol oynamıştır. Bu bilgiler Bone Şehri'nden kaçan bir Fransız mühendisin New York'ta tanınmış bir ruh doktorunun muayenehanesinde psikoanaliz seansları sırasında yaptığı konuşmalardan elde edilmiştir.

Bütün bunlara rağmen 1942'nin ilk yarısında, Roosevelt istihbarat konusundaki görüşü hâlâ geçerliliğini muhafaza ediyordu. Birleşik Devletler bir dünya savaşına girerken bir süper gücün sahip olması gereken seviyede istihbarat imkânlarına kavuşmamıştı. İstihbarat zincirinin ön hatlarında Eisenhower'ın işaret ettiği gibi sadece kara ve deniz ataşelerinden başka birşey yoktu. Başlangıçta iyi bir intiba bırakan ataşeler zamanla klikler haline geldiler. Zamanlarının büyük kısmını sosyal toplantılarla geçirmeye başladılar. Buldukları ülkedeki durumu açık görüşle belirtmek yerine kendi yorumlarına göre bildirmeye başladılar. Başkan Roosevelt ataşelerin hiçbir iş görmediklerinden şikayetçi olduğu kadar gönderilen bilgilerin objektif olmayıp tek yanlı olarak hazırlanmasından da şikayetçi idi.

Örneğin 5 Aralık 1941 günü Tokyo'da, ataşelikteki kodları ve şifreleri yakan, Amerikan Deniz Atasesi Albay Henry H. Smith Japonların aralık ayında ABD'ye saldıracağına dair hiçbir ikazda bulunmamıştı. Başkan öncesinde Tokyo ve Yokohama caddelerinde çok sayıda Japon denizcisinin dolaştığını gören atāşe, havanın gergin olmasına rağmen Amerika için bir tehlike sezmemiş olmalıydı. Ama hakikatte bunlar, yabancı gözlemcileri yanıltmak üzere denizci üniforması giydirilmiş kara askerleri idi. Tabi sadece oturduğu yerden gördüklerine göre durum değerlendirmesi yapan atāşenin yanlışması normaldi.

Hitler'in, Sovyetler Birliği'ne saldırdığı sırada Moskova'da Askeri Atāşe olan Albay Ivan Yates 1941 yazında Washington'a çağrıldığında General Marshall'a tamamen yanlış bilgiler vermişti. Yanlış bilgi verme konusunda Eisenhower'ın kitabında güzel bir örnek vardır.

"Doğru bilgi sahibi olmak için gösterdiğimiz çabalara bir misal olarak savaşın başında Romanya'da Askeri Atāşelik yapan Albay John P. Ratay'ın Washington'a dönüşünü anlatmak isterim. Albay Ratay bizim iyi ve çalışkan bir atāşemizdi. 1940 Kasımı'nda Romanya, Mihver devletlerine katılınca bu albayımız gözaltı edilmiş ve bilahare bitaraf bir liman üzerinden Amerika'ya iade edilmişti. Albayın döndüğünü öğrenince Harekât Başkanı O'nu hemen makamına çağırarak bildiklerini öğrenmek

istemmişti. Albay, Almanların bütün güçlerini henüz kullanmadığından emindi ve bu güç karşısında Amerika savaşa giremeyen Rusya ve İngiltere yenilip teslim olabilirlerdi. Almanların elinde 40.000 savaş uçağı olduğunu, eğitilmiş hazır pilotları bulunduğunu ve bunların hemen muharebeye sokulabileceğini iddia ediyordu.

Harekât Başkanlığı'nda bizler Ratay'ın verdiği bilgilerden Almanların kullanılmaya hazır 40.000 savaş uçağına sahip oluşunu kabul etmedik. Alman orduları Moskova önlerinde durdurulmuştu. Hiçbir komutanın Moskova'nın düşmesini sağlayabilecek böyle büyük bir güce sahip iken bunları kullanmamasına inanamamıştık."

Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'ndaki durum 1942 yılında bir istihbarat subayı olan Deniz Piyade Albayı John W. Thomason Jr'ın bir arkadaşına yazdığı mektupta çok açık şekilde ortaya konmaktadır.

"Bizim dairemiz bir tayfunun dış kenarına benzemektedir. İçeride olanlar tozdan dumandan görülememektedir. Amiral Theodore S. Wilkin-son bir buçuk yıl içerisinde üçüncü istihbarat başkanımızdı. Alt kademelerdeki arkadaşlar canla başla çalışıyor, bilgi topluyorlar. Ama kullanılan bilgi ne işe yarar. Burası bir müzeye benziyor."

Burada da askeri istihbarat işlerinde çalışan personelin kişiliğinin önemi ve tesiri göze çarpmaktadır. Subaylar genellikle komünizme karşı olduklarından Stalin hakkındaki mütalaalarında biraz peşin hükümlü davrandıkları dikkati çekmektedir.

Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'nda Rus masasına bakan Deniz Piyade Binbaşısı Andrew C. Wiley komünizme karşı olduğu kadar Rus halkına karşı da büyük sempati duyuyordu. Ofisinin duvarlarına Sovyet Deniz Ataşesi'nin verdiği posterleri asmıştı. Pikabında çaldığı plakların çoğu Kızılordu topluluğuna aitti. Fakat bu subay Rusya'vı çok iyi anladığı ve kıymetlendirdiği için verdiği bilgiler bakımından diğer subaylara ters düşüyordu. Ofisindeki tutumları da bahane edilerek Binbaşısı Wiley günlük istihbarat toplantılarına alınmamaya başlandı ve yerine daha hoş giden takdimler yapmak üzere bir albay görevlendirildi.

Başkan Roosevelt'e her sabah Beyaz Saray'da harita odasında istihbarat brifingi veriliyordu. Başkan bu brifinglerden pek hoşlanmıyordu. Çünkü durumu iç açıcı değildi. Üstelik tek yanlı müşahadeler göze batıyordu. Bu nedenle takdim edilen bilgileri yeniden kıymetlendirmeye çalışıyordu. Böylece başkanın istihbarata karşı güveni daha da azaldı. Hatta bir gün istihbarat örgütü savaşın kısa sürede sonuçlandırılması için alınacak köklü tedbirleri anlatmaya çalıştığında bunları toptan reddetti.

Örneğin; Avrupa'daki yeraltı teşkilatlarının gücü hakkında olumsuz bir kanaata sahip olduğu için, Alman komuta kademesinde Hitler'e karşı ciddi bir hoşnutsuzluk olduğunu kanıtlayan raporlara inanmadı ve kayıtsız şartsız teslimden sarfınazar edilmesi hususundaki telkinlere yanaşmadı.

Roosevelt büyük bir devlet adamı idi. Fakat Churchill gibi istihbarata inanmış bir insan değildi. Bu büyük noksanlığa rağmen Amerikan istihbaratının eski ellerden kurtulur kurtulmaz parlak ve müessir hizmetler vermesine şükretmek lazımdır.

Amerikan askeri istihbarat faaliyetlerinde iyiye gidış 5 Mayıs 1942'de Tümgeneral George V. Strong'un İstihbarat Başkanı olması ile başlamıştır. Aynı yılın Haziran ayında Denizaltı Albayı Ellis M. Zacharias Deniz İstihbarat Başkan Yardımcılığı'na getirildi. Albay Willian J. Donovan'da Genelkurmay Başkanlığı'nda kurulan Stratejik Hizmet Teşkilatı (OSS) başkanı oldu.

General George C. Marshall, Strong'u iyi bir istihbaratçı olduğundan değil, fakat çalışkan ve karar sahibi, verilen işi en iyi şekilde yapan bir insan olduğu için bu göreve getirmişti. İstihbarat teşkilatında bir temizlik gerekiyordu. Sorumluluğu benimseyen faal, inisiyatif sahibi insanlara ihtiyaç vardı. Daha da önemlisi bu insanları bir araya getirecek, birbirlerini tamamlayacak şekilde çalıştırabilecek bir baş lazımdı. General George Marshall'a göre Strong işte böyle biri idi.

Strong da O'nu mahcup etmedi. Görevi alır almaz hemen İngiltere'ye gitti ve İngiliz istihbaratının ne şekilde çalıştığını inceledi ve onlarla sıkı bir işbirliği tesis etti.

Amerika'ya dönünce yepyeni bir teşkilat kurdu. Bunu yaparken bazıların nasırına basmamaya, başını yememeye çalıştı. Eski takımı yerlerinden atmadı, onların tecrübelerinden yararlanmaya çalıştı. Aldığı yeni personele geniş yetkiler vererek, eskilerin hegemonyasına son vermeyi başardı.

Deniz İstihbarat Başkanlığı'nda Albay Zacharias sırtını General Marshall'a dayayarak hareket etmediği için işler biraz zor yürüyordu. Buna karşılık sonuç daha etkileyici ve inandırıcı oluyordu.

Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'nda iki yıl içerisinde dört başkan değişti. En son gelen, amirallik sırası geçmiş ve hayatı boyunca hiç istihbarat işinde çalışmamış, Harold Train isminde bir albaydı. Ne gariptir ki, bu albay buradaki başarılı çalışmalarından nasibini alacak ve amiralliğe yükselecektir.

Zacharias hatıralarında “Deniz İstihbarat Başkanlığı’na atandıktan kısa bir süre sonra bu teşkilatı etkili bir savaş zamanı istihbarat merkezi haline getirmek için her şeye yeni baştan başlamak gerektiğine inanmışım. Fakat bütün gayretime rağmen, Thomason’un müzeli dediği teşkilatın eski durumunu aynen muhafaza ettiğini müşahade ediyordum. Başkan yardımcısı olarak atanmamın hazırladığım planların tatbiki konulmasını güçleştireceğini biliyordum. Bununla beraber istihbarat konusunda hiçbir tecrübesi bulunmayan, istihbaratın problemlerini ve hal çarelerini bilmeyen Amiral Train’den tam bir destek göreceğimi ümit ediyordum. İlk aylar hiç de iyi geçmedi. Devamlı olarak üst makamlarla uğraşmak zorunda kaldım.

1942 yılında kendimi ikinci bir savaşın içinde buldum. Bu Washington’da daireler arasında gidip gelen muhtıralar veya mütalaalar savaşı idi ve kurbanlarında daima teklifler oluyordu” demektedir.

Zacharias, her şeyden önce emrine verilen yeni personelin eğitimi ile işe başladı. Maryland Eyaleti’nin Frederick Şehri’nde Temel İstihbarat Okulu, New York’ta da Henry Hudson Otelinin kiralanan bir katında tekmül kursları açtı.

“Bizim harekâtla ilgili istihbarata ihtiyacımız vardı. Bir komutanın gemisini savaşa sokması veya bir çıkarma yapması için gerekli gördüğü bütün istihbarat bilgilerini elde etmemiz lazımdı” diye düşünen Zacharias yüzlerce istihbarat subayı yetiştirmeyi planladı. Nitekim yetiştirdiği subaylar binleri aştı. Keza esirlerin sorgulanması, ele geçen düşman dokümanlarının incelenmesi, psikolojik harp, kimya ve bakteri savaşlarının tespiti gibi konulara el attı ve öncülük etti. Bilhassa Çin’de ve İtalya’da uygulanmak üzere düşman hatlarının gerisinde yapılacak harekât için projeler geliştirdi. İngiliz Deniz İstihbarat Örgütü ile irtibat kurdu. Amerikalılar için Japonca kursları açtı ve yüzlerce gencin Japonca öğrenmesini sağladı.

1943 senesinin 5 Eylül günü New Mexico Savaş Gemisi’nin komutanlığına atandığında haklı olarak “bebeğim tam ele avuca gelmişti” diyebilmiştir. Fakat nereden bakılırsa bakılsın derenin ortasında at değiştirilmesine bir mana vermek ve bu ani atamayı haklı göstermek mümkün olamamaktadır. Nitekim Zacharias’ta seneler sonra bu konuda “böyle bir atamanın sebebini ve ne maksatla yapıldığını bilmiyorum. Bu bizim biraz fazla ileri gitmiş olmamızdan kaynaklanabilir. O sıralarda birçok kimse veya müessese için çok güçlü hale geliyorduk ve onların kıskançlıklarını çekiyorduk” demekle bu atamayı kendisinin istememiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Zacharias'ın görevinden ayrılması sadece kendisi için üzücü bir olay değildi. Aynı zamanda savaş içerisinde sürdürülen gayretlere zarar verici mahiyette idi. Albayın ayrılışı ile Deniz Kuvvetleri'nin istihbarat faaliyetlerinde, bir süre içinde olsa, bir ağırlaşma ve bürokrasiye dönüş görüldü. Zacharias yerinde bırakılsa idi, muhakkak başlattığı hizmeti daha da ileri götürecekti ve Amerika bundan yararlanacaktı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde savaş içerisindeki istihbarat faaliyetlerine damgasını vuran üçüncü kişi Albay William Donovan'dır. "Çılgın Bill" de denilen bu albay yeraltı faaliyetlerinde büyük çabalar göstermiştir. Birçok insanı alıp eğitmiş ve kandırma, kundaklama ve cinayet gibi işlerde kullanmış, onlarla kader birliği yapmıştır. Savaş bitince ordudan ayrılmış ve sessiz sedasız tekrar avukatlığa dönmüştür. Yaptığı işi tamamen amatör bir ruhla yapmış, yanına iyi ve kabiliyetli insanları toplamayı başarmıştır. Ama O'nun hangi düşünce ile bulunup bu göreve getirildiği bir muammadır.

1883 yılının birinci günü New York Eyaleti'nin Buffalo Şehri'nde demiryolu makasçısı bir babanın oğlu olarak dünyaya gelen Donovan Columbia Üniversitesi'nin futbol takımında oynamış, üniversiteyi bitirince avukatlığa başlamış ise de 1912 yılında Silahlı Kuvvetler'e katılmış ve New York'taki Milli Muhafız Teşkilatı'nın bir süvari birliğini kurmuş ve bu birlikle Meksika sınırında görev yapmıştır. 1917 yılında Birinci Dünya Savaşı'na katılmış ve Meuse-Argon Harekâtı'nda gösterdiği üstün cesaret nedeni ile Amerikan Kongresi'nden şeref madalyası almış ve 14 Ekim 1918 de albaylığa yükselmiştir. Daha sonraki yıllarda istihbaratçılığı bir hobi olarak sevmiş ve nerede savaş olmuş ise oraya gitmiştir. Fakat bu seyahatleri tam resmi bir hüviyetle yapamadığı için çok defa masrafları cebinden karşılamıştır. Amiral Kolchak'un Sibiry'a'da Sovyetler'e karşı geri koruma harekâtını, 1931'deki Mançurya olaylarını, 1935'te Mussoli'nin Habeşistan'a saldırısını, 1936'da İspanya İç Savaşı'nı yerinde incelemiştir.

Albay Frank Knox, Başkan Roosevelt'in Deniz Bakanı olunca, Donovan'ı İngilizlerin askeri gücünü ve istihbarat teşkilatını incelemek üzere resmi bir statü ile İngiltere'ye göndermiştir. İngilizlerin istihbarat ve örtülü faaliyetleri hakkında topladığı bilgileri Roosevelt'e anlatan Donovan Başkan'ın ilgisini çekmiş ve takdirini kazanmıştır. Bunun sonucu olarak da 1942 yılının Ocak ayında bir dünya savaşında iş görebilecek yeni bir istihbarat servisi kurması görevi verilmiştir. Bu görevi verirken Başkan "İşe sıfırdan başlayacaksın" demiştir.

Nitekim John Chamberlain hatıralarında bugünler için şöyle yazmıştır. "1941 başında Washington'da Vosges veya Haute-Savoie'nin yol ha-

ritasını ararsanız bulma ihtimaliniz yüzde bir idi. Yine Cezayir demiryollarında dingil açıklığının ne olduğunu, Japonya'daki elektrik şebekesinin toplam kilowat sayısını, Kazablanka Limanı'nda kaç viç bulunduğunu, Tunus'taki içme suyunun niteliklerini, İwo Jima Adası'nda arazinin yapısını, Kyushu Adası'nın plaj durumlarını herhangi bir devlet dairesinden öğrenmek kabil değildi."

Donovan'ın bu gibi ayrıntılara ihtiyacı vardı. Bu bilgileri ister kütüphanelerden ister yabancı ülkelerin gizli dosyalarından olsun, bir yerlerden elde etmek mecburiyetinde idi. Birkaç ay sonra Rooseveltte bir planla çıktı. Roosevelt yapılan takdimi beğendi ve 13 Haziran 1942 günü Stratejik Hizmetler Bürosu (OSS) vücut buldu ve Donovan'da bu büronun başına getirildi. Bu büronun üç ana bölümü vardı.

1. Araştırma ve Analiz Bölümü: En kalabalık bölümdü. Daha önce bahsi geçen profesörler grubu burada toplandı. Bu bölüm normal kanallardan elde edilebilecek her türlü hayati bilgiyi toplamakla yükümlü idi.

2. Moral İşler Bölümü: Çeşitli yollarla düşmanın direncini kırmak ve onu yumuşatmak için siyah propaganda yapmak ve bu amaçla gereken uygulamalara girişmekle yükümlü idi.

3. Gizli İstihbarat Bölümü: OSS'in en önemli ve gizli işlerle uğraşan bölümü idi. Casuslar, sabotajlar, gerillalar, silah öğretmenleri, rehberler, telsiz operatörleri, gönül avcıları bu bölümün elemanları idiler.

Donovan başlangıçta küçük bir nüve olarak kurulan bu bölümü tanıdığı, güvendiği kimselerle doldurdu. Vaktiyle kendisine istihbaratçılığı aşıl原因 Ned Buxton'u başyardımcısı yaptı. New York'taki avukatlık firmasındaki arkadaşlarından Doering ve Ned Putzell de teşkilata girdiler. Üst düzeyde yönetime katılanlar arasında, Maliyeci Charles Cheston, ve Russel Forgan, Hawaii'li grape-fruit üreticisi Atherton Richards, Rhode İslan'dlı Vanderbilt ailesinden Bill Vanderbilt, beynelmilel alanda tanınmış Hukukçu Allen W. Dulles, Amerikan çelik şirketinden Louis Ream, polocu Winston Guest, Çarlık Rusyasının albaylarından Rus Prensi Serge Obolensky gibi tanınmış simalar vardı. Bunların dışında, meşhur Stork Club, El Morocco ve Social Register gibi kulüplerde çalışan pek çok eleman örgüte alınmıştı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında OSS'in ofiste çalışanlarının sayısı 12.000'e, sahrada çalışanlarla beraber toplam mevcut 22.000'e yükseldi. Örgütte Nobel Ödülü sahibi profesörlerden, işsiz güçsüz takımına, çapkın yakışıklılardan, film yıldızlarına kadar her kesitten insanlar vardı. 1942 yılında Aralık ayında Washington'a giderken trende yazar Ladislas Fara-

go'yla görüşürken yazarın Fransızların Alman muhacirlerinden yararlanmak yerine bunları hapsedmelerinin ne büyük bir hata olduğu üzerinde durması üzerine Donovan "ben aynı hatayı yapmayacağım. Düşmanın canını yakan herkes benim dostumdur" demiştir. Bu tutumunu Başkan Roosevelt de desteklemiş ve çalışmalarında serbest bırakmıştır. OSS'in kullandığı yabancı uyruklulardan Donovan'a ihanet eden çıkmamış ancak Amerikan vatandaşları arasından Ruslar hesabına çalışan Carlo Marzini gibi hainler çıkmıştır.

Verilen örneklerle bakarak Donovan'ın yönetimindeki istihbarat faaliyetlerinin tam anlamıyla istenildiği gibi yürütüldüğünü iddia etmek mümkün değildir. Her işte olduğu gibi bu işte de başarılar kadar başarısızlıklar da olagandır. Örneğin Tunus'taki mahalli ajanların yanlış seçimleri yüzünden Tunus'a gönderilen ajanları büyük zayıf vermişlerdir. Slovakya hakkında edinilen bilgilerin yanlışlığı nedeni ile bir isyancı grup yaratmak üzere Slovakya'ya sokulan OSS elemanları yakalanmış ve esir kamplarında can vermişlerdir. Zira bunlar Yugoslavya'ya vardığında Almanlar Slovakya'daki esirleri yakalamış bulunuyorlardı. Bu şekilde hazırlık, tedbir noksanlığı veya şanssızlık yüzünden başarısızlıkla sonuçlanan çeşitli faaliyetlerde 135 milyon dolar da ziyan olup gitmişti.

Donovan yaratıcı zekâya sahip bir insandı. İstihbarat ve sabotaj işlerinde kullanılan birçok yardımcı malzeme ve teçhizat yaptırmıştır. Örneğin pipo şeklinde silahlar, yetkisiz kişiler tarafından açılmaya çalışıldığında infilak eden el çantaları O'nun buluşudur. OSS mensuplarının görev dönüşü katıldıkları kokteyl partilerinde bu çantalardan birkaç tanesi patlamış ve kokteyl partisinin neşesini artırmıştır. Takma dişe yerleştirilen pusula onun başka bir buluşudur.

OSS bütün işleri mümkün merteye büyük bir gizlilik içerisinde yürütmeye çalışıyordu. Bazen bunların lüzumsuz olduğu, zira hiç akla gelmeyen yerlerden konunun açığa vurulmuş olduğu görülmüyordu. Bir profesör önemli bir konuda görüşü alınmak üzere Washington'a çağrılmıştı. Washington'da bildirilen yere giden profesör bu çağrıdan veya verilecek görevden haberi olan birini bulamadı. Refakatçilerle birlikte güvenlik tedbirleri arasında bütün gün boyunca boş yere dolaştıktan sonra son çare olarak Donovan'ı arayıp derdini ona anlatmak için özel telefon numarasını istedi. Bir anda kıyamet koptu. Donovan'ın telefon numaraları gizli idi. Kimseye söylenemezdi.

Canı çok sıkılan profesör akşam üzeri karargâhtan ayrıldı ve otele döndü. Odasından bir arkadaşını aramak üzere telefon rehberini karıştırırken Donovan'ın ev adresi ile telefon numarasına rastladı. Gizliliğin böyle düşünilmezdi.

ÇETE SAVAŞLARI

Savaş uzadıkça, Hitler'in çelik ve insandan meydana getirdiği ve gayet dakik bir şekilde sevk ve idare ettiği silahlı kuvvetlere birşeyler oluyordu. Savaşın başındaki intizam kaybolmaya başlamıştı. Mihver orduları her tarafta kazanmakla beraber, gözle görülmeyen, bildirilerde geçmeyen bir garip durum vardı. İşgal altındaki topraklarda, ıssız ormanlarda ve hüznü caddelerde ikinci bir cephe açılıyordu. O günleri hatırladığında İngiltere'nin Özel Harekât Başkanı General Colin Gubbins, Almanların işgal ettikleri ülkelerdeki bütün insanlardan ve endüstriden yararlanmayı planladıklarına şüphe yoktur. Başlangıçta bu strateji ile bir miktar destek sağlamışlarsada, sonunda bu insanlara yaptıklarının cezasını çekmişler, silahsız savunmasız erkek, kadın ve çocuklara karşı zalimce davranışlarının bedelini ödemek mecburiyetinde kalmışlardır. Bütün çabalara rağmen sabotajlara mani olamamışlardır. Gizlice kurulmakta olduğunu bildikleri halde mukavemet teşkilatlarını önleyememişlerdir" demiştir.

Almanlar görünürde büyük başarılar kazanırken YERALTI MÜCADELESİNİ kaybetmişlerdi.

Bu mücadelenin tohumu savaşın ilk kurbanı olan ülkede, Çekoslovakya'da atılmıştır. Çekoslovaklar asırlardan beri Blanik Dağı'nda ülkeyi koruyan bir kahramanlar ordusunun bulunduğu inancını taşıyorlar. Ülke, barış içerisinde iken bu ordunun silahşörleri ebedi istirahatgâhlarında yatarlar, bir saldırı olduğunda tekrar canlanarak ülkelerinin savunmasına yardım ederler. 1940'ta da hayali ordu canlanmaya başlamıştı.

O günlerde Prag'da gizli bir matbaada basılan gazete el altından bütün ülkeye dağıtmaya çalışılıyordu. Yayın işlerini Joseph Scalde isminde bir Çek yönetiyordu. Dağıtım işleri çoğu çocuk olmak üzere gönüllülerle sağlanıyordu. Bu şekilde başlayan örgütlenme zamanla büyüdü ve 1941 Martı'nda Prag'daki Türkiye Büyükelçisi Scaldan'ın sürgündeki hükümetini Ankara'ya bildirdi.

19 Temmuz günü İngiltere bu hükümeti tanıdığını ilan etti. BBC'nin Çekoslovakya'ya yaptığı yayınlar bu ülkedeki yeraltı faaliyetlerini daha da canlandırdı. Onlara cesaret verdi. Ağustos ayında komünist bir yeraltı örgütü kurmak üzere Sovyet ajanları Çekoslovakya'ya gelmeye başladılar

ve dördüncü büro için bir casus ağı tesisine giriştiler. Böylece pasif direniş artmaya başladı. BBC'yi dinleyenler çoğaldı. Sabotajların sayısı yükseldi. Prag ve Bratislava'da Alman kıtalarına karşı gösteriler başladı. Almanlar, Scalda'nın peşine düştüler. 23 Eylül günü O'nu ve 15 arkadaşını yakalayıp tevkif ettiler. Soruşturma esnasında içlerinden birinin biraz da mübalâgalı bir şekilde geniş çapta bir yeraltı teşkilatı kurulduğunu söylemesi üzerine Almanlar kukla adamları Baron Konstantin Von Neurath'ı görevden aldılar ve yerine Reinhard Heydrich'i atadılar.

Heydrich, 27 Eylül günü Prag'ın bir tepe üzerinde bulunan tarihi Hradein Kalesi'ne yerleşti ve hemen işe koyuldu. Karanlıkta sağa sola kılıç sallamaya başladı. Fazlanın, az kadar zararlı olmadığını düşünüyordu. Başbakan Elias, Bily, Votja ve Horacek gibi tanınmış generallerle, birlikte birçoğu hiçbir nedene dayanmadan yüzlerce kişiyi yakalattı. Dört gün içerisinde Scalda ile üç general de dahil olmak üzere 22 Çekoslovak mücahidini astırdı. Ekim ayında 314 kişi daha yakalandı. Bunlardan da 58'i asıldı veya kurşuna dizildi.

Heydrich'in zalimce davranışı Çekleri daha da bilinçlendirdi ve yeraltı teşkilatının daha büyük çapta işlere girişmesine yol açtı. Londra da Çekleri destekledi. Meğul uçaklar, Heydrich'in öldürttüğü liderlerin yerini alacak önderler getirdiler ve malzemeler atıldılar.

Buna karşılık Heydrich'in terörü de şiddetini arttırdı. 1942 yılında Ocak ayında bir gün içerisinde, sabotaj şüphesi ile 23 kişi kurşuna dizildi. Nisan ayında Bohemya'da ve Moravya'da sabotajlar artınca Heydrich Tetchen'de 23 vatansever Çek'i astırdı, Bohumin'de de 6 kişiyi kurşuna dizdirdi.

Heydrich'in bütün zulmüne rağmen yeraltı teşkilatı söndürülemedi, aksine daha da gelişti. 5 Mayıs günü Pilsen'deki Skoda fabrikalarına İngiliz Hava Kuvvetleri'ne mensup uçakların yaptığı saldırı sırasında bir grup sabotajcı ile önemli teçhizat atıldı. BBC Radyosu Heydrich'i hedef alan görülmemiş bir propagandaya başladı ve bu yayınlar savaş sonuna kadar devam etti. Durumun kötüye gittiğini gören Heydrich de bir karşı kampanya açmayı ve yeraltı teşkilatından kalanların da kökünü kurutmayı kararlaştırdı. Hazırladığı planların uygulama müsaadelerini almak için Berlin'e gitti. Hitler ve Himler'e arz etti. Bu planları uyguladığı takdirde Çekoslovakya'nın ne hale geleceğini uzun uzun ve büyük bir heyecanla ve inançla anlattı.

Bunları anlatırken ne kadar ömrü kaldığından habersizdi; çünkü bir ay sonra mahvetmeye çalıştığı yeraltı teşkilatı mensuplarının attığı bir bomba ile feci şekilde parçalanarak öldü.

Böylece Çekoslovakya'da gizli bir savaş başlamış oluyordu. Bir müddet sonra aynı işler Rusya'da da patlak verecekti.

Almanların, Rusya'ya saldırılarının henüz 33'ncü gününü doldurduğu 15 Temmuz 1940 tarihinde Alman Başkomutanlığı'nın bildirimleri arasında Alman ikmal hatlarına yönelik pek başarılı olmayan bir gerilla taarruzundan bahsediliyordu. Olay; Sovyetler'in saldırganlara karşı kullanmaya başladığı gizli bir gücün ilk işareti idi.

O yaz çok iyi geçti ve Almanlar ilerlemeye devam ettiler. Balta girmemiş muazzam ormanlarla karşılaştılar. Bu ormanların içinin Rus askerleri ile dolu olduğunu akıllarından bile geçirmediler. 12 Eylül tarihli bir bildirimde bu uçsuz bucaksız arazide bir görevli Alman devriyesinin bir çapulcu grubu ile çatıştığından bahsediliyordu. 5 Kasım tarihli bildirimde ise Kızılordunun çekildiği yerlerde eşkiyaların tahripler yaptığı yazılmıştı. Dokuz gün sonra 11 nci Alman Ordusu'nun istihbarat subayı bu eşkiyalar hakkında aşağıdaki muhtırayı yazıyordu. "Mevcut raporlara göre Kırım'ın güney kesiminde çok iyi teşkilatlanmış ve merkezden yönlendirilen bir sivil örgüt faaliyet göstermektedir. Bunların Jaila dağlarında büyük, birçok üsleri bulunmaktadır. Bu üslerde silah, yiyecek ve diğer malzemeler mevcuttur. Bunların görevi muhabere ve trafik tesislerini tahrip etmek, bilhassa ikmal kollarına olmak üzere Alman ordularının gerilerine saldırılar düzenlemektedir."

Almanlar bu çapulcuları yakalamaya başladılar ve ne olduklarını anlamaya çalıştılar. Fakat bir sonuca varamadılar. Binbaşı Schaefer bunlar hakkında şunları yazmıştır. "Dış görünüşleri itibariyle eşkiyaya benziyorlardı. Genelde üniformaları ve rütbe işaretleri yoktu. Çeşitli şekilde sivil elbiseler giyiyorlardı. Masum köylüler gibi davranıyorlardı. İçlerinde gelişigüzel asker elbiseleri giyenlere de rastlamak mümkündü. Alman ve Rus üniforması karışımı giyenlerde vardı."

Sivil direniş harekâtına her tabakadan insanlar katılmaktaydı. Üç kişilik bir grupta genç bir Kızılordu kaçağı ile 60 yaşında Feodosia'lı bir mühendise ve bir Tatara rastlanmıştı. İki kişilik bir grupta 23 yaşındaki bir Rus kunduracı ile Kerch'li 34 yaşında bir okul öğretmeni görülmüştü. 1942 Martı'ndan itibaren cephe artık; Alman Genelkurmay Başkanlığı'nın haritalarında görüldüğü gibi düzgün hatlardan ibaret değildi. Her yer cephe haline gelmişti.

Dr. Goebbels, 6 Mart tarihli notlarında "İşgal altında bulunan Rusya'daki durum hakkında bir SD raporu okudum. Durum, genel olarak tahmin ettiğimden çok üzerinde istikrarsızlık göstermektedir. İşgal altındaki toprakların büyük bir bölümünde çeteler kontrolü ellerinde tutuyorlar ve

o bölgelerde terör rejimi uyguluyorlar.” 29 Nisan da ise “İşgal edilen kesimlerdeki çetelerin tehlikeleri küçümsenemeyecek ölçüde devam etmektedir. Bunlar kış süresince bize büyük müşkülât çıkarmışlardır. Maalesef bu müşkülât baharın gelişiyile de azalmamıştır.” diye yazmıştır.

Alman taarruzları karşısında Rusların çete harbine girişmesi tesadüf değildir. 1934 yılında Stalin, gelecekte Sovyet Rusya'nın bir savaşa girmesi ihtimalinden bahis edilirken “Böyle bir savaş, sadece cepheelerde yapılmayıp, düşmanın gerilerinde de cereyan edeceğinden burjuvalar için fevkalade tehlikeli olacaktır” demişti. Savaşın on ikinci gününde de Sovyetler Birliği içerisindeki bütün erkeklerin, kadınların ve hatta çocukların çeteci olarak çalışmaları hususunda bir emir yayınlamıştı. Bu emrinde;

“Düşman tarafından işgal edilmiş bölgelerde, ormanları, depoları ve trenleri ateşe vermek, telefon ve telgraf muhaberatını tahrip etmek, yolları ve köprüleri atmak ve her yerde düşman birlikleri ile çarpışmak üzere yaya ve atlı gerilla birlikleri teşkil edilmelidir. İşgal edilmiş bölgelerdeki düşman ve ona yardımcı olanlar takip ve yok edilmeli ve aldıkları bütün tedbirler tesirsiz hale getirilmelidir. Bu suretle o bölgeler düşman ve yanlıları için yaşanılmaz hale sokulmalıdır” demiştir.

Bir hafta içerisinde Stalin'in vermiş olduğu genel emir Komünist Parti'nin Merkez Komitesi tarafından özel bir direktif haline sokulmuştur. Vatanseverlikle ilgili görüldüğü için bu konunun Genelkurmay Başkanlığı yerine parti tarafından ele alınması daha uygun bulunmuştu. Moskova'da çete harbi için karargâhlar kuruldu. Başına, komünist partisinin genç ve faal bir mensubu, Ponomarenko getirildi. Kendisine korgeneral rütbesi verildi, emrine subaylar ve malzeme tahsis edildi. İşin gerisi onlara bırakıldı.

Gerilla savaşı hususunda bir eksper kabul edilen İngiliz Generali Sir Reginald F. S. Denning'e göre Alman ordularının yenilmesinde Ponomarenko'nun sivil kıyafetli askerlerinin büyük katkısı olmuştur. Savaşın sonra Stalin “çeteler olmasa idi, Sovyetler Birliği'nin Almanları yenmesi kabil olamazdı” demiştir.

Ponomarenko, 1945'te hazırladığı raporunda çetelerin başarılarını örneklerle gözler önüne sermiştir, “Sarny demiryolu merkezinin emniyetini sağlayan Ukraynalıların yok edilmesi, Ptich ve Drissi nehirleri üzerindeki köprülerin atılması, Slavnoye İstasyonu'ndaki Alman muhafızlarının Byelorussian gerillaları tarafından dağıtılması, Slutks'daki garnizonun dağıtılması ve askeri hedeflerin imha edilmesi, büyük Navlya ve Vygonits köprülerinin bütün muhafızları ile birlikte Orel kıtaları tarafından yok edilmesi, Prigorye İstasyonu'ndaki garnizonun Smolensk gerillaları tarafından

imha edilmesi ve bu istasyonda bulunan bütün trenlerin tahrip edilmesi, Leningrad gerillaları tarafından General Von Wirtz ile muhafızının öldürülmesi, Karelo-Fin gerillaları tarafından Bolshoi Kremenets Adası'ndaki dört garnizonun tamamen imha edilmesi, Kalin'in, gerillaları tarafından Savkin Köprüsü'nün tahribi ve Sutok garnizonunun yerle bir hale getirilmesi, Moskova gerillaları tarafından Ugodsk Zavod'daki Alman Kolordu Karargâhı'nın imhası, Kırım gerillaları tarafından 3 ncü Alman Jaeger Piyade Tümeni'nin 1.200 subay ve erinin öldürülmesi ile sonuçlanan Sdastk Harekâtı..."

Ponomarenko'ya göre cephe gerisinde çeteler iki yıl içerisinde 30 Alman generali, 300.000 Alman askeri ve yüzlerce Sovyet işbirlikçisi öldürmüşlerdir. Byelo Rusya'da bir hizmetçi, Alman Genel Valisi Friedrich Kubey'i havaya uçurmuştur. Başka bir çeteci hanım, Minsk'teki Alman Gizli Servis Başkanı Fabian Akinchitz'i öldürmüştür. Bir başkası Baranovich Kasabası'ndaki Alman Komutanı Friedrich Vench'i öldürmüştür.

1941-1943 arasında Ponomarenko'nun adamları, üç bin katırı raydan çıkarmışlar, 3.263 köprüyü uçurmuşlar, 1.191 tankı, 476 uçağı tahrip etmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında bütün cephelerdeki Alman kaybı 6.600.000'i bulmuştur. Bu kaybın bir milyondan fazlasının çeteler eliyle olduğu iddia edilmektedir. Çeteler Almanların güçlerini yitirdikleri 1944 yılında Kırım bölgesinde yedi saat içerisinde Almanların gerisindeki demir ve kara yollarına yüzlerce baskın düzenlemişlerdir. Feld Mareşal Von Manstein bu saldırıların hepsinin bir gün içerisinde olduğunu doğrulamıştır.

Nizami ordular gibi gerilla kuvvetinin de istihbarat bilgilerine ihtiyacı vardır. Bu iş için binlerce gönüllü çalışıyordu. Muazzam casusluk çarkı içerisinde Viladimir Morosov küçük bir dişlidir. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nda rol alan tipik bir Rus casusuna örnek gösterilebileceği cihetle önemlidir. Almanlar saldırıya başladıklarında, otuz üç yaşında bir muhasebeci olan Morosov bulunduğu kasabadaki Kızılordu Birliği'nin komutanına başvurdu ve gönüllü olarak çalışmak istediğini bildirdi. O'nu, Kafkasya'da Krasnoder Şehrin'deki bir okula gönderdiler. Yirmi günlük eğitimden sonra 28 kişi ile birlikte mezun oldu. O günlerde birçok casus üç günlük eğitimden sonra göreve sevk edilmiştir.

Morosov, 18 Şubat 1942 günü Kerch'e götürüldü ve beraber çalışacağı çetecilere teslim edildi. Etrafını tanımak imkânı bile bulamadan, Alman hatlarının gerisine geçerek İSLAM-TEREK bölgesindeki Almanların sayısı ile Itchky'deki yakıt ve cephanedepolarının mevkilerini tespit etmesi emrini aldı. Çeteciler O'nu Sivash'a geçirdiler ondan sonra kendi başına Alman hatlarının gerisine sızdı.

Normal olarak bir casusun normal bir sonu vardır. Onun isminin ve görevinin bilinmesinin sebebi Almanların onu yakalayıp, ifadesini aldıktan sonra, kurşuna dizmelerindedir. Morosov gibi binlerce kişi benzeri görevler uğruna hayatlarını kaybetmişlerdir. Buna mukabil binlercesi de görevlerini başarı ile yerine getirmiş ve istenilen hayati bilgilerle dönebilmişlerdir.

Çeteci casusların yarısı kadındı, bazıları da genç ve güzel kızlardı. Bunlar Alman askerleri ile arkadaşlık kuruyor ve onlardan bilgi sızdırıyorlardı. Yaşlı olanlar ise hırsızlık dahil akla gelen her hüneri gösteriyorlardı. Çeteler değişik kesitteki ve yaş grubundaki insanlardan oluşuyordu.

14 Şubat 1942 günü Kush'te, Alman Gizli Servisi'ne mensup bir kişi bir köşebaşında genç bir adamın yaşlı bir adama bir tomar verdiğini gördü. Onlara durmalarını ihtar etti. Ruslar kaçmaya başlayınca her ikisinde vurdu. Yaşlı adamın üzerinden çıkan belgeler, O'nun bir Rus demiryolu işçisi olduğunu ve Kush'teki çetecilere kuryelik yaptığını gösteriyordu. Diğnerinin ise kuryeye bilgi teslim eden bir casus olduğu anlaşılıyordu. Ne garip ki bu henüz on dört yaşında bir kız çocuktü.

Casusluk işinde gençlerin avantajlı oldukları düşüncesi yaygındı. Ponomarenko'nun direktiflerinden birinde çocuklar izci ve gizli ajan olarak önemli roller oynamalıdır deniliyordu. Eldeki bilgilere göre Teğmen İvan Brusenko olduğu tahmin edilen bir istihbarat subayı Poltava'da Derechenko isminde birinin evinde oturuyordu. Teğmen bu aile ile pek samimi olmuştu. Bilhassa Derechenko'ların 12 yaşındaki oğlu Pavel ile aralarından su sızılmıyordu. Teğmenin odası casus eğitim merkezi haline dönmüştü. Çocuğa casusluk hakkında her türlü bilgiyi veriyor, her hileyi öğretiyordu.

Brusenko iyi bir mizansen hazırlamıştı. Çocuk, Dinyeper Nehri'nin sağ kıyısına giderek öksüz bir çocuk pozunda yiyecek dilenecek ve Almanlarla konuşarak bilgi toplayacaktı. Topladığı bu bilgileri aktarmak ve yeni talimatlar almak üzere iki ilâ dört günde bir nehrin sol kıyısına dönecekti. Brusenko çocuğa öğrendiklerini hiçbir yere kayıt etmemesini, herşeyi aklında tutmaya çalışmasını öğütlemişti. Ayrıca kendi başına buyruk biri gibi hareket edecek ve bütün problemlerini kendi başına çözmeye çalışacaktı. Bir çocuk için bu biraz fazla idi. Fakat Pavel bunu başaracak güçte idi.

Birkaç hafta sonra birgün Pavel evden ayrıldı ve nehrin belirli bir noktasında Brusenko'nun yardımcıları ile buluştu. Soğuk bir gece idi. Kızıldor'du'ya mensup bir çavuş küçük bir kayıkla onu karşı sahile geçirdiğinde göreve uygun olsun diye yalınayak olan çocuk tir tir titriyordu. Ertesi sabah gördüğü ilk Alman askerine yanaştı ve ekmek istedi. Bir yetim çocuk gibi davranarak ona sorular sormağa başladı. Aynı şekilde başka

askerlerle de görüştükten iki gün sonra geriye döndü. Teğmen Pavel O'nu kıyıda karşıladı. Çocuğun verdiği bilgiler doğru yolda olduklarını gösteriyordu. Pavel nehrin Almanların bulunduğu kıyısına ikinci defa geçtiğinde Alman devriyesi ile karşılaştı. Devriyeler çocuğun söylediği masum cevaplara inanmadılar ve O'nu Lichovka'ya götürerek Gizli Polis'e teslim ettiler. Yapılan soruşturmalara rağmen çocuk konuşmayınca işkence uzmanına teslim edildi. Bir saat geçmeden her şeyi anlattı. Macera bitmişti. Bu bilgilerin alındığı 626 ncı Gizli Polis Gurubu'nun raporunda sonuç şöyle bağlanıyordu. "Derechenko kurşuna dizildi."

Sovyetler Birliği'nde savaşın ıstırabını tatmamış bir çocuk göstermek pek zordu. Çetecilerin resmi belgelerinde gerilla savaşının değişik safhalarında yararlık göstermiş binlerce çocuk yer almaktadır. Bu belgelerin birinde "on iki yaşında iki çocuğun önderliğinde bir grup çocuk kısa zaman önce karanlıktan ve nöbetçinin uyuklamasından yararlanarak bir köprüye dinamit yerleştirmişler ve sonra fitili ateşleyerek ormana kaçmışlardır. Köprü atomlar haline gelmiştir" diye yazılmaktadır.

Rusya'daki çeteciler bütün desteğini sadece Ruslardan gördüğü halde Avrupa'daki yeraltı orduları İngiliz "SOE", Amerikan "OSS" gizli teşkilâtlarından ve Londra'da bulunan sürgündeki hükümetlerden destek görüyorlardı. SOE'nin ajanları muhtelif ülkelerden gelmişti ve çeşitli mesleklerden idiler. Chastellaine isimdeki zat Romanya'daki bir petrol şirketinin direktörü idi. Savaş sırasında eskiden çalıştığı tesislerin bir kısmına sabotajlar yapmıştı. Belçika'da yaşayan Denis J. Rake, meşhur bir sirk cambazı idi ve Belçika'daki yeraltı teşkilatının İngiliz kahramanlarından biri idi. Yeo Thomas-dünyaca tanınmış White Rabbit Moda Evi'nin menejeri idi ve Maquis yeraltı teşkilatının liderliğini yapıyordu. Bir İngilizle evli olan üç çocuk annesi Odelta Sanson çok kabiliyetli bir casus idi. Odelta yeraltı teşkilatında görev alan kadınlar içerisinde George Cross madalyası alan yegâne hanımdır.

İsmi pek duyulmamış ajanlardan biri de, sadece savaş yıllarındaki Sauris (Fare) takma adıyla hatırlanan ufak tefek yapılı, kestane renkli saçlı bir Fransız hanımıdır. Bu hanımın Fareye benzer bir yanı yoktu ama randevularında kendini tanıtmak için pencere veya kapı camlarını tırmalayarak farelerin kemirme esnasında çıkardıkları seslere benzer sesler çıkarıyordu. Bu nedenle bu isimle anılmaktadır. İngilizler, Almanların meşhur V-1 güdümlü mermileri hakkında ilk bilgileri bu hanım vasıtasıyla almışlardır.

La Souris, Normandyli idi. Paris'te öğretmenlik yapıyordu. 1940 Haziran'ında Almanlar, Paris'e girince bu hanım işgal dışında kalmak için Lyons-La-Forêt'teki akrabalarının yanına gitti. Orada işsiz güçsüz durmaktan sıkılmaya başlayınca yakınlara İngiltere'ye geçmek ve birşeyler yapmak isteğinden bahsetti. Çok geçmeden kaldığı çiftliğe bir adam geldi ve kendisini buldu. Öğretmen hiçbir şey söylemedi ve şapkasını, mantosunu ve bazı lüzumlu eşyalarını alarak gelen adamla birlikte kamyonu gitti. Kendisine kamyonun kasasına girmesi ve patates çuvallarının arkasına saklanması söylendi. Kamyon bir müddet gittikten sonra bir tarlanın yanındaki bir kulübenin önünde durdu. Kulübeden üç kişi çıkarak şoförle birşeyler konuştular. Öğretmen çuvalların arasında korku içerisinde bekledi.

Yarım saat kadar bir zaman geçti. Birden havada bir motor sesi duyuldu. Üç adam tarlaya koştu ve ateşler yakarak bir "L" harfi meydana getirdiler. Kısa bir süre içerisinde meydana inen küçük bir uçak L'nin kısa bacağına yanaştı. Bu siyaha boyanmış üzerinde hiçbir tanımlama işareti bulunmayan bir uçaktı ve SOE'ye aitti. Öğretmen hanım ile oradaki adamlardan biri hemen uçağa girdiler ve havalandılar. Uçaktan üzerinde tur atarken meydana meşaleler sönmüştü ve her taraf karanlığa gömülmüştü.

Ertesi sabah Fransız öğretmen Londra'da Baker Street'teki Norgeby binasındaki SOE Karargâhı'nda Batı Avrupa Bölüm Başkanı Albay Kenwick'in karşısında oturuyordu. Albayın elinde bir dosya vardı O; Fransa'da iken hakkında bir araştırma yaptırılmıştı. Albaydan sonra Piquet-Wicks isimindeki bir yüzbaşı ile görüştü. Yüzbaşı ile birlikte bir otomobile atlayıp General De Gaulle'nin gizli teşkilatının başkanı Albay Passy ile buluşmak üzere Duke Street 10 No. daki binaya gittiler.

Kısa bir eğitim gördükten sonra tekrar Duke Street'teki büroya geldiğinde, kendisine yapacağı işler söylendi ve beraber çalışacağı grubun işaretlerini unutmaması tenbih edildi. Daha sonra SOE tarafından hazırlanmış sahte kimlik kartı, müsaade kâğıtları, rasyon kartları verildi. Aynı gece Midland bölgesindeki gizli bir havaalanına götürüldü. Bir fincan sıcak şay ikram edildi. Gerektiğinde kullanmak üzere uyku giderici Benezedrine tableti ile öldürücü Siyanür tableti verildi. Getirilen tulum ve mihveri giydi, paraşütünü kuşandı, tabancasını, bıçağını ve pusulasını yanına aldıktan sonra Lancaster bombardıman uçağına binip yola koyuldu.

Sabaha karşı saat 03.00'te Fransa üzerinde iken paraşütle atladı. Yere indiği anda yanına bir adam yaklaştı ve "Sen Marie misin?" diye sordu. Kimse ona isminin Marie olacağını söylememişti ama O "evet"

diye cevapladı. Adam O'nu Lyons-La-Foret'e götürdü. Oradan sabah treni ile Paris'e geçti ve arkadaşları ile buluşacağı adrese gitti. Fare işe başlamıştı.

Marie'nin buluşacağı adam Paris'te uçak fabrikasında çalışan bir mühendisti ve Paris civarındaki Vaucresson'da oturuyordu. Almanya'dan yeni dönmüştü. Almanya'da iken yerden atılan ve yönlendirilen, uçan bombaların denemelerinin yapıldığı Peenemuende'de çalışmıştı. Bu bilgileri aktaracak birini arıyordu. Marie aynı gece Vaucresson'a geçti. Mühendisin apartmanını buldu ve zemin katta ışık yanan bir odanın penceresine uzandı, camı tıklattı ve arka taraftaki kapıdan karanlık mutfığa girdi. Masa üzerinde duran zarfı aldı. O sırada mühendis yan odaya gelmesini fısıldadı. Yan odada adam alçak sesle "henüz hazır değilim. Olan bilgiler bunlar. Gelecek çarşamba günü buluşalım" dedi. "Nerede?" Diye sordu Marie.

"Quai Voltaire üzerindeki Floridore isimli kahvehanede saat altı da"

Adam konuşmaya devam etti, "Elindeki zarfın içinde bulunan planlar tehlikelidir. Eğer seni bu planlarla yakalarlarsa hepimizin başı derde girer Marie" "Kimse yakalayamaz" diye cevap verdi ama emin değildi. "Paris'e giden trenlerde arama yapıyorlar mı?" Diye sormaktan kendini alamadı. Adam "Öyle bir kural yok. Fakat ne olacağı bilinmez. Boche'yi anlamak mümkün değildir." Kadın "Şimdilik hoşça kal, çarşamba görüşürüz" dedi ve karanlığa süzüldü. Sessiz caddede Alman devriyelerinin ayak seslerini duyunca olduğu yerde kalakaldı. İki Alman askeri dönüp gözden kaybolduktan sonra yokuştan koşarak tren istasyonuna indi ve Paris'e giden son trene atladı.

Fare endişeli idi. O'nun görevi evrakları alarak Lyons-La-Foret'e teslim etmek ve oradan verilenleri de Lysander uçağı ile İngiltere'ye çıkarmaktı. İlk adresteki işini bir gün içinde bitirmesi lâzımdı. Şimdiki durumda ise elindeki planlarla beş gün beklemek mecburiyetinde kalacaktı. Bu beş gün süresince planları nasıl saklardı? Nereye gidebilirdi?

Ne olursa olsun Lyons-La-Foret'e dönmeye karar verdi. Evvela Pont del'Arche'ye oradan da Fleury-sur-Andelle'ye geçti. Orada yeraltı teşkilatından bir kuryeyi buldu. O gece meydana gittiler ve gelen Lysander uçağının pilotuna zarfı teslim ettiler.

Ertesi sabah Marie tekrar Paris'e döndü. İkinci bir adres verilmişti. Elinde o adresteki bir dairenin anahtarı da vardı. Bütün gayretlerine rağmen kapıcı O'nu apartmana sokmadı. Kapıcının bu inadının bir ikaz

olduğunu, apartman o anda Gestapo gözetimi altında bulunduğu için kapıcının böyle hareket etmek mecburiyetinde kaldığını daha sonra öğrenecekti.

Apartmana giremeyince Rue de la Boetie üzerinde eldiven satan bir dükkânın sahibi olan Madam Maud ile buluşması gerekiyordu. Bahse konu adresteki dükkâna girdi ve tezgâhtardan altı buçuk numara bir çift yeşil süet eldiven istedi. Tezgâhtar kendisini mağazanın arka tarafındaki masanın başında oturan altmış yaşlarında gözüken şişman bir hanıma götürdü ve "bu hanım altı buçuk numara yeşil süet eldiven istiyor" dedi. Yaşlı hanım Marie'ye kollarını uzatarak "Seni gördüğüme sevindim" dedi.

Marie çarşamba günü öğle vaktine kadar madamın evinde kaldı ve o gün akşam üzeri Quai Voltaire üzerindeki Floridore'ye yürüdü ve saat tam 18.00'de dükkândan içeriye girdi. Journal Official okuyan bir adamla buluşacaktı. Fakat kahvehane bombostu. Almış olduğu talimata göre orada fazla kalamayacağı için çıkıp biraz dolaştı. On beş dakika sonra kahvehaneye döndü, terasta bir yere oturdu, bir St. Raphael ile soda söyledi. Garson masaya kamış bırakırken Marie tırnaklarıyla şişenin etiketini sıyırmaya çalışıyordu. Aynı garson bir müddet sonra masaya bir akşam gazetesi bıraktı. Son dakikada alınan haberlerin bulunduğu üçüncü sayfasındaki bir ilanda Tronchet kelimesi ile 8 ve 5 rakamlarının altı çizilmişti. Başka bir sütunda da 2 ve 7 rakamlarının altı çizilmişti. Marie hesabı ödedikten sonra bir taksiye atlayıp Rue Tronchet'e gitti. Köşebaşında inip 85 No.lu binaya yürüdü. Binanın ikinci katındaki 7 No.lu dairenin zilini çaldı. Kapıyı bir adam açtı. Marie kahvehanede yaptığı gibi bu defada kapının camını tırnaklamaya başladı. Bunun üzerine kapıyı açan adam kendisini içeri aldı ve mühendisin mecburen Almanya'ya gittiğini söyledi. O dönünceye kadar sizi misafir edeceğiz dedi. O akşam Marie'yi dokuz yaşında bir kız çocuğuna bakmak üzere Neuilly'deki bir eve götürdü.

Ayrılrken "mühendisin ne zaman döneceğini bilmiyoruz. Burada daha fazla güvenlik içinde olacaksınız" dedi.

Marie o evde iki ay kaldı. Bir gün bir adam geldi ve kendisini alarak otomobile Vaueresson'a götürdü ve postanenin önünde bırakıp gitti. Marie yokuşu çıkararak mühendisin evine geldi. Daha önce yaptığı gibi ışığı yanan pencereyi tıklattıktan sonra arka kapıdan mutfağa girdi ve masanın üzerindeki zarfı aldı. Tam bu sırada evin önünde bir otomobil durdu. İçindeki iki adamdan biri direksiyon başında beklerken diğeri hemen fırlayıp evin kapısına geldi ve zili çaldı. Marie sessizce arka kapıdan çıkıp, parmaklıktan aşarak yandaki evin bahçesine geçti. Birkaç

bahçeden daha geçerek yola çıkmak üzere iken evin önündeki otomobilin uzaklaştığını gördü. Bu olaya bir mana veremedi ama mühendisi de bir daha göremedi.

Zarfı aldığına göre İngiltere'ye dönebilirdi. Vaucresson'dan güneye giden bir trene bindi ve bilahare tekrar kuzeydeki Fleury-sur-Andelle'ye çıktı. İki gece sonra Lyons-la-Forêt havaalanında Lysander uçağını bekliyordu. Biraz sonra motor sesi duyuldu. İki adam mesaleleri tutuşturdular. Bir saat sonra Fare; Tangmere havaalanında idi. İngilizler o andan itibaren V-I'lerin imalat çizimlerine sahip bulunuyorlardı.

Daha sonraki görevinde Paris'te Chartres'te bir evin kapısını çalan Marie'yi bir Gestapo karşıladı. Zira buluşacağı adamı bir saat önce yakalamışlardı ve soğuk suyla dolu küvete daldırılınca adam her şeyi anlatmıştı. Bu Marie'nin tırnakladığı son kapı olmuştur.

Bu olay SOE için korkunç sayılabilecek kadar bir fiyasko idi. Çünkü bu vesile ile İngiliz teşkilatı ve Avrupa'daki çalışma düzeni hakkında bir hayli bilgi edinen Almanlar gizli mukavemet gruplarına sızmayı başardılar. Bu nedenle işgâl altındaki Avrupa'ya gönderilen kabiliyetli birçok ajan Nazilerin eline düşmeye başladı.

Örneğin Almanlar bu olaydan sonra Slovakya'da, hakikatte bir Alman provokatörü olan bir çeteye yardıma giden bir OSS timinin tamamını ele geçirmişlerdi. Bu timin mensupları uluslararası hukuk kurallarına aykırı olarak Lauthausen Konsantrasyon Kampı'nda ölüme mahkûm edilmişlerdir. Macaristan'da, Kral hazretleri iki Yugoslav general ile Almanlara karşı bir komplo hazırlığına girişirken yakalanmıştır. Kralın Yugoslav generali olarak tanıdığı kişiler hakikatte Alman Gizli Servisi'nin Wilhelm Hoettl ismindeki çok zeki bir casusunun emrinde çalışan ajanları idiler.

Fransa'da mukavemet teşkilatının önde gelen liderleri de birbiri peşine yakalanmışlardır. Fransa'nın kurtarılmasından sonra ilk başbakan adayı olarak gösterilen Chartres'le, Belediye Başkanı Jean Moulin, General Delestraint, General Larat, General Bollaert, işkence ile öldürüldükten sonra cesedi Natzweiler Konsantrasyon Kampı'nda fırına atılan 28 yaşındaki güzel Diana Hope Rowden, Ravensbrueck Konsantrasyon Kampı'nda öldürülen cesur Violette Szabo, bunlar arasındadır.

Savaşın sonuna kadar müttefikler tarafından ölümden kurtarılanlar da kurtuluncaya kadar kamplarda tam bir cehennem hayatı yaşamışlardır. Sabotajcıların kralı olarak şöhrat yapmış olan Christopher Burney de yakalanmış, Paris'teki Gestapo Hapishanesi'nde 18 ay, Buchenwald Hapis-

hanesi'nde de 15 ay hapis yatmıştır. Aynı şekilde çok sayıda Norveçli, Belçikalı, Polonyalı, İtalyan ve Macar yakalanmıştır.

Hatta yeri doldurulamayacak Fransız Komutanı Pierre Brossolette, Hava Yarbayı Yeo-Thomas'ta, Almanların eline düşmekten kurtulamamıştır.

Müttefik ajanlarının bir kısmı da Almanların oyununa gelmişlerdi. Bu oyun, 1940 yılının Eylül ayında Hollanda'da Leeuwarden yakınlarında bir İngiliz ajanının tesadüfen yakalanması ile tezgahlanmıştır. Olay şöyle gelişmiştir. Bu ajanın tutuklandığı hemen Kriminoloji Mütehassısı Müfettiş Joseph Schreider'e bildirilmiştir. Bu, İngilizlerin, Hollanda'ya ajanlar gönderdiğinin ve Hollanda da yeraltı örgütünün kurulmaya başlandığının ilk belirgin işaretiydi.

Schreider; hemen Abwehr'in, Hollanda'daki karşı istihbarat sorumlusu Binbaşı Giskes'le görüştü. Beraberce bu örgüte sızmak suretiyle onun gelişmesini takip etmeye ve zamanı gelince de ortaya çıkarak örgütün kontrolünü ele geçirmeye karar verdiler. Yeraltı örgütünün mensupları ile ahablık kurmuş olan ve vatansever olarak tanınan iki kişi buldular. Bunlardan birinin adı Anton van der Vaals, diğerinin ise George Diederhof idi. Bu iki adam aracılığı ile yeraltı örgütüne girilmeye çalışıldı. Fakat bir yıllık uğraşıya rağmen pek bir şey elde edilemedi. Fakat bir gün Ridderhof, İngiltere'den biri sabotajcı diğeri telsizci olmak üzere iki ajan geldiğini bildirdi. Hatta bunların isimlerini söyledi. Sabotajcı Hollanda'nın müstemlekesi olan Doğu Hindistan'da doğmuştu adı Thijs Takonis idi. Telsizci ise daha önce Hollanda ticaret gemilerinde çalışmış olan Hubertus Lauwers idi.

Birkaç hafta sonra Hollanda'daki telsiz dinleme istasyonu Laltaye de yayın yapan gizli bir telsiz vericiyi ve bu vericinin bulunduğu yeri tespit etmeyi başardı. Dinleme sonucu elde edilen bilgilere göre bu verici bir sonraki yayının 6 Mart 1942 günü yapacaktı. O gün, telsizin bulunduğu sokağa bir servis kamyoneti girdi. Kamyonetin içinde Müfettiş Schreider ve yayın yapan telsizi dinleyen bir operatör vardı. Yayın kesildikten sonra evden çıkan iki kişi hemen yakalanıp kamyonete atılıverdi.

Almanlar evi aradılar ve telsiz ile kodları da ele geçirdiler. İngiltere de kimsenin bundan haberi olmamıştı. Kamyonet buzlu caddelerden süzülerek geçerek Binnenhof'ta, Schreider'in bulunduğu binaya döndü.

Lauwers odasına girince Schreider oturduğu yerden kalktı elini sıkıttı. Kendisinin İngiliz ordusunda teğmen olduğunu söyleyen Lauwers'e

teğmen diye hitap etmeye başladı. Aralarındaki gerginliği dağıtmaya çalıştığı belli idi. Konuşma sırasında bir ara Lauwers'e dönerek: "Bizimle çalışmısınız" dedi.

Lauwers "Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu. Schreider gayet sakin olarak "eğer birşey olmamış gibi telsizi kullanmaya devamı kabul ederseniz hem kendiniz için iyi olur, hem de arkadaşlarımızın hayatını kurtarmış olursunuz" diye açıkladı. Lauwers'in "Pekâlâ" dediğini duydu. Hollandalının aklından geçenleri bilmek çok önemli idi. Sözlerinde samimi miydi? Çünkü gizli servisler, elemanlarını bu gibi durumlara göre hazırlarlar. Telsizcilere özel parolalar, tehlike bildirim işaretleri veya kodları verirler. Dolayısıyla gözetim altında haberleşme yapmak mecburiyetinde kahlarsa bile karşı tarafa göz kırparak durumlarını iletebilirler. Bunun için Schreider telsizci teğmene pek güvenemiyordu, bu işi görecek başka elemanı da yoktu. Bir sonraki yayın 12 Mart 1942 günü yapılacaktı. Lauwers randevuyu kaçırmamalı ve çevrime çıkmamakla İngilizleri şüphelendirmemeliydi.

Böylece 12 Mart günü Lauwers aldığı direktifle telsizin başına geçti. Buluşma sağlandıktan sonra Londra'nın "Arbor'u göndermeyi planladık. Kendisini karşılayın" mesajını alınca Lauwers bembeyaz oldu. Buluşma esnasında Londra'yı ikaza çalışmıştı ama sonuç ortada idi, karşı taraf durumun farkında değildi. Çaresiz bir İngiliz ajanı ile, Londradaki SOE Teşkilatı'nın Hollanda Bürosu'nun Başkanı Binbaşı Bigham, bütün örgütün Gestapo'nun avucuna düşmesine sebep olacak bir hata yapmış oluyordu.

27 Mart 1942 günü Arbor paraşitle atlayınca Gestapo'nun kollarına düştü. Aynı gün Lauwers "Arbor planlandığı şekilde gece 23.23'te sağlam geldi" raporunu çekiyordu. Almanlar, İngilizlere karşı yürüttükleri bu aldatma faaliyetine Englandspiel ismini takmışlardı. Bu yayının başladığı tarihten tam bir yıl beş ay sonra, yani 1948 Ağustosunda Binbaşı Bingham, Hollanda'ya soktuğu ajanların hesabına baktıkça içi açılıyor, gurur duyuyor olmalıydı. Çünkü mevcut bilgilere göre bu süre içerisinde Hollanda'ya 54 ajan sokmayı başarmıştı ve zayıf ise sadece üç kişi idi. On sekiz tane telsiz göndermişti. Bunların 16'sı halen çok muntazaman bir şekilde haberleşme yapıyordu. Avrupa'ya yapılacak çıkarmaya karşılık olmak üzere adamlarından George Jambroes'in organize ettiği sabotaj örgütünün mevcudu 1.067 kişiye çıkmıştı. Sabotajcular için kâfi miktarda malzeme gönderilmişti. Jambroes'ye yardımcı olmak üzere bekleyen en az 1.100 erkek ve kadından oluşan yeraltı örgütü kurulmuştu.

Buraya kadar olanlar çok güzeldi ama ne yazık ki bunlar sadece kâğıt üzerinde idi. Hakikatte Bingham'ın gönderdiği 54 ajandan biri ölmüştü. Diğerleri GESTAPO'nun elinde idi. Jambroes hapiste idi ve organize ettiği sanılan sabotajcılardan kimse yoktu. Yeraltı örgütü ise Müfettiş Schreider'in mesajlarına göre durduğu yerde büyüyordu.

29 Ağustos 1943 günü Schreider'in tutuklattığı iki esir Johan Bernard Ubbink ve Piet Dourlain hapisneden kaçarak İsviçre'ye geçmeyi başardılar ve oradaki Hollanda Askeri İstihbarat Başkanı General Van Tricht'e durumu anlattılar. Fakat Schreider bundan yılmadı. Elindeki 18 telsizden biri aracılığı ile Londra'ya "Ubbink ve Dourlain, Hollanda İstihbarat Örgütü'ne sızmak üzere Almanların yardımı ile hapisneden kaçtılar. Onlara karşı gerekli tedbirlerin alınmasını bildiririm" mesajını çekmekten geri kalmadı. Bu nedenle iki ajan Londra'ya varır varmaz yakalandılar ve gerçek duruma kimseyi inandıramadıkları için aylarca hapisnede kaldılar.

23 Kasım 1943. Fırtınalı, karanlık bir gecede hapisten üç ajan daha kaçtı. Bunlar da İngiltere'ye geçmeyi başardılar ve Londra'da Chester Square'deki karargâhlarına başvurarak Müfettiş Schreider'in marifetlerini anlattılar.

Öte yandan Schreider;

BINGHAM CO.
THE OLD FIRM
BAKER STREET, LONDON
BAY BLUNT.

UZUN ZAMANDAN BERİ BİZİM YARDIMIMIZ DIŞINDA OLARAK HOLLANDA DA İŞ YAPTIĞINIZI BİLİYORUZ. BİZİM TEMSİLCİMİZ OLDUĞUNUZ CİHETLE BU HAREKETİNİZİ EMNİYETİN SUİSTİMALİ OLARAK KIYMETLENDİRİYORUZ. BUNA RAĞMEN, BİZİMLE İŞ YAPMAYI SÜRDÜRMEK İSTEDİĞİNİZ TAKDİRDE ŞİMDİYE KADAR GÖNDERMİŞ OLDUĞUNUZ ELEMANLARA GÖSTERDİĞİMİZ MİSAFIRPERVERLİĞİ BUNDAN SONRA GÖNDERECEĞİNİZ KİŞİLERDEN ESİRGEMEYECEĞİMİZİ BİLMENİZİ İSTERİM

şeklinde bir mesaj çekmekten başka yapacak birşeyi kalmıyordu.

Bu mesajdan sonra Hollanda'ya gönderilen 18 telsizden bir daha ses çıkmadı. İki yıl beş ay süren telsiz oyunları ile Almanlar, elliden fazla ajana ve sabotajcıyı tuzaga düşürmüşlerdi. Havadan ikmal için 190 talepte bulunmuşlar. Taleplerinin 95'ine cevap almışlardı. Böylece 570 kon-

tainer ve 50 parsel içinde toptan 14.000 kilo patlayıcı madde, 3.000 adet Sten makineli tabanca, 5.000 tabanca, 300 Bren makineli tüfeği, 2.000 el bombası, 75 telsiz verici cihazı, 100 adet özel işaret lambası, 500.000 adet mermi, 500.000 Hollanda Florini ve oldukça büyük miktarda diğer yabancı paraları ele geçirmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı sırasındaki gizli faaliyetler içerisinde bu olay müttefikler açısından en büyük yenilgi olarak kabul edilmektedir.

...

...

...

...

...

...

...

NORMANDY ÇIKARMASI

1943 yılında Eisenhower'ın Kuzey Afrika'da yediği darbenin, 1944 yılında Fransa'nın istilasında büyük payı olduğuna şüphe yoktur. Çünkü Afrika'daki bozgundan sonra Eisenhower'ın İstihbarat Başkanlığı'na gelen Kenneth Strong'un OVERLORD Harekâtı'nın hazırlanmasında büyük katkısı olmuştur.

1943 Şubatı'nda Tunus Harekâtı sırasında, ön hat birlikleri Fandouk, Faïd ve Gafsa bölgesindeki düşman birlikleri hakkında topladıkları bilgileri Eisenhower'ın Karargâhı'na gönderiyorlardı. İleri hatlardaki müşahitler düşmanın karşı taarruzunun Faïd kesiminde olacağını bildiriyorlardı. Buna mukabil Eisenhower'ın Karargâhı'ndaki İstihbarat Başkanlığı yaptığı incelemeler sonunda bunun Fandouk kesiminde olacağı kanaatine varmıştır.

Düşmanın karşı taarruzu Faïd'den gelişti. Müttefik Başkomutanlığı duruma hâkim oluncaya kadar Almanlar büyük bir başarı sağladılar ve Kasserine Geçidi'nden geçerek 23 Şubat gününe kadar müttefikleri 120 kilometre geriye sürdüler.

Sonraları bu olay hakkında Eisenhower "G-2'nin hatası çok büyüktü. Bu muharebeden sonra Müttefik Başkomutanlığı Karargâhı'ndaki İstihbarat Başkanını değiştirdim" diye yazmıştır.

Bu olaydan sonra İstihbarat Başkanlığına İngiliz Kraliyet Ordusu'ndan Tuğgeneral Kenneth William Dobson Strong atandı. Strong bu göreve geldiğinde 43 yaşında idi, cin gibi zeki, karar sahibi bir insandı, İstihbarat işinde çalışacakların bekâr olması gerektiğine inananlardandı. Eşin ve çocukların ayak bağı olacağı ve bu nedenle görevdeki verimi azaltacağı düşüncesi ile hiç evlenmemişti. Bir profesörün oğlu olan Strong, Sandhurst mezunu idi. Tabur komutanlığı hizmeti dışında, askerlik hayatı istihbaratta geçmişti. Almanya'da, Fransa'da, İtalya ve İspanya'da bulunmuştu. Bu ülkelerin âdetlerini, yaşam düzenlerini ve lisanlarını iyi öğrenmişti.

İkinci Dünya Savaşı başlamak üzere iken gizli bir görevle Berlin'de bulunmuştu. 1943 yılında İngiliz ordusunda, Almanya hakkında uzmanlığı kanıtlanmış bir insan haline gelmişti. Strong'un, bu karargâha atan-

ması Eisenhower'in istihbarata verdiği önemin bir göstergesi kabul edilebilir. Ike aklı başında, temkinli, ihtiyatlı bir komutandı. Kendisine takdir edilen itibarat bilgilerinden tatmin olduğu zamanlarda kendisini daha güçlü ve emniyette hissediyordu. 1942 yılının sonbaharında Kuzey Afrika Harekâtı'na başlarken, Cezayir ve Fas'taki müttefik taraftarı Fransız generallerle temas kurmak icap ettiğinde, Eisenhower durumu kendi gidecekmiş gibi ele aldı ve ilgilendi. Hatıralarında bu konuda gide-meyeceğim anlaşılınca birçok gönüllü arasından bu görev için yardımcım General Mark W. Clark'ı seçtim" diye yazmaktadır.

General Clark ile beraberindeki ajanlar denizaltı ile randevü mahal-line götürdüler. Vichy Hükümeti'nin şüphelenerek aldığı tedbirler üzere ne zor anlar geçirdiler ama çok yararlı bilgiler toplayarak döndüler.

Eisenhower daha sonraları da benzeri gizli işlere girişti. Örneğin 1943 Ağustosunda Kurmay Başkan General Walter Bedell Smith ile Strong'u General Castelano ile İtalya'nın teslim şartlarını görüşmek üzere Lizbon'a gönderdi. Başka bir tarihte de, durumu yerinde tespit için General Maxwell D. Taylor'u gizlice Almanların işgali altındaki Roma'ya gönderdi.

Ike, gizli faaliyetlerin önemine inanmakla kalmıyor onu zevkli bir iş olarak kabul ediyordu. "Avrupa'nın Fethi" isimli kitabında örtülü harekâta geniş yer vermektedir. Bu konuda "Bundan sonra ajanlar arasında pazarlıklar, haberleşmeler ve seyahatler başladı. Ortaya çıkarılmaları halinde büyük facialara yol açabilecek gizli toplantılar yapıldı. Birçok komplolar hazırlandı. Fakat şartların değişmesi üzerine bunların bir kısmından sarfınazar edildi" denmektedir.

Bilhassa General Taylor'un düşmanın elinde bulunan Roma'daki çalışmalarından çok etkilenmişti. Bu konuda "O'nun ve arkadaşlarının maceraları heyecan verici olaylara yeni bir bölüm ilave etmiştir. O'nun karşı karşıya bulunduğu tehlikeler, savaş boyunca görevlendirdiğim irtibat subaylarına veya ajanlara nazaran çok daha fazla idi. O her an tanınma ve ölüm tehlikesi içinde sorumluluğunu müdrük bir insan olarak hiç hata yapmadan görevini yerine getirmiştir" diye yazmıştır.

İngiltere'de 1944'te Ocak-Mayıs ayları arasında Normandy Çıkarması'nın hazırlıkları yapılırken istihbarat işlerini General Strong yürütmüştür. Bu işi başarmak için, birbiri ile ilgili fakat tamamen değişik üç manüplasyon yapmıştır. Bunlardan biri istihbaratın toplanmasıdır. Diğer hazırlanan harekâtın gizlenmesidir. Üçüncüsü de düşmanın; müttefiklerin niyetleri, gücü ve taarruz istikameti hakkında yanlış kanaat edinmesi için büyük çapta yanıltıcı tedbirler alınmasıdır.

Çıkarma hazırlıkları 1944 yılının Ocak ayında Eisenhower'ın, İngiltere'ye gelişi ve OVERLORD Harekâtı'nın emir-komutasını eline almasıyla başlamıştır. O tarihte, Batı Avrupa'nın istilası için yapılan hazırlıkları Almanların gözünden saklamak için bir sis perdesi kurulmuştur.

O günlerde Ike'in bile nerede olduğu, ne yaptığı pek bilinmiyordu. Gaye Almanları şaşırtmak ve kuvvetlerini sahiller boyunca yaymaya zorlamaktı.

Mart ayında İngiltere'nin Bovington Havaalanı'na yepyeni bir süper bombardıman uçağı (B-29) indi. Londra'daki İspanya Askeri Ataşesi bu inişi Madrid'e bildirdi. Almanların bu yoldan bilgi sahibi oldukları biliniyordu. Hakikatte, B-29'ların Pasifik Harekâtı'nda kullanılması planlanmıştı. B-29'un İngiltere'ye getirilmesi bu uçakların Almanya'ya karşı kullanılacağı intibamı yaratmak içindi. Tabii haberin sızması üzerine, Almanlar hava savunma sistemlerinde bir sürü değişiklik yapmaya giriştiler. Böylece hem zaman kaybettiler hem de bu arada realist bir tedbir alma imkânlarını elden kaçırmış oldular.

Çıkarmanın başlamasına pek az bir zaman kala, mayıs ayında, aldatma oyunları azami seviyeye çıkarılmıştır. Maksat Almanların başlıca zaafalarını öğrenmektir. Müttefiklerin müşterek istihbarat komitesinin tahminlerine göre Hitler'in elinde 336 muharip tümen vardı. Bunlardan sadece 58'i Fransa'da ve Benelüks ülkelerinde bulunuyordu. İki yüz kadar tümen doğu cephesinde Kızılordu ile angaje durumda idi. Geriye kalanlar ise Arktik Okyanusu'ndan İtalya'ya kadar olan sahada yayılmıştı. Sadece bu durum bile Hitler'in boyundan büyük işlere girişmiş olduğunu göstermeye yeterlidir.

Almanların Fransa'daki savunmalarını güçlendirmek için başka yerlerden kuvvet çekmeleri gerekiyordu. Müttefiklerin yaptığı aldatma faaliyetleri Almanların böyle bir tedbiri almalarını güçleştiriyordu. Aldatma faaliyetlerinde ana fikir, bu çıkarmanın Almanların sadece 12 tümenin bulunduğu Norveç'e yapılacağı havasını yaratmaktır. Nitekim bir müddet sonra, Norveç'teki ajanlar, Almanların Norveç'e bir tümen daha getirdiklerini teyid edince Strong derin bir soluk almıştır. Gaye hasıl olmuştur. Almanlar hakikati anlayabilselerdi, bu tümeni Fransa'ya intikal ettirmeleri gerekirdi.

Yarbay Butcher günlüğüne 20 Mayıs günü "Biz Sen Nehri'nin batısına geçtiğimiz zaman dahi, Almanların bunun küçük bir harekât olduğuna ve asıl harekâtı Pas de Calais üzerinden yapacağımıza inanmalarını isteriz. Bunu başarırız Almanların Pas de Calais'teki kuvvetlerden bir kısmını Sen Nehri ile Cherbourg arasındaki sahile yığmaları önlenmiş olur" diye not düşmüştür.

Yine o günlerde Mareşal Sir Bernard L. Montgomery önemsiz birçok yerde gözükmiş ve istihbarat analizcilerinin aklının karışmasına ve müttefiklerin yaptığı hazırlıkları küçümsemelerine yol açmıştır.

Müttefik Başkomutanlığı Karargâhı'nda düşmanın öğrenmesi istenilen bilgileri elde etmesi için büyük çaba gösteriliyordu. Hakikatlerin düşmandan gizlenmesi ise daha fazla gayreti ve titizliği gerektiriyordu. Hazırlanan harekâtın büyüklüğü göz önünde tutulunca her şeyin düşmandan gizlenmiş olduğuna inanmak mümkün değildi. Çünkü, Londra'da Almanlarla dostlukları devam eden ülkelerin askeri atışelerine ve siyasi elemanlarına gelişmeler hakkında kısıtlı da olsa bazı bilgiler veriliyordu. Bütün hazırlıkları Alman keşif uçaklarından gizlemek mümkün olamıyordu. Birçok gizli bilgi telsizlerle atmosfere yayılıyordu. Her ne kadar bu bilgiler kodlu veya şifreli olarak gönderiliyorsa da Almanların bunların bir kısmını açma ihtimali yüksekti.

Mamafih gizleme ve perdeleme harekâtı çok başarılı bir şekilde uygulandığından, Almanların elindeki istihbarat bilgileri yeterli olamamıştır. Zira Almanlar bir çıkarma yapılacağını biliyorlardı. Fakat elde ettikleri bilgilerden müttefiklerin niyeti, çıkarmanın yapılacağı yer, çıkarmanın yapılacağı zaman, çıkarmanın programı ve tertibat hakkında bir hüküm veremiyorlardı. Müttefiklerin her şeyi tam bir gizlilik içerisinde yürüttükleri ve hiç hata yapmadıkları iddia edilemezse de, bugün sonuca bakarak bu alanda yeteri kadar titizlik gösterildiği anlaşılmaktadır. Bilhassa Almanların çıkarma gününü doğru olarak öğrenmesinden veya kıymetlendirmesinden çok korkulmuştu.

1944 Mart'ında, Amerika'da Chicago'da OVERLORD Harekâtı ile ilgili çok gizli belgeleri ihtiva eden bir paket ortaya çıkmıştı. Bu paket Savunma Bakanlığı'nın Ordudonatım Dairesi'nce şehrin Alman asıllı sakinlerinin kesif olduğu kesimindeki bir adrese postalanmıştı. Fakat iyi sarılmadığından, postanede adresine göre tasnif edilirken içindekiler ortalığa yayılmış ve en az on kişi bunları okumuştur. Sonunda bu evraklar üzerindeki adres yerine Chicago'daki 6 ncı Hizmet Komutanlığı'na teslim edilmiştir. İstihbarat ajanları ile karşı istihbarat ajanları gelip evraklara el koyuncaya kadar bu komutanlıkta da yetkisiz dört kişi duruma muttali olmuştur.

O sırada İstihbarat Başkanlığı yapmakta olan General Clayton Bissell şahsen işe el koymuş ve soruşturma açtırmıştır. Sonunda bu paketin Washington'da Ordudonatım Daire Başkanlığı'nda görevli, Alman asıllı bir asker tarafından postalandığı anlaşılmıştır. Er, soruşturmasını

da tatmin edici cevaplar verememiştir. Chicago'daki kız kardeşinin ciddi şekilde hasta olduğunu ve dalgınlıkla bu paketin üzerine kız kardeşinin adresini yazmış olabileceğini iddia etmiştir.

Bu er casus mu idi? Böyle önemli bir paketin tedbirsizce işlem görmesi büyük çapta bir istihbarat faaliyetinin bir parçası mı idi? Soruşturma herkesi tatmin edecek şekilde sonuçlanamadı. Dokümanları görüp okuyanlar ile, evrakları gönderdiğini itiraf eden er ve ailesi takibe alındılar. Fakat bir ipucu elde edilemeyince kendilerine okuduklarını kimseye söylememeleri tembih edildi. Tabii iş şansa kalyordu. Müttefik Başkomutanlığı'nda bu durumdan haberdar olanlar çıkarma başlayınca kadar geçen 6 hafta boyunca çok sıkıntılı anlar yaşadılar. Zamanla bu olayda erin bir ard niyetinin olmadığı anlaşıldı.

Çıkarmada gizlenmesi çok müşkül ve zaruri olan bir şeyde yüzer rıhtımlar idi. Çıkarmada kullanılmak üzere İngiltere'de, Mulberries ve Gooseberries isimli iki muazzam duba inşa edilmişti. Bunlar yüzdürülerek Mans'ın karşı sahiline geçirilecek ve belli noktalarda batırılarak ikmal gemilerine rıhtım olarak kullanılacaklardı. Tabii bu dubaların bulunduğu nokta ikmal gemilerinin yanaşıp tahliye yapacağı büyük bir merkez haline gelecekti. Almanların bu hususta bilgisi olup olmadığı araştırıldı. Strong; çıkarmadan bir hafta önce Almanların, çıkarmanın birçok noktadan yapılacağına inandıklarını tespit etmişti.

Bu durum Almanların dubalardan haberi olmadığını gösteriyordu.

Çıkarma başladıktan on gün sonra duba rıhtımlara yanaşan ikmal gemileri her türlü malzemeyi boşaltmaya devam ederken dahi, Almanlar bu durumu olduğu gibi kabul edemiyorlar ve müttefiklerin yaptığı çok iyi kamuflej yüzünden Alman keşif uçaklarının çektiği hava fotoğraflarında asıl taarruz birliklerinin yerlerinin görülemediğine inamıyorlar ve asıl çıkarmanın yakın zamanda başka bir noktada başlayacağını tahmin ediyorlardı.

Bu sırada Müttefik Başkomutanlığı'nın İstihbarat Teşkilatı Almanlar hakkında bilgi toplamak için canla başla çalışıyordu. Alman birliklerinin takım, hatta manga seviyesine kadar yerleri hakkında bilgi lazımdı. Alman Hava Kuvvetleri'nin kullandığı meydanlar ile, her meydan-daki uçakların cinsi ve miktarı, personel ve ikmal durumları hakkında bilgi lazımdı. Mans'ın doğu sahillerindeki Alman mukavemet noktaları ve tahkimatlarının durumları hakkında bilgi lazımdı. Sahillerdeki toplarla, bilhassa gemilerden sökülerek mevzilere sokulan uzun menzilli gemi toplarının yerleri hakkında bilgi lazımdı. Demiryolu trafiğinin izlenmesi lazımdı. Çıkarma sahillerinin durumu, plajların önündeki, içindeki ve arkasındaki mayın tarlaları ile sualtı maniaları hakkında bilgi lazımdı.

Çıkarmaya engel olacak yerlerdeki sualtı manialarının her ne pahasına olursa olsun bertaraf edilmesi lazımdı. "O" şeklindeki çelik çemberlerden veya 130 cm. kadar boyunda demirlerden meydana gelen piramit kapılarla, raylardan veya I demirlerinden yapılan engellerin teker teker tahrip edilmesi gerekiyordu. Aksi halde bunların bulunduğu plajlara çıkarma yapmak mümkün olamazdı.

Çıkarma başlamadan Strong ve emrindeki özel görev kuvveti istenen bütün önemli bilgileri, hatta manialarda kullanılan malzemelerin örneklerini elde ettiler. Sualtı tahrip timleri bunlar üzerinde denemeler yaparak tecrübe kazandılar.

Bu enteresan faaliyetin beyin Eisenhower'ın Widewing'teki istila karar-gâhı idi. Burada bütün bilgiler ortaya konuyor ve büyük haritalar üzerine işleniyordu. Örneğin bir haritada plajlar ile su seviyeleri belirtilmişti. Diğer bir haritada Alman topçu mevzileri, küçük direnek noktaları, tel engelleri ve mayın tarlaları görünüyordu. Bir diğerinde istila kuvvetlerinin saldırabilecekleri saha içerisinde kalan düşman havaalanları işlenmişti.

Ayrıca Alman Silahlı Kuvvetleri'nin konusu, kuruluşu, Feld Mareşal von Runstedt ve Rommel'den başlayarak alay seviyesine kadar bütün birlik komutanlarının kimlik ve kişiliklerine ait listeler, her birliğin muharebe gücü ve kabiliyeti hakkında bilgiler bulunuyordu. Bu bilgilere göre istila bölgesinde 58 Alman tümeni vardı. İstihbarat raporlarına göre Alman birliklerinin emrinde savaş esirlerinden meydana getirilen 200.000 kişilik bir insan gücü bulunuyordu. Alman Hava Kuvvetleri'nin elinde 2.250 uçak bulunduğu hesap ediliyordu.

Bütün bu bilgiler nereden gelmişti?

Büyük bir kısmı hava keşiflerinden, hava fotoğraflarının dikkatle incelenmesinden, düşmanın haberleşmesinin dinlenmesinden, ele geçirilen düşman dokümanlarından çıkarılmıştı. Zaman, zaman Avrupa sahiline çıkarılan özel gözetleme postaları belirli konularda bilgiler getiriyorlardı. Avrupa'da bulunan ajanlar, Almanların muharebe tertibatında son anda yapılan değişiklikleri bildiriyorlar ve özellik arzeden konularda da ihtisasa dayalı bilgiler gönderiyorlardı.

Bilgi toplama kahırlı ve yorucu bir işti. Fakat çok az zayıyla ve hata ile yerine getirilmiştir. Normal sistematik içerisinde hareket edilmediğinden işin efsane tarafına fazla bel bağlanmamıştır. Bu nedenle de sonuçlar realist olabilmıştır.

Bununla beraber harekâtın icrasına gölge düşürebilecek derecede önemli bir sürtüşme ve anlaşmazlık olmüştü. Anlaşmazlık, Fransa'nın kurtulması sırasında Fransızların ne yapacağı üzerinde toplanıyordu. Fransa'nın içerisinde bir mukavemet ordusu vardı. Fakat bu ordunun ne yapacağı belli değildi. Bu kanaat daha ziyade Roosevelt'in Fransızlara karşı duyduğu güvensizlikten ve bir egomanyak olarak gördüğü de Gaulle'e karşı beslediği sebepsiz nefretten kaynaklanmaktaydı. Roosevelt, işgal altındaki Fransa'daki insanlara ve olaylara de Gaulle'nin bir tesiri olacağına olduğu kadar mukavemet ordusunun iş görebileceğine inanmıyordu. Bu görüşün bir temele dayanmadığı muhakkaktı. Çünkü Donovan'ın OSS Örgütü'nün Fransa'daki özel timlerinin Fransız yeraltı teşkilatı ile işbirliği yaparak hazırladıkları hakiki durumu yansıtan raporlar Cumhurbaşkanı'na sunulmakta idi. Fransız yeraltı direnişini desteklemek üzere, 1943'ten beri Londra'da faaliyet gösteren OSS 1944'ün Ocak ayında da istila harekâtı ile ilgili her türlü gayri nizami faaliyeti yönetmek amacı ile Özel Kuvvetler Karargâhı (SFHO) isminde bir karargâh kurmuştu.

Bu karargâhın kurulduğu ilk ay içerisinde Amerikalılar, Fransız yeraltı örgütüne 96 kontainer dolusu malzeme atmışlardı ve bu destek aydan aya çoğalmış ve aylık kontainer sayısı birara 5.000'i bulmuştur. Bu suretle yeraltı teşkilatının da vurucu gücü bir hayli arttırılmıştır.

Başkan Roosevelt, Donovan'ın verdiği bilgilere inanmamış olsa idi o sırada Fransız mukavemet kuvvetleri ve de Gaulle ile irtibatı sağlamak üzere Londra'da bulunan Deniz Yarbayı Tracy D. Kittredge'den yararlanabilirdi. Gerçi Roosevelt görüş ve düşüncelerinde pek yalnız sayılmazdı. Birçok Amerikalı general ve subay da istila harekâtı için Fransızların kahramanlığına bel bağlanamayacağı kanaatında idiler.

Nitekim Yarbay Harry Butcher günlüğünün 17 Nisan 1944 tarihli notlarındaki "kendilerine güvenmediğimizi söylediğimiz Fransız demiryolcularının bize yardımcı olmamalarını normal karşılamak lazımdır. Halbuki onlardan devamlı olarak görev istiyoruz. Fransız Mukavemet Teşkilatı için de aynı durum var. Bu çelişkili tutum karşısında Fransız Mukavemet Teşkilatı'ndan çok şey mi istiyoruz diye düşünmek zorunda kalıyorum" şeklindeki ifadeler Amerikalıların Fransızlara olan güveni hakkında fikir verecek mahiyettedir.

Öte yandan Almanlar da; tamamen farklı nedenlerle, Fransız demiryolcularına güvenememişlerdi. Fransız demiryolcularının faydadan çok zarar vereceklerine inanıyorlardı. Bunun için de Fransa'yı işgal eder etmez kendi demiryolcularını yetiştirmeye girişmişlerdi. Olaylar Almanları hak-

lı çıkarmıştı. Çünkü Fransız demiryolcularının Alman nakliyatına üç haftada verdiği zarar, Müttefik Hava Kuvvetleri'nin dört ayda verdiği zardan fazla olmuştur.

İngilizlerin de bu gizli teşkilat hakkındaki görüşü pek olumlu sayılmazdı. En üst seviyede Churchill, bu işe hiç bulaşmamakla Roosevelt'in sempatisini sağlamaya çalışıyordu. Buna karşılık Antony Eden'in Dışişleri Bakanlığı, Hür Fransızlarla yakın bir ilişki içerisinde bulunuyor ve bu suretle de Gaulle'ye göz kırpyordu. Bu nedenle Fransız yeraltı teşkilatı ile SOE arasındaki irtibat Amerikalılara nazaran daha sıkı idi. Fransız yeraltı teşkilatının istediği silahların ve patlayıcı maddelerin bir kısmını SOE temin ediyordu.

Ayrıca yeraltı teşkilatı nezdine irtibat elemanları ve silah öğretmenleri gönderiyordu. Bilhassa sabotaj ve istihbarat işlerinde olmak üzere müştereken hareket edilmesi için planlar hazırlıyordu. Bu nedenle 15 Mart 1941'den 1944 sonuna kadar SOE'nin Fransız bölümü Fransa'ya paraşütle 366 ajan atmış, 50 mukavemet grubu kurmuş ve havadan 4.000 kadar ikmal yapmıştır.

İstila hazırlıkları yapılırken Fransız Mukavemet Teşkilatı da iki ana grupta toplanmıştı. Bunlardan "Grande Armee" ismindeki grup daha ziyade mahalli liderlerin kontrolünde, oldukça müstakil birimler halinde faaliyet gösteriyor ve küçük, münferit tahrip ve yıpratma hareketleri icra ediyordu. Bunların asıl görevi; zaman geldiğinde ortaya çıkacak olan Fransa'nın yeraltı ordusu için kaynak sağlamaktı. İkincisi "Petite Armee" isimli gruptu. Gerektiğinde özel istihbarat ve sabotaj faaliyetlerinde bulunmak üzere kurulmuştu. Bu grubun elemanları çok dikkatli seçiliyordu. Bunların vurduğu yerden ses getiren türde olmasına itina gösteriliyordu.

Roosevelt ve O'nun gibi düşünenlerin aksine Eisenhower, Fransızlardan çok şey bekliyordu. Buna rağmen Eisenhower de fazla birşey vermiyordu. Uzun müzakerelerden sonra 1 Şubat 1944 günü dağınık yeraltı gruplarının Fransız yeraltı ordusu haline getirilmesine başlanabildi. Mart ayında FFI (Hür Fransız Dahili Ordusu)'nun Komutanlığı'na de Gaulle'nin yardımcılarından General Joseph-Pierre Koenig getirildi. Böyle olduğu halde müttefikler, istila harekâtında FFT'in kullanılması hususunda nisan ayna kadar bir karara varamadılar. Daha sonra verilen kararlar ise Fransızlar için haysiyet kırıcı mahiyette olmuştu. Onlardan sadece muharebe istihbaratı yapmaları istenmiştir.

İstila harekâtı için birçok plan yapılmıştı. Yeşil Plan'a göre bütün demiryolları felce uğratalacaktı. Kamu tesislerine sabotaj yapılması için

Mavi Plan hazırlanmıştı. Yakıt ve mühimmat depolarına sabotaj için başka bir plan vardı. Düşmanın kıta ve malzeme naklini güçleştirmek için daha başka planlar hazırlanmıştı.

Fakat müttefikler bu planlarda öngörülen malzeme ve silahları göndermemekle Almanlara yapılacak sabotajları kendileri sabote etmeye başladılar. FFI'nin irtibat için istediği yüzden fazla insana karşılık Eisenhower sadece dört uzman göndermiştir. Daha önce çeşitli yollardan her gün Fransa'ya sokulması kabul edilen 60 tonluk malzemeye karşılık bir ay içerisinde FFI'ya verilen malzemenin tamamı 20 tonda kalmıştır.

Çıkarmanın başladığı tarihte FFI planlanan görevleri yerine getirebilmesi için gerekli olan malzemenin sadece yarısına sahip bulunuyordu. Buna rağmen FFI harekâta katıldı ve büyük bir maharet ve cengâverlik gösterdi. Fransızların bu başarısını ve katkısını Eisenhower hatıratında "FFI on beş tîmenin yapabileceği işi yapmıştır" diye vurgulamıştır. Ayrıca "İstila harekâtı sırasında FFI Fransa'nın her yerinde çok kıymetli hizmetler yapmıştır. Bilhassa Brittany bölgesinde çok yararlı oldular. Onların yardımı olmasaydı, Fransa'nın kurtarılması ve düşmanın mağlup edilmesi için daha fazla zaman geçecekti ve bu bizim daha fazla zayıyat vermemize neden olacaktı" diye yazmıştır.

Roosevelt'in varlığını bile kabul etmek istemediği Fransız gizli ordusunun başarıları sadece çıkarma ve sonrası ile kayıtlı değildir. Dört yıl süren direniş sırasında bu örgütün zayıyatı 105.000 kişiyi bulmuştur. Bunlardan 30.000 kadarı Almanlar tarafından öldürülmüş, 75.000'i ise esir kamplarında yok olmuştur.

Ronald Seth'in yazdığı gibi FFI'nin en büyük başarısı düşmana verdiği zayıyattan ziyade Fransa'ya şerefine kavuşturmasıdır.

HERREN STREET'TEKİ EV

Çıkarmanın başladığı tarihten iki gün sonra Eisenhower'ın Karargâhı bir bildiri yayınladı. Bu bildiri de Normandy sahillerine çıkıldıktan tam 10 saat sonra çıkarmayı yapan erlere dondurma bile dağıtıldığı yazılı idi. Amerika'da, İkinci Dünya Savaşı'nı kahve sohbetlerinde kıymetlendirmeye çalışan kamuoyuna, çıkarmanın çok kolay ve başarılı olduğu hakkında ferahlatıcı ve yatıştırıcı bir fikir verebilmek için bildiri de böyle bir cümleyle yer verildiğinden şüphe yoktur.

Fakat çıkarma; bildirideki kadar basit ve kolay gelişmemiştir. Sahile çıkanların sahilleri savunan Almanların sayısına çıkabilmesi bir hayli zaman almıştır. D gününden bir hafta sonra bile, sahile çıkanlar 326.000 kişiyi bulduğu halde Almanlar yine de iki misli idiler. Müttefiklerin çeşitli cephelerde çarpışan bu inatçı düşmanı yenebilmesi için Avrupa'ya çıkan kuvvetlerin milyonları bulması ve on bir ay kadar bir zamanın geçmesi gerekecektir.

6 Haziran 1944 gününden çok önce, eski bir diplomat ve hukukçu olan ve İsviçre'de bulunan Allan Welsh Dulles, Alman yönetiminde söz sahibi olan insanlarla temas halindeydi. Müttefiklerin bir çıkarmaya girişmeden savaşı kazanması için her türlü yardıma hazır olduklarını beyan eden bu insanlar dediklerini yapacak mevkilerde ve güçte görünüyorlardı. Tabii tarihin en büyük çıkarması yapıldıktan sonra daha kolay ve kansız çözümlerin ne için tercih edilmediği üzerinde durulur ve hatta yapılan harekâtın bilhassa zayıf açısından lüzumsuz olduğu hakkında yapılan spekülasyonlarla bunların kamuoyunda küçümsenmesi, değerlerini kaybetmesi gibi bir durum ortaya çıkarılır.

Normandy Çıkarması'na lüzum var mıydı? Normandy Çıkarması başladığında Müttefik Kuvvetler'in yarısı zaten İtalya üzerinden Avrupa'ya çıkmıştı. Müttefikler, Almanların 23 tümeninin bulunduğu İtalya'dan yukarıya çıkarlar ve Güneydoğu Avrupa'ya ve Fransa'nın güneyine doğru yayılarak Almanya'nın içerisine doğru ilerleyebilirlerdi. Bu suretle de Mansı geçmeye lüzum kalmayabilirdi. Öyle yapılırsa idi sonuç ne olurdu?

İngiltere'den yapılacak çıkarmada nazarı itibare alınması gereken bir durum vardı. Bu durumdan maalesef yararlanılmamıştır ve üzerinde durulmamıştır.

6 Haziran günü Alman Silahlı Kuvvetleri'nde eski hiyerarşik bütünlük kalmamıştı. Halen kara birliklerinin muharebe müessiriyetinin yüksek olmasına, Alman Silahlı Kuvvetleri'nin gücünün ve üstünlüğünün devam etmesine rağmen subaylar arasında ve batı cephesinin çeşitli kesimlerinde itaatsizlik, bedbinlik ve ümitsizlik başlamıştı.

Almanlar arasında vatana ihanet pahasına da, yenilgi pahasına da ve hatta insanlık pahasına da olsa bir darbe ile savaşı sona erdirmeye inananların sayısı her gün artmakta idi.

Hitler'in işbaşından uzaklaştırılması için askeri teşebbüsler şöyle sıralanabilir.

Hitler'in ilk defa 1938 yılında Münih Konferansı'nın yapıldığı gece yakalanması kararlaştırılmıştı. Bu işi planlayanların başında Kara Kuvvetleri'nin Kurmay Başkanı General Ludwig Beck ile Berlin Askeri Bölge Komutanı Erwin von Witzleben bulunuyordu. Fakat Chamberlain'in, Münih Konferansı'nda Hitler'le anlaşmaya varması bu grubun icraata geçmesini önlemişti. Daha sonra 3 Eylül 1939 günü, batıda savaşın başladığı tarihte, General Von Hammerstein-Equord, Hitler'in kendi karargâhını ziyaretinde O'nu tevkif etmeyi ve Hitler rejimini devirmeyi planlamıştı. Bu defa da Hitler beklenen ziyareti yapmadığı için darbe gerçekleşemedi.

Hitler'in öldürülmesi için ilk teşebbüs 1939 yılının Kasım ayının başlarında Oster tarafından hazırlanmıştı. Plana göre suikasti destekleyecek ve icrası için gereken askeri kuvveti temin edecek olan General Holder beklenen cesareti gösteremediği için bu teşebbüs de yarım kaldı. Daha sonra Hitler'in, Münih'te bira mahseninde öldürülmesine çalışıldı. Bu defa da emniyet tedbirlerinin sıklığından suikastçi Hitler'e yaklaşma fırsatını bulamadı.

1941 yılında 4 Ağustos günü bir teşebbüs daha yapıldı. Fakat muhtemelen bilgi sızması yüzünden son anda Hitler'in çevresindeki emniyet tedbirleri fevkalade şekilde arttırılınca bu teşebbüste gerçekleştirilemedi.

Aynı yılın Aralık ayında Von Witzleben devreye girdi. Her şey hazırlandığı ve tam tatbikata geçileceği sırada Witzleben birden hastalanıp ameliyat olunca bu işte tamamlanamadı, yarım kaldı.

Bu teşebbüslerin bir kısmı daha sonraki yıllarda televizyon programlarına konu olmuştur. Bir defa da yeni askeri uniformaların takdimi sırasında Hitler'e suikast yapılması planlanmıştı. Yeni uniformalardan birini giyen bir gönüllünün Hitler'e çarpması ile üzerindeki bomba infilak edecek ve mesele hallolacaktı. Ama bunda da başarılı olunamadı.

Oster'in telkini ile küçük bir subay grubu bu işi üstlendiler. Bu grubun başında, Doğu Cephesi Komutanı Feld Mareşal von Kluge'nin Kurmay Başkanı General Henning von Tresckow bulunuyordu. General von Tresckow; mert, vatanını seven, cesur ve dürüst bir askerdi. Bu kompoda başyardımcısı, Nazi düşmanlığı ile hiçbir şeyi görmez hale gelmiş ve her ne pahasına olursa olsun bu işi sonuçlandırmaya kararlı Teğmen Fabian von Schlabrendorff idi. Arkalarında, Genelkurmay Başkanlığı'nda Teşkilat Dairesi Başkanı olan ve Nazilerin yaptıklarını hiçbir şekilde tasvip etmeyen General Helmut Stieff vardı.

1943 Mart'ında General von Tresckow, Hitler'in Doğu Cephesi Komutanlığı'nın Smolensk'teki Karargâhı'na geleceğini haber aldı. Tresckow, denetleme sonunda Hitler'in uçağını imha etmek suretiyle O'nu öldürmeye karar verdi. Smolensk'teki müessif kaza duyulur duyulmaz Süvari Alay Komutanı Baron veon Boeselager, Kluge'nin Karargâhı'ni saracak ve ordu grubunun sevk ve idaresini eline alacaktı. Gerisinin çorap söküğü gibi geleceği bekleniyordu. General Stieff'te Berlin'de Savunma Bakanlığı'na oturacaktı. Oster ve yardımcıları da işin siyasi taraflarını halledeceklerdi.

Bomba, Berlin'de Stieff'e verilecek bir paketin içerisine yerleştirilmişti ve uçağa binerken Hitler'in yanında bulunan Albay Brandt'a teslim edilecek ve içindekilerin iki şişe brandy olduğu söylenecekti. Uçak bombayı ve Hitler'i alarak havalandı. Ama bombalardan ses seda çıkmadı. Suikastçiler şaşkına dönmüşlerdi. Albay Brandt taşıdığı paketin ne olduğunu öğrenmeden bu paketin yok edilmesi lazımdı. Schlabrendorff hemen Berlin'e uçu ve paketi değiştirdi. Meselede kapandı. Ancak suikastçiler yılmamışlardı. Kolu kanadı kırılmış olmakla beraber von Stauffenberg sürdürülen mücadelede daha aktif bir rol oynayabilmesi için Genelkurmay Başkanlığı'nda bir göreve tayin edildi.

36 yaşında genç bir Alman yarbayı olan Claus Schenk Count von Stauffenberg, olanlara kendince yeter dedi ve Alman Silahlı Kuvvetleri içerisindeki Nazi karşıtı subaylar grubuna katıldı. Yarbay çok zeki bir subaydı ve Genç Schlieffen diye tanınmaktaydı. Afrika'da Rommel ile birlikte vuruşurken bir hava taarruzunda yaralanmış, bir gözünü, sağ elini, sol elinin de iki parmağını kaybetmişti. Diğer gözü de şokun tesiri ile bir zaman için görmez olmuştu. Kartaca'da kaldırıldığı hastanede kendine geldiği zaman istikbalinin mahvolduğunu düşünerek düşmanla savaşmaktan vazgeçmiş ve Nazilerle mücadele etmeye karar vermişti. Baş düşman olarak Hitler'i görüyordu. Almanya'nın fiziki olarak bu duruma düşüşünden olduğu kadar, Alman halkının moral bakımından perişan edilmişinden de O'nu sorumlu tutuyor ve şahsen öldürmek istiyordu.

Von Stauffenberg' oldukça eski bir darbeci grubun yeni bir üyesi idi. Çünkü uzun zamandan beri silahlı kuvvetler içerisinde yüksek rütbeli bir grup subay Hitler'in tutumunu tasvip etmiyor ve hatta O'ndan nefret ediyordu. Onlar, Hitler'in bertaraf edilmesiyle bu felaketlerin sona ereceğine inanmışlardı. Önceleri O'nu yakalayıp, yaptıklarının hesabını vermek üzere Alman muhakemesine çıkarmayı düşünmüşler, daha sonraları böyle bir yaklaşımın mümkün olamayacağını anlayarak O'na bir suikast yapmayı daha uygun bulmuşlardı.

Eisenhower, OVERLORD Harekâtı'nın hazırlıklarını başlatmak üzere 1944 yılında Londra'ya geldiğinde, Almanya'nın iç durumu böyle idi. Almanya'daki huzursuzluğun Eisenhower ve planlayıcılar üzerinde ne gibi bir tesir yaptığını gösteren hiçbir hatıra veya belge yayınlanmamıştır. Ancak bilindiği kadarı ile Eisenhower'ın hazırlanacak planların bu husustaki tahminlerden etkilenmemesine ve tamamen askeri prensiplere uygun olarak hazırlanmasına çok dikkat sarfettiği muhakkaktır ve bilhassa O'nu bu alana çekmeye çalışanlara karşı çıktığı bilinmektedir. Almanyada, generallerin ayaklanması ile savaşın kısa sürede kesilmesi ihtimali birçok defa müzakere edilmiş ve bu münakaşalar; ihtimallerden ziyade elde edilen bilgi ve belgelere dayandırılmıştır. Fakat bütün bunlar alınan kararları pek etkileyememiştir.

27 Ocak 1944 günü de Büyükelçi John G. Winant böyle bir ihtimalden bahsetmiş fakat Eisenhower'ın Kurmay Başkanı Bedell Smith konuyu kapatmıştır.

24 Nisan günü yapılan toplantıda Dışişleri Bakanı Edward R. Stettinius Jr. laf arasında müsait bir ortam yaratıldığı takdirde Almanya'da da ülkesini gümüş bir tepsi içerisinde teslim edecek bir General Badoglio çıkabileceğini söylemiştir. Eisenhower böyle bir ihtimalin mevcudiyeti üzerindeki şüphesini belirtmekle kalmamış, ayrıca Alman generalleri ile iş görmesinin mevzubahis olmadığını vurgulamıştır.

Bütün bu gelişmelere rağmen Başkan Roosevelt'in politik savaş hakkındaki tutumu değişmemiştir. Siyasetin işe karıştırılmasının savaşı daha da uzatacağına ve savaşın sadece kayıtsız şartsız teslimle sona erdirilebileceğine inanıyordu. Bu düşüncesinde ısrarında, Hitler'in ihtilal yolu ile yaptıklarını gözleri ile görmüş olmasının ve dar görüşlü bir insan olan General George C. Marshall'ın yaptığı telkinlerin tesiri olduğuna şüphe yoktur.

Marshall'a göre savaş silahlı kuvvetlerin çatışmasıydı ve generaller siyasete karışmamalıydı. Bu nedenle daha fazla kan dökülmeden savaşı kazanma pahasına da olsa vatan hainleri ile pazarlığa girişmeyi düşü-

nemiyordu. Ayrıca başkanın, Prusya militarizminin çekirdeğini teşkil eden Alman militanları ile hiçbir suretle pazarlık yapmamak düşüncesi de ortada idi. Onun için Alman hainlerin yardımı ile yapılabilecek bir teslimi de kabul edemiyordu.

Ortada bir hakikat var ise, o da; Başkan Roosevelt'in peşin hükümle zafer kazanmak için siyaset de dahil olmak üzere her vasıtaya başvurulmasına arzulu gözükmemesi yüzünden rejim karşıtı Almanlara gerekli dış yardım yapılamaması ve onların Nazizm'e karşı başarı kazanmaları için moral destek sağlanamaması sonucu savaşın uzamasıdır.

Churchill'de başka nedenlerle Başkan Roosevelt'in yolunda yürümüştür. O sıralarda Venlo Olayı nedeni ile Whitehall'ın aldığı yaralar henüz sıcaklığını muhafaza ediyordu.

O olaydan sonra İngiltere Hükümeti, Almanların oyununa gelmekten çekinir olmuştu. Çünkü bu gibilerin iki taraflı çalışan ajanlar veya tahrikçiler olmadığına emin olmak çok zordu. Bununla beraber rejim aleyhtarı Alman grupları müttefiklerle temas kurmak için gayretlerini savaşın sonuna kadar sürdürmüşlerdir.

1939 Ekimi'nde, savaşın başlangıcından birkaç hafta sonra Dr. Josef Mueller isminde tanınmış Katolik bir papaz muhalif grubun elçisi olarak Vatikan aracılığı ile İngiltere Hükümeti ile temas sağlamaya girişti. Fakat Vatikan'a yerleştirilmiş bir Alman ajanı bu teşebbüsü Berlin'e bildirdi. Güzel bir tesadüfle, bu rapor Oster'in eline geçti ve iş örtbas edildi papazın hayatı kurtuldu.

1942 yılının Şubat ayında, Ulrich von Hassell adındaki bir Alman diplomatı, Arosa'da İngiltere temsilcisi J. Lonsdale Bryans ile temasa girişti. Hitler rejimi devrildiği takdirde Dışişleri Bakanı olması planlanan bu zata İngiliz temsilcisi bir müddet sonra İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın bu konuya ilgi göstermediği cevabını veriyordu.

1941 yılının Kasım ayında, Alman muhalefet grubu, Amerika Birleşik Devletleri üzerinden Londra ile temas kurmak üzere haber ajansının Berlin muhabiri olan Louis Lochner'in yardımını sağlamışlardı.

Aynı şekilde 1942 yılında Nisan ayında Wallenberg adında İsviçreli bir maliyeci vasıtasıyla müttefiklerle temas sağlanmağa çalışıldı. Mayıs ayı içerisinde Alman Evangelis Kilisesi, Chichester bishopu aracılığı ile İngiliz hükümetleri ile irtibat tesisine çalıştı. Eden, hepsine de hükümetinin böyle bir temasla ilgilenmek istemediği cevabını verdi.

1942 yılının sonuna doğru, bu yol açılır gibi oldu ve Nazi karşıtı gruplar ümitlendiler. Kasım ayında Allen W. Dulles İsviçre'ye geldi ve

Bern'de Herren Street üzerinde bir evde yazıhane açtı. Görünüşte Amerikan Sefiri Leland Harrison'un özel yardımcısı idi. Hakikatte ise OSS'in İsviçre bölümünü yönetiyordu.

Allen Dulles, New Yorklu idi, 1893'te Watertown'da, doğmuştu. Tanınmış bir papazın en küçük oğlu idi. Annesi Amerikan Tarihi'nde yeri olan General Watson Foster'in kızı idi. Princeton Üniversitesi'nin Tarih Bölümü'nü bitirdikten sonra Misyoner Okulu'nda İngilizce öğretmek üzere Hindistan'ın Allahabad Şehri'ne gitti. 1916'da Dışişleri Bakanlığı'na intisap etti ve Viyana ve Bern'de hizmet gördü. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Dışişleri Bakanlığı'nın yakın doğu bölümünü yönetti. Ayrıca geceleri hukuk eğitimi gördü. Hukuk diplomasını alınca Amerikan diplomatlarının maaşlarının azlığını bahane ederek Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrıldı.

Ağabeyi John Foster Dulles'in yanında avukatlığa başladı ve birhayli Alman müşteri edindi. Bu nedenle OSS'in Bern şubesini yönetmek üzere Almanlara sözüni geçirebilecek bir mütehassis aranırken Donovan'ın aklına gelen ilk isim Allen Dulles olmuştu.

Allen işe girişmeden önce etrafını iyice anlamaya çalıştı. Çevrede çatışmalar olduğu için raporlarını telgrafla göndermekten başka yol yoktu. Gönderdiği mesajların bir kısmının kodlarının Alman kriptanalizcileri tarafından açılmış olması mümkündü. O'nunda istediği buydu. Almanların kendileri ile görüşmek isteyen birinin varlığından haberdar olmalarına çalışıyordu. Bir müddet sonra attığı oltaya takılmalar başladı. Alman muhalefet grubunun içerisinde bulunan istihbaratçılar, bilhassa askeri istihbaratçılar hemen Dulles ile temas etmek üzere teşebbüslerle giriştiler. Bunların arasında Hans Gisevius'ta vardı. Hans sarışın, iri yapılı, zeki bir insandı. Nazilere karşı yapılan birçok harekete karışmıştı. Enteresan ve garip bir insandı. Bern'deki Alman delegasyonunda konsolos yardımcısı idi. Abwehr'in tasvibi ile her türlü istihbarat işine girip çıkıyordu. Dulles, Hitler'e karşı bir suikast hazırlandığını O'ndan öğrendi.

1944 Şubatı'nın başında, suikastçiler; müttefikler çıkarma yapmadan onları Hitler'den kurtulmuş ve barış yapmaya hazır bir Almanya ile karşı karşıya bırakmak için süratle harekete geçmeye karar verdiler. Yapılan planlamaya göre suikastten sonra General Beck Devlet Başkanı olacaktı. Eski Leipzig Belediye Başkanı Dr. Goerdeler Başbakan, von Hassell Dışişleri Bakanı, General von Witzleben Silahlı Kuvvetler Başkomutanı, Hoepner'de Savunma Bakanı olacaktı. Von Tresckow Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gelecekti. Stauffenberg perde arkasında kalacaktı.

Suikast günü olarak 11 Şubat tarihi kararlaştırılmıştı. Bombanın patlatılacağı saatte Hitler'le buluşacak olan Heinrich Himmler gelme-

yince bu teşebbüs ertelendi. 9 Mart günü yapılacak durum kıymetlen- dirmesi sırasında, Hitler'in tabanca ile vurulması düşünüldü. Fakat sui- kastçıyi konferans mahalline sokmak mümkün olmadı. 15 Mayıs günü Feld Mareşal Ewin Rommel ile Paris'teki isgal komutanı General von Stuepnagel de muhalefet grubuna resmen katıldılar.

Dulles'in yakından izlediği bu gelişmeleri Donovan'a ve Eisenhower'e bildirmedeği düşünülemez. Fakat Almanların, Hitler'i devirmek üzere oluşturduğu muhalefet cephesinin durumunun Başkan Roosevelt'e Dulles' in gördüğü şekilde anlatılıp anlatılmadığı hususunda şüpheler vardır. Nasıl kabul edilirse edilsin Başkan'ın Amerikalıların bu darbeye fiilen katılmaları tekliflerini sonuna kadar reddettiği anlaşılmaktadır.

Dulles bir yandan bu darbeye bulaşmak için yanarken diğer yandan böyle bir işe karışmaması için verilen direktife uymak mecburiyetinde kaldığından büyük üzüntü duyuyordu. Bulunduğu yerden Alman muha- lefetinin nabzını gayet iyi hissediyordu. Suikastçilere muhtaç oldukları yardımı yapacak ve bir istila hareketine lüzum kalmadan savaşın bit- mesine yardımcı olacak bir mevkide bulunuyordu.

Fakat ne çareki elleri bağlanmıştı. Bu durumda Alman muhalefeti- ne bir bomba fiyyesi verecek, hatta moral takviyesi yapacak yetkiye bile sahip değildi. Bu, bir çeşmenin başında susuzluktan ölmeye benzi- yordu.

İstila başlayınca, Hitler'i devirmeye çalışan Almanlar donup kaldı- lar. Ve Haziran boyunca faaliyetlerini durdurdular. Yalnız Rommel ida- reyı bırakması için Hitler'i ikna etmek üzere başladığı çalışmalarını sür- dürdü. 1 Temmuz gecesi, Hitler'in ortadan kaldırılması için hazırlanan plannın daha fazla beklenmeden uygulamaya konulması kararlaştırıldı. Alınan kararda aynen "Müttefikler çıkarma yaptıktan sonra muhalefet grubunun liderlerinden, müttefiklerin kabul edebileceği ve pazarlığa razı olabileceği kimselerden yeni bir hükümet kurulmak suretiyle savaşın bir an önce bitmesi sağlanabilir ve daha fazla kan dökülmesi önlenmiş olur. Bu da ancak Hitler'in yok edilmesi ile mümkün olur" denilmekteydi.

Hitler'in öldürülmesi görevi von Stauffenberg'e verilmişti. Hitler'in çevresine girebilmesi için de Hitler'in yeni teşkil edilen İhtiyat Kuvvet- leri Başkomutanı General Erich Fromm'a Kurmay Başkanı olarak tayin edilmişti. Suikastte bir kiloluk tahrir maddesinden oluşan bir bomba kul- lanılacaktı ve 30 dakikaya ayarlı, mekanik-kimyasal bir düzenle patla- tılacaktı. Stauffenberg bombayı çantasından Hitler'in toplantı salonuna taşıyacaktı. Oda küçük ve duvarlar beton olduğu için bombanın tahrir gücünün pek fazla olmasına gerek yoktu.

20 Temmuz günü sabahı saat 10.15'te Stauffenberg yanında Emir Subayı Üsteğmen von Haeften ve Stieff olduğu halde Rasenburg'a uçtu. Karargâhın içindeki subay lokantasına giderek kahvaltı etti ve General Buhle'yi beklemeye başladı. General Buhle gelince birlikte Felt Mareşal Keitel'e gittiler. Bu sırada elinde bir atışe çantası vardı. Saat 12.20'de konferans yerinin değiştirildiğini ve derme çatma bir yer olan çay binasına alındığını öğrendi. Bu değişiklik O'nun için çok üzücü bir sürprizdi fakat işi ertelemeyi kendine yediremedi. Binaya girince yolunu şaşırması gibi yaparak Hitler'in bulunduğu salon yerine başka bir odaya girdi. Bombanın zamanlama mekanizmasını çalıştırıp çıktı.

Hitler'in bulunduğu salon takriben 12x4,5 metre ebadında idi. Ortada çok büyük bir masa vardı. Stauffenberg salona girdiğinde Hitler girişe yakın olmak üzere ortada oturuyordu. Arkası dönüktü. Hitler'in solunda oturan Keitel, Stauffenberg'i Fromm'un temsilcisi olarak tanıtti. Masa etrafında Stauffenberg için ayrılmış bir yer yoktu. Onun için Brandt'in oturduğu en sağ köşeye geçti. Atışe çantasını masanın altına bıraktıktan sonra, Berlin'e telefon etmek bahanesiyle salondan ayrıldı. Güvenlik bölgesinden çıktıktan sonra von Haeften ile otomobile havalanına doğru yol alırken patlamayı işitti. Saatine baktı. Tam 12.50 idi. Hitler'in öldüğünü tahmin ediyordu. Berlin'de Bendler Strasse'de Savunma Bakanlığı'na girdiğinde, Bakanlığın ayağa kalkmış olduğunu gördü ve şaşırıp kaldı. Hitler ölmemişti.

Su testisi su yolunda kırılır. Hitler'in intikamı çok vahşice oldu. Stauffenberg Bakanlığın avlusunda kurşuna dizildi. Birkaç saat önce Devlet Bakanlığı'na getirilmış olan Beck'in intihar etmesi emredildi. 1938 yılında istifa ettiğinden bu yana ilk defa Berlin'e gelmiş olan General Beck çok asabi idi. Tabancasını almına dayadı, tetiği çekti. Fakat mermi cildini yalayıp geçti. Bir defa daha ateş etti. Bu defa ağır yaralandı ama hemen ölmedi. Bu olaydan sonra Stauffenberg'in Komutanı General Fromm Emir Subayı'na hiçbir şey olmamış gibi gayet rahatlıkla bir insanın ıştırabına son vermek için işlenen cinayet kutsaldır diyebilmiştir.

Eisenhower'in 20 Temmuz'un Almanya'da kritik bir gün olduğunu bilmesi lazımdır. Çünkü Dulles bu suikastın zamanından ve yapılış şeklinden haberdardı ve öğrendiği bilgileri Washington'a göndermişti. OSS'te bu bilgileri Eisenhower'in Plymouth'ta bulunan SHAEF ileri komuta yerine iletmişti.

20 Temmuz Perşembe idi. O gün Eisenhower uçakla kanalı geçerek Fransá'da bulunan Montgomery ve Bradley ile görüştükten sonra Widingteki SHAEF esas komuta yerine dönecekti. Butcher'in günlüğünden öğrendiğimize göre Ike'in o günlerdeki başlıca kaygısı Montgomery'nin

ağır hareket edişi ve köpeklerini karantinadan nasıl çıkaracağı idi. Butcher'in defterinde 22 Temmuz günü için tutulan kayıtlar arasında Almanya'daki suikastle ilgili "bunu duyunca ben çok heyecanlandım. Ama Ike hiç umursamadı" şeklinde düşülmüş olan not manidardır. Bu ifade de Ike'in darbe hakkında daha önce bilgi sahibi olduğunu doğrular niteliktedir. 22 Temmuz günü öğle yemeğinden sonra Ike gazetecilerle Hitler'e karşı yapılan suikast teşebbüsü hakkında bir sohbet toplantısı yapmayı kabul etti. Gazetecilerin suikast hakkında sorularına pek de doyurucu bir cevap vermeyen Eisenhower'ın hatıralarında da bu olaya hiç yer vermediği görülmektedir.

Bern'de Dulles karanlıkta kalmıştı. Hitler'in ölümü halinde yeni kurulacak hükümette bir yer kapmak ümidi ile Berlin'e gitmiş olan Gisevius'ta suikaste karışanlardan bazıları gibi canını kurtarmaya muaffak oldu. Ama yüzlerce vatansever bu başarısız teşebbüsün bedelini canları ile ödediler. Soruşturma sırasında yapılan işkenceler, ailelere yapılan baskılar her türlü insanlık anlayışının dışında olmuştur. Bu olayda suçlu görülenlerin ailelerine basit birer ölüm bildirim mektubu göndermekle yetinilmiştir. Bununla beraber bazı liderlerin ailelerine gönderilen mektuplar çok ilginçtir. Örneğin General von Thungen'in ailesine gönderilen mektupta : "Eski Korgeneral Karl Baron Von Thuengen Büyük Alman Cumhuriyeti Yüksek Halk Mahkemesi tarafından vatana ihanet ve hükümete karşı gelmek suçlarından dolayı ölüme mahkûm edilmiştir. Cezası 24 Ekim 1944 günü infaz edilmiştir. Ölüm ilanı verilmesi yasaktır" denilmektedir.

Bu mektupların içerisinde bir de harç maktubu geliyordu. Ailelerin; en üzüntülü günlerinde 300 mark ölüm cezası, 1.84 mark posta ücreti, 81.60 mark savunma avukatı ücreti, 44 mark hapishane ücreti, 158.18 mark infaz, 12 fenikte iade maktubu üzerindeki pul karşılığı için olmak üzere bir hayli para ödemeleri gerekiyordu.

20 Temmuz'dan sonraki günler savaş sonrasında Almanya'ya yararı dokunacak kabiliyette pek çok kadın ve erkeğin sonu olmuştur. Bu nedenle çıkarmanın başladığı andan itibaren 44 gün süren muharebeler sonunda savaşın sona erdirilmeyip 9 ay 18 gün daha uzatılması Müttefikler için de büyük bir talihsizliktir. Çıkarma başladıktan kısa bir süre sonra, gerçek anlamda istihbaratçılık yapmasına yetki verilen Dulles düşman kampındaki gayri memnunları desteklemek suretiyle savaşın kısa sürede sonuçlandırılmasının mümkün olduğunu bir defa dara ispat etmiştir.

O sıralarda Dulles, Herren Street'teki bürosunda büyük bir faaliyete girişmişti. Alman diplomatik ve istihbarat çevrelerinde her bakımdan güvendiği birkaç casusla temas halindeydi. Bunlar kendi ifadelerine göre

Nazi düşmanı idiler. Nazilere göre ise yaptıkları iş vatana ihanet ve devlete karşı gelmektir. Eğer bunların yaptıkları hakikaten vatana ihanet ise bundan sadece Amerikalıların yararlanması doğru olmazdı. İngilizler bu düşünce ile Amerikalıların Almanlarla pazarlığa girişmesinden endişe duyuyor ve bu teşebbüslere şiddetle karşı çıkıyorlardı.

Buna karşılık Ruslar fırsatları kaçırmamaya çalışıyorlardı. Nitekim Rudolf Roessler'in İsviçre'deki faaliyeti devam ediyordu. Hitler rejimine karşı olan Almanların istihbarat açısından başarı dereceleri, ele geçirdikleri dokümanların miktarı ile verdikleri bilgilerin mahiyetiyle ölçülebilir. Dulles, Almanlar aracılığı ile 2.600 kadar önemli dokümana sahip olduğunu açıklamıştır. Roessler'in eline geçen dokümanların da bunlardan az olmadığı şüphesizdir.

Alman muhalefet grubu içerisinde, Amerika ile hissi bağları bulunan iki önemli kişi vardı. Bunlardan biri Dışişleri Bakanlığı'nda yüksek bir mevkii olan Otto Karl Kiep idi. 1930 - 1933 yılları arasında New York'ta başkonsolosluk yapmıştı. Savaş sırasında Alman Dışişleri Bakanlığı'nın Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı nezdindeki temsilcisi olarak görev yaptığı için hayati öneme haiz bilgilere sahip olmuştu. Mensup olduğu yumuşak çevre isimli grup 1944 yılına kadar faaliyetini sürdürdü. Ocak ayında bir Gestapo ajanı bu grubu ortaya çıkarttı ve Kiep yakalandı ve 1 Temmuz 1944 günü ölüme mahkûm edildi ve cezası 26 Ağustos günü, Plötzensee Hapishanesi'nde infaz edildi.

Diğeri ise Alman delegasyonunda Konsolos Adam von Trott Zu Solz idi. Taşra grubu isimli örgüte mensup olan bu zat 1939'da Washington'da kilit mevkilerde bulunan bazı Amerikalılarla temas kurmuştu ve bu temasların savaşın sonuna kadar sürdürmüştü.

Dulles'in sahip olduğu önemli bilgilerin bir kısmını Solz vermiştir. 20 Temmuz suikastine karıştığı için 15 Ağustos 1944 günü ölüme mahkûm edilmiş infazı, Gestapo kayıtlarında cezanın infaz edildiği 26 Ağustos 1944 tarihli bölümde No. K-2063 olarak yer almıştır.

Nazi karşıtı gruplardaki diplomatlar içerisinde Dulles ile temas kuran Alman delegasyonunda Konsolos Hans Berndt von Haefthen, Sefarete Konsolos Richard Kuenzer, 1939'da Stalin-Hitler anlaşması sırasında Moskova'da Alman murahassı olarak görev yapmış olan Büyükelçi Friedrich Werner Count von der Schulenburg sayılabilir.

Dulles bilgi kaynaklarını hiçbir zaman açığa vurmamıştır. Bu bilgilerin George Wood takma adı ile andığı bir aracı yardımı ile aldığı söylemekle yetinmiştir. Wood'un; birçok haber fışıldayıcı için kullanılan bir isim olması da mümkündür.

Dulles, Alman Dışişleri Bakanlığı'nın Merkezi Arşivi'nde çalışan biri ile temas kurmuştu. Yapılan düzenlemeye göre kopya çekilecek belgeler mesai sonunda Cherite Hastanesi'ne götürülüyordu. Evrakı getiren ajan acil durumda bir hasta gibi hemen ameliyathaneye alınıyor, sözde ona müdahale ve tedavi yapılırken dokümanların fotoğrafları çekiliyor ve evrakların asılları ertesi sabah, büro açılmadan yerlerine konuyordu. 35 mm. lik filme alınan belgeler Dulles'e ulaştırılıyordu. Dulles'in bu şekilde elde ettiği bilgilere paha biçilemezdi.

O yıllarda bitaraf ülkelerdeki Alman diplomatlarının büyükçe bir kısmı casustu. Bunların Dışişleri Bakanlığı'na gönderdikleri raporlar sadece siyasi mahiyette değildi. Bir defasında Dublin'deki Alman delegasyonu telsizle, New York'ta bir konvoyun hazırlanmakta olduğunu bildirmişti. Bu mesajın bir kopyası Dulles'in eline geçti. Bu bilgi Washington'a aktarıldı. Konvoyun rotası değiştirildi. Emniyet tedbirleri artırıldı ve konvoyun zayıf vermeden gideceği yere varması sağlandı.

Savaş içerisinde Ankara'daki İngiliz Büyükelçisi'nin uşağı olan bir Arnavut, Büyükelçi'nin yatak odasında bulunan özel kasayı açarak içindeki önemli belgeleri bir Nazi ajanına satmıştı. Almanlar, bu suretle Roosevelt, Churchill ve Stalin'in katıldığı Tahran Konferansı'nın protokolü da dahil birçok önemli bilgiyi ele geçirmişlerdi. Dulles, Alman Dışişleri Bakanlığı'ndaki adamlarından bu olayı öğrenince İngilizleri durumdan haberdar etti. İngilizler; Dulles'in uyarılarından pek memnun görünmediler.

Tabii Herren Street'te de bazı istenmeyen olaylar oluyor, aksilikler çıkıyordu. Pipo tiryakisi olan ve en sade fıkralara bile uzun uzun gülebilecek kadar neşeli tabiatlı olan Dulles, Aor Nehri'ne bakan XV. asırdan kalma gri renkli bir binada oturuyordu. Kapıdaki isim levhasında "Allen W. Dulles ABD Elçiliği Özel Yardımcısı" yazılı idi. Dulles bu evde daha ziyade geceleri çalışıyordu. Gelenlerde karanlıktan istifade ile eve kolayca girip çıkıyorlardı. Her gece yarısı, transatlantik kablosu üzerinden Washington'u arıyor ve özel bir kod kullanarak uzun konuşmalar yapıyordu. Bir defasında oda hizmetçisinin Almanlar hesabına çalıştığı ortaya çıkmıştır. Bir başka defasında düşmanlarca öğrenilmiş olan bir kodun kullanılması bir faciaya yol açmıştır. İtalya'nın eski Dışişleri Bakanı Count Galeazzo Ciano'nun müttefiklerle temas kurmaya çalıştığı günlerde Herren Street bu temasları şifreli telgrafla Washington'a aktarıyordu. Kullanılan kod Macar kriptu analizcilerince açılmıştı. Macarların çekilen bir telgrafın açık metnini Mussolini'ye iletmesi Ciano'nun hayatına mal olmuştu.

Dulles sadece çok önemli ve ivedi meseleleri şahsen hallederdi. Örgütün çalışmalarını yardımcıları yürütürlerdi. Bunların muhtemelen en

önemlisi Alman orijinli olan Genç Amerikalı Gero von S. Gaevernitz idi. Gero'nun babası Alman Hükümeti'nde tanınmış liberal bir politikacı olan Gerhart von Schultze-Gaevernitz idi. Naziler iktidara gelince Genç Gero Amerika'ya kaçmış ve Wall Street'te bir iş kurmuştu. Dışişleri Bakanlığı da dahil olmak üzere hükümetin muhtelif kademelerinde çalışan arkadaşları vasıtasıyla Almanya ile irtibatını sürdürmeye devam ediyordu.

Dulles'in yanında çalışanlardan biri de meşhur GRAND HOTEL romanının yazarı Vicki Baum'un yeğeni Alman Yahudisi bir muhabir idi. Diğerleri ise daha ziyade Nazi baskısından kaçarak İsviçre'ye sığınmış muhacirlerdi. İsviçre kanunlarına göre bunların çok temkinli davranmaları gerekiyordu. Zira en küçük bir şüphe olduğu zaman, Almanya'ya iade edilmeleri işten bile değildi. İşbirliği yapılan muhacirlerin güvenliğini sağlamak için Dulles ekibi Bern yakınındaki bir Ruh Sağlığı Merkezi'yle anlaşmıştı. Sıkıştırılan muhacirler bu merkezde bir müddet müşahade altında tutuluyor böylece polis gözetiminden kaçırılmış oluyorlardı. Daha sonra bunların hastane dışına çıkmalarına müsaade ediliyordu. Tabii bu arada bilgi alışverişleri devam ediyordu.

Dulles grubu çalışmaları esnasında dünya istihbarat tarihinde çok önemli yeri olan bir ipucunu yakalamış ve pazarlık ortamı yaratmıştır. Olay 1945 yılının Ocak ayında, İki Amerikan ordusu Almanları-Ardenlerden atmaya ve Ziegfried Hattı'nı geçmeye çalışırken meydana gelmiştir. O sırada İtalya'daki Alman birlikleri, müttefiklerin ilerlemesini durdurmuş durumda idiler. Kuzey İtalya'da Mussolini, çetecilerin karşı tutumuna rağmen 21 Alman tümeninin koruması sayesinde halen Faşist Cumhuriyet'in başında idi. İtalya'daki Alman Silahlı Kuvvetleri'nin başında Goering'in çok yakın arkadaşlarından biri olan Feld Mareşal Albert Kesselring bulunuyordu. Politik yönetim ise Hitler'in, Mussolini nezdindeki özel temsilcisi Dr. Rudolf Rahn'ın elinde idi. Bu iki adam dışında, daha önceleri reklamcılık yapmış olan uzun boylu, sarışın, kemer burunlu, Karl Wolf adında bir SS generali vardı. Heinrich Himmler'in yanında da çalışmış olan Karl'in görevi, General Kesselring ile Rahn'ı gözetim altında tutmaktı. Kuzey İtalya'daki en önemli kişi olan Karl, Garda Gölü kıyısındaki Fasano Kasabası'nda mermer bir şalede oturuyordu. Karl Wolf'un yanında genç, idealist, savaştan nefret eden Guide Zimmer adında bir SS üstbaşkanı vardı. Müttefiklerin ilkbahar taarruzunun İtalya'daki Almanların teslimine yol açacağını ve böylece evine, eşine ve çocuklarına döneceğini ümit ediyordu. Avusturyalı bölge valisinin Wolf'un Karargâhı'nı ziyareti sırasında, Almanların mahvolmuş durumdaki İtalya'yı müttefiklere bırakıp, Aiplere çekilerek savunmaya devam etme planlarını duyduğunda şoke olmuştu.

Zimmer savaşın bir an önce sona erdirilmesi hususundaki düşüncelerinde yalnız değildi. Wolf'un Kurmay Başkanı Albay Eugene Dollmann'dan "Eğer müttefiklerle bir temas kurabilirsek, savaşın hemen sona ermesini sağlayabiliriz" sözünü kaç kere işitmişti.

Zimmer, müttefiklerle nasıl temas edilebileceğini biliyordu. Tanıdıkları arasında vaktiyle Amerikan otomobil imalatçılarının Avrupa'daki temsilciliğini yapmış olan ve her iki tarafla da irtibatı bulunan Baron Luigi Parralli vardı. Paralli bir faşistti. Bu nedenle Wolf ve O'nun Nazi uzantısı ile dosttu. Öte yandan İtalyan Yahudilerinin kaçışına yardım ettiği için İsviçre'deki belirli liberallerle de dostluğunu sürdürüyordu.

Zimmer, yüksek rütbeli SS subayları arasında yaygınlaşan hoşnutsuzluk hakkında Dollmann'ın düşüncelerini, Wolf'un da bu düşüncelere katıldığını ima etmek suretiyle, Parralli'ye anlattı. Parralli bu bilgileri müttefiklere aktarmayı kabul etti. Ama sonra nedense öğrendiklerini İsviçre'de geniş çevresi bulunan Max Husmann isimdeki bir okul müdürüne iletmekten ötede bir şey yapmadı. Mamafih Husmann bu bilgileri İsviçre Genelkurmay Başkanlığı'nda İstihbarat Dairesi'nde çalışan arkadaşı Binbaşı Dr. Max Waibelé verdi. Oradan da Dulles'in haberi oldu. Dulles için böyle bir bilgi yeni değildi. Çünkü ajanları da aynı paralelde bilgiler vermişlerdi. Bu ajanlardan birinin verdiği raporda, Zürih'e gelen bir Alman subayının kendi karargâhında bir hoşnutsuzluk olduğunu açıkça söylediği yazılıyordu. Diğer bir rapora göre Lugano'daki Alman Konsolosu barış konusunu görüşmek üzere bir müttefik yetkilisi arıyordu.

Dulles durumu Washington'a bildirmeye ve müzakerelere girişmek üzere yetki istemeye karar verdi. Tabii bu arada Parralli genç Zimmer'in söylediklerinden Wolff ve Dollann'ı haberdar etmişti. Onlar da müzakereye taraftar olduklarını bildirdiler. Wolff, Amerikalılarla Lugano'da Bianch Restoran'da yapılacak ilk toplantıda kendisini, Dollmann'ın temsil edeceğini bildirmişti. Durumun önemine ve ivediliğine rağmen bu işler zaman alıyordu. Wolf ancak 8 Mart'taki görüşmeye katılabildi. İsviçre hududunda Chiasco da bulunduğu Husmann, O'nu Zürih'e Dulles'in yanına götürdü. Wolf çok heyecanlı idi. Bu husustaki iyi niyetini göstermek üzere Milano ve Verona'daki Gestapo hapisanelerinde bulunan İtalyan çetecilerinin liderlerinden iki kişiyi de beraberinde getirmişti. Bunlardan biri Dulles'in eski bir arkadaşı olan Profesör Ferruccio Parri idi. Bu zat İtalya'nın kurtuluşundan sonra kurulan ilk hükümetin başbakanı olmuştur.

Dulles Kuzey İtalya'da ne varsa hepsini teslim etmeye hazır olduğunu söyleyen bu gevêze Naziye sessizce dinledi. Wolf'un samimi olduğundan emindi. Fakat O'nun dediklerini yapacak güçte olmadığını anlamakta ge-

cikmemiştir. Çünkü bu iş onların boyunu aşacak çapta idi. İstihbarat tarihinde boyutları bu kadar büyük bir olay ilk defa oluyordu denilse, yeriydi. Bu işin çok geniş bir askeri yanı vardı. Yüzbinlerce gencin hayatı mevzubahisti. Öte yandan işin politik yanı da bir hayli karmaşıktı. Müttefikler, Almanlarla ayrı bir anlaşma yapmamak hususunda Kremlin'e teminat vermişlerdi. Almanların bu bölgedeki kuvveti avuca düşecek duruma gelmişti ama bunlarla pazarlığa girişmek Rusların da bir oyun oynamasına yol açabilirdi.

Dulles kendisini emniyete almak için, Caserta'daki Müttefik Kuvvetler Karargâhı'nda Feld Mareşal Harold Alexander'e müzakerelere katılmak üzere üst düzeyde bir iki temsilci göndermesini rica etti. Alexander Kurmay Başkanı, Amerikalı Tümgeneral Lyman L. Lemnitzer ile, İstihbarat Başkanı İngiliz Tümgeneral Terence S. Airey'yi bu işle görevlendirdi. Özel bir OSS timi iki generali gizlice İsviçre'ye geçirdi. Generaller, Herren Street'te Dulles'in evinde kaldılar. Kapalı perdeler arkasında günler geçirmekten sıkılan General Terence nihayet bir çoban köpeği buldu ve köpeklerle yürüyüşlere başladı.

Bu gibi tedbirsizce hareketler dışında beklenmeyen ciddi problemler de çıkıyordu. Wolf'un görevi Kesselring'i teslim olmaya razı etmektir. Mareşal bu işe peki diyecek hale gelmek üzere iken görevinden alındı ve yerine General Heinrich von Vietinghoff atandı. Tabii yeni gelen komutan bu işlere hiç de sempatik davranmadı. Kesselring'in hareketlerini kontrol etsin diye Wolf'u görevlendiren Naziler, Wolf'un hareketlerini kontrol etmek üzere de Harster isminde bir tuğgeneralini göndermişlerdi. Wolf dost bildiği Harster'e teslim hakkındaki düşüncelerini açınca, tuğgeneral durumu Himmler'e bildirmekte gecikmedi. Devlet Başkanlığı'ndan verilen bir talimat ile Kaltenbrunner işe müdahale etti ve böylece bu tesebbüs önlenmiş oldu. Bu olaydan sonra Naziler arasında bir kararsızlık göze çarpmaktadır. Çünkü daha önceki olaylarda görüldüğünün aksine bu defa, bu işin elebaşısı olan Wolf nedense öldürülmedi. Böyle olunca Wolf bir yandan bu işten vazgeçtiğini söyleyerek komutanlarının itimadını kazanmaya çalışırken diğer yandan da müzakerelere daha fazla bir gayretle sarıldı ve bir an evvel bir anlaşmaya varılması için Dulles'e ısrar etmeye başladı.

Bir müddet sonra Ruslar bu pazarlıklardan haberdar oldular ve müttefiklere baskı yapmaya başladılar. 23 Nisan günü Alexander, müzakerelerin kesilmesi için Dulles'e talimat verdi. Mamafih birkaç günlük aradan soara müzakereler yeniden canlandırıldı. Zira müttefikler müzakerelerin Rusların itirazı üzerine bırakılamıyacak duruma geldiğini anlamışlardı. Tabii bu çeşit çalışmalarda plan dışı birçok olayın da meydana geleceğine

şüphe yoktur. Bunlardan birinde Dulles'le görüştüğten sonra İtalya'ya dönmekte olan Wolf'un kafilesi Cernobbio yakınlarında İtalyan çetecilerinin baskınına uğradı. Wolf telefonla durumu Bern'de bulunan Waibel'e bildirerek yardımını istedi. Waibel hemen Cero Gaevernitz'i buldu O da, Chiasso'ya koştu orada İtalyan çetecileri ile birlikte çalışan OSS subayı Donald (Scotti) Jones'i buldu ve Wolf'u kurtarmasını emretti. Ne gariptir bir Amerikan ajanı, İtalyan mukavemet teşkilatının elinden bir Alman generalini kurtarmaya çalışıyordu. Jones, Wolf'un saklandığı villaya girdi ve O'nu alarak çetecilerin arasından çıkardı.

Zimmer'in görüşme fikrini ortaya atışından üç ay sonra 27 Nisan günü İtalya'daki, Alman Yüksek Komutanlığı'nın iki temsilcisi Caserteryaya uçtular ve Vietinghoff ve Wolf namına teslim dokümanını imzaladılar. Bu dokümana göre İtalyanların mukavemeti 2 Mayıs 1945 günü öğle vakti son bulacaktı. İmzalanan doküman Wolf ve Vietinghoff tarafından onay için Bolzano'ya gönderildi. Fakat orada beklenmedik bir misafir vardı. İtalya'daki Alman ordularına son derece bel bağlamış olan Avusturyalı General Vali Franz Hofer olanları öğrendi. Hemen Himmler'i ve Kesselring'i telefonla bularak durumu ve bu işe karışanları bildirdi. Bern'de Dulles, Caserta da Alexander İtalya'daki savaşın sona erdiğini bildiren mesajı beklerken Alman Yüksek Komutanlığı içerisinde bir mücadele başlıyordu. Kesselring hemen İtalya'daki Başkomutanlığa döndü ve Wolf ile Vietinghoff'un derhal tutuklanmalarını emretti. Fakat bu emri yerine getirilmedi. Bunun üzerine telefonla Wolf'u buldu ve teslimden vazgeçmesi için bir saatten fazla dil döktü. Wolf kararından dönmedi ve 1 Mayıs günü gece saat 22.00'de ertesi gün öğle vakti yürürlüğe konmak üzere ateşkes emri bütün Alman birliklerine gönderildi.

Gece saat 23.00'te, Alman Radyosu programını keserek Hitler'in öldüğünü bildirdi. Buna rağmen Kesselring, İtalya'daki kuvvetlerin teslimini kabul etmiyordu. Sabaha karşı saat 01.15'te hâlâ ateşkesi engellemeye çalışıyordu. Nihayet saat 04.30'da durumu anlamaya başladı ve çaresizlik içerisinde inat etmenin bir manası kalmadığını idrak etti.

Yedi buçuk saat sonra İtalya'daki savaş sona erdi. Bu barışın silah gücü ile ve kan dökmekten ziyade Dulles isimli bir Amerikalının basiretli çalışması sonunda sağlanabildiğini iddia etmek mümkündür.

Dulles, savaş için çok önemli olan istihbaratın kararsızlık ve felâket içerisindeki insanlar arasında barışı sağlamak için de önemli olduğunu ispat etmiştir. Bu; Dulles Operasyonu'ndan alınacak en büyük derstir. Ne yazık ki bu ders 20 Temmuz 1944 günü Almanya'da ve 1945 yaz aylarında da Japonya'da göz ardı edilmiştir.

JAPONYA'NIN TESLİMİ

8 Mayıs 1945 günü sabahı Başkan Harry S. Truman gazetecileri Beyaz Saray'a çağırarak, Almanya'nın teslimini resmen bildirdi. Gayet neteli bir şekilde, Missouri şivesi ile okuduğu bildiri bitirir bitirmez kendi eliyle her gazeteciye "Japonya'ya barış teklifi" belgesinden birer kopya dağıttı. Belgede şunlar yazılı idi:

"Nazi Almanyası yenilmiştir"

Japon halkı bizim kara, hava ve deniz taarruzlarımızın ağırlığını hissetmiştir. Önderleri ve silahlı kuvvetleri savaşa devam ettiği sürece bizim darbelerimizin şiddeti de devamlı olarak artacak ve Japon askeri faaliyetlerini destekleyen Japon endüstrisini, nakliyatını ve akla gelen her şeyini yok edecektir.

Savaş uzadıkça Japon halkının karşılaştığı sıkıntılar ve ıstırap çoğalacaktır. Japon askeri kuvvetleri kayıtsız, şartsız olarak silahlarını bırakmadıkça saldırılarımız durmayacaktır.

Silahlı kuvvetlerin kayıtsız-şartsız teslimi Japon halkı için ne demektir?

Savaşın sona ermesi demektir.

Japon halkını bugünkü felâkete sürükleyen askeri liderlerin nüfuzunun kırılması demektir.

Askerlerin; ailelerine, tarlalarına ve işlerine dönmeleri demektir.

Japonların; zafer ümidi ile bugünkü acıları ve perişanlığı daha fazla çekmemeleri demektir.

Kayıtsız-şartsız teslim Japon halkının yok edilmesi veya esir edilmesi demek değildir.

O gün Washington DC'deki Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'nda, Japonya'nın askeri olmayan usullerle teslimi için bir toplantı yapılmıştı. 1-45 sayılı harekât emrinde bu konu ile ilgili olarak "Asıl Japon adalarına çıkarma yapmaya lüzum kalmadan Japonya'nın kayıtsız şartsız teslimi muhasematın bir an önce sona erdirilmesi ile mümkün olacaktır" denilmekteydi.

Bu yeni bir görüş idi. O güne kadar Pasifik'te milyonlarca insan zafer için çarpışmış ve kanını akıtmıştı. Şu anda masa başında oturan on istihbarat uzmanı da aynı gaye için çalışıyordu. Bu grup Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'nun OP-16-W özel Harp Şubesi'ne mensup elemanlardan kurulmuştu. Her türlü örtülü harekâtle ve psikolojik savaşla bu grup meşgul oluyordu. OP-16-W Pearl Harbour Baskını'ndan birkaç ay sonra 1942 yılında Deniz Kuvvetleri'nde Kadın Doğum Mütihassısı olan Binbaşı Cecil Henry Coggins tarafından kurulmuştu. Doktorluğu bırakmamakla beraber zaman zaman ortadan kaybolan ve istihbarat işlerinin her türlüüne girip çıkan Coggins'te, Dulles gibi, bir istihbaraat dehası idi.

1942 yılında Ladislas Farago'nun yazmış olduğu "Alman Psikolojik Savaşı" isimli kitabı okuduktan sonra Deniz Kuvvetleri'nde psikolojik savaş faaliyetlerine önderlik etmeye karar vermişti. Böyle bir faaliyetle düşmanın ikna edilerek tetiği çeken ellerini hareketsiz hale getirmenin mümkün olabileceğine inanmıştı.

1942 Ağustosunda New York'ta Ladislas Farago ile buluştu ve O'na yanında çalışmayı teklif etti. Ladislas Macar asıllı idi. Amerika'ya geleli henüz beş yıl olmamıştı. Üstelik Macaristan, ABD ile savaş halinde idi. Bu şartlar altında O'nun istihbarat işinde ve kilit bir mevkide çalıştırılması düşünülemezdi. Fakat Coggins "Merak etme ben hallederim" dedi ve "4 Aralık günü Washington'da bulun. Doğruca Fairfax Hotel'e git. Müraacata uğramadan 307 No. lu odaya çık. Kapıyı vurmadañ içeri gir. Tam saat 17.00'de odada ol. Ben şimdi Pasifik'te bir yere gidiyorum. Fakat seni Washington'da göreceğim" direktifini vererek ayrılıp gitti.

Randevü verilen gün ve saatte Farago 307 No. lu odanın önüne geldiğinde, kapıyı Coggins açtı. İçeride Albay Zacharias, Joseph Riheldaffer, yaşlı bir yarbay ile Booth adında genç bir teğmen bulunuyordu. Üç saat süren görüşmelerin sonunda Farago Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'na "gizli ajan" statüsü ile girmiş oluyordu. Zira vatandaşlık durumu bakımından başka şekilde alınması mümkün değildi.

Bu arada Farago'nun askere gitmesi de mevzubahis oldu. Askerlik muayenesinde piyadeye ayrıldılar. Fakat Coggins yine devreye girdi. Farago'nun sinir rahatsızlığı geçirdiğini ve bir ruh hastalıkları kliniğinde tedavi görmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine askerlik durumu 1-A'dan 4-F'ye çevrildi ve savaş sonuna kadar da askere çağrılmadı.

Farago, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Karargâhı'nın Lincoln Abidesi yakınındaki binasında göreve başladı. OP-16-W üç odadan ibaretti ve yanlarında Riheldaffer'in başında bulunduğu OP-16-Z bölümü vardı OP-

16-Z'nin görevi esirlerin sorguya çekilmesi, ele geçen dokümanların kıymetlendirilmesi, sansür uygulamalarının araştırılması, fikri casusluk gibi şeylerdi. OP-16-W'nin görevini yapması için gerekli unsurları OP-16-Z temin ediyordu.

Farago'nun ilk işi Doenitz'in kontrolü altındaki denizaltındaki mürettebatına karşı psikolojik savaş açmak oldu. O sıralarda Atlantik'te 180 kadar Alman denizaltısı dolayıyordu. Amerikalıların elinde bunları bertaraf edecek başka bir silah yoktu. Amerikan istihbaratında şimdiye kadar bir propaganda bölümü olmamıştı ve böyle bir grubun düşmanla, doğrudan temas kurması alışılmış bir şey değildi. Fakat Deniz Kuvvetleri Harekât Başkanı Amiral Ernest J. King bu tezi destekliyordu.

Farago, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin sözcülüğünü yapan bir subay gibi, Alman Deniz Kuvvetleri'nin subay ve erleri üzerinde tesirli olacak yayınlara girişti. Almanların kolayca hatırlaması için Robert Lee Norden takma adını kullanıyordu. Rütbesini yarbay olarak tespit etmişti. Böylece sözü dinlenebilecek seviyede bir subay imajı yaratıyordu. Küçük rütbeli Alman subaylarının ve erlerinin ilgisini kaybetmemek üzere daha yüksek bir rütbe seçilmemişti. Memleketiyle, eşiyle çocuklarıyla, eğitim durumuyla, tutkunluklarıyla, hayali bir karakter yarattı. Bu tipi yandaki bölümden Ralph Gerhert Albrecht yaşatmaya çalışacaktı. Albrecht sivil hayatında avukatlık yapmış olan bir hukukçu idi. Savaş çıkınca Deniz Kuvvetleri'ne alınmış ve OP-16-Z'de görevlendirilmişti. Binbaşı idi ve tok bir sesi vardı. Çok iyi Almanca konuşuyordu. Hafif aksanı ile çok inandırıcı oluyordu. Norden'e Almanlardan mektuplar gelmeye başladı. Savaş boyunca Binbaşı Norden Alman denizaltılarında 600 yayın yaptı. Doenitz dışında, bütün Alman denizaltıcılarının sevgilisi oldu. Norden bütün yayınlarında denizcilerin yanını tutuyor ve Hitler ile Doenitz'in onları kasten ölüme gönderdiğini anlatıyordu.

Amerikalılar, Alman Deniz Kuvvetleri'nde hiçbir mürettebata Knights Cross madalyası verilmediğini öğrenince Norden bu ayrımın sebebini soruyordu. Birkaç gün sonra iki Alman denizcisine şerif rozet verildiği öğrenildi. Norden bu fırsatı kaçırmadı, taltif gören mürettebatı kutladı. Fakat Furher'in bu rozetleri berat emrinde yazıldığı gibi, Amiral Deonitz'in tavsiyesi üzerine vermediğini, ABD Deniz Kuvvetleri'nin zorlaması ile verdiğini ilave etmeyi de ihmal etmedi.

Amerikalılar ele geçirdikleri bir Alman denizaltısında Alman subaylarının listesini buldular. Bu listelerden, aşırı denecek sayıda amiral olduğunu öğrendiler. Hemen bu fikri işlemeye başladılar. Böylece denizaltılarda canını tehlikeye atanların amirallerden nefret etmesini sağladılar.

Denizaltıcılar casus insanlardı. Bunlara doğrudan doğruya teslim olmaları teklif edilemezdi. Onun için teslim şartları gibi konuları işlemeye başladılar. Örneğin bir denizaltı savaş dışı kalırsa, bunu Amerikan muhriplerine nasıl bildirebilirdi? Denizaltılarda herşey yeşil renkli idi. Bu nedenle gemilerde beyaz çarşaf bulundurulmasında yarar olduğu telkin edildi. Bir müddet sonra makinaları arıza yapan bir denizaltıdan beyaz bir bez sallandığı görüldü. Mürettebatı kurtaran Amerikalılar sallanan beyaz bezin kaptanın gömleği olduğunu öğrendiler. Norden'in yayınlarının tesirli olduğu anlaşılmıştı.

Ele geçen dokümanlar Norden'in mürettebatın morali üzerinde tesirli olduğunu göstermektedir. Nitekim Virginia sahillerinde batırılan bir Alman denizaltısının kaptanı Heinz-Eberhard Mueller yaralı olarak kaldırıldığı, Maryland'deki Fort Meade Hastanesi'nde kendine gelir gelmez Norden'le tanışmak istediğini söylemiştir. O tarihte halen Binbaşı olan Albrecht (Norden) yarbay rütbesi takılarak hastanın yanına sokulabildi. Mueller O'nu gözleri yaşlı olarak karşıladı ve candan yardımları ve telkinleri için kendisine teşekkürlerini bildirdi. Alman denizaltıcılarının çoğunun Alman İstasyonu'ndan ziyade Norden'in verdiği bilgileri dinlediklerini söyledi.

Norden'in yayınları ile ilgili bir başka hikâyede şudur. Görevine çok bağlı fanatik bir Nazi olan bir denizaltı komutanı vardır. Adı Werner Hanke olan bu komutan mürettebatı tarafından itaat görür ama sevilmez. Asker ailelerini taşıyan Ceramic adındaki bir İngiliz gemisi Güney Atlantik'te batırıldıktan hemen sonra Amerikalılar bu işi Hanke'nin yaptığını öğrenirler. Ayrıca Hanke'nin denize dökülenlere yardım etmediğini ve hatta başka gemilerin yardıma gelmemesi için kazayı haber vermediğini tesbit ederler.

Norden bunu kaçırmadı ve müttefikler savaşı kazandıktan sonra Hanke'nin savaş suçlusunu olarak bu yaptığının cezasını çekeceğini işlemeye başladı. Garip bir tesadüf eseri olarak bir hafta sonra Amerikan uçakları Hanke'nin denizaltısını batırdılar. Kurtarılanlar arasında Hanke'de vardı. Kurtarma harekâtını yöneten amiral, Norden'in Hanke ile ilgili yayınının İngilizcesini okumuştur. Hanke'yi odasına getirmelerini emretti. Huzuruna çıkarılan Alman kaptana;

"İngilizlerin seni aradığını biliyorsun. Ben Azorlara gidiyorum. Seni orada onlara teslim edeceğim dedi. Denizaltının komutanı perişan oldu ve Norden'in yayını dinlediğini söyledikten sonra Norden'in yanıldığını anlatmaya çalıştı. Amiral kararında ısrarlı idi. Bizimle işbirliği yapmazsan seni İngilizlere teslim edeceğim diye tekrarlardı. Hanke -Nasıl? Diye sordu.

Bizimle kalpten işbirliği yapacağınızı yazıp imzalayınız yeter. Dedi amiral.

Hanke söylenenleri yazıp imzaladıktan sonra serbest bırakıldı. Soruşturma bile yapılmadı. Ancak imzaladığı kâğıt mürettebata gösterildi. Hanke böyle şerefsizce yaşayamazdı. Hapishanede intihar etti.

Propaganda yayınları iyi sonuç vermişti. O tarihlerde Savunma Bakanlığında halkla ilişkileri yöneten, New York Times'in tanınmış yazarı "savaş yıllarında Norden'in yayınları sahip olduğunuz en tesirli ve yegâne propaganda silahı idi" demıştır. OP-16-W'de Alman bahriyeleri için propaganda broşürleri, şarkı kitapları basılmış ve dağıtılmıştır. Bu broşürlerden bir tanesinin hikâyesi enteresandır. Bazı Alman denizcilerinin üzerinden çıkan bir broşür, OP-16-W'ye kadar gelmiştir. Bu broşür Bordeaux Limanı'na yanaşan denizcilere yardımcı olmak üzere Alman makamlarınca hazırlanmıştı. Şehrin haritasının üzerinde denizcilere yardımcı olacak bazı mahaller, isimleri ile işaretlenmişti. Örneğin Maison Fifi, Maison Mimmi gibi. Ayrıca koruyucu tedbirler ve tedavi için başvurulacak yerlerde harita üzerinde gösterilmişti. Denizcilerin birden fazla eve girip çıkmaması için bir de günlük rasyon kartı iliştilmişti.

Hemen bunlardan beş milyon kopya basıldı ve Almanya üzerinde atıldı. Yalnız broşürün son sayfasına kırmızı olarak "Alman kadınları erkeklerinize bu kadar ilgi gösterdiği için Fuerher'e müteşekkir olunuz" cümlesi eklendi.

Norden'in faaliyeti taktik bakımdan büyük önem taşıyordu. Mamafih arada bazı stratejik görevlerde veriliyordu. Bunlar arasında bilhassa kayda değer iki husus vardı. Başkan Roosevelt'in kayıtsız-şartsız teslim formülünün manası ve moral sonuçlarını kıymetlendirmek ve teslim taraftar olanlar tarafından Japonya'da kullanılmak üzere tezler ortaya atmak suretiyle doğrudan doğruya Japon Yüksek Komutanlığı'na yönelik koordineli bir kampanya açmak gibi.

1943 yılının Ocak ayında Kazablanka toplantısında ortaya atılan kayıtsız şartsız teslim formülü Amerikan İstihbarat Teşkilatı'nda bir diken gibi batmaya başladı. Bu formülün düşmanın moralini yükselttiği ve karşı taraftakilerin teslim müzakerelerine girişmesini önlediği ve savaşın uzamasına yol açtığı anlaşılıyordu. Eisenhower'ın bu formüle bir çare bulunması için Genelkurmay Başkanlığı'na müracaatı üzerine 1944 yılının Ocak ayında OP-16-W'nin bu konuda bir birifing hazırlaması emredildi.

Zacharias "GİZLİ GÖREVLER" isimli kitabında bu hususta "OP-16 W'nin mütehassıslarının cevaplaması gereken soruların birincisi, kayıtsız şartsız teslim formülünün düşmanın direnme gücünü artırıp artırmadığını

tespit etmekti. İkinci olarak da, cevap evet olduğu takdirde de siyasi itibarımızı zedelemeyen bu formülün değiştirilmesi için bir yol bulmaktı” diye yazmaktadır.

OP-16-W'deki yetkililer başlangıçta bu formülü psikolojik bakımdan çok yerinde bulmuşlardı. Zacharias yazdığı kitapta bu düşünceyi “Bu formül, askeri durumun pek parlak olmadığı bir anda savaşı zaferle sonuçlandırmaya inançlı ve kararlı olduğumuz ortaya koymuştur” şeklinde ifade etmiştir. Bununla beraber 1944 yılında kayıtsız şartsız teslim formülünün akılcı olduğu ve bir işe yaradığı hususunda şüpheler duyulmaya başlanmıştı.

Nitekim bu formülün yeniden gözden geçirilmesi için OP-16-W'e emir verilmeden Farago formül üzerinde bir araştırma yapmıştı. Bu formülün; Amerika iç savaşlarında Grant'ın hazırladığı barış teklifinden esinlenerek yazıldığını, hukuki bir değer taşımadığını, ayrıca savaş kurallarına ters düştüğünü tespit etmiştir. Savaşta muhariplerle, muharip olmayanların sorumluluklarını açıkça belirten La Haye Konvansiyonu'nun ışığı altında böyle bir formülün sadece muhasematın sona erdirilmesine ait hükümleri ihtiva etmesi gerekmektedir. Bu nedenle bir milletin geleceğini tayin ve tespit edecek hükümler taşıması uygun değildi.

Buna rağmen Amerika'nın itibarını zedelememesi için formülün geri alınmasına gidilmedi. Ancak formüle; savaştan sonra ortaya çıkacak şartların ne şekilde kıymetlendirileceği hususlarının barış müzakereleri sırasında tespit edileceği şeklinde bir ibarenin ilavesi uygun bulundu. OP-16-W'nin formül üzerindeki çalışmaları onların daha sonra Japonya'nın tesliminde görev almalarına yol açmıştır.

Bir avuç insandan meydana gelen özel harp subesinin bütçesi iki torpidonun fiyatından az idi. İtalyan masasında Dorothy Sandler isminde bir hanım (WAVE) üsteğmen vardı. Alman masasına Profesör Stefan T. Possony ile Yeoman Ernst Erich Noth, bakıyordu. Japon masasında ise Miami Üniversitesi'nden Profesör John Pail Reed, Dil Uzmanı ve Yazar Dennis Mc. Evoy, tanınmış Japon Psikolog Joseph Yoshioka, Japonca Amerikanca lügatının yazarının çocukları dilci Francis Roval Eastlake ile, Clara Eastlake çalışıyorlardı. Dartmount Koleji'nden Profesör Bernard Brodie Deniz Müşaviri olarak görev yapıyordu.

Coggins, Çin'deki, Japon birliklerinin arkasında faaliyet gösteren Çin çetecilerine yardıma gitmişti. Yerine Boston'dan, Radyo Haber Yorumcusu Yarbay William H. Cullinan getirilmişti. Fakat Deniz Kuvvetleri

İstihbarat Teskilatı'nın yeniden organize oluşundan dokuz ay sonra New Mexico Muhribi'ne tayin olan Zacharias'ın boşluğunu doldurmak bir türlü mümkün olamamıştı.

Görevinden ayrılırken arkadaşlarını toplayarak "Deniz görevine gidiyorum. Japonların yenilmesi için elimden gelen her şeyi yapacağım. Fakat şu anda dahi Japonları askeri olmayan yollardan daha kısa zamanda ve daha kesin olarak yenebileceğimize inanıyorum. Sizlerin, Japonların tarihteki bütün yenilgilerini incelemenizi ve bir sonuca varmanızı istiyorum. Bu sonuçlardan yararlanarak, Japonya'da yüksek mevkilerde olan ve barış isteyenlere yardımcı olabilecek yol ve yöntemler bulabiliriz demıştır. Bu sözlerin söylendiği tarih 1943'tür.

Zacharias ayrıldıktan sonra, Farago, Profesör Yoshioka ve Eastlan'ın da yardımı ile Kongre Kütüphanesi'nde araştırmalara başladı. Japonlar dış düşmanlarla pek fazla savaşmamışlardı. Daha ziyade kendi içlerinde olmak üzere kanlı mücadelelere girişmişlerdi. Yaygın inançların aksine Samurailer arasında teslim olmaların genellikle arz ettiği, Japonların teslimden sonra intiharının nadiren görüldüğü ortaya çıkarıldı.

Bu araştırmalar "Japonların teslim olması beklenebilir mi?" Sorusuna güzel bir cevap oluyordu. Zacharias iki yıllık deniz görevinden döndüğünde eski yerine verilmedi ve batı sahillerinde bir deniz üssüne kurmay başkanı oldu. 1945 başında Deniz Bakanı James V. Forrestal O'nu tanıdı ve fikirlerini entresan buldu.

Zacharias bazı teminatlar verildiği takdirde Japon Yüksek Komutanlığı'nın teslimine, hatta kayıtsız-şartsız teslimine razı olacağına inanıyordu. Örneğin; Japon ruhunun sembolü olan İmparator'un tahtında bırakılacağına söz verilebilirdi. Forrestal bu fikirleri ve sahibini çok beğendi. O'nu Washington'a eski görevine getirmeye çalıştı. Bürokrasi ve şahsi husumetler, kıskançlıklar, mevzuat araya girdi ve işler karıştı. Forrestal her ne pahasına olursa olsun O'nu yakınına getirmek istiyordu. Uzun uğraşmadan sonra Zack'ı Savunma Bakanlığı'nda Halkla İlişkiler Dairesi'ne tayin ettirebildi. Oradan da kendi yanına aldı. Böylece 14 Şubat 1945 günü tekrar OP-16-W'den içeri giren Zacharias bir hafta süre ile durum tespiti yaptı. Yokluğunda olanları öğrendi. İkinci hafta bakana bir takdim hazırlamaya başladı. İncelediği dokümanlar arasında kendi tezini destekleyen bir istihbarat raporu vardı. Bu raporun hikâyesi şöyle idi:

Başkan Roosevelt, yakın arkadaşı eski Pennsylvania Valisi George Earle'yi Sofya'ya Deniz Ateşe Yardımcısı olarak göndermişti. Earle her bakımdan yetenekli bir insandı fakat soğukkanlı değildi. Hemen sinir-

leniyordu. Bulgaristan'da çok iyi hizmet gördü ancak bir süre sonra Almanların ısrarı ile Bulgaristan Hükümeti kendisini istenmeyen adam ilan etti. Bunun üzerine Türkiye'de görevlendirildi.

Ankara'da Dışişleri Bakanlığı'ndaki bir yetkili ile iyi dostluk kurmuştu ve bu yoldan düşman ülkelerdeki Türk büyükelçilerinin topladığı bilgileri edinmek imkânını buluyordu.

Türkiye'ye gelen bilgiler içerisinde Japonya'dan gelenlerin Amerika için çok büyük önemi vardı. Üstelik Japonya'daki Türk Büyükelçisi Muzaffer Göker'in verdiği bilgiler güvenilir ve işe yarar durumda idi.

Büyükelçi Muzaffer Göker, Amerikalıların da eline geçen bir raporunda Japonya'nın geleceği bölümünde Başbakan Koiso'nun yakında istifa edeceğini, yerine İmparator'un güvenilir adamı Amiral Suzuki'nin tayin edileceğini ve Tokyo'da üst kademedeki yetkililerden kurulu bir barış grubu oluşturulduğunu ve kısa bir müddet önce İmparator'un da bunlara katıldığını yazıyordu. Barış grubunun esas gayesi, Amerikalıların kayıtsız - şartsız teslim formülü hakkında açıklayıcı bilgiler elde etmek ve en uygun şartları sağlamaktı. Büyükelçinin raporunda; İmparator'un tahtında kalıp kalmayacağı belli olmadığı için bu grubun başına geçemediği anlaşılıyordu. Müttefikler bu hususta bir teminat verirlerse İmparator'un resmen barış partisine girerek barış için her şeyi yapmaya çalışacağını ilave ediyordu. Raporda Japonya'nın teslimi için yapılacak işler ve sıraları da tavsiyeler arasında idi. Zamanı gelince Suzuki'de istifa edecek ve yetkiler Prens'e devredilecekti. Prens de, İmparator'un emrine uygun olarak Japonya'nın teslim müzakerelerine oturacaktı. Bu işi İmparator'un yeğeni Prens Sigashi Kuni yapacaktı.

Japonya'daki Türk Büyükelçisi'nin bu raporu 1944 yılının Aralık ayında yazılmıştı ve bir kopyası, Noel arifesinde, OP-16-W'ye ulaşmış bulunuyordu. O sırada Farago bu raporda yazılanlarla Kongre Kütüphanesi'nden çıkardığı bilgileri birleştirerek Japonya'nın teslimi için zamanın geldiğini, çıkabildiği her komutana anlatmaya çalışmıştır. Fakat nedense bu fikirlere pek itibar eden olmamıştır.

Farago, Mançurya'da bulunan Kwantung ordusundan da pek bir şeyin kalmamış olduğunu, bu ordunun en kıymetli alaylarının Pasifik savaşlarında eriyip yok olduğunu ortaya çıkarmıştı. Fakat bütün çabalar boşa gitmişti.

İşte Zacharias Deniz Kuvvetleri İstihbarat Başkanlığı'na ONI'ye döndükten sonra bu raporlara yeniden hayat kazandırdı. Durumu Forrestal'a anlattı. Beyaz Saray'da ve Senato'da bu fikirleri destekleyecek kişiler arandı. Kısa zaman içinde Başkan Rooseveltin Kurmay Başkanı

Amiral William L. Leahy ile daha önce Japonya'da görev yapmış olan Senatör Elbert Thomas bu projenin destekleyicisi oldular. Gün geçtikçe taraftarlar artıyordu.

O sırada OP-16-W'nin bilgisi dışında başka yerlerde başka çalışmalarda yapılıyordu. Los Alamos ve Oak Ridge'deki tesislerde ilim adamları atom bombası üzerinde çalışıyorlardı. İki projede Japonya'nın bir an evvel teslim olması için geliştiriliyordu ama birbirinden ayrı tutuluyordu. Aradan bu kadar yıl geçtikten sonra OP-16-W'nin tezinin daha insancıl ve rasyonel olduğu anlaşılmaktadır. O tez üzerinde yürünse idi muhtemelen ne Japonya'nın istilasına ne de atom bombasının kullanılmasına lüzum kalmayacaktı. Öte yandan OP-16-W kurulduğu günden Japonya'nın teslim olduğu tarihe kadar geçen süre içerisinde 97.500 dolarlık bir masrafa sebep olduğu halde ilk atom bombasının atıldığı güne kadar Manhattan Projesi iki milyar dolar yutmuştur. Gerçi atom bombasına yapılan yatırım Japonların teslimi ile sınırlı kalmamış 1960'ların sonuna kadar Amerika'nın dünyada nükleer savaş alanında rakipsiz olarak varlığını sürdürmesine imkân tanımıştır.

OP-16-W'nin tezi insan hayatını kurtarmak üzerine kurulmuştu. Buna mukabil atom bombası binlerce insanın hayatına mal olmuştur. Bu nedenle önce barış taarruzu yapılır ve sonuç alınmazsa atom bombası kullanılabilirdi. Bu şans kullanılmamıştır veya daha doğrusu kullanılmak istenmemiştir. Bu iki sebebe bağlanabilir. Birincisi Japonlar teslim olmadan Pearl Harbour'un intikamını almak, ikincisi de dünyaya özellikle Rusya'ya gözdağı vermek.

19 Mart 1945 günü Zacharias hazırlıklarını tamamladıktan sonra Deniz Bakanı Forrestal'a Psikolojik Savaş Planı'nı takdim etti. Bu plana göre Amerika Birleşik Devletleri, Japon adalarına bir çıkarmaya lüzum kalmadan Japonya'nın kayıtsız-şartsız teslimini çabuklaştırmak ve sağlamak üzere Japon Yüksek Komutanlığı'na yönelik psikolojik bir kampanya başlatacaktı.

Forrestal; planı olduğu gibi kabul etti. Amiral King tasvip etti. Savunma Bakanlığı'na uygun bulundu. Genelkurmay Başkanlığı da birkaç gün içerisinde mutabakatını bildirdi. İş, Başkan'ın oluruna kalmıştı. Fakat Başkan Washington dışında idi. Yalta Toplantısı'ndan henüz dönmüş olan Roosevelt Hyde Park'ta istirahat ediyordu.

8 Nisan'da, Japonya'da Koiso'nun istifa ettiği ve yerine, Tokyo'daki Türk Büyükelçisi'nin aylarca önce tahmin ettiği gibi, Suzuki'nin getirildiği duyuldu. Bu olay İmparator'un barış grubuna katıldığını ve Japonya'nın şerefli bir barış yolunu açmaya başladığını gösteren iyi bir işaret olarak kabul edilebilirdi.

OP-16-W'de kollar yeniden sıvandı. Hükümet sözcüsünün yapacağı ilk konuşmanın metni ile Cumhurbaşkanı'nın yapacağı bildiri hazırlandı. Savunma Bakanlığı İstihbarat Başkanı Elmer Davir tarafından Roosevelt'in masasına bırakıldı. Başkan Hyde Park'tan, Warm Spring'e geçerken uğradığı Beyaz Saray'da bu bildiriye okumuş olmalı idi. Zira üzerinde kurşun kalemle bazı düzeltmeler yapılmıştı. Fakat projeyi tasvip edip, etmediğini öğrenmek mümkün olamamıştı. Çünkü bu hususta hiçbir şey söylemeden Beyaz Saray'dan ayrılmış ve bir gün sonradan Warm Spring'te ölmüştü.

Truman Başkan olup göreve başlayınca bu defa da O'nu ikna etmek gerekti. Zacharias tekrar aracı aramaya koyuldu. Truman'ın randevularını tutan sekreteri Matthew J. Connolly'nin arkadaşı Samuel R. Davenport'u buldu. Bu yolla meşhur beyanat Truman'ın masasına konuldu. Truman bu düşünceye hemen yanaşmadı. Fakat Conolly beyanati her gün dosyanın başına koymayı ihmal etmiyordu. Nihayet 8 Mayıs günü Truman bildiriye yayınlattı.

Aynı gün Zacharias Cumhurbaşkanı'nın bildirisini radyoda Japonca olarak okudu. Bu bildiri Sanfransisco ve Honolulu'daki büyük takatlı kısa dalga vericilerden ve Saipan'daki orta dalga istasyonundan Japonya'ya aktarıldı. Bilhassa Saipan İstasyonu Japon Radyosu'nun frekansından yayın yaptığı için bu bildirin milyonlarca Japon tarafından duyulduğu muhakkaktı. Yayın; Japon halkına yönelik değildi, ancak onların duyması ve kamuoyu oluşturması isteniyordu. Daha önce de belirtildiği gibi İmparator, O'nun çevresi, barış grubu üyeleri ve Japon Yüksek Komutanlığı hedef alınmıştı.

Tam bu sırada Jiri Tagushi isminde bir gazeteci ortaya çıktı. Tagushi, Japon Dışişleri Bakanı tarafından, Almanların başına gelenleri özel olarak kendine bildirmesi için Almanya'ya gönderilmişti. Amerikan ajanları O'nun, Togo'ya gönderdiği mesajın kopyasını ele geçirdiler. Bu mesajda; Japonya'nın, Almanya'nın düştüğü duruma düşmemesi için Dışişleri Bakanı'nın birşeyler yapması isteniyordu. OP-16-W bu mesajı da radyolarla Japonlara duyurmaya çalıştı.

Amerika Birleşik Devletleri Cumhurbaşkanı'nın bildirisini ile hükümet sözcüsünün konuşmaları hakkında Japonların reaksiyonları hakkında Washington'a raporlar gelmeye başladı. Zacharias'ın yayınlarının 20 Mayıs'ta Japon Kabinesi'nde görüşüldüğü öğrenildi. Yayınların on dokuzuncu gününde, radyoda Japonların hükümet sözcüsünün sesi duyuldu. Bu sözcü Dr. İsmau İnouye idi.

İnouye radyo konuşmasında "Japonların kayıtsız-şartsız teslim formülünde bazı değişiklikler yapılmak şartıyla barış şartlarını konuşmaya hazırdırlar. Bizleri dünya barışına ve daha insancıl bir yaşama götürececek yapıcı bir mekanizmanın teessüsü için ellerimizi birleştirmekten memnun olacağız." "Zacharias-kun'un Japonya'dan gelen bu sese karşı ne düşündüğünü bilmek isteriz" diyordu. Bu yayında bilhassa kardeşlik, yakınlık ifade eden "kun" kelimesinin kullanılması ayrı bir önem taşıyordu.

Ajanlar, Zacharias'ın konuşmalarının metinlerinin kraliyet sarayından istendiğini haber vermeye başladılar. Bern'de Gazeteci Taguchi Amerikan Sefiri Leland Harrison'dan gizli bir görüşme talebinde bulundu. Elinde, üzerinde Togo'nun imzasını taşıyan belgeler bulunmasına rağmen serbest bir gazeteci olduğu ve resmi bir hüviyeti bulunmadığı gerekçesi ile, müracaatı ciddiye alınmadı. Tabi Japonya'nın tesliminde bu da kaçan bir fırsat sayılabilir.

Nisan ayında İmparator da devreye girdi. Tokyo Arşbisopu'nu şahsi temsilci olarak kullanmak suretiyle Vatikan'a yavaşarak Amerika Birleşik Devletleri'nin şartlarını öğrenmeye çalıştı. Papa, Vatikan'ı tutar hale sokmaksızın bu meseleye yardımcı olması için Kardinal Fumasoni-Brandi'yi görevlendirdi. Yaşlı Kardinal, Vatikan'daki Amerikalı diplomatik ajanı çağırarak İmparator'un arzusunu Washington'a iletmesini istedi. Ne çare ki bu bilgiler Dışişleri Bakanlığı'na gidecek yerde OSS Karargâhı'na gitmiştir. Buna rağmen bu mesaj bir müddet sonra özel bir kurye ile OP-16-W'ye verilmiştir. Amerikan kamuoyunun, Papa'nın müdahalesi ile barış yapılmasına karşı çıkabileceği düşünülerek, bu nabız yoklaması üzerinde durulmamıştır.

Bu konuda yapılan bütün çalışmaların ve teşebbüslerin OP-16-W'de günü gününe kaydı tutuluyordu. Washington'da günlerin havasını ve şaşkınlığını belirten, belki de yegâne, kaynak OP-16-W'deki kayıtlardır. Dışişleri Bakanlığı tam anlamı ile hareketsizdi. Vasatın altında bir diplomat olan Edward Stettinius Dışişleri Bakanı olmuştur. Bakan, haziran ayında Sanfrancisco'da yapılması kararlaştırılan Birleşmiş Milletler toplantısının hazırlıkları ile meşguldu. Yardımcısı olan Joseph Grew uzun müddet Tokyo'da büyükelçi olarak bulunmuş ve Japonları iyi tanıyan ve bu durumu halledecek tipte bir insandı. Fakat O da kalp krizi geçirmiş ve henüz göreve dönememişti.

Muhtelif Amerikan teşekküllerinin İmparator'un tahtında bırakılmasına karşı çıkmaları yüzünden Dışişleri Bakanlığı şaşkına dönmüş ve işi olurlarına bırakmayı yeğlemişti. Haziran ayında bir barış teşebbüsü daha oldu. Togo Moskova'daki Japon Büyükelçisi Sato'ya gönderdiği çok

gizli bir mesajda Zacharias'ın radyo yayınları hakkında düşüncelerini sormuştu. Sato cevabında bu yayınları enteresan ve olumlu bulduğunu, ancak Zacharias'ın teslim şartlarını daha açıkca belirtmesini gerekli gördüğünü bildirmiştir. Dışişleri Bakanı ile Büyükelçi arasında haberleşme devam ederken Togo bir mesajında Sato'ya, Stalin'e giderek Japonya ile Amerika Birleşik Devletleri arasında aracılık yapmasını rica etmesini emretmiştir. Amerika istihbaratçıları bu haberleşmeleri dinleyip şifrelerini çözdükten sonra Başkan Truman'a ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Grew'e sunmuşlardır.

Japonların, Stalin'in araya girmesini istedikleri açıktı. Fakat bu mesajlardan bilgi sahibi olanlar ne Togo'nun ne de Sato'nun samimiyetine inanmıyorlar ve meseleyi pek de ivedi görmüyorlardı. Stalin aracılık yapmayı kesin olarak reddettiği gibi bu teşebbüsü müttefiklere de bildirmedi. Nitekim haziranda, Washington'a gelen Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov bu yaklaşımdan hiç bahsetmemiştir.

Amerikalılar, Japonya'nın sonunun geldiğini görüyorlardı. Japonların Stalin'den aracılık yapmasını istediklerini de biliyorlardı. Stalin birşey söylemediği için Amerikalıların ortaya çıkması mümkün olmuyor ve konuyu desmeleri diplomasi usullerine uymuyordu.

İsviçre Hükümeti de Togo namına Tagushi'nin gösterdiği gayretlerden haberdar olduğu halde Tagushi'yi resmi bir muhatap olarak kabul edemiyordu. Vatikan'da, Japon İmparatoru'nun doğrudan doğruya teslim için zemin aradığını biliyordu. Fakat Amerika Birleşik Devletleri ile resmi diplomatik münasebeti bulunmadığı için resmen bir girişimde bulunamıyordu.

İsveç'te, Tokyo'daki temsilcisine yapılan tavassut teklif ve telkinlerden, Japonların savaştan sıyrılmaya çalıştığını öğrenmişti.

Zacharias radyodan durumun vahametini ve barış imkânlarını anlatıyor ve Tokyo'dan bir hükümet sözcüsü teslim şartlarının ne olduğunu sorup duruyordu. Ortada bir kör döğüşü vardı. Buna bir çare bulmak gerekiyordu. Kayıtsız-sartsız teslim Amerikan kamuoyuna mal olmuştu ve durumu kilitlemişti. Dışişleri Bakanlığı'ndakiler bu formülden nasıl kurtulabileceklerini bilemiyorlardı.

Farago kendi inisiyatifi ile bir araştırmaya koyuldu. Savaş boyunca Roosevelt'in, Churchill'in ve Chiang kai-Shek'in Japonya'nın teslimi hakkında yapmış oldukları muhtelif beyanatları ve deklarasyonları topladı. Atlantik Charter'inde, Kahire Deklarasyonu'nda, Chiang Kaishek'in 1944 yılbaşı mesajında, Başkan Truman'ın Başkanlık konuşmasında

ve Yüksek Mahkeme Başkanı Hâkim Robert Jackson'un harp suçluları konusunda verdiği beyanatta Japonya'nın teslimi hakkında hükümler vardı. Bunlar bir okuyucu mektubu haline sokularak Washington Post Gazetesi'ne gönderildi. Gazetenin yazı işleri müdürü olan Herbert Elliston'a mektubun kim tarafından yazıldığı sorulursa Albay Zacharias'ın ismini vermesini ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin görüşünü yansıttığını söylemesi anlatıldı. Mektup ertesi gün gazetede çıktı. Mektubun bir paragrafında "Atlantik Charter'i ve Kahire Deklarasyonu Amerika Birleşik Devletleri'nin arazi ilhakı peşinde olmadığını açıkça beyan etmektedir. Ayrıca Atlantik Charter'i; yenen kadar yenilenin de haklarını garanti altına almaktadır" deniliyordu. Bir paragrafı Japon İmparatoru'nu rahatlatmak üzere yazılmıştı." "Tarihi geleneklere dayandığı kadar, Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin kararları uyarınca da Amerikan Askeri Kanunları; işgal veya istilanın yenilen ülkenin tamamen askeri kontrol altında bile olsa hükümranlık haklarını ortadan kaldıramayacağını açıkça belirtmektedir."

Diğer bir paragrafta "Eğer Japonlar kayıtsız-şartsız teslimin yukarıda belirtilen beş dokümanda belirtilenler dışında bir hüküm ihtiva edip etmediği hususunda tereddütlerini ortadan kaldırmak istiyorlarsa diplomatik kanallardan bunu öğrenebilirler. Bu yolla, halk nazarında küçük düşme gibi bir intiba önlenmiş olur. Biz Japonların savaşı kaybettiğini görüyoruz. Dolayısıyla böyle bir bilgi isteme Japonya'nın içerisinde bulunduğu hakiki durumu değiştirmeyecektir" denilmekteydi.

Gazetenin haberi yayınlaması üzerine basın mensupları Albay Zacharias'ın başına üşüştiler. Hepsi de mektubu O'nun yazıp yazmadığını soruyorlar ve Beyaz Saray namına yazılıp yazılmadığını öğrenmek istiyorlardı.

Yeni bir durum yaratılmıştı, yeni bir yol açılmıştı. Bunun arkasını getirmek lazımdı. Zacharias için yeni konuşma metinleri hazırlandı. Bunların birinde Zach "Japon liderlerinin; Japonya'nın mahvını değil onun refahını düşündükleri muhakkaktır. Daha önce de söylediğim gibi Japon liderlerinin önünde iki alternatif bulunmaktadır. Bunlardan biri Japonya mahvolduktan sonra barış yapılmasıdır. Diğeri ise Atlantic Charter'inde yer alan hükümlere göre kayıtsız-şartsız teslimdir" diyordu.

Tabi ki kayıtsız-şartsız teslim de pek yenir yutulur şey değildi, ama durumun gelişmesine bakılırsa ehveni-şerdi.

Bu konuşmanın metni de basına dağıtıldı ve 21 Temmuz 1945 günü Amerika'daki bütün gazetelerde yayınlandı. Japonlar bu beyanata Dr. Kiyoshi İnouye'nin ağzından 24 Temmuz günü; "Amerika Birleşik Dev-

letleri Atlantic Charter'indeki cezai hükümleri kabul ettiğini gösterecek herhangi bir jest yaptığı takdirde Japon milleti, daha doğrusu, Japon Silahlı Kuvvetleri, arzu etmeseler dahi, otomatikman muhasamata son vereceklerdir. Ancak bundan sonra hem doğudaki, hem de batıdaki kılıç sakırtıları kesilecektir" diye cevap verdiler.

Bunlar olurken Amerikan Dışişleri Bakanlığı birdenbire ayağa kalktı. Diplomatlar uyanmış ve Amerikan siyasetine başkalarının yön verdiğinin farkına varmışlardı. Japonların gözünde Zacharias'ı küçük düşürme kampanyasına giriştiler. Kendilerine yakın konuşmacılar, muhabirler, yorumcular buldular. Raymond Gram Swing, 21 Temmuz günü yaptığı yorumda Atlantic Charter'inin Japonya'ya tatbikinin mümkün olamayacağını, Zacharias'ın hükümet adına konuşmalarının bir ter-tip olduğunu söylemesi calibi dikkattir.

Bu keşmekeşin sürdüğü günlerde başkan Truman yanında yeni Dışişleri Bakanı James F. Byrnes olduğu halde Churchill ve Stalin ile Potsdam'de toplantıya gitmişti. Toplantı sırasında, Byrnes Washington'a mesaj çekerek Zacharias ve yayınlar konusunda bilgi istemiş ve O ikilinin frenlendiği cevabını almıştır.

Zacharias'ın itibarı zedelenmişti. Deniz Bakanı Forrestal yine devreye girdi. New York Times'in en tanınmış muhabiri Arthur Krock'u makamına çağırarak Zacharias'ın kendi başına ortaya çıkmadığını ve yaptığı yayınların Amerikan siyasetine uygun olduğunu anlattı.

Ertesi gün Krock uzun bir makale yazdı. Bunun içerisinde "Zacharias bu işi yaparken bir taraftan Japon halkına; askeri liderlerin teslim olunduğu takdirde Japonların bütün değer ölçülerini, şereflerini yitirecekleri ve esir hayatı yaşayacakları hususunda yalan söylediklerini anlatmaya çalışıyordu. Japon halkı bu durumu öğrendiği takdirde savaş kısa sürede sona erecek ve birçok Amerikalının hayatı kurtarılmış olacaktı. Diğer taraftan da Amerikan halkına, kan dökülmesini önlemek için gayret sarfedildiğini göstermiş oluyordu" diyerek Zacharias'a arka çıktı.

Potsdam'dan hiç ses çıkmıyordu. Forrestal, Başkan'ın Deniz Yaveri Komodor Vardaman'la temas kurarak bu konu üzerinde Başkan'a bilgi arz etmesini tembihledi. Sonunda Başkan'ın sesi duyuldu. Beyaz Saray sözcüsü olarak yanında bulunan Anthony Vaccaro basına "Başkan, Zacharias'ın yayınlarını tasvip etmektedir" şeklinde bir beyanatta bulundu.

Artık Japonlarla yüz yüze temas kurulabilirdi. Hitler zamanında büyükelçi olarak ülkesini temsil etmiş olan General Oshima, Almanya'da tutuklu idi. OP-16-W'dekiler temmuz sonunda generali Amerika'ya ge-

tirmek ve O'nu yanlarına alarak Pasifik Okyanusu'nda bir adada Tokyo'nun temsilcileri ile buluşmak üzere hazırlıklara giriştiler.

Amerikan heyetine Zacharias'la beraber Dennis Mc Evoy ve muhtemelen Yarbay Douglas Fairbanks Jr. katılacaktı. Bu ön toplantılardan bile büyük sonuçlar bekleniyordu. Bakan Forrestal bu girişi kalben ve samimi olarak destekliyordu. Hatta bu yolla savaşın 1 Eylül'de biteceğine kesin olarak bakıyordu.

6 Ağustos günü Hiroshima'ya bir atom bombası atıldı. Üç gün sonra da 9 Ağustos'ta ikinci bomba Nagasaki'ye atıldı. Birinci bomba atıldıktan sonra Kızılordu Mançurya'daki Japonlara saldırarak Uzakdoğu'da savaşa girdi ve alelacele bazı zaferler kazandı.

Tabi bu olaylar Zacharias'ın bütün çabalarını boşa çıkardı. Bilhassa Japonların tesliminin atom bombasının atılmasına bağlanması gibi yaygın ve yanlış kanaat O'nu çok üzdü. Otobiyografisinin de bu hususta şunları yazmaktadır. "Atom bombalarının dünya kamuoyundaki yankısı, Japonya'nın birden bire teslim oluşunu atom bombasına bağlamak gibi bir inancın doğmasına neden olmuştur. Bugün de bu görüş yaygındır. İki atom bombası atılmadan da Japonya barış şartlarımızı kabul edecekti. Ancak bombaların şoku, Japonların vermiş oldukları kararı bir an önce açıklamalarına yol açmıştır."

Japonya 14 Ağustos 1945 günü teslimi oldu ve teslim merasimi 2 Eylül günü Missouri Zirhlisi'nin güvertesinde yapıldı. ABD iki hafta kadar bir zaman kazanmak için dünyanın o gün için en tehlikeli ve korkunç silahını kullanmıştı ve savaşı unutulmayacak bir tahribatla sona erdirmişti. Bunu yaptığı sırada bu vasıtalara müracaat etmeden savaşı askeri olmayan yollarla ve kan dökmeden sona erdirebilecek durumda idi.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra birçok ülke istihbarat örgütlerini yeniden organize etmiş ve modernleştirmiştir. Bununla beraber elektronik alandaki gelişmeler ve "SOĞUK SAVAŞ" istihbarat faaliyetlerinin devamlı olarak değişikliğe uğramasını zorunlu kılmaktadır. Yıkıcı ve bölücü faaliyetlerin artması, teknolojinin insanlığı yok etmek amacı ile kullanılması istihbaratın önemini her gün biraz daha artırmaktadır.

Birleşmiş Milletler artık geçmişte olduğu kadar etkili olamamaktadır. İnsan haklarından, özgürlükten ve dünya barışından söz edenler; yeri ve zamanı gelince, insanlık aleyhine karar almaktan çekinmemektedirler. Büyük güçlerin; anlaşmalarla kendi yanlarında bulundurmaya çalıştıkları ülkeleri icabında hiç çekinmeden, pazarlık konusu yaptıkları veya iç savaşa ittikleri bilinmektedir. Sıcak savaşa girmeden ülkeleri içinden yıkmak, parçalamak ve yardıma muhtaç hale getirmek için çetneli oyunlar tezgâhladıkları görülmektedir.

Gittikçe artan bu karmaşa içerisinde ülkelerin; milli birlik ve beraberliklerini koruyabilmesi ve gelişebilmesi istihbarat ve istihbarata karşı koyma kuruluşlarının çok uyanık ve etkili olabilmesine bağlıdır.

İstihbarat çok yönlü bir konudur. Bu nedenle de bu konuyu dar bir açıdan ele almak ve kıymetlendirmek, istenilen sonuçların elde edilmesine yeterli değildir. İstihbaratın yeniden örgütlenmesine veya günün şartlarına uygun şekilde geliştirilmesine başlamadan önce ülkenin milli hedeflerinin ve beklenen tehdidin gözden geçirilmesi lazımdır.

İstihbaratın görev alanları ve şümulü bu iki temel unsura göre belirlenmelidir. Personel, emek, zaman ve para israfını önlemek amacı ile görevler çok iyi bir şekilde tarif edilmeli ve sorumluluklar açıkça belirtilmelidir.

Değişik kanatlardan elde edilen bilgiler üst düzeyde bir kurulda kıymetlendirilmeli ve çıkarılan sonuçların ilgili makamlara duyurulması, yapılacak işlerin örgütlere bölüştürülmesi bu kurul tarafından yapılmalıdır. Bu suretle örgütlerin işlerine geleni yapması ve birbirinin faaliyetine karışması önlenir. İstihbaratta şahsi kabiliyetin büyük önemi olduğu inkâr edilemez. Ama işlerin bir sistematığe göre yürütülmesine dikkat edilmelidir. Kimseden yapabileceğinin üzerinde iş istenmemeli ve böyle bir yol zorlanmamalıdır.

Örgütlerde sorumlu mevkilere yerleştirilen kişilerin bu işe uygun insanlar olmasına özen gösterilmelidir. Üst düzeydeki yöneticiler, ciddi bir neden olmadıkça sık, sık değiştirilmemelidir. Bu suretle bilgi birikimi ve yönetimde hâkimiyet sağlanabilir. Örgütlere sızmaların önlenmesi için etkin ve devamlı bir kontrol sağlanmalıdır. Gizlilik ve güvenlik konusunda gösterilecek ihmallerin, verilecek tavizlerin bedelinin daima kan ve can olduğu unutulmamalıdır.

Demokratik düzenin gereği olarak elde edilen bilgilerin meclise, başına ve bazı kurum veya kuruluşlara aktarılmasında çok dikkatli olunmalı ve oralarda yapılacak tartışma, inceleme ve çalışmaların kaynaklar üzerinde meydana getireceği etkiler iyi hesap edilmelidir. Bu alanda çalışan insanları demokrasiye kurban etmemek için her türlü koruyucu tedbir alınmalıdır.

İstihbarat hizmetinin başarısı için gerekli mali kaynak bulunmalıdır. Döner sermaye, şirketleşme gibi uygulamalarla bazı faaliyetlerin mali kaynaklarının kamu denetiminden kurtarılmasına çalışılmalıdır. Yabancı örgütlerin gizli faaliyetlerimizi ortaya çıkarmasını güçleştirmek veya hiç değilse zaman bakımından geciktirmek için paravanlar kurulmalı, statü ve eleman değişikliklerine gidilmelidir.

Yabancı örgütlerle temaslarda bulunurken ve işbirliği yaparken çok dikkatli hareket edilmelidir. Bugün dostumuz olan bir ülke ile gelecekte menfaat çatışmamızın olabileceği daima göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca dost ülkelerin bizden elde ettikleri bilgileri, kendi dostlarına, hatta, düşmanlarımıza bile verecekleri unutulmamalıdır.

Eğer aklın var ise sırrın deme dostuna,

Dostunun dostu vardır, o da söyler dostuna.

Hiçbir zaman ve suretle genel direktif alınmadan yabancı örgütlerle pazarlığa oturulmamalıdır. Yapılan toplantılar ayrıntılı bir şekilde belgelenmelidir. Yasak sayma amacı ile veya sorumsuzca yapılan girişimlerin, yapılan bir işlemin veya alınan bir kararın ülkenin kaderini değiştirebileceği, şahısları lüzumsuz şekilde yüceltebileceği veya perişan edebileceği, aileleri lekeliyebileceği hatırdan çıkarılmamalıdır.

İstihbarat çok iyi yetişmiş, yetenekli personelle bir sistem haline getirilebildiği ölçüde yararlı bir hizmet olacaktır. Bir ülkenin barış içerisinde varlığını sürdürmesinde ilk söz de son söz de istihbaratındır. Bu nedenle istihbaratın güvenilir olması için gayret, emek ve para sarfetmekten korkulmamalı ve kaçınılmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Abshagen, K.H.; Canaris, Patriot und Weltbuerger, 1949
Activities of Soviet Secret Service, 1954
Alsop, S. Sub Rosa.; The O.S.S. and American Espionage, 1946
Ame; C.; Guerra Segreta in Italia, 1954
Bartz, K.; Die Knagoerie ren deutschen Abwehr, 1955
Bergier, J.; Agents secrets contre armes Secrètes, 1955
Best, S.P.; The Venlo Incident, 1951
Butcher, H.C.; My three years with Eisenhower, 1946
Carrol, W.; Persuade or perish, 1948
Churchill, W.S.; The Second world war.
Ciano Dairies, 1946
Colvin, I; Chief of Intelligence, 1951
Dallin D.; Soviet Espionage, 1956
Derry, T.K.; The Campaign in Norway, 1952
Dixon, C.A.; Communist Guerilla Warfare, 1954
Dulles, A.W.; Germany's Undergrouud, 1947
Eisenhower, D.D.; Crusade in Europa, 1949
Eppler, J.W.; Dommel ruft Kairo, 1959
Farago, I; War of Wits, 1954
Gauche, G.; Le deuxieme bureau au travail, 1954
Giskes, H.J.; London calling North Pole, 1953
Haestrup, J.; Kontakt med England, 1954
Hagen, W.; Die geherme Front, 1950

Holling Worthen, C.; The three weeks war in Poland, 1940
Howard, P.; Special Operations, 1955
Hull, C.; Memoirs, 1948
Jowitt, Lord; Some Were Spies, 1954
Koop, J.F.; Weapon of Silence, 1946
Maugeri, F.; From the Ashes of Disgrace, 1948
Morgan, W.J.; The O.S.S. and I, 1957
Mosley, L.O.; The Cat and the Mice, 1958
Passy, Colonel, Souvenirs, 1948
Polish Ministry of Information, The German Fifth Column in Poland, 1941
Ponomarenko, P.K.; Guerilla Warfare in the occupied parts of the Soviet Union, 1945
Schellenberg, W.; Memorien, 1959
Schlabrendorf, W.; Offiziere gegen Hitler, 1959
Schreider, J.; Das war des England Spiel, 1950
Seth, R.; Secret Servants, 1957
Thorwald, J.; Der fall Pastorius, 1953
Yardley, H.O.; The American Black Chamber, 1951
Zacharias, E. M.; Secret Missions, 1946
Readers Digest, Life, Saturday Evening post mecmualarında çıkan makaleler.

